

PRAWO I PRAKTYKA KANONIZACYJNA
ZA PONTYFIKATU
PAPIEŻA FRANCISZKA

Redakcja
Lidia Fiejdasz-Buczek

Wydawnictwo KUL

PRAWO I PRAKTYKA KANONIZACYJNA
ZA PONTYFIKATU
PAPIEŻA FRANCISZKA

KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II

Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji

Instytut Prawa Kanonicznego

PRAWO I PRAKTYKA KANONIZACYJNA
ZA PONTYFIKATU
PAPIEŻA FRANCISZKA

Redakcja
Lidia Fiejdasz-Buczek

Wydawnictwo KUL
Lublin 2019

Recenzent
ks. dr hab. Ambroży Skorupa, prof. KUL

Opracowanie redakcyjne
Jadwiga Rydzewska

Opracowanie komputerowe
Teresa Myśliwiec, Jarosław Łukasik

Projekt okładki
Agnieszka Gawryszuk

ISBN 978-83-8061-555-7

© Copyright by Wydawnictwo KUL, Lublin 2019

Wydawnictwo KUL, ul. Konstantynów 1 H, 20-708 Lublin, tel. 81 740-93-40, fax 81 740-93-50,
e-mail: wydawnictwo@kul.lublin.pl, <http://wydawnictwo.kul.lublin.pl>

Druk i oprawa: volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin, tel. 91 812 09 08, e-mail: druk@volumina.pl

---

Przedmowa

Dnia 13 marca 2018 r. minęło 5 lat od wyboru na papieża Argentczyka kard. Jorge Mario Bergoglio¹. Na cześć św. Franciszka z Asyżu wybrał jego imię², zaś jako motto pontyfikatu słowa z homilii św. Bedy Czcigodnego *Miserando Atque Eligendo*³.

Dwa dni po wyborze papież Franciszek przywołał „odważny i pokorny gest”⁴ swojego poprzednika, Benedykta XVI⁵, przyznając, że w czasie pontyfikatu „ubogacił i umocnił Kościół swoim nauczaniem, dobrocią, swoim kierownictwem, wiarą, swą pokorą i łagodnością”. Zauważył, że „Pozostanie to dziedzictwem duchowym dla wszystkich”. Przyznał także, że papież Ratzinger „rozpalił w głębi naszych serc płomień: będzie on płonął nadal, gdyż będzie zasilany jego modlitwą, która nadal będzie wspierać Kościół w jego drodze duchowej i misyjnej”⁶.

Okazją do podjęcia tematu *Prawo i praktyka kanonizacyjna za pontyfikatu papieża Franciszka* była intensywna działalność ustawodawcza Stolicy Apostolskiej z lat 2016–2017 w odniesieniu do tychże spraw, a także praktyka wynikająca z wprowadzania reformy prawa kanonizacyjnego oraz niektóre decyzje papieża Franciszka. Już w pierwszym

---

¹ *Papież, który przyjął imię Franciszek*, OR 34 (2013), nr 5 (352), s. 3. Szerzej zob.: *Jorge Mario Bergoglio*, OR 34 (2013), nr 5 (352), s. 5.

² *Franciszek – imię, które jest programem pontyfikatu*, „Niedziela” 2013, nr 26, s. 4-5.

³ *Herb i motto Papieża Franciszka*, OR 34 (2013), nr 5 (352), s. 17.

⁴ *Franciszek, Nie ulegajmy pesymizmowi i zniechęceniu*, 15 III – Audiencja dla kardynałów, OR 34 (2013), nr 5 (352), s. 11.

⁵ *Benedykt XVI, Rezygnuję z posługi Biskupa Rzymu*, Oświadczenie Papieża Benedykta XVI podczas Konsystorza Publicznego 11 lutego 2013 r., OR 34 (2013), nr 3-4 (351), s. 4.

⁶ *Franciszek, Nie ulegajmy pesymizmowi i zniechęceniu...*, s. 10.

roku pontyfikatu kanonizował w sposób równoznaczny 5. błogosławionych, rozszerzając ich kult liturgiczny na cały Kościół powszechny⁷. Jego pontyfikat, zostanie zapamiętany także z powodu kanonizacji Jana Pawła II (1978-2005)⁸ i Jana XXIII (1958-1963)⁹, beatyfikacji Pawła VI (1963-1978)¹⁰ oraz najliczniejszej w historii Kościoła kanonizacji – 801 Męczenników z Otranto († 1480)¹¹. Badaczom procedury kanonizacyjnej nie umknął także fakt udzielenia dyspensy od wymogu udowodnienia cudu do kanonizacji wyznawcy, tj. papieża Jana XXIII. Papież Franciszek przychylił się do prośby postulacji argumentowanej istnieniem nieprzerwanej i nadzwyczajnej opinii łask¹².

W niniejszym tomiku szeroką panoramę beatyfikacji i kanonizacyjnych za pontyfikatu papieża Franciszka prezentuje prof. dr hab. Wiesław Bar OFMConv, kierownik Katedry Prawa Kanonizacyjnego i Sakramentów Świętych na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL. We wstępie zaznacza jednak, że „okres niespełna pięciu lat nie wydaje się wystarczający dla dokonania uogólnień i zdecydowanych ocen (...), pozwala jednak na pewne podsumowania, wskazanie

---

⁷ Franciscus, Litterae decretales de peracta Canonizatione aequipollenti beati Petri Favre, S.I., 17.12.2013, AAS 106 (2014) 607-611; Litterae decretales de peracta Canonizatione aequipollenti beatae Mariae ab Incarnatione, 3.04.2014, AAS 107 (2015) 119-121; Litterae decretales De peracta Canonizatione aequipollenti beati Iosephi De Anchieta, S.I., 3.04.2014, AAS 107 (2015) 1095-1098. Dekret kanonizacji ekwipolentnej bł. Anieli z Foligno (1248-1309) z 9 października 2013 r. oraz Franciszka de Montmorency Lavała (1623-1708) z 3 kwietnia 2014 r. nie został opublikowany w AAS.

⁸ Franciscus, Litterae decretales Quibus beato Ioanni Paulo II Sanctorum honores decernuntur, 27.04.2014, AAS 107 (2015) 495-499.

⁹ Tenże, Litterae decretales Quibus Beato Ioanni XXIII Sanctorum honores decernuntur, 27.04.2014, AAS 107 (2015) 1235-1239.

¹⁰ Tenże, Litterae apostolicae venerabili Servo Dei Paulo VI (in saeculo: Ioanni Baptistae Montini), papae, Beatorum honores decernuntur, 19.10.2014, AAS 109 (2017) 4-8; CCS, Romana. Beatificationis et Canonizationis Ven. Servi Dei Pauli VI (Ioannis Baptistae Montini) Summi Pontificis (1897-1978), *Decretum super miraculo*, 9.05.2014, AAS 107 (2015) 992-994.

¹¹ Franciscus, Litterae decretales quibus beatis Antonio Primaldo et Sociis Sanctorum honores decernuntur, 12.05.2013, AAS 106 (2014) 343-346.

¹² Franciscus, Litterae decretales Quibus Beato Ioanni XXIII Sanctorum honores decernuntur, 27.04.2014, AAS 107 (2015) 1238.

tendencji; jest też sposobnością do zwrócenia uwagi na pojawiające się interpretacje zmian wprowadzanych do prawa kanonicznego oraz praktyki kanonizacyjnej¹³.

Serię zmian w prawie kanonizacyjnym rozpoczęły zaaprobowane przez Franciszka dnia 4 marca 2016 r. *normy dotyczące administrowania funduszami przeznaczonymi na prowadzenie spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych*¹⁴. Szczegóły nowej regulacji w artykule *Finansowanie spraw kanonizacyjnych – normy i praktyka* charakteryzuje ks. dr Andrzej Scaंबर z krakowskiego referatu spraw kanonizacyjnych.

Dnia 23 września 2016 r. w „Bollettino” Stolicy Apostolskiej ukazał się *Regulamin Konsulty Medycznej*. Z mandatu papieża Franciszka dokument zatwierdził 24 sierpnia 2016 r. Sekretarz Stanu z mocą obowiązującą od tego dnia¹⁵. „Oprócz korekty językowej i proceduralnej” regulamin wprowadza „pewne nowości”. Ich analizą z perspektywy historycznej i prawnej zajęła się dr Lidia Fiejdasz-Buczek, adiunkt w Katedrze Prawa Prawa Kanonizacyjnego i Sakramentów Świętych na WPPKiA KUL.

Ustanowiona 11 lipca 2017 r. nowa miara świętości kanonizowanej¹⁶ jest wynikiem wieloletnich konsultacji prowadzonych w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Kulisy tychże badań oraz kryteria, które powinny być spełnione, aby ofiarowanie życia było „ważnym i skutecznym powodem do beatyfikacji sługi Bożego”, wyjaśnia prof. dr Marek Ingłot SJ, dziekan Wydziału Historii i Dóbr Kulturalnych Kościoła na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie.

Dr hab. Szczepan Tadeusz Praškiewicz OCD, wieloletni konsultor Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych oraz promotor sprawiedliwości w kilkudziesięciu procesach beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych, scharakteryzował nową strukturę *positio*. Zauważył, że „w opracowaniu *positiones* zostaje coraz bardziej udoskonalana metodologia, by były one bardziej przejrzyste, ściśle naukowe, dobrze usystematyzowane i posia-

¹³ W. Bar, *Sprawy kanonizacyjne za pontyfikatu Franciszka*, s. 9-23.

¹⁴ CCS, *Norme sull'amministrazione dei beni delle cause di beatificazione e canonizzazione*, 10.03.2016, AAS 108 (2016) 495-498.

¹⁵ *Regolamento della Consulta Medica della Congregazione delle Cause dei Santi*, „Bollettino” nr B0666 z 23.09.2016 r.

¹⁶ OR 38 (2017), nr 8 (394), s. 10-12.

dające ciągłą, progresywną numerację stron, a także bardziej syntetyczne i mniej objętościowe”.

Uwagami na temat aplikowania instrukcji *Sanctorum Mater* z perspektywy 10 lat jej obowiązywania w swoim artykule podzielił się ks. dr Andrzej Scaber, delegat biskupi w licznych procesach beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych Archidiecezji Krakowskiej.

Niewytłumaczalne z punktu widzenia współczesnej medycyny uzdrowienie chłopca z ciężkiego urazu mózgu, zdziałane za wstawnictwem Franciszka i Hiacynty Marto¹⁷, przeanalizował ks. dr Marcin Bider z Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach.

Ks. dr hab. Tadeusz Syczewski, prof. KUL, Rektor Wyższego Seminarium Duchownego w Drohiczyńcu i Kierownik Katedry Kościelnego Prawa Małżeńskiego i Rodzinnego na WPPKiA KUL, przybliżył złożoną problematykę patronatów świętych i błogosławionych w Kościele łacińskim.

Już po złożeniu artykułów do druku i rozliczeniu tematu badawczego, 17 grudnia 2017 r. Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych opublikowała instrukcję *Relikwie w Kościele: autentyczność i przechowywanie*¹⁸. Kilka miesięcy później, 9 kwietnia 2018 r. w Watykanie odbyła się prezentacja adhortacji apostolskiej papieża Franciszka *Gaudete et Exsultate* o powołaniu do świętości w świecie współczesnym¹⁹.

Autorzy wyrażają nadzieję, że niniejszy tomik przyczyni się do lepszego poznania prawa kanonizacyjnego w gronie postulatorów, członków trybunałów beatyfikacyjnych, osób zamierzających w przyszłości prowadzić proces oraz studentów. Dla naukowców może stać się inspiracją do podjęcia refleksji akademickiej nad prawem i praktyką kanonizacyjną.

Lidia Fiejdasz-Buczek

---

¹⁷ CCS, Leiriensis-Fatimensis. Canonizationis Beati Francisci Marto pueri (1908-1919) et Beatae Hyacinthae Marto puellae (1910-1920), *Decretum super miraculo*, 23.03.2017, AAS (2018) 648-650.

¹⁸ Tekst w j. pol.: CCS, *Le reliquie nella Chiesa: autenticità e conservazione. Istruzione*, Città del Vaticano 2018, s. 129-147.

¹⁹ Tekst w j. pol.: Adhortacja apostolska *Gaudete et exsultate* Ojca Świętego Franciszka: o powołaniu do świętości w świecie współczesnym, Wrocław 2018.

Sprawy kanonizacyjne za pontyfikatu papieża Franciszka

Okres niespełna pięciu lat nie wydaje się wystarczający dla dokonania uogólnień i zdecydowanych ocen w interesującym nas zakresie, dodatkowo wzięwszy pod uwagę fakt trwania pontyfikatu papieża Franciszka; pozwala jednak na pewne podsumowania, wskazanie tendencji; jest też sposobnością do zwrócenia uwagi na pojawiające się interpretacje zmian wprowadzanych do prawa kanonicznego oraz praktyki kanonizacyjnej.

1. Czy statystyka prawdę nam mówi?

Papież Franciszek, 266. biskup Rzymu, wybrany na Stolicę Piotrową 13 marca 2013 r., do 13 maja 2017 r., w czasie 12 ceremonii kanonizował 885 błogosławionych (872 przy 800, a nie 813 męczennikach z Otranto) oraz w przypadku pięciu osób dokonał kanonizacji równoznacznej (*canonizzazione equipollente*): w 2013 r. – dwóch, w 2014 r. – trzech². Zastrzec należy, że ostatnia z wymienionych dróg wyniesienia

---

¹ Profesor doktor habilitowany, Kierownik Katedry Prawa Kanonizacyjnego i Sakramentów Świętych, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.

² Zob. *Santi proclamati da papa Francesco*, www.causesanti.va/content/kausadeisanti/santi-proclamati-da-francesco.html [1.08.2017 r.]. Kanonizacje przez potwierdzenie kultu w całym Kościele: 9.10.2013 r. Aniela z Foligno, franciszkańska tercjarka, zmarła w 1309 r., czczona jako błogosławiona, co potwierdził papież Innocenty XII w 1693 r.; 17.12.2013 r. Piotr Faber, jezuita, zmarły w 1546 r., czczony jako błogosławiony od 5 września 1872 r.,

do chwały ołtarzy nie jest niczym nowym ani nadzwyczajnym; wystarczy wspomnieć, że wcześniejsi papieże też podejmowali takie decyzje, na przykład Pius XI wobec Alberta Wielkiego, Pius XII – Małgorzaty Węgierskiej, Jan XXIII – Grzegorza Barbarigo, czy Benedykt XVI – Hildegardy z Bingen. Natomiast ich liczba – pięć – w pierwszym roku pontyfikatu Franciszka robi wrażenie.

Największą grupę wśród kanonizowanych stanowią męczennicy: 835 świętych (lub 848). Wśród tych aż 800 (lub 813) z pierwszej kanonizacji dokonanej przez papieża Franciszka 12 maja 2013 r. to Męczennicy z Otranto (†1480), którym przewodniczy Antoni Pezulla zwany Primaldo. Należy od razu zaznaczyć, że pierwsi święci kanonizowani przez Franciszka są zarazem ostatnimi Benedykta XVI, gdyż decyzja o ich kanonizacji została podjęta na konsystorzu 11 lutego 2013 r., w czasie którego papież Benedykt XVI zapowiedział rezygnację³. Oczywiście statystyki poprzez datę kanonizacji wiążą ich z papieżem Franciszkiem. Na marginesie należy dodać, że Męczennicy z Otranto zostali beatyfikowani w 1771 r. przez Klemensa XIV, franciszkanina, który zasłynął tym, że zniósł Towarzystwo Jezusowe, do którego przynależeli Jorge Bergoglio.

W 2016 r. świętymi męczennikami zostali ogłoszeni: profes Braci Szkolnych Salomon Leclerq (w świecie: Guillaume Nicolas Louis, †1792) oraz 15-latek z Meksyku Józef Sánchez del Río (†1928). W 2017 r. dołączyli do nich Andrzej de Soveral, Ambroży Franciszek Ferro, Mateusz Morreira i 27 Towarzyszy, zamordowani w Cunhaú 16 lipca 1645 r. (przez żołnierzy Holendrów-kalwinistów w czasie Mszy św.) i Uruacu 3 października 1645 r. oraz pierwsi trzej męczennicy kontynentu amerykańskiego – Krzysztof, Antoni i Jan, znani jako „niños mártires de Tlaxcala”, zaledwie dwunastoletni chłopcy, zamordowani z nienawiści do wiary w latach 1527–1529.

Trzy z dotychczasowych ceremonii kanonizacyjnych odbyły się poza Rzymem. W czasie pielgrzymki do Colombo (Sri Lanka), 14 stycznia

---

po decyzji papieża Piusa IX; 3.04.2014 r. Józef Anchieta, Maria Guyart-Martin, Franciszek de Montmorency Laval, beatyfikowani 22 czerwca 1980 r. przez Jana Pawła II.

³ *Los primeros santos de Francisco (y los últimos de Benedicto)*, www.elmundo.es/elmundo/2013/05/11/interna [1.07.2017 r.].

2015 r. papież Franciszek ogłosił świętym Józefa Vaza, pochodzącego z Goa, kapłana z Zakonu św. Filipa Nereusza, zmarłego w 1711 r.⁴. Natomiast w Bazylice Niepokalanego Poczęcia w Waszyngtonie (USA) 23 września tego roku – Junipera Serre, kapłana z Zakonu Brani Mniejszych (1713–1784), a 13 maja 2017 r. w Fatimie (Portugalia) – dzieci Franciszka i Hiacyntę Marto (†1919/1920), beatyfikowanych 17 lat wcześniej przez Jana Pawła II, jako najmłodsze dzieci, nie licząc beatyfikowanych/kanonizowanych jako męczenników.

Wśród kanonizowanych według narodowości, do połowy 2017 r. najwięcej jest Włochów – 801, Francuzów – 6, Hiszpanów – 3, Hindusów, Kanadyjczyków, Meksykanów, Palestyńczyków, Polaków, Portugalczyków – po dwóch oraz Albańczyk, Argentyńczyk, Brazylijczyk, Kolumbijczyk, Lankijczyk i Szwed. Ze względu na to kryterium istotne zmiany zaszły 15 października, bowiem do katalogu świętych dołączyło trzydziestu Brazylijczyków, trzej Meksykanie, Włoch i Hiszpan.

W grupie kanonizowanych 72 osób (po odliczeniu Męczenników z Otranto) znajduje się 20 kobiet, w tym 8 fundatorek zakonów żeńskich i monasterów.

Faktem jest, że papież Franciszek jako pierwszy w historii kanonizował małżonków Ludwika Martin i Marię Azelię Guérin – w czasie tej samej uroczystości 18 października 2015 r. Nie należy go jednak przeceniać, zwłaszcza pomijając ważny z punktu widzenia praktyki kanonizacyjnej wymóg beatyfikacji przed kanonizacją, czyli ich beatyfikację dokonaną przez papieża Benedykta XVI dnia 19 października 2008 r. Nie można też pominąć beatyfikacji małżonków Luigi Beltrame Quattrocchi i Maria Corsini, przeprowadzonej przez Jana Pawła II siedem lat wcześniej – 21 października 2001 r.

Do końca listopada 2017 r. papież Franciszek beatyfikował 1123 osoby⁵. Stało się to w 80 celebracjach, 78 z nich miało miejsce poza Rzymem. Dwom przewodniczył osobiście – w Seulu, w Korei Południowej 16 sierpnia 2014 r., gdy beatyfikował Paula Yun Ji-Chunga i 123 Towarzyszy oraz w San Pietro (Włochy) – 19 października tego roku, gdy

⁴ *Miłość Boga rodzi miłość bliźniego*, OR 36 (2015), nr 2 (369), s. 11–13.

⁵ *Beatificazioni di papa Francesco*, www.causasanti.va/content/kausadeisanti/it/beatificazioni-di-papa-francesco.html [29.11.2017 r.].

do chwały ołtarzy wyniesiony został Paweł VI. Reprezentantem Ojca Świętego Franciszka w pozostałych aktach (73) był zazwyczaj prefekt Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych kard. A. Amato. W pięciu byli wyznaczeni inni arcybiskupi i kardynałowie.

Również i w tej grupie najwięcej osób zostało beatyfikowanych po procesach drogą męczeństwa: 1064, z tego 529 w pierwszym roku pontyfikatu papieża. W drugiej połowie 2017 r. odbyły się kolejne beatyfikacje⁶, które objęły 183 osoby, w tym 176 męczenników, najwięcej z Hiszpanii – 169, co podniosło liczbę beatyfikowanych i kanonizowanych męczenników z prześladowań religijnych w czasie wojny cywilnej w tym kraju do 1836 osób.

Beatyfikowani do połowy 2017 r. pochodzili z 26 narodowości. Najwięcej wśród nich jest Hiszpanów (701), Koreańczyków (123), Albańczyków (35), Włochów (30) i Francuzów (16). Poza wyżej wymieniony-

---

⁶ Daty potwierdzone: 23.09.2017 r.: Stanisław Franciszek Rothe (kapłan, ur. USA, zm. Gwatemala, † 1981, M); 30.09.2017 r.: Tytus Zeman (1915–1969, kapłan, salezjanin, Słowacja – zm. po wyjściu z więzienia w 1964, M).

7.10.2017 r.: Arseniusz da Trigolo (Józef Migliavacca, 1849–1909, Włoch, kapłan, OFMCap, fundator Kongregacji Sióstr Naszej Pani Pocieszenia, W); 21.10.2017 r.: Mateusz Casals († 1936–1937, Hiszp., klaretyn i 108 Towarzyszy, diec. Barcelona; 28.10.2017 r.: Jan Schiavo (1903–1967, Włoch, kapłan, Kongregacja św. Józefa, misjonarz w Brazylii, W); 4.11.2017 r.: Rani Maria Vattalil (1954–1995, Indie, hinduska zakonnica, Zgromadzenie Franciszkanek Klarysek, M); 11.11.2017 r.: Wincenty Queralt Lloret (1894–1936, kapłan, CM, Hiszpania, diec. Barcelona, i 20 Towarzyszy ze Zgromadzenia Misji, Siostry Miłosierdzia, świeccy wincentyńscy współpracownicy); 11.11.2017 r.: Józef Maria Fernández Sánchez i 38 Towarzyszy (Rodzina Wincentyńska, diec. Madryt, 33 członków Kongregacji Misjonarzy, w tym 17 kapłanów i 16 braci koadiutorów, poza nimi 6 świeckich współpracowników).

Daty do ustalenia: Franciszek Solano Casey (Bernard, 1870–1957, USA, kapłan, OFMCap); Maria od Niepokalanej – Adela de Batz de Trenquelléon (1789–1828, Francja, dziewica i założycielka Córek Maryi Niepokalanej; Klara Fey (1815–1894, ur. Niemcy, Holandia, założycielka Kongregacji Sióstr Ubogiego Dzieciątka Jezusa); Józefa Saturnina Rodríguez (Catalina de María, 1823–1896, Argentyna, fundatorka Kongregacji Niewolnic Najświętszego Serca Jezusa); Lucjan Botovasoa (1908–1947, Madagaskar, tercjarz franciszkański, ojciec rodziny, M); Teresio Olivelli (1916–1945, Włoch, świecki z Akcji Katolickiej, M); Hanna Chrzanowska (1902–1973, świecka, pielęgniarka); Jezus Emil Jaramillo Monsalve (1916–1989, Kolumbia, bp, jezuita, M); Piotr Maria Ramirez Ramos (1899–1948, Kolumbia, kapłan, M).

mi znajdują się: Polacy i Laotańczycy (po 6), Niemcy (4), Brazylijczycy i Argentynczycy (po 3), dwaj Rumunii oraz Birmańczyk, Filipińczyk, Irlandczyk, Japończyk, Chińczyk, Kolumbijczyk, Chorwat, Kubańczyk, Litwin, Portugalczyk, Salwadorczyk, Szwajcar, Południowoafrykańczyk, Węgier, i Amerykanin (z USA).

Za wielkiego promotora świętości kanonizowanej przez wiele lat uważany był Jan Paweł II. Służyła jej m.in. reforma prawa kanonizacyjnego, przeprowadzona w 1983 r., jak też łączenie uroczystości z licznymi pielgrzymkami Papieża na wszystkie kontynenty świata. Według statystyk, Jan Paweł II kanonizował lub beatyfikował średnio ponad 5 osób miesięcznie; papież Benedykt – prawie 10, zaś Franciszek – ponad 20, licząc od daty pierwszej do ostatniej beatyfikacji i kanonizacji za pontyfikatu każdego z nich.

2. Nowe regulacje w obszarze spraw kanonizacyjnych w 2016 r.

W nurcie reformy finansów Stolicy Apostolskiej, z podstawowym motywem zapewnienia transparentności prowadzonych operacji finansowych, przygotowane zostały nowe przepisy dotyczące administrowania dobrami spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych. Jak głosi reskrypt Sekretarza Stanu Stolicy Apostolskiej Pietro Card. Parolina z 7 marca 2016 r., w czasie audiencji udzielonej mu przez papieża Franciszka trzy dni wcześniej, tj. 4 marca, tenże zatwierdził *ad experimentum* na trzy lata *Norme sull'amministrazione dei beni delle Cause di beatificazione e canonizzazione*⁷, znosząc wcześniejsze przepisy zaaprobowane przez Jana Pawła II 20 sierpnia 1983 r.

Z kolei Sekretarz Stanu, działając na podstawie art. 1 § 2 *Regulaminu Ogólnego Kurii Rzymskiej*, 24 sierpnia 2016 r. zatwierdził *Regolamento della Consulta Medica della Congregazione delle Cause dei Santi*⁸. Należy

---

⁷ <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2016/03/10/0178/00376.html> [1.07.2017 r.].

⁸ <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2016/09/23/0666/01504.html> [1.07.2017 r.].

przypomnieć, jak to uczyniono we wprowadzeniu do *Regulaminu*, że biegli medycy jako specjalna grupa funkcjonowali już za papieża Benedykta XIV, zaś współcześnie jako komisja przy Kongregacji Świętych Rytów, od 20 października 1948 r., a Rada Medyczna, od 15 grudnia 1948 r. Organy te połączył Jan XXIII 10 lipca 1959 r., pod nazwą Konsulty Medycznej – *Consulta Medica* – i nadał jej *Regulamin*, znowelizowany za papieża Pawła VI dnia 23 kwietnia 1976 r. Upływ czasu, nowe doświadczenia, zwłaszcza po reformie Jana Pawła II w 1983 r., skłoniły do odnowienia *Regulaminu* w 2016 r.

Pomija się szczegółową prezentację przyjętych rozwiązań, gdyż są one przedmiotem innych artykułów niniejszego zbioru. Poza tym regulacje te nie miały większego wpływu na sprawy beatyfikacyjne zakończone orzeczeniami, prezentowanymi w punkcie 1. Natomiast spodziewać się należy napływu spraw lub przekwalifikowania znajdujących się już w toku, po decyzji papieża Franciszka w odniesieniu do miar świętości kanonizowanej.

3. „*Maiorem hac dilectionem*”

Dnia 11 lipca 2017 r. papież Franciszek wydał list apostolski w formie *motu proprio Maiorem hac dilectionem*⁹. Wyodrębnił trzecią drogę do świętości kanonizowanej, oprócz męczeństwa i cnót heroiczych: dobrowolne i szczere ofiarowanie życia za innych i wytrwanie w tym postanowieniu aż do śmierci. Przy czym ma ono być owocem kroczenia śladami Jezusa i kierowania się Jego nauczaniem, podkreśla Papież.

Dokument jest wynikiem dosyć długiej debaty w ramach Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, w formie studium od początku 2014 r. Po konsultacji z kardynałami i biskupami – członkami Kongregacji projekt ten zyskał ich aprobatę na sesji plenarnej Kongregacji 27 września 2016 r. Już w art. 1 podkreślono odrębność tytułu beatyfikacji i kanonizacji, od męczeństwa i heroicznego cnót. Następnie podano cztery kryteria, które muszą być spełnione dla beatyfikacji sługi Bożego według

---

⁹ *Lettera Apostolica in forma di Motu Proprio “maiorem hac dilectionem” sull’offerta della vita*, 11.07.2017, <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2017/07/11/0484/01075.html> [20.07.2017 r.].

tej miary świętości: 1) ofiarowanie życia, dobrowolne i szczerze, oraz heroiczna zgoda na pewną i mającą wkrótce nastąpić śmierć; przy tym ma istnieć związek ofiarowania życia i nagłej śmierci; 2) praktykowanie cnót chrześcijańskich przynajmniej w stopniu zwyczajnym zarówno przed ofiarowaniem życia, jak i później – aż do śmierci; 3) istnienie opinii świętości i znaków, co najmniej po śmierci; 4) udowodnienie cudu do beatyfikacji otrzymanego za wstawiennictwem sługi Bożego, już po jego śmierci (art. 2). W części proceduralnej, najpierw papież polecił zachowywać Konstytucję apostolską Jana Pawła II *Divinus perfectionis Magister* oraz Normy Kongregacji o postępowaniu w diecezji z 7 lutego 1983 r. (art. 3). *Positio* zaś ma dawać materiał dla rozstrzygnięcia dubium: *An constet de heroica oblatione vitae usque ad mortem propter caritatem necnon de virtutibus christianis, saltem in gradu ordinario, in casu et ad effectum de quo agitur* (art. 4). Artykuł 5 *motu proprio* papieża Franciszka nowelizuje 4 artykuły Konstytucji apostolskiej z 25 stycznia 1983 r. (art. 1, 2.5, 7.1, 13.2), zaś artykuł szósty – w *Normach* – w sześciu artykułach (7, 10, 15, 19, 32 i 36). Wszystkie polegają na wprowadzeniu nowej miary – *offerta della vita (viatae oblatione)*. Nowe i znowelizowane przepisy weszły w życie z dniem publikacji w dzienniku „L'Osservatore Romano”, tj. 11 lipca 2017 r.

Według wyjaśnień sekretarza Kongregacji abpa Marcello Bartolucci, opublikowanych na łamach „L'Osservatore Romano”, decyzja o wskazaniu [wg niego czwartej] drogi do kanonizacji ma na celu „promować heroiczne świadectwo, które dotychczas nie miało specyficznego procesu, ponieważ nie wyczerpywało się w sposób kompletny ani w kategorii męczeństwa [jego elementów prawnokanonicznych] ani cnót heroicznych”¹⁰.

---

¹⁰ M. Bartolucci, *La quarta via. Una nuova fattispecie nell'iter processuale delle canonizzazioni*, „L'Osservatore Romano”, 11.07.2017, www.osservatoreromano.va/it/news/la-quarta [1.07.2017 r.]. Sekretarz Kongregacji zaliczył jako trzecią drogę do świętości kanonizowanej potwierdzenie kultu, ale u podstaw tegoż leży opinia męczeństwa albo/i heroiczności cnót, znaków szczególnych... Trudno zaliczyć go samodzielnie do „miar świętości”. Zdawano sobie z tego sprawę, podając do zatwierdzenia papieża tekst, którego pierwszy artykuł brzmi: „L'*offerta della vita* è una nuova fattispecie dell'*iter* di beatificazione e canonizzazione, distinta dalle fattispecie *sul martirio* e *sull'eroicità delle virtù*”. <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2017/07/11/0484/01075.html> [1.07.2017 r.].

Wskazał m.in. na przykłady chrześcijan, którzy dobrowolnie służąc chorym na choroby bardzo zakaźne, ryzykują życiem i faktycznie potem na nie sami umierają. Zatem, papież Franciszek wyodrębnił trzecią miarę świętości kanonizowanej: dobrowolne ofiarowanie swego życia dla ocalenia innych.

Komentatorzy podają przy tej sposobności wiele innych przykładów. Klara Petrillo, 28-letnia Włoszka, nie zgodziła się na leczenie raka skóry w sposób zagrażający jej poczętemu dziecku. Umarła w 2012 r., rok po urodzeniu dziecka. Z kolei o. Michał Judge, franciszkanin, kapelan Straży Zawodowej w Nowym Jorku, po ataku terrorystycznym 11 września 2001 na World Trade Center, był pierwszą ofiarą spośród ratowników¹¹. Innym przykładem mogą być misjonarze w Burundi, którzy zginęli w 2011 r. – zakonnica Lukrecja Mamić, Chorwatka oraz świecki Franciszek Bazzani, Włoch. Zginęli w czasie napadu rabunkowego na dom. Istotny jest jednak motyw ich pozostawania w kraju pogrążonym w chaosie: nie chcieli opuszczać osób zapomnianych, eksploatowanych, chcąc nieść im pomoc i umocnienie. Używając języka papieża Franciszka narazili swe życie, by służyć ofiarom „kultury odrzucenia, pogardy na peryferiach świata”¹².

Zdaniem Johna Allena Juniora, wydawcy „CruX”, decyzja Franciszka wypełnia lukę, którą przez wiele lat usiłowano pokonać przez studia i interpretacje, chcąc uczcić pamięć ofiar współczesnych antychrześcijańskich prześladowań. Niewątpliwie takim przykładem zmagania i rozwinięcia pojęć była sprawa beatyfikacyjna¹³, a zwłaszcza kanonizacyjna o. Maksymiliana Kolbego. Mimo beatyfikacji wyznawcy, w homilii

---

¹¹ A. Ivereigh, *¿Quién podría estar en el nuevo camino a la santidad?*, (12.07.2017), http://www.vocescatolicas.cl/quien-podria-estar-en-el-nuevo-camino-a-la-santidad/voces_catolicas/2017-07-13/191209.html [1.08.2017 r.].

¹² John L. Allen Jr., *By expanding sainthood, Francis reflects new realities of anti-Christian violence*, „CruX. Taking the Catholic Pulse”, 12.07.2017, <http://cruXnow.com/analysis/2017/07/12/expanding-sainthood-francis-reflects-new-realities-anti-christian-violence/> [1.08.2017 r.].

¹³ Zob. J.R. Bar, *Proces beatyfikacyjny o. Maksymiliana Kolbe*, „Prawo Kanoniczne” 11(1968), nr 1-2, s. 351-354; Paulus PP. VI, *Litterae apostolicae „Divinum illud”*. Maximiliano Mariae Kolbe, presbytero Ordinis Fratrum Minorum Conventualium, beatorum honores decernantur 17.10.1971, AAS 64 (1972) 406.

papież Paweł VI użył sformułowania o „polskim męczenniku”, a dzień później, w czasie spotkania z pielgrzymami, nazwał jego śmierć *martirio di carità*¹⁴. Z kolei dwa lata później polecił przekwalifikowanie innej sprawy z okresu II wojny światowej – o. Tytusa Brandsmy – *per viam martyrii*¹⁵. Gdy Jan Paweł II rozważając prośby wiernych, w tym biskupów niemieckich, o kanonizowanie bł. Maksymiliana jako męczennika, zmagał się z istotnym oporem urzędników Kongregacji, wskazujących na możliwość kanonizacji jako wyznawcy, bez dowodzenia kolejnego cudu; zaś zamawiane u par ekspertów vota, były „remisowe”, dopiero piąte „super voto” dało Janowi Pawłowi pewność moralną, że również z prawnokanonicznego punktu widzenia, może ogłosić Maksymiliana świętym męczennikiem, co uczynił 10 października 1982 r. Znamienne, że homilię oparł na słowach Jezusa: „Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich” (J 15,13)¹⁶. Podobnie papież Franciszek – przedmiotowy List apostolski.

4. Czy papież Franciszek otwiera drogę do świętości kanonizowanej niekatolików?

Od pierwszych tygodni pontyfikatu papieża Franciszka podkreślano, że jest otwarty na zmiany w doktrynie i praktyce¹⁷. Symptomy tego widoczne są również w sprawach kanonizacyjnych. Sekretarz Kongre-

¹⁴ Paulus PP. VI, Allocutio. In Basilica Vaticana habita, a a Beatissimo Patre Sacrum celebrante, iis qui Solemni Beatificationi Ven. Servi Dei Maximiliani Mariae Kolbe, Sacerdotis professi Ordinis Fratrum Minorum Conventualium, interfuerunt (17.10.1971), AAS 63 (1971) 818-823; zob. A. Kubiś, *Confessore o martire?*, „Miles Immaculatae” 10 (1974), nr 3-4, s. 289.

¹⁵ SCCS, Buscodcen. Beatificationis seu declarationis martyrii Servi Dei Titi Brandsma sacerdotis professi Ordinis Fratrum B. Mariae V. de Monte Carmelo, in odium fidei, uti fertur, interempti. Summarium super dubio, Tipografia Poliglotta Vaticana 1979, s. 20.

¹⁶ *Homilia na kanonizację błogosławionego Maksymiliana Kolbe. Męczennik miłości (10 października)*, w: *Jan Paweł II, Nauczanie papieskie*, 1982, vol. 2, 1982, Poznań 1996, s. 531-532.

¹⁷ Zob. np. zestawienie: Sandro Magister, *El paso doble del Papa argentino: //chiesa.espresso.repubblica.it/articolo/1351008* [1.08.2017 r.].

gacji Spraw Kanonizacyjnych zastrzega, że żadna z powyższych dyspozycji Franciszka absolutnie nie narusza doktryny Kościoła katolickiego na temat świętości chrześcijańskiej, która prowadzi do beatyfikacji, ani tradycyjnej procedury¹⁸.

Odchodząc od dokumentu, którego praktycznych efektów nie możemy jeszcze analizować, zauważyć trzeba, że papież Franciszek akcentuje wielokrotnie – w porównaniu do poprzedników – inne aspekty duchowości świętych, czy też inaczej je nazywa. Wyraźny tego przykład znajdujemy przy kanonizacji Matki Teresy. O ile dla Jana Pawła II była osobą – przesłaniem dla naszych czasów, w tym wiodących tematów jego pontyfikatu, którymi były „cywilizacja miłości”, „poszanowanie życia”, to Franciszek koncentruje się na jej wyjściu do ludzi zmarginalizowanych na peryferiach istnienia ludzkiego, do najuboższych między ubogimi¹⁹.

Zwraca też uwagę powołanie przez papieża Franciszka komisji katolicko-prawosławnej (chorwacko-serbskiej), złożonej z ekspertów, dla wyjaśnienia zarzutów wysuwanych przez tych drugich wobec ewentualnej kanonizacji kard. Alojzego Stepinaca, męczennika, beatyfikowanego w 1998 r. przez Jana Pawła II. Dnia 13 lipca 2017 r. wspomniana komisja zakończyła szóste i ostatnie posiedzenie, uznając, że ta kanonizacja jest w wyłącznej kompetencji papieża. Strony jednak pozostały przy własnych ocenach postaci Błogosławionego, jednocześnie zadeklarowały możliwość przyszłej współpracy, by wspólnie czcić pamięć męczenników i wyznawców obydwu Kościołów²⁰.

Przypadek ten może tylko nasilić spekulacje, że papież Franciszek otwiera drogę do świętości kanonizowanej niekatolików, zwłaszcza męczenników. Jan Paweł II mówił o ekumenizmie męczenników, którzy

---

¹⁸ M. Bartolucci, *La quarta via. Una nuova fattispecie nell'iter processuale delle canonizzazioni*, „L'Osservatore Romano”, 11.07.2017, www.osservatoreromano.va/it/news/la-quarta [1.07.2017 r.].

¹⁹ Zob. Franciszek, *Niestrudzona pracownica miłosierdzia*. Homilia Papieża Franciszka wygłoszona podczas Mszy św. kanonizacyjnej, 4.09.2016, OR 36 (2016), nr 9 (385), s. 9-10.

²⁰ *Conclusi i lavori della commissione sul cardinale Alojzije Stepinac*, „L'Osservatore Romano”, 13.07.2017, <http://www.osservatoreromano.va/it/news/conclusi-i-lavori-della-commissione-sul-cardinale-> [1.07.2017 r.].

„nigdy nie ugięli się przed mocą zła”²¹. Programując specjalne obchody w ramach Wielkiego Jubileuszu w Liście apostołskim *Tertio millennio adveniente* napisał: „świadcstwo dawane Chrystusowi aż do przelania krwi stało się wspólnym dziedzictwem zarówno katolików, jak prawosławnych, anglikanów i protestantów”²². Nawiązał w ten sposób do nauczania Soboru Watykańskiego II, zwłaszcza do Dekretu o ekumenizmie *Unitatis redintegratio*²³. Ale tak jak wpisanie do *Katalogu Świadców Wiary XX wieku* nie oznaczało beatyfikacji²⁴, tak ekumeniczne wspomnienie świadectwa danemu Chrystusowi przez niekatolików, które miało miejsce 7 maja 2000 r., nie oznaczało wpisania ich do katalogu męczenników Kościoła katolickiego²⁵.

Franciszek natomiast uczy o ekumenizmie krwi; już w pierwszym roku pontyfikatu około 20 razy. To nawiązanie do „chrztu krwi”, który włącza do Kościoła katechumena, mimo że nie otrzymał jeszcze chrztu sakramentalnego. „Ekumenizm krwi” – według Franciszka – łączy katolików, prawosławnych, luteran, a nawet muzułmanów i ludzi z innych religii²⁶. W przemówieniu do patriarchy Kościoła prawosławnego mówił o „jedynym martyrologium Kościoła Bożego” (Przemówienie do Tewaheho z Etiopii, 29.02.2016)²⁷. Podobnie do Patriarchy Armeńskiego Ka-

²¹ Jan Paweł II, *Ekumenizm męczenników. Rozważanie przed modlitwą „Regina caeli”*, OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 32; zob. A. Russo, *Martirio e pluralismo religioso. In margine alla memoria dei testimoni della fede del '900*, „Asprenas” 47 (2000), s. 75-96.

²² Ioannes Paulus II, *Epistula Apostolica „Tertio millennio adveniente”*, AAS 87 (1995) 29, n. 37; zob. *Tertio millennio adveniente. Komentarz teologiczno-pastoralny w opracowaniu Rady Prezydium Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, Sandomierz 1995.

²³ Zwłaszcza numerów: 4, 14; zob. Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Pallottinum – Poznań 2002, 196-198, 203.

²⁴ Zob. *Nota Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych* z 28 grudnia 1999 r.

²⁵ Zob. W. Bar, *Sprawy kanonizacyjne Męczenników XX wieku. Studium nad jurysprudencją Kongregacji*, Lublin 2003, s. 43-46.

²⁶ Zob. np.: http://w2.vatican.va/content/francesco/homilies/documents/papa-francesco_20140921_albania-omelia.html [1.07.2017 r.]; zob. też: Miguel Dimond, *El Antipapa Francisco enseña repetidamente que hay ‘martires’ musulmanes*, www.vaticancatolico.com/iglesia-catolica/francisco-dice-que-hay-martires-musulmanes/ [1.07.2017 r.].

²⁷ http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2016/february/documents/papa-francesco_20160229_abuna-matthias-i.html [1.07.2017 r.].

rekina II, 8 maja 2014 r.²⁸, liderów wspólnoty ewangelickiej kościołów episkopalnych²⁹, członków Sojuszu Stowarzyszeń Charyzmatycznych 30 października 2014 r.³⁰, w wywiadzie z Andrea Tornielli z 14 grudnia 2013 r.³¹, w deklaracji z Patriarchą Konstantynopola, z 30 listopada 2014 r.³² oraz we wspólnej deklaracji z Tawadrosiem II, z 28 kwietnia 2017 r.³³ i w czasie wizyty kurtuazyjnej do tegoż³⁴, w homilii na uroczystość Nawrócenia św. Pawła, 25 stycznia 2015 r.³⁵, w czasie audiencji dla przedstawicieli reformowanego Kościoła Szkocji, 16 lutego 2015 r.³⁶, w homilii w kaplicy domu św. Marty, 17 lutego 2015 r.³⁷, w przesłaniu do patriarchy Kościoła prawosławnego Tewahedo z Etiopii, 21 kwietnia 2015 r.³⁸, w przemówieniu do członków Międzynarodowej Mieszanej Komisji ds. dialogu teologicznego między Kościołem katolickim i ortodoksyjnymi kościołami wschodnimi, 27 stycznia 2017 r.³⁹, do kapłanów i osób zakonnych w czasie wizyty duszpasterskiej w Genui, 27 maja

---

²⁸ http://w2.vatican.va/content/francesco/es/speeches/2014/may/documents/papa-francesco_20140508_patriarca-armeni.html [1.07.2017 r.].

²⁹ <http://chiesa.espresso.repubblica.it/articolo/1350924ffae.html?sp=y> [1.07.2017 r.].

³⁰ http://w2.vatican.va/content/francesco/es/speeches/2014/october/documents/papa-francesco_20141031_catholic-fraternity.html [1.07.2017 r.].

³¹ <http://www.lastampa.it/2013/12/14/esteri/vatican-insider/es/jams-tener-miedo-a-la-ternura-r8lpFUAXsH2v9Ypu21FPel/pagina.html> [1.07.2017 r.].

³² <http://www.lastampa.it/2014/11/30/vaticaninsider/es/vaticano/la-declaracion-conjunta-estamos-juntos-en-el-martirio-PmDN4bAKexCORHWiJXSZ4N/pagina.html> [1.07.2017 r.].

³³ http://w2.vatican.va/content/francesco/es/speeches/2017/april/documents/papa-francesco_20170428_egitto-tawadros-ii.html [1.07.2017 r.].

³⁴ http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2017/april/documents/papa-francesco_20170428_egitto-tawadros-ii.html [1.07.2017 r.].

³⁵ http://w2.vatican.va/content/francesco/es/homilies/2015/documents/papa-francesco_20150125_vespri-conversione-san-paolo.html [1.07.2017 r.].

³⁶ <http://visnews-es.blogspot.com.br/2015/02/el-papa-recibe-los-representantes-de-la.html> [1.07.2017 r.].

³⁷ http://es.radiovaticana.va/news/2015/02/17/el_se%C3%B1or_reciba_a_los_hermanos-coptos_como_m%C3%A1rtires,_el_papa/1123868 [1.07.2017 r.].

³⁸ <http://visnews-es.blogspot.com.br/2015/04/el-papa-se-une-en-el-dolor-y-la.html> [1.07.2017 r.].

³⁹ http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2017/january/documents/papa-francesco_20170127_commissione-dialogo-teologico.html [1.07.2017 r.].

2017 r.⁴⁰, do wiernych zgromadzonych na Placu św. Piotra na modlitwę Anioł Pański, 28 maja 2017 r.⁴¹

Najdalej w krytyce idą lefebryści, według których idea, by przedstawiać niekatolika jako przykład dla zbawienia duszy, jest nie tylko nielogiczna, ale bluźniercza. Wskazują, że przeciw idei ekumenicznych chrześcijan męczenników wypowiadali się św. Ireneusz z Lyonu, św. Fulgencjusz z Ruspe, św. Cyprian z Kartaginy, św. Augustyn, a także Benedykt XIV w *De Servorum Dei beatificatione et Beatorum Canonizatione*⁴².

Z kolei nurt mieniący się jako progresywny chwali roztropną „politykę kanonizacyjną” papieża Franciszka. Manuel Martinez Maciel OP, odpowiedzialny za Duszpasterstwo Turystyczne, Sanktuarium i Pielgrzymki w Argentynie, dowodzi, że ujawniło się to szczególnie w akcie z 27 kwietnia 2014 r. Dowodzi, że kanonizowanie tylko Jana Pawła II oznaczałoby potwierdzenie jednego modelu Kościoła, bardziej tradycyjnego, ale Franciszek zdecydował dołączyć (przez dyspensę od cudu) Jana XXIII do tego samego aktu kanonizacji, aby zademonstrować, że Kościół ma też inne oblicze – to, które ten reprezentuje⁴³.

Z kolei Sandro Magister podkreśla, że o ile papież Benedykt zezwolił na wcześniejsze rozpoczęcie procesu Jana Pawła II, ale z zachowaniem wszelkich procedur postępowania, to Franciszek poszedł znacznie dalej, zwalniając od cudu w sprawie wyznawcy, co było praktyką ale do beaty-

---

⁴⁰ http://w2.vatican.va/content/francesco/es/speeches/2017/may/documents/papa-francesco_20170527_consacraati-genova.html [1.07.2017 r.].

⁴¹ http://m2.vatican.va/content/francesco/es/angelus/2017/documents/papa-francesco_regina-coeli_20170528.html [1.07.2017 r.]. Zob. też wywiad Ulfa Jonssona z Franciszkiem przed wizytą w Szwecji: *Intervista a papa Francesco. In occasione del viaggio apostolico in Svezia*, „Quaderno 33994, 2016, vol. IV, p. 313-324; zob. też: TEXTO: *Entrevista del Papa Francisco con La Civiltá antes del viaje a Suecia*, www.aciprensa.com/noticias/texto-entrevista-del-papa-francisco-con-la-civlta-catolica-antes-del-viaje-a-suecia-84744/ [1.08.2017 r.].

⁴² Liber III, c. 20; Sandro Magister, *Esos santos hechos como él manda*, http://chiesa.espresso.repubblica.it/articolo/1350559ffae.html?sp=y&refresh_ce [21.07.2017 r.]; *El papa Francisco abre la puerta para santos no católicos*, <http://adelantelafe.com/papa-francisco-abre-la-puerta-santos-no-catolicos/> [1.08.2017 r.].

⁴³ Za: Esteban Llonart, *Para la santidad, el dinero no es todo (pero cómo auyada)*, <http://eterdigital.com.ar/para-la-santidad-el-dinero-no-es-todo> [1.07.2017 r.].

fikacji w przypadku męczenników. Dlaczego dalej? Jan Paweł II mimo próśb, w tym petycji podpisanej również przez kardynałów, o szybką kanonizację bł. Matki Teresy, z zaliczeniem cudu udowodnionego do beatyfikacji, nie zdecydował się na dyspensę, a Franciszek wobec Jana XXIII – tak. „Dla kanonizacji Jana XXIII i jezuitę, którego jest czcicielem, dyspensuje od normy żądającej cudu. W beatyfikacjach i kanonizacjach działa jak monarcha absolutny”⁴⁴.

Zakończenie

Patrząc na zestawienia statystyczne, papież Franciszek jawi się jako absolutny rekordzista, jeśli chodzi o liczbę osób ogłoszonych świętymi Kościoła katolickiego. Należy jednak mieć na uwadze, że faktycznie pierwsza z kanonizacji, obejmująca osiem setek Błogosławionych męczenników, była zarazem ostatnią papieża Benedykta. Charakterystyczną cechą pierwszego roku pontyfikatu jest liczba potwierdzeń kultu w całym Kościele pięciorga błogosławionych, jak też dyspensowane od cudu w przypadku kanonizacji wyznawcy.

O ile normy dotyczące finansowania spraw, jak też regulamin Konsulty Medycznej, mają przede wszystkim zapewnić transparentność i efektywność postępowania, także spraw z rejonów ubogich, o tyle wyodrębnienie trzeciej miary świętości kanonizowanej, niewątpliwie wpłynie na liczbę przedstawianych spraw, szybsze podejmowanie decyzji, także w odniesieniu do będących już w toku, zarówno drogą męczeństwa, jak też heroicznosci cnót.

---

⁴⁴ S. Magister, *Esos santos hechos como él manda*, http://chiesa.espresso.repubblica.it/articolo/1350559ffae.html?sp=y&refresh_ce [21.07.2017 r.].

Riassunto

Le cause di canonizzazione durante il pontificato di Francesco

Il papa Francesco si rivela assoluto campione tra i papi sul campo del numero delle persone elevate ai onori della santità. Questo fatto è stato dimostrato nella prima parte dell'articolo. Se le statistiche dicono la verità? (1). Sono state pure presentate le nuove regole nel campo di cause di canonizzazione dell'anno 2016 (2). Si può essere d'accordo che le norme riguardanti il finanziamento delle cause e le regole per la consultazione medica possono fornire la maggiore efficienza, tanto meno l'introduzione della terza misura per la santità, cioè l'offerta volontaria e sincera della propria vita per un'altra persona e la perseveranza nella precedente decisione fino alla morte (lettera apostolica "*Maiorem hac dilectionem*" dal 11 luglio 2017 avrà il suo impatto sul numero di casi presentati e sulla velocità di processo decisionale. Tanto in peggio se prendiamo in considerazione il problema d'identificazione del persecutore e il dovere di dimostrare il suo odium fidei (3). L'interpretazione dell'insegnamento papale sull'ecumenismo del sangue, soprattutto quello criticato è di così vasta portata che l'effetto sulle cause della canonizzazione e le nuove normative legali per momento non possono essere escluse (4).

Parole chiave: Francesco, canonizzazione, beatificazione, l'ecumenismo del sangue, martirio di sangue, offerta della vita.

Finansowanie spraw kanonizacyjnych – normy i praktyka

Uwagi wstępne

Finansowanie spraw kanonizacyjnych w diecezjach Polski nie jest ustalone i uregulowane. W większości dochodzeń diecezjalnych sprawa opiera się na intuicji i cnocie sprawiedliwości. Z doświadczenia wiem, że jeśli od samego początku kwestia finansowania procesu nie jest jasno przedstawiona powodowi sprawy, to z czasem może wzbudzić u niektórych zdziwienie, a nawet kontrowersje.

Clara pacta, amicos faciunt (jasne sytuacje, czynią przyjaciół). Kierując się tą starą rzymską zasadą można uniknąć wielu nieprzyjemności. Sugeruję, aby od samego początku powodowi sprawy wyjaśnić, że za sprawę bierze pełną odpowiedzialność – także w wymiarze finansowym². Obejmuje ona koszty całego postępowania diecezjalnego zarówno

---

¹ Doktor, kierownik Referatu Spraw Kanonizacyjnych Krakowskiej Kurii Metropolitalnej.

² Art. 9 Instrukcji *Sanctorum Mater*, przywołując nr I, 1 Konstytucji apostolskiej *Divinus perfectionis Magister* z 25 stycznia 1983 r. oraz nr 1° *Normae servandae* z 7 lutego 1983 r. stanowi: „Powód prowadzi sprawę, która została wszczęta, na temat cnót heroicznych [ofiarowania życia] lub męczeństwa sługi Bożego i przyjmuje odpowiedzialność moralną i ekonomiczną za nią”. Pełne teksty wskazanych aktów prawnych zob.: Ioannes Paulus II, *Constitutio apostolica Divinus perfectionis Magister. Modus procedenti in Causarum canonizationis instructione recognoscitur et Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum nova datur ordinatio*, 25.01.1983, AAS 75 (1983) 349-355; tekst w j. pol.: Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych, Konstytucja apostolska *Divinus perfectionis Ma-*

no w procesie heroiczności cnót, czy męczeństwa, ale także w procesie o cudzie. Ta odpowiedzialność finansowa obejmuje także fazę rzymską procesu w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Najczęściej padają wtedy pytania o konkretne stawki. Kto prowadził proces kanonizacyjny w diecezji ten przyzna, że największe koszty ponosi powód sprawy przy tłumaczeniu akt. Są postulacje, które we własnym zakresie dokonują przekładu akt i wtedy koszty postępowania znacznie się zmniejszają. Jeśli tłumacz jest „zewnątrzny”, to trzeba się przygotować na kwotę od 30,00 do 80,00 zł za stronę tekstu. Czasami akta sprawy liczą kilkaset stron. Wystarczy pomnożyć strony i wychodzi suma kosztów tłumaczenia. Na pocieszenie dodam, że nie tłumaczy się dokumentów.

Należy także pamiętać, że *ex iustitia* wynagrodzenie należy się członkom Komisji Historycznej, cenzorom-teologom. W Krakowie jest to stypendium mszalne. Gdy prace podejmują osoby świeckie, dotyczy to zwłaszcza Komisji Historycznej, przed powierzeniem zadania bezwzględnie należy ustalić koszty wynagrodzenia. Najlepiej uczynić to w formie umowy cywilnoprawnej.

Problem może stanowić wynagrodzenie dla członków trybunału. Na pierwszej sesji otwierającej przewód sądowy składają przysięgę, która dotyczy nieprzyjmowania żadnego daru z okazji prowadzonego postępowania³.

Należy także pamiętać, że wszelkie wydatki związane z sesjami wyjazdowymi (pokrycie kosztów przejazdu, mieszkania, wyżywienia) spoczywają na powodzie sprawy. Dotyczy to także materiałów niezbędnych dla prowadzenia sprawy (papier, toner, kserokopie itp.).

---

gister, 25.01.1983, tł. na j. polski H. Misztal, w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017, s. 249-258; SCCS, *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in causis sanctorum*, 7.02.1983, AAS 75 (1983) 396-403, tł. na j. polski H. Misztal, w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne*, s. 259-269; CCS, Istruzione «*Sanctorum Mater*» per lo svolgimento delle inchieste diocesane o eparchiali nelle cause dei santi, 17.05.2007, AAS 99 (2007) 465-512, tł. na j. pol.: H. Misztal, *Sanctorum Mater. Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych*. Komentarz, Lublin 2011.

³ Art. 87 SM oraz H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne*, s. 143.

1. Normy obowiązujące

Poprzednie przepisy dotyczące finansowania procesów były wydane przez papieża Jana Pawła II dnia 20 sierpnia 1983 r.⁴ Obowiązywały bardzo długo. Zatem w jakiejś mierze były już sprawdzone. Reforma Kurii Rzymskiej, którą podejmuje papież Franciszek w pewien sposób wymusiła obecne przepisy.

W dniu 4 marca 2016 r.⁵ na audiencji, której papież Franciszek udzielił sekretarzowi Stanu, zostały zaaprobowane *Normy dotyczące administrowania funduszami przeznaczonymi na prowadzenie spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych*⁶. Dokument ma rangę reskryptu i został podpisany przez kard. Pietro Parolina, sekretarza Stanu 7 marca 2016 r. Trzy dni później, czyli 10 marca 2016 r. zostały opublikowane, opatrzone podpisami kard. Angelo Amato SDB, prefekta Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych i abp. Marcello Bertolucciego, sekretarza tejże Kongregacji. Od razu trzeba zaznaczyć, że *Normy* zostały wprowadzone *ad experimentum* i będą obowiązywać na pewno do 2019 r.⁷ Sceptycy mówią, że wszystko wróci do starego, czyli *nihil novi*. Gdy chodzi o konkretne przepisy prawa, przedstawiają się jak poniżej.

2. Administrator sprawy i jego zadania

Powód sprawy po przyjęciu przez biskupa *supplex libellus*, który formalnie rozpoczyna sprawę powinien utworzyć fundusz związany z tą sprawą⁸. Fundusz powinien być ustanowiony dla jednej konkretnej

---

⁴ *Norme sull'amministrazione dei beni delle Cause di beatificazione e canonizzazione, abrogando quelle precedenti approvate da San Giovanni Paolo II il 20 agosto 1983*, w: *Leges Ecclesiae post Codicem iuris canonici 1917 editae*, a cura di X. Ochoa, vol. VI: *Leges annis 1979–1985*, Roma 1987, coll. 8666.

⁵ Zob. *Rescriptum ex Audientia Sanctissimi*, 7.03.2016; „Bollettino” nr B0178 z 10.03.2016 r.

⁶ CCS, *Norme sull'amministrazione dei beni delle cause di beatificazione e canonizzazione*, 10.03.2016, AAS 108 (2016).

⁷ NA, nr 23.

⁸ NA, nr 1.

sprawy. Na ten fundusz można przyjmować ofiary od osób fizycznych lub prawnych⁹. Ofiary powinny być zaksięgowane, a składający ofiarę winien otrzymać potwierdzenie przyjęcia¹⁰.

Powód sprawy w porozumieniu z biskupem i za jego akceptacją winien mianować administratora funduszu. Może nim być, ale nie musi, postulator generalny¹¹. Ta norma ma zastosowanie głównie w sprawach prowadzonych przez zgromadzenia zakonne i dotyczy także postępowania diecezjalnego. W fazie rzymskiej proces postulator sprawy powiadamia Kongregację o nominacji administratora procesu¹². Nie ma jasności czy musi to być inna osoba, czy też administratorem może być postulator generalny lub postulator konkretnej sprawy.

Jak zaznaczyłem w uwagach wstępnych, w Polsce nie ma jeszcze wypracowanego modelu postępowania. Najczęściej zapewne funkcję administratora sprawy będzie pełnił ekonom diecezji lub zakonu. Powstaje pytanie – co ze świeckimi instytucjami życia konsekrowanego lub innymi osobami prawnymi? Czy doczekamy się jakichś wspólnych norm wydanych przez Konferencję Episkopatu Polski? To pytanie, jak wiele innych, pozostaje otwarte.

W odniesieniu do zadań administratora, na pierwszym miejscu prawodawca wymienia „respektowanie skrupulatnie woli ofiarodawcy”¹³. Zatem ofiara, którą przyjmuje się na potrzeby konkretnego procesu nie może być przeznaczona na inny cel, nawet związany z prowadzeniem innej sprawy kanonizacyjnej. Zapis używa słowa „skrupulatnie” (*scrupolosamente*), czyli nie ma żadnego odstępstwa. Administrator powinien zapisywać przyjmowane ofiary i udzielać potwierdzenia składającemu ofiarę. Doświadczenie pokazuje, że czasami dochodzi do napięcia pomiędzy powodem sprawy a postulatorem. Wydaje się, że to napięcie powinien niwelować urząd administratora procesu.

Zadaniem administratora jest planowanie rocznego bilansu wydatków, potrzeb związanych z prowadzoną sprawą. Administrator przed-

---

⁹ NA, nr 2.

¹⁰ NA, nr 5 a, b.

¹¹ NA, nr 3.

¹² NA, nr 4.

¹³ NA, nr 5 a.

stawia go powodowi sprawy¹⁴. Ten preliminarz wydatków powinien być sporządzony do 30 września, zaś rozliczenie za miniony rok powinno być przedstawione do 31 marca następnego roku¹⁵. Zaplanowane wydatki i rozliczenie powinno być także przedstawione postulatorowi sprawy w formie kopii. Postulacje generalne zakonów powinny mieć osobno prowadzone rozliczenia dla każdej pojedynczej sprawy¹⁶. Jeśliby powód sprawy chciał przeznaczyć ofiary na inną sprawę musi otrzymać zgodę Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych¹⁷. Powód, po otrzymaniu bilansu wydatków i rozliczeniu powinien kopię tych dokumentów przedstawić kompetentnej władzy¹⁸.

3. Kontrola nad administrowaniem ofiarami

Kompetentną władzą, która ma czuwać nad administrowaniem środkami przeznaczonymi na prowadzenie procesu jest w fazie procesu diecezjalnego biskup diecezji lub eparcha¹⁹. Dotyczy to procesów, których powodem jest diecezja. Odnosi się to także do parafii i stowarzyszenia kościelnego na prawie diecezjalnym.

W przypadku zgromadzeń zakonnych kompetentną władzą jest wyższy przełożony zakonu, instytutu życia konsekrowanego czy stowarzyszenia życia apostołskiego²⁰.

Mają oni prawo na każdym etapie procesu wglądu w administrowanie środkami przeznaczonymi na proces. Mogą bezpośrednio sprawdzać poniesione wydatki, także korygować zaplanowane²¹. Ordynariusze wyżej wymienionych osób prawnych powinni kopię przeprowadzonej kontroli przekładać w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych²². W przy-

---

¹⁴ NA, nr 5 d.

¹⁵ NA, nr 5 c.

¹⁶ NA, nr 6.

¹⁷ NA, nr 7.

¹⁸ NA, nr 8.

¹⁹ NA, nr 9.

²⁰ NA, nr 9 b.

²¹ NA, nr 10.

²² NA, nr 11.

padkach, kiedy Kongregacja ma zastrzeżenia co do kosztów postępowania, może weryfikować i modyfikować wydatki w porozumieniu z ordynariuszem. Może to nastąpić w fazie postępowania diecezjalnego, a także w fazie rzymskiej procesu²³.

W reskrypcie chodzi o to, aby od samego początku procesu kanonizacyjnego sprawy finansowe były prowadzone skrupulatnie, solidnie i przejrzysto. Takie postępowanie ma świadczyć także o opinii świętości kandydata. Nikt bowiem, kto nie jest przekonany do sprawy nie daje na nią pieniędzy. Niestety może to skutkować tym, że wiele spraw zostanie zaniechanych ze względu na koszty postępowania.

4. Koszty postępowania w Stolicy Apostolskiej i Fundusz Spraw Ubogich

Prawodawca rozróżnia pomiędzy sprawami męczenników, wyznawców i tytułem doktora Kościoła²⁴. Te wydatki w poszczególnych procesach dzieli na 3 lub 4 etapy. Nazwę je ratami.

W procesie o heroiczności cnót lub męczeństwa za wiarę pierwsza część kosztów postępowania powinna być pokryta przy złożeniu procesu diecezjalnego²⁵, kolejna przy nominacji relatora sprawy²⁶, następna przy składaniu *Positio*²⁷ i w końcu przed pierwszym Kongresem Teologów²⁸. W domyśle – w przypadku spraw dawnych historycznych, przed Kongresem Historyków.

W sprawach o domniemanym cudzie raty wyglądają podobnie. Tu opłaty są podzielone na 3 części. Pierwsza część opłaty powinna być uiszczona przy składaniu dokumentów z procesu diecezjalnego²⁹, druga

---

²³ NA, nr 12.

²⁴ W sprawach prowadzonych drogą ofiarowania życia raty będą wymagane jak w sprawie o stwierdzenie męczeństwa, heroiczności cnót, czy przyznania tytułu doktora Kościoła.

²⁵ NA, nr 16 a.

²⁶ NA, nr 16 b.

²⁷ NA, nr 16 c.

²⁸ NA, nr 16 d.

²⁹ NA, nr 17 a.

przed dyskusją na Konsulcie Medycznej³⁰ i trzecia, ostatnia, przed Kongresem Teologów³¹.

Opłaty związane z drukiem *Positio* muszą być przedstawione Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Środki finansowe, które pozostały po wydrukowaniu *Positio* winny wpłynąć na bieżące konto prowadzonej sprawy.

Opłaty związane z uroczystością beatyfikacji lub kanonizacji administrator sprawy pokrywa z bieżącego konta, za aprobatą powoda sprawy i kompetentnej władzy³². Kto jest kompetentną władzą wspominałem wyżej.

Wprawdzie nigdzie w dokumencie nie ma bezpośredniego zapisu, ale w domyśle trzeba przyjąć, że środki, które pozostały po beatyfikacji należy utrzymać na koszty związane z procesem kanonizacyjnym (postępowanie w sprawie cudu zarówno w sprawach wyznawców, jak i męczenników oraz koszty związane z samą uroczystością kanonizacji). Należy przyjąć, że tymi ofiarami rozporządza się i prowadzi je tak, jak to było w prowadzeniu sprawy do beatyfikacji.

Inaczej sprawa się ma, o czym wyraźnie jest napisane, w odniesieniu do spraw zakończonych. Sprawy, które zostały zwieńczone kanonizacją powinny być do końca rozliczone. Po rozliczeniu kosztów związanych z uroczystością kanonizacyjną, jeśli pozostały jakieś środki finansowe, administrator powinien rozliczyć, a to rozliczenie przedstawić powodowi sprawy³³. Powód sprawy pozostałe pieniądze winien przeznaczyć na „Fundusz Spraw Ubogich”, którym zarządza samodzielnie w imieniu Stolicy Apostolskiej Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych³⁴. Z Funduszu mogą korzystać postulacje z Kościołów krajów ubogich. Przez wiele lat Kościół w Polsce był tak traktowany. Na ile korzystał, nie wiem, ale w imię solidarności trzeba o tym pamiętać.

Sam „Fundusz Spraw Ubogich” powstał i funkcjonuje z dobrowolnych ofiar składanych przez powodów poszczególnych spraw. Można

---

³⁰ NA, nr 17 b.

³¹ NA, nr 17 c.

³² Por. NA, nr 19.

³³ NA, nr 19.

³⁴ NA, nr 20.

z niego skorzystać tylko, gdy sprawa jest w fazie rzymskiej postępowania. O wsparcie dla sprawy prosi powód sprawy przez kompetentnego ordynariusza. Każdy przypadek jest osobno rozpatrywany, oceniany i w miarę możliwości Kongregacja odpowiada na takie próśby³⁵.

5. Postulaty

Od samego początku sprawy finansów należy przedstawić jasno i realnie. Zgodnie z wymogami prawa należy stworzyć fundusz dla sprawy i oddać go do dyspozycji administratora procesu, z którym będzie współpracował postulator. Administrator wraz z postulatorem powinien przekładać powodowi coroczne sprawozdanie z wydatków związanych ze sprawą i przedstawiać potrzeby na następny rok. Jeśli chodzi o fazę rzymską, od 1 czerwca 2016 r. obowiązują następujące wytyczne i konkretne opłaty, które należy wpłacać w Biurze Administracji Kongregacji.

Zgodnie z postanowieniami zawartymi w art. 15, 16 i 17 *Norm dotyczących administrowania funduszami przeznaczonymi na prowadzenie spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych* Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych ustaliła wysokość opłat odpowiadającym Stolicy Apostolskiej ze strony powodów spraw.

Przedstawia się to następująco:

1. Gdy idzie o stwierdzenie uznania męczeństwa lub heroicznosci cnót, stawka wynosi 17 000 euro (siedemnaście tysięcy euro) i jest następująco rozdzielona:
  - a. dostarczenie (przyjęcie) akt procesu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego: 3000,00 euro,
  - b. prośba o mianowanie relatora: 4000,00 euro,
  - c. dostarczenie *Positio*: 2000,00 euro,
  - d. przed Kongresem Konsultorów Teologów: 8000,00 euro.

---

³⁵ NA, nr 22.

2. Gdy idzie o stwierdzenie domniemanego cudu, stawka wynosi 18 000,00 euro (osiemnaście tysięcy euro) i jest następująco rozdzielona:

a. dostarczenie akt dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego:	4000,00 euro,
b. przed Konsultą Medyczną:	7000,00 euro,
c. przed Kongresem Konsultorów Teologów:	7000,00 euro.

Gdy chodzi o konkretny taryfikator dla fazy rzymskiej, to przedstawia się on następująco:

Reskrypt przeniesienia kompetencji do innej diecezji	150,00 euro
Reskrypt <i>nulla osta</i> Stolicy Apostolskiej	150,00 euro
Mianowanie postulatora	150,00 euro
Reskrypt o przyjęciu akt procesu	150,00 euro
Oprawa akt (compendium i kopia publiczna)	30,00 euro/tom
Ważność prawna dochodzenia diecezjalnego	450,00 + 10,00 euro/tom
Mianowanie relatora	150,00 euro
<i>Positio s. virtutibus / martyrio</i> (opłata za pracę promotora)	20,00 euro/godz.
Kongres Konsultorów Historyków	2860,00 euro
<i>Relatio et Vota</i> Konsultorów Historyków	350,00 euro
Kongres Konsultorów Teologów (cnoty lub męczeństwo)	4060,00 euro
<i>Relatio et Vota</i> Konsultorów Teologów (cnoty lub męczeństwo)	350,00 euro
Reskrypt mianowania ponensa	150,00 euro
Sesja zwyczajna Kardynałów i Biskupów (cnoty, męczeństwo, cud)	3880,00 euro
Wydanie dekretu (heroiczność cnót, męczeństwo lub cud)	1600,00 + 300,00 euro
Kontrola <i>Summarium</i> o cudzie	350,00 + 4/5,00 euro/za stronę

Ekspertyzy urzędowe lekarsko-prawne i techniczne	500,00 euro
Kontrola ekspertyz urzędowych	50,00 euro
Konsulta Medyczna lub Techniczna	3760,00 euro
Kontrola opinii Konsulty Medycznej lub Technicznej	50,00 euro
Kongres Konsultorów Teologów (cud)	1860,00 euro
<i>Relatio et Vota</i> Konsultorów Teologów (cud)	200,00 euro
Redakcja <i>Breve</i> o beatyfikacji	150,00 euro
Redakcja <i>Compendium</i> na Konsystorz	300,00 euro
Redakcja <i>Bulli</i> kanonizacyjnej	150,00 euro
<i>Reskrypt</i> i <i>Instrukcja</i> o kanonicznym rozpoznanu doczesnych szczątek sług Bożych	300,00 euro.

Zakończenie

Z praktycznego punktu widzenia, dla prowadzących sprawy kanonizacyjne faza rzymska procesu i koszty postępowania z tym związane są przejrzyste i nie wymagają komentowania. Czy to wpłynie na jakość postępowania? Mało prawdopodobne.

Takiego taryfikatora nie mają postępowania w fazie diecezjalnej. Na pewno w Polsce nie ma żadnego taryfikatora. Nie wiadomo jak jest w innych krajach. Należałoby postulować powołanie roboczego gremium, które wypracowałoby dokument dla ujednoczenia kosztów postępowania diecezjalnego. Taki dokument (taryfikator) mogliby opracować postulatorzy spraw diecezjalnych, zakonnych w porozumieniu z administratorami poszczególnych procesów, za aprobatą kompetentnej władzy (w domyśle Konferencji Episkopatu). Wypracowanie takiego dokumentu opłata wyträciłoby argumenty tych, którzy twierdzą (niesłusznie), o wielkich kosztach procesu diecezjalnego. W wielu przypadkach jasne ustawienie spraw finansowych ułatwiłoby decyzje o podjęciu procesu kanonizacyjnego. Czy tak się stanie – zweryfikuje życie.

Riassunto

Il finanziamento delle cause di canonizzazione – le norme e la prassi

In Polonia non vi sono nelle diocesi delle norme che regolarizzerebbero il finanziamento delle cause di beatificazione e canonizzazione. Normalmente questa questione si regge poggiando sulle virtù della prudenza e della giustizia.

L'articolo affronta e descrive con precisione le norme che sono state recentemente elaborate dalla Santa Sede in merito a questioni finanziarie legate alla conduzione dei processi di beatificazione e canonizzazione (*Rescriptum ex Audientia Sanctissimi* del 7.03.2016; *Norme sull'amministrazione dei beni delle cause di beatificazione e canonizzazione* del 10.03.2016). Esse – si può dire – hanno “purificato” i processi dai “sospetti” di natura pecuniaria.

Peccato che dette prescrizioni non hanno le loro corrispondenti in merito alle spese che devono essere affrontate durante la fase diocesana dei processi. Nell'articolo si cerca di formulare alcune proposte circa l'applicazione di esse per i processi in fase diocesana in Polonia.

Parole chiave: beatificazione, canonizzazione, attore della causa, fondo di Causa pia, l'amministrazione dei beni delle Cause pie, Fondo di Solidarietà.

Dowodzenie cudu według nowego *Regulaminu Konsulty Medycznej* z 23 września 2016 r.

Wprowadzenie

Zdziałany przez Boga za wstawiennictwem sługi Bożego cud (wymagany do beatyfikacji i kanonizacji jako potwierdzenie ludzkiego osądu)², jest poddawany ocenie medycznej w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Badaniem tych nadzwyczajnych przypadków zajmuje się Konsulta Medyczna składająca się z wybitnych przedstawicieli świata nauki (medycyny, techniki).

Przedmiotem artykułu jest przedstawienie Konsulty Medycznej z perspektywy prawno-historycznej. Najnowszy regulamin został ogłoszony 23 września 2016 r. w biuletynie Stolicy Apostolskiej³ i opublikowany w nr. 9 „Acta Apostolicae Sedis” za 2016 r.⁴. Tenże *Regulamin*, zgodnie

---

¹ Doktor, adiunkt w Katedrze Prawa Kanonizacyjnego i Sakramentów Świętych, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Artykuł jest poszerzoną wersją tekstu opublikowanego w czasopiśmie „Kościół i Prawo” 6 (19) 2017, nr 2, s. 241-250.

² Wyjątki od tego ogólnego stwierdzenia omawia R. Sarno, zob. R. Sarno, *Biegli Konsulty Medycznej w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych i stwierdzenie cudu*, w: *Biegli w postępowaniu kanonizacyjnym. Materiały IV Ogólnopolskiego Sympozjum Prawa Kanonizacyjnego KUL Lublin 22-23 V 1998*, pod red. H. Misztala, W. Bara, Lublin-Tarnów 1999, s. 97.

³ „Bollettino” nr B0666 z 23.09.2016 r. Tł. na j. pol. M. Bider, w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne*, s. 321-328.

⁴ CCS, *Regulae Consultationis ad medicos Congregationis de causis Sanctorum*, 24.08.2016, AAS 108 (2016) 1004-1009.

z art. 1 §2 *Regulaminu Generalnego Kurii Rzymskiej*⁵, z mandatu papieża Franciszka, zatwierdził 24 sierpnia 2016 r. Sekretarz Stanu Pietro Parolin z mocą obowiązującą od chwili zatwierdzenia. Tym samym zostały uchylone poprzednie akty prawne (w tym regulamin Konsulty z 1976 r.⁶).

Pierwszym powodem ogłoszenia nowego *Regulaminu* było zreformowanie przed 33 laty prawa kanonizacyjnego. Jan Paweł II wyłączył wówczas z *Kodeksu Prawa Kanonicznego* sprawy beatyfikacji i kanonizacji sług Bożych⁷ oraz promulgował ustawodawstwo szczególne⁸. Kongregacja, mając na uwadze wspomnianą reformę oraz „zgrupowany dorobek najnowszej jurysprudencki Kongregacji” uznała za konieczne znowelizowanie *Regulaminu Konsulty Medycznej*. Myśl o potrzebie uporządkowania niektórych spraw w związku z najnowszą jurysprudencką Kongregacji, po promulgacji prawa w 1983 r., pojawiła się już w przesłaniu Benedykta XVI (2005–2013) z 24 kwietnia 2006 r. do Zebrania Ple-

---

⁵ „Ciascuno dei Dicasteri ed Organismi della Curia Romana avrà il proprio Regolamento approvato dal Cardinale Segretario di Stato *de mandato Summi Pontificis*”. Pełny tekst regulaminu zob. Secretaria Status, *Regolamento Generale della Curia Romana*, 30.04.1999, AAS 91 (1999) 629-699.

⁶ *Regolamento per il Collegio dei Medici periti istituito presso la S. Congregazione per le Cause dei Santi*, 8 maggio 1976, Tipografia Poliglotta Vaticana 1976, w: CCS, *Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi*, vol. 9: *Leggi della Chiesa su beatificazione e canonizzazione dall'anno 993 all'anno 2000*. Collezione, ed. L. Porsi, Roma 2006, s. 428-431.

⁷ Can. 1403 *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, 25.01.1983, AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum 1984.

⁸ Ioannes Paulus II, *Constitutio apostolica Divinus perfectionis Magister. Modus procedenti in Causarum canonizationis instructione recognoscitur et Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum nova datur ordinatio*, 25.01.1983, AAS 75 (1983) 349-355; SCCS, *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum*, 7.02.1983, AAS 75 (1983) 396-403. Najnowsze przekłady na j. pol. konstytucji apostołskiej z 25 stycznia 1983 r. oraz *Norm* z 7 lutego 1983 r. uczynione przez H. Misztalą uwzględniają nowelizację, którą 11 lipca 2017 r. dokonał papież Franciszek listem apostołskim wydanym w formie *motu proprio Maiorem hac dilectionem o ofiarowaniu życia*, zob.: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne*, s. 249-258 oraz 259-269. Szerzej o reformie zob.: H. Misztal, *Źródła powszechnego prawa kanonizacyjnego w Kościele Zachodnim*, PAK 2000, nr 1, s. 35-56; tenże, *Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura*, Lublin 2003, s. 193-197.

narnego Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych⁹, zaś prace nad redakcją nowego regulaminu rozpoczęto we wrześniu 2015 r. Sekretarz Kongregacji abp Marcello Bartolucci wyjaśnił, że regulamin „Oprócz korekty językowej i proceduralnej» wprowadza «pewne nowości»¹⁰. Te, po syntetycznym omówieniu historii i podstawy prawnej funkcjonowania Konsulty po 1983 r., zostaną przybliżone w trzeciej części artykułu.

1. Komisja Lekarzy i Rada Medyczna według regulaminu i statutu z 1948 r.

W procesach beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych już od średniowiecza brali udział biegli lekarze. Innocenty XI (1676–1689) „wyczulony na aspekt prawny” wprowadził biegłego lekarza *ex officio*, którego mianował ponens sprawy¹¹. Benedykt XIV (1740–1758) 12 września 1743 r. utwo-

⁹ W odniesieniu do dowodzenia cudu w sprawach kanonizacyjnych papież napisał wtedy: „[...] cuda stanowią także Boże potwierdzenie osądu wydanego przez władzę kościelną o jego cnotliwym życiu. [...] Badania nad domniemanymi cudownymi wydarzeniami prowadzone są zarówno przez naukowców, jak i teologów. Decydujące słowo należy jednak do teologii, bo tylko ona może dać interpretację cudu z punktu widzenia wiary. Dlatego też w procedurze spraw kanonizacyjnych, po uzyskaniu oceny naukowej wydanej przez konsultę lekarską lub biegłych, badania teologiczne prowadzą konsultorzy, a następnie kardynałowie i biskupi. Trzeba także zachowywać jasną świadomość, że zgodnie z nieprzerwaną tradycją Kościoła, konieczny jest cud fizyczny, jako że cud moralny nie wystarcza”. Benedictus PP. XVI, *Ad Sessionem Plenariam Congregationis de Causis Sanctorum. Al Venerato Fratello il Signor Cardinale José Saraiva Martins Prefetto della Congregazione delle Cause dei Santi*, 24.04.2006, AAS 98 (2006) 397-401; Benedykt XVI, *Badania kanoniczne przed beatyfikacją i kanonizacją. Przesłanie Ojca Świętego z okazji sesji plenarnej Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, OR 27 (2006), nr 9-10 (286), s. 6-9.

¹⁰ I. Scaramuzzi, *Procedure più rigorose per lesame medico dei miracoli*, “La Stampa” z 23.09.2016 r., wyd. internet. dostępne po linkiem: <http://www.lastampa.it/2016/09/23/vaticaninsider/ita/vaticano/procedure-pi-rigorose-per-lesame-medico-dei-miracoli-t4p6licgXZd2OoatewlD/pagina.html> [30.09.2017 r.].

¹¹ F. Antonelli, *De inquisitione medico-legali super miraculis in causis beatificationis et canonizationis*, Romae 1962, s. 21-30; M. di Ruberto, *Normy procesowe w dowodzeniu cudów*, w: *Cuda w sprawach kanonizacyjnych*, red. W. Bar, Lublin 2006, s. 123.

rzył pierwszy rejestr lekarzy¹². Jednak dopiero w połowie XX w. papież Pius XII (1939–1958) 22 października 1948 r. dokumentem *Commissione medica per l'esame delle guarigioni miracolose proposte per le cause di beatificazione e canonizzazione*¹³, do badania uzdrowień przedstawianych jako cudowne w fazie rzymskiej sprawy utworzył Komisję Lekarzy¹⁴. Komisja składała się z przynajmniej 12 lekarzy specjalistów¹⁵, odznaczających się sprawdzoną kompetencją i prowadzących niewątpliwie życie chrześcijańskie. Byli oni mianowani z mandatu Sekretariatu Stanu Jego Świątobliwości, o czym w art. 2 prezentowanego dokumentu. Pracami Komisji kierował prezydent wspierany przez wiceprzewodniczącego i sekretarza¹⁶. Dokument został zatwierdzony *in experimentum, ad annum*.

Przedstawionej wyżej Komisji, w nieokreślonej bliżej dacie, między 20 listopada a 15 grudnia 1948 r., papież Pius XII nadał statut (*Statuto della Commissione medica per l'esame delle guarigioni miracolose proposte per le cause di beatificazione e canonizzazione*)¹⁷, który zatwierdził także na rok. Obok Komisji Lekarzy¹⁸ powołał Radę Medyczną składającą się z kompetentnych specjalistów w zakresie różnych dziedzin nauk medycznych, będących jednocześnie ludźmi o sprawdzonej wiarygodności¹⁹. Członkowie obu organów byli mianowani z mandatu kardynała

---

¹² F. Antonelli, *De inquisitione medico-legali*, s. 31-86; M. di Ruberto, *Normy procesowe w dowodzeniu cudów*, s. 124.

¹³ *Commissione medica per l'esame delle guarigioni miracolose proposte per le cause di beatificazione e canonizzazione* [22.10.1948], w: CCS, *Studium. Corso formativo per istruire le Cause dei Santi. III Parte giuridica*, s. 160-163.

¹⁴ Art. 1: „È istituita, presso la S. Congregazione dei Riti, una commissione di medici per l'esame delle guarigioni che vengono proposte come miracoli per la beatificazione de Servi di Dio e per la canonizzazione di Beati”, za: CCS, *Studium. Corso formativo per istruire le Cause dei Santi. III Parte giuridica*, s. 160.

¹⁵ Art. 2: „La Commissione medica è composta di un Presidente, di un Vice-Presidente, di un Segretario e di almeno 12 medici Commissari”.

¹⁶ Art. 3.

¹⁷ CCS, *Studium. Corso formativo per istruire le Cause dei Santi. III Parte giuridica*, s. 163-167.

¹⁸ Art. 1 *Statuto*.

¹⁹ Art. 4: „Accanto alla Commissione vi è un **Consiglio medico**, composto di un numero competente di specialisti nei vari rami delle scienze mediche, che siano al tempo stesso uomini di provata probità [...]”.

prefekta Świętej Kongregacji Rytów²⁰. Po wydrukowaniu *Summarium*, prezydent zlecał dwóm członkom komisji medycznej sporządzenie – niezależnie od siebie – dwóch ekspertyz. W szczególnych przypadkach prezydent, za wiedzą kardynała prefekta i po wysłuchaniu opinii generalnego promotora wiary, mógł powierzyć takie studium lekarzom spoza rady, w szczególności wykwalifikowanym w zakresie badanego przypadku²¹. Warto zwrócić uwagę na postanowienie art. 8 Statutu, zgodnie z którym rozstrzygającą opinię medyczną o cudzie wydawało 5 członków Komisji, do których dołączano dwóch lekarzy, którzy zredagowali opinię biegłych, i trzech innych członków Konsulty. Byli oni wybierani dla każdego przypadku przez przewodniczącego, za wiedzą kardynała prefekta i po wysłuchaniu opinii generalnego promotora wiary²². Po upływie czasu nie krótszego aniżeli jeden miesiąc przewodniczący (prezydent) zwoływał na posiedzenie lekarzy powołanych do wydania ostatecznego wotum według art. 8. Posiedzeniu przewodniczył przewodniczący Konsulty i uczestniczył w nim generalny promotor wiary. Jeżeli jakiś członek nie mógł przybyć na posiedzenie, to mógł przesłać w odpowiednim czasie swoje wotum na piśmie. Posiedzenie nie mogło się odbyć, jeżeli nie było przynajmniej siedmiu członków²³. Wnioski Konsulty były ważne, jeśli zostały zaaprobowane przez 2/3 głosujących²⁴. Statut, mimo swoich braków²⁵, faktycznie obowiązywał do 1959 r.

²⁰ Art. 2 i 4 *Statuto*.

²¹ Art. 7 *Statuto*.

²² „Il giudizio medico conclusivo sul miracolo sarà fatto dai cinque membri della Commissione, cui si aggiungeranno i due medici che hanno redatto il voto peritale, e tre altri membri del Consiglio, scelti volta per volta dal Presidente, d'intesa col Cardinale Prefetto e sentito il Promotore Generale della Fede”.

²³ Art. 10: „Dopo un tempo congruo, non inferiore ad un mese, il Presidente convocherà i medici incaricati del giudizio medico conclusivo, a norma deli Art 8. Ladunanza sarà presieduta dal Presidente e vi interverrà anche il Promotore generale della Fede, pro sua informazione. Se un membro non potesse intervenire alla seduta potrà inviare in tempo utile il suo giudizio per iscritto. La seduta non potrà aver luogo se non sono presenti almeno sette membri”.

²⁴ Art. 13.

²⁵ Dwa najpoważniejsze braki to: 1) Nadmierna autonomia przyznana prezydentowi lekarzowi z kompetencjami właściwymi wyższemu urzędnikowi Kongregacji (wybór biegłych, *nihil obstat* dla *summarium*, wydawanie poleceń itp.); 2) Bezpośrednie

2. Regulamin Konsulty Medycznej z 10 lipca 1959 r.

Aby wypełnić te braki, po 11 latach przystąpiono do redakcji nowego *Regulaminu*, który 10 lipca 1959 r. zatwierdził Jan XXIII (1958–1963)²⁶. W tym *Regulaminie* Komisja Lekarzy, o czym świadczy tytuł (*Regolamento per la Consulata Medica*), zmieniła nazwę na Konsultę Medyczną²⁷. W odniesieniu do kwalifikacji i przymiotów moralnych lekarzy wpisywanych na listę Kongregacji zachowano te same wymogi²⁸. W art. 3 określono ich obowiązki²⁹. W tym *Regulaminie* po raz pierwszy pojawia się zakaz jakiegokolwiek kontaktowania się biegłych z powodami spraw w czasie rozpatrywania sprawy w Kongregacji, a w przypadku wątpliwości lub braków w dokumentacji polecono, by zwracali się wyłącznie do Kongregacji³⁰. Po wydrukowaniu *Summarium* generalny promotor wiary, za wiedzą kardynała prefekta Kongregacji, wybierał spośród lekarzy konsultantów dwóch biegłych, specjalistów w przypadku klinicznym, o który chodzi, i którzy nie wiedząc o sobie, związani tajemnicą, redagowali swoje wotum o przedstawianym cudzie, zgodnie z normą kan. 2119 KPK z 1917 r.³¹ Jeśli obydwa wota byłyby negatywne, należało aplikować kan. 2118 § 1 KPK 1917³². Jeśli wota dwóch biegłych, lub przynajmniej

---

relacje, bez pośrednictwa Kongregacji, między prezydentem a Kolegium oraz postulatorami i powodami spraw. M. Di Ruberto, *Lezione I – Procedura e miracoli nella storia*, w: CCS, *Studium. Corso formativo per istruire le Cause dei Santi. III Parte giuridica*, s. 134-135

²⁶ Giovanni XXIII, *Regolamento per la Consulta Medica 10 luglio 1959*, w: *Leggi della Chiesa*, s. 398-403; zob. także, CCS, *Le cause dei Santi: sussidio per lo «Studium»*, a cura di V. Criscuolo, D. Ols, R.J. Sarno, prefazione di card. A. Amato, Città del Vaticano 2012², s. 359-360.

²⁷ Zob. także *Wprowadzenie do Regulaminu 1959*.

²⁸ Art. 2.

²⁹ „Ai Medici iscritti all'albo, se officati, spetterà: a) formulare un voto medico-legale in qualità di Periti sulle guarigioni proposte; b) esaminare, collegialmente, i voti dei Periti; c) chiarire eventuali obiezioni d'ordine scientifico, sorte durante l'esame formale dei miracoli”. *Leggi della Chiesa*, s. 399.

³⁰ Art. 4 Reg. 1959.

³¹ Art. 6 Reg. 1959.

³² Art. 7 Reg. 1959.

jednego, były przychylnie, generalny promotor wiary powiadał powodów, aby jeśli zechcą, zaopiekowali się zredagowaniem *Informatio*, mając na względzie sformułowanie tematu, w aspekcie końcowych opinii biegłych³³. Po wykonaniu tego, o czym w art. 9–11, siedmiu biegłych łącznie z 2 wyznaczonymi z urzędu zbierało się by dyskutować badany przypadek³⁴. Wnioski z posiedzenia Konsulty nie były ważne, jeśli nie zostały zaaprobowane przez 2/3 głosujących³⁵.

3. Regulamin Kolegium Biegłych Lekarzy z 23 kwietnia 1976 r.

Chociaż ten *Regulamin* gwarantował mniej więcej przez 15 lat dobre funkcjonowanie Konsulty Medycznej, stało się konieczne przystosowanie go do wymagań proceduralnych wynikających z Konstytucji apostołskiej *Sacra Rituum Congregatio* z 8 maja 1969 r.³⁶ Powyższą konstytucją Paweł VI (1963–1978) utworzył Kongregację Spraw Kanonizacyjnych, ustanawiając nowe normy dotyczące spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych. Konstytucja w nr. 12 autoryzowała istnienie w Kongregacji Kolegium Biegłych Lekarzy (*collegium peritissimorum medicorum*)³⁷. Prace nad dostosowaniem regulaminu do nowego prawa trwały kilka lat i ostatecznie zostały zatwierdzone 23 kwietnia 1976 r. przez Pawła VI³⁸. Regulamin wszedł w życie 1 stycznia 1977 r.

³³ Art. 8 Reg. 1959.

³⁴ Art. 12 Reg. 1959.

³⁵ Art. 16 Reg. 1959.

³⁶ Paulus PP. VI, *Constitutio apostolica Sacra Rituum Congregatio in duas Congregationes dividitur, alteram pro Cultu Divino, alteram pro Causis Sanctorum*, 8.05.1969, AAS 61 (1969) 297-305.

³⁷ „Item Congregatio in promptu habet album cum Advocatorum et Procuratorum, qui dotibus et titulis praeditis esse debent iure requisitis, tum **collegium peritissimorum medicorum**, ob suam scientiam et probitatem ad hoc electorum”.

³⁸ *Regolamento per il Collegio dei Medici periti istituito presso la S. Congregazione per le Cause dei Santi*, 8 maggio 1976, Tipografia Poliglotta Vaticana 1976, w: *Leggi della Chiesa*, s. 428-431.

W prezentowanym *Regulaminie* doprecyzowano, że do wykazu biegłych Kongregacji mogą być wpisani tylko lekarze o sprawdzonej kompetencji i absolutnej uczciwości moralnej. Taki wpis był dokonywany na 5 lat z mandatu kardynała prefekta Kongregacji³⁹. Lekarze zobowiązani są do: a) formułowania wotów medyczno-sądowych dotyczących biegłych *ex officio* z godnie z art. 6 na temat przedstawianego uzdrowienia; b) uczestniczenia w pracach Konsulty Medycznej; c) rozwiązywania wątpliwości i wyjaśniania ewentualnych zastrzeżeń natury techniczno-naukowej, powstałych w trakcie rozpatrywania sprawy⁴⁰. Podtrzymano zakaz utrzymywania jakichkolwiek kontaktów lekarzy z powodami spraw podczas prowadzenia sprawy w Kongregacji⁴¹. Lekarzom, którzy zajmowali się przypadkiem jako biegli techniczni w fazie postępowania diecezjalnego sprawy lub na prośbę powodów, lub z jakiegoś innego tytułu, zabroniono pełnienia urzędów w tych samych sprawach⁴².

Przewodniczący Konsulty Medycznej (prezydent) był mianowany na rok (z możliwością dwukrotnego odnowienia nominacji) przez prefekta Kongregacji za wiedzą jej sekretarza, po uprzednim wskazaniu 3 imion z wykazu Kolegium Lekarzy. Dwaj sekretarze, którzy redagowali relację i protokół z posiedzenia Konsulty Medycznej, pozostawali na stanowisku przez rok. Byli wybierani wspólnie przez sekretarza Kongregacji i przewodniczącego (prezydenta) Konsulty⁴³.

Badanie cudu przebiegało w następujący sposób. Sekretarz Kongregacji po odpowiednich konsultacjach, wybierał zwykle, spośród lekarzy wpisanych na listę, dwóch biegłych specjalistów w tej dziedzinie, której dotyczył przypadek i przekazywał im wydrukowane *Summarium* (zawierające dokumenty procesowe i opis chronologiczny przedstawianego przypadku). Biegli zobowiązani do zachowania sekretu redagowali opinie medyczno-sądowe na temat przedstawianego uzdrowienia. Jeśli 2 opinie biegłych byłyby negatywne, powiadamiano powodów, aby zde-

---

³⁹ Art. 1 i 2 Reg. 1976.

⁴⁰ Art. 3 Reg. 1976.

⁴¹ Art. 4 Reg. 1976.

⁴² Art. 5 Reg. 1976.

⁴³ Art. 9 Reg. 1976.

cydowano na temat ewentualnego przedstawienie tego przypadku Konsulcie Medycznej⁴⁴.

W każdym przypadku w posiedzeniu Konsulty uczestniczyło 7 członków, łącznie z biegłymi z urzędu, powołanymi zgodnie z art. 6⁴⁵. Oprócz nich w posiedzeniu uczestniczył sekretarz, podsekretarz Kongregacji i generalny promotor wiary. Posiedzenie nie mogło mieć miejsca, jeśli byliby nieobecni więcej niż jeden z wezwanych. Regulamin zastrzegł, że jeśliby nadszedł głos nieobecnego członka, to ten głos nie mógł być liczony w głosowaniu⁴⁶.

Podczas posiedzenia każdy lekarz czytał swoje wotum, kończąc krótką precyzyjną odpowiedź dotyczącą diagnozy, prognozy, terapii i sposobu uleczenia. Następnie odbywała się dyskusja, podczas której każdy lekarz wyrażał swoje ostateczne wotum⁴⁷. Wnioski z posiedzenia Konsulty były ważne do celu, o który chodzi, jeśli zostały zaaprobowane przez większość 2/3⁴⁸. Jeśli konkluzje zostały zaaprobowane we wskazywany sposób, sprawa postępowała swoim tokiem. Jeśli nie – nie można było postępować dalej. W sytuacji, gdyby powodowie dostarczyli nowych ważnych argumentów na temat dyskutowanego przypadku, kongres zwyczajny decydował, czy można je przyjąć do nowego badania medyczno-sądowego, czy odrzucić. Takie badanie było prowadzone przez tę samą Konsultę lub przez nową. Jeśli zwołano nową konsultę, stosownie do normy art. 7, ta musiała być prowadzona przez lekarza równego stopniem prezydentowi poprzedniej konsulty⁴⁹.

Lekarzom, którzy sporządzili wotum, członkom Konsulty, prezydentowi i sekretarzowi Kongregacja wypłacała sprawiedliwe wynagrodzenie⁵⁰.

---

⁴⁴ Art. 6 Reg. 1976.

⁴⁵ Art. 7 Reg. 1976.

⁴⁶ Art. 8 Reg. 1976.

⁴⁷ Art. 11 Reg. 1976.

⁴⁸ Art. 12 Reg. 1976. Relację z dyskusji nad przypadkiem oraz z otrzymanych konkluzji sporządzał sekretarz, podpisywał zaś prezydent i sekretarz. Art. 9 i 13 Reg. 1976.

⁴⁹ Art. 14 Reg. 1976.

⁵⁰ Art. 15 Reg. 1976.

4. Konsulta Biegłych Lekarzy po reformie prawa kanonizacyjnego z 1983 r.

Kolejny regulamin Konsulty został ogłoszony 40 lat później, tj. 23 września 2016 r.⁵¹ Chociaż od promulgacji przez Jana Pawła II nowego prawa kanonizacyjnego⁵², które zniósło „jakikolwiek prawa w tej dziedzinie”⁵³ do wydania nowego regulaminu Konsulty, minęło aż 33 lata, Konsulta nie pozostawała bez podstawy prawnej.

KPK z 1983 r., w odniesieniu do spraw kanonizacyjnych w dobrze znanym kan. 1403, odsyła do ustawodawstwa szczególnego⁵⁴, a kanony Kodeksu poleca stosować „ilekroć w teże ustawie odsyła się do prawa powszechnego albo chodzi o normy, które z samej natury rzeczy dotyczą tychże spraw”⁵⁵, naturalnie nie zawierał norm dotyczących konsulty. Ustawodawstwo szczególne, tj. konstytucja apostolska *Divinus perfectionis Magister* z 25 stycznia 1983 r., postanawia, że: 1) Specjalnie wyznaczony relator do opracowania pozycji o cudzie uczestniczy w Zebraniu Lekarzy⁵⁶; 2) „Do badania uzdrowień przedstawionych do aprobaty jako cudowne istnieje w Kongregacji zespół biegłych w naukach medycznych”⁵⁷; 3) „Fakty przyjmowane za cuda [...], przedstawia się zespołowi biegłych (jeśli chodzi o uzdrowienia – zespołowi lekarzy)”⁵⁸. Szczegółowe normy, które należy zachowywać przy prowadzeniu dochodzenia przez biskupów w sprawach kanonizacyjnych, wydane 7 lutego 1983 r.⁵⁹ do Konstytucji apostolskiej *Divinus perfectionis Magister* nie zawierają postanowień dotyczących omawianego organu Kongregacji.

⁵¹ Zob. przypis 3 i 4 niniejszego artykułu.

⁵² H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, s. 35-56.

⁵³ Wstęp do DPM.

⁵⁴ Kan 1403 § 1 KPK 1983 Sprawy kanonizacji Sług Bożych żądają się szczególną ustawą papieską.

⁵⁵ Kan. 1403 § 2 KPK 1983.

⁵⁶ Nr 8 DPM: „Spośród relatorów jeden jest specjalnie wydzielany do opracowania Pozycji o cudach; uczestniczy on w Zebraniu Lekarzy i kongresie Teologów”.

⁵⁷ Nr 12 DPM.

⁵⁸ Nr 14, 1° DPM.

⁵⁹ SCCS, *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum*, 7.02.1983, AAS 75 (1983), 396-403.

Oprócz ustawodawstwa szczególnego, Kongregacja opublikowała dwa regulaminy. W pierwszym wydany w 1983 r.⁶⁰ *ad experimentum* na 3 lata, faktycznie obowiązującym do 2000 r., znajduje się informacja, że przy Kongregacji istnieje Kolegium lekarzy (*Collegio di medici*)⁶¹ do badania uzdrowień przedstawianych jako cuda. Konsultę Medyczną (*Consulta Medica*)⁶² zwołuje podsekretarz Kongregacji, która w szczególnych przypadkach korzysta, w razie konieczności, z innych biegłych⁶³. W tym *Regulaminie* określono liczbę cudów wymaganych do beatyfikacji i kanonizacji⁶⁴, przypomniano, że proces o cudzie prowadzi się w sposób analogiczny jak o heroicznosci cnót, oraz że do przygotowania pozycji o cudzie wyznaczany jest specjalny relator⁶⁵. Według postanowień tego *Regulaminu* pozycja sprawy była badana przez 5 biegłych (lekarzy, jeśli chodzi o uzdrowienia). Aby pozycję mogli badać teolodzy wymagano przynajmniej 3 z 5 opinii pozytywnych⁶⁶. Art. 26 § 2 pkt 4 *Regulaminu* dawał możliwość ponownego rozpatrzenia sprawy przez nowy skład Konsulty, jeśli postulator wraz ze swoimi biegłymi podnosiłby argumenty przeciwko zasadności wydania przez biegłych z urzędu opinii negatywnych lub zawieszających. *Regulamin* m.in. nie określał czasu pełnienia urzędu przez lekarzy, ich kwalifikacji oraz obowiązków.

Z kolei w *Regulaminie* wydany w 2000 r.⁶⁷ Kongregacja nazywa dotychczasową Konsultę Medyczną Konsultą Biegłych (*Consulta dei*

---

⁶⁰ SCCS, *Regolamento della Sacra Congregazione per le Cause dei Santi*, Roma 1983.

⁶¹ Art. 10 § 2 Reg. 1983: „Presso la Congregazione vi un Collegio di medici per lesame delle guarigioni che vengono proposte come miracolose”.

⁶² Art. 4b Reg. 1983.

⁶³ Art. 10 § 2, zd. 2 Reg. 1983: „In casi particolari la Congregazione si avvale di altri periti, a seconda delle necessità”.

⁶⁴ Art. 26 § 1 Reg. 1983: „Per la beatificazione richiesto un miracolo regolarmente approvato, e una vera fama signorum; per la canonizzazione necessario un miracolo avvenuto dopo la beatificazione e regolarmente approvato”.

⁶⁵ Art. 5 § 6 oraz art. 26 § 2, pkt 2 Reg. 1983.

⁶⁶ Art. 26 § 2, pkt 3 Reg. 1983.

⁶⁷ CCS, *Regolamento della Sacra Congregazione per le Cause dei Santi*, Città del Vaticano 2000; tł. na j. pol. H. Misztal, w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczec, *Postępowanie kanonizacyjne*, s. 288-314.

Periti)⁶⁸. Tworzy ją Zespół Lekarzy, powoływanych na okres pięcioletni w celu badania zjawisk przedstawianych jako cudowne⁶⁹. Wpisanie na listę lekarzy, nominacja przewodniczącego (prezydenta) i dwóch sekretarzy, jest dokonywana przez kardynała prefekta, po uprzednim otrzymaniu *nihil obstat* Sekretariatu Stanu⁷⁰. Przewodniczący, mianowany na 5 lat, może otrzymać powtórny nominację na nowe pięcioletnie⁷¹. Sekretarzom natomiast nominację może odnowić prezydent Kolegium, na którego wniosek zostali mianowani⁷². Biegli i biegli powoływani *ad casum* (gdy chodzi o zdarzenie cudowne, innej natury niż uzdrowienie)⁷³, składają przysięgę, na wierność wypełnienia urzędu (*de munere fideliter adimplendo*) i zachowania tajemnicy (*de secreto servando*)⁷⁴. W poszczególnym przypadku Konsulta Biegłych składa się z przełożonego (prezydenta) i czterech innych ekspertów, którzy badają zjawiska domniemych cudów⁷⁵. Omawiany regulamin w art. 69 określał ponadto strukturę *positio* o cudzie.

Aby lepiej zrozumieć zmiany, które wprowadził regulamin z 23 września 2016 r., należy w skrócie przedstawić procedurę dowodzenia cudu w fazie rzymskiej sprawy przed jego ogłoszeniem.

Po złamaniu pieczęci akt⁷⁶, formalnym sprawdzeniu ich pod kierunkiem podsekretarza Kongregacji i po otrzymaniu dekretu ważności akt procesowych na kongresie zwyczajnym⁷⁷, podsekretarz, we współpracy z rzymskim postulatorem sprawy przygotowuje *dossier* zwane *summarium*. Zawiera ono: „spis treści, pytania rzecznika sprawiedliwości, ponumerowane zeznania wszystkich świadków, zeznania i relacje biegłych *ab inspectione*, dokumenty procesowe (w tym medyczne: karty

⁶⁸ Art. 7, 3° Reg. 2000.

⁶⁹ Art. 17 § 1 Reg. 2000.

⁷⁰ Art. 17 § 2 Reg. 2000.

⁷¹ Art. 17 § 3 Reg. 2000.

⁷² Art. 17 § 4 Reg. 2000.

⁷³ Szerzej zob. art. 18 i art. 80 § 3 Reg. 2000.

⁷⁴ Art. 19 § 2 Reg. 2000.

⁷⁵ Art. 28 Reg. 2000.

⁷⁶ Nr 13. 1 DPM.

⁷⁷ Art. 56–58 Reg. 2000. Szerzej zob. M. Di Ruberto, *Normy procesowe w dowodzeniu cudów*, s. 132-133.

kliniczne, orzeczenia lekarskie, badania lekarskie, ułożone w porządku chronologicznym; pisemne relacje: medyczne, osób kwalifikowanych, tj. pielęgniarek i innych)” oraz dokumenty pozaprosowe⁷⁸. Ze względów praktycznych uprawia się je w szarą oprawę⁷⁹. Jeśliby się zdarzyło, że postulator chce przedstawić nowe dokumenty w sprawie, także i one powinny być zbadane, zgodnie z powyższymi kryteriami odnoszącymi się do ważności akt, i dopiero po tym mogą być włączone do *positio*⁸⁰.

Następnie to *summarius* zostaje przekazane 2 biegłym *ex officio*, tj. lekarzom ze spisu Kongregacji⁸¹ lub w przypadku szczególnym – biegłym *ad casum* (art. 18) wybieranym spośród wybitnych uczonych⁸². W odniesieniu do zdarzenia cudownego, innej natury niż uzdrowienie, są mianowani *ad casum* eksperci w danej materii (por. art. 18)⁸³. Lekarze pracując oddzielnie muszą zredagować z precyzją medyczno-prawną

⁷⁸ M. Di Ruberto, *Normy procesowe w dowodzeniu cudów*, s. 133.

⁷⁹ Zob. np. CCS, Gandaven. canonizationis ven. Servi Dei Eduardi Ioannis Poppe sacerdotis (1890–1924): super dubio: an constet de miraculo, in casu et ad effectum de quo agitur [Roma 1989]; CCS, Lugdunen. – Corduben. canonizationis Beatae Mariae a Sancto Ignatio: (in saeculo: Claudinae Thévenet), fundatricis Congregationis Sororum a Jesu et Maria (1774–1837): super dubio: an constet de miraculo, in casu et ad effectum de quo agitur [Roma 1990]; CCS, Paletinna canonizationis Raphaëlis Arnaiz Barón, fratris Oblati Ordinis Cisterciensis Strictioris Observantiae: super dubio: an constet de miraculo, in casu et ad effectum de quo agitur [Roma 1991]; CCS, Mechlinien. canonizationis ven. Servi Dei Damiani de Veuster, sacerdotis Congregationis SS. Cordium Iesu et Mariae: super dubio: an constet de miraculo in casu et ad effectum de quo agitur [Roma 1991].

⁸⁰ Art. 59 Reg. 2000: „Ewentualne nowe dokumenty, czy to publiczne, czy prywatne, zgłaszane przez postulatora, winny być przedstawiane Kongregacji, i badane zgodnie z powyższymi kryteriami, odnoszącymi się do ważności akt (art. 56-58). Dopiero wtedy mogą być dołączone do akt procesowych, i wykorzystywane w przygotowywaniu ewentualnej *pozycji*”.

⁸¹ Art. 80 § 1 Reg. 2000: „Po otrzymaniu dekretu ważności dochodzenia diecezjalnego zgodnie z art. 58 Reg. 2000, chronologiczny zarys faktów i *streszczenie* na temat zdarzeń przedstawianych jako cudowne, po otrzymaniu *visum* i *revisum*, jak to zostało ujęte w art. 69 § 2 Reg., wysła się do dwóch biegłych z urzędu, aby zredagowali oddzielnie swoje opinie, aby je można zakomunikować postulacji”.

⁸² Art. 80 § 2: „Gdy chodzi o uzdrowienie, biegli z urzędu są wybierani spośród lekarzy wpisanych na listę Kongregacji (por. art. 17) lub do określonych spraw (por. art. 18), spośród wybitnych uczonych”.

⁸³ Art. 80 § 3 w związku z art. 18 Reg. 2000.

swój osąd o ewentualnej niewytłumaczalności zjawiska (*Iudicium medicum legale ex officio prolatum*). W zależności od ich opinii możliwe są trzy sytuacje. I) Jeśli obie opinie są pozytywne sprawa jest badana przez Konsultę biegłych. II) Jeśli jedna z opinii jest pozytywna, a druga negatywna, istnieją dwie drogi postępowania: 1) przypadek można poddać ocenie Konsulcie Biegłych (por. art. 28)⁸⁴, lub 2) jeśli działający w sprawie chcą mieć większą pewność naukową, proszą poprzez podsekretarza Kongregacji o powołanie trzeciego biegłego *ex officio*. Jeśli 2 opinie są pozytywne podsekretarz zwołuje Konsultę Biegłych⁸⁵. III) Jeśli natomiast obie opinie biegłych *ex officio* są negatywne lub suspensywne, postulacja może prosić o mianowanie trzeciego biegłego; jeśli osąd tego ostatniego byłby pozytywny, przypadek podlega osądowi Konsulty⁸⁶. „Do ważności posiedzenia wymaga się obecności pięciu biegłych, którzy mają prawo głosu (por. art. 28). § 2. Jest obecny sekretarz Konsulty – bez prawa głosu, który redaguje protokół z dyskusji i podpisuje wraz z prezydentem, oraz relację”⁸⁷. W tym *Regulaminie* nie określono liczby głosów wymaganych do ważności głosowania.

5. Konsulta Medyczna według Regulaminu z 23 września 2016 r.

W najnowszym *Regulaminie* Konsulta Biegłych została nazwana Konsultą Medyczną i składa się z biegłych lekarzy, którzy odznaczają się „potwierdzoną kompetencją i sprawdzoną moralnością”⁸⁸ (w *regulaminie* z 1976 r. odznaczający się „absolutną uczciwością moralną”⁸⁹) zostali wpisani do Wykazu Biegłych Lekarzy⁹⁰. Ich zadaniem jest bada-

⁸⁴ Art. 81 § 1. Reg. 2000.

⁸⁵ Art. 81 § 1 Reg. 2000.

⁸⁶ Art. 81 § 2. Reg. 2000. Art. 82 § 1: „Wyznaczenie biegłych, łącznie z tymi z urzędu, należy do kompetencji przełożonego Konsulty łącznie z sekretarzem”.

⁸⁷ Art. 84 § 1 i 2 Reg. 2000. Art. 85: „Konsulcie Biegłych asystują: sekretarz i podsekretarz, generalny promotor wiary i relator, o czym w art. 9 § 3”.

⁸⁸ Art. 3 RKM.

⁸⁹ Art. 2 Reg. 1976.

⁹⁰ Art. 1, art. 3 RKM.

nie uzdrowień, które przedstawia się jako cudowne w procach beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych⁹¹. W szczególności lekarze, należący do Wykazu, zobowiązani są do: a) sporządzania opinii medyczno-sądowej; b) uczestniczenia w pracach Konsulty Medycznej; c) udzielania odpowiedzi na rodzące się wątpliwości i wyjaśniania ewentualnych wątpliwości natury techniczno-naukowej, powstających w trakcie prowadzenia procesu⁹². W razie konieczności Kongregacja może powołać *ad casum* na biegłych – lekarzy, spoza Wykazu Biegłych Lekarzy⁹³. W odniesieniu do innych przypadków niebędących uzdrowieniami Kongregacja powołuje kompetentnych biegłych technicznych⁹⁴. Konsulta Techniczna pracuje w sposób analogiczny jak Konsulta Medyczna⁹⁵.

Tak jak poprzednio, lekarze są mianowani na 5 lat i mają obowiązek złożenia przysięgi *de munere bene adimplendo et secreto servando*⁹⁶. Przewodniczącego Konsulty Medycznej – na okres 5 lat, z możliwością tylko jednorazowego ponowienia nominacji mianuje prefekt Kongregacji, po wcześniejszej konsultacji z członkami z Wykazu Biegłych Lekarzy. Przewodniczący Konsulty, ciesząc się prawem głosu, kieruje jej pracami i na wniosek Kongregacji sporządza pisemne opinie⁹⁷.

Z wykazu biegłych lekarzy pochodzi sekretarz Konsulty Medycznej. Jest mianowany przez prefekta Kongregacji na okres 5 lat z możliwością ponowienia w przypadku wygaśnięcia. Sporządza protokół oraz sprawozdanie z posiedzenia Konsulty, w którym uczestniczy bez prawa gło-

---

⁹¹ Art. 1 RKM.

⁹² Art. 5 RKM.

⁹³ Art. 1 § 2 RKM.

⁹⁴ Zob. np. sprawy: CCS, Neapolitana canonizationis Ven. Servi Dei Modestini a Iesu et Maria, (in saec.: Dominici Mazzarella) sacerdotis professi Ordinis Fratrum Minorum (1802–1854), *Positio super miraculo*, Roma 1992; CCS, Romana beatificationis et canonizationis Servae Dei Mariae a Iesu Crucifixo (in saeculo: Mariae Petković), fundatricis Congregationis Filiarum de Misericordia T.O.R. (1892–1966), *Positio super miraculo*, Roma 2002.

⁹⁵ Art. 2 RKM.

⁹⁶ Art. 3 § 2 i 3 RKM.

⁹⁷ Art. 4 § 1-3 RKM.

su. Przełożeni Kongregacji w przypadku konieczności mogą mianować sekretarza *ad casum* na posiedzenia Konsulty Medycznej⁹⁸.

Tak jak dotychczas obowiązki relatora zajmującego się cudami, o którym stanowi konstytucja apostolska *Divinus perfectionis Magister* w II, 8, są powierzane podsekretarzowi Kongregacji⁹⁹.

Postulatorzy nadal mogą konsultować przypadki przedstawione jako cudowne z biegłymi z Konsulty¹⁰⁰, również w dochodzeniu diecezjalnym, z tym zastrzeżeniem, że nie mogą być oni później w fazie rzymskiej wybrani na biegłych¹⁰¹. Nie jest nowością zakaz wyrażony w art. 6 (a w poprzednim regulaminie w art. 4) dotyczący podtrzymywania jakichkolwiek kontaktów pomiędzy biegłymi lekarzami a powodem i postulatorem sprawy. Podobnie jak to było dotychczas biegli lekarze, w przypadku powstania jakichkolwiek wątpliwości lub dostrzeżonych braków w dokumentacji, nie mogą zwracać się do powodów ani postulatorów spraw, ale zobowiązani są w tych sprawach zwracać się bezpośrednio do podsekretarza Kongregacji¹⁰².

Kolejną ważną zmianą jest to, że w posiedzeniu Konsulty, bez prawa głosu mogą uczestniczyć biegli przedstawieni przez postulację, naturalnie po uzyskaniu zgodny kongresu zwyczajnego¹⁰³. Oprócz przysięgi z art. 3, na początku posiedzenia konsulty, przysięgają że „będą postępowali w sprawie zgodnie z wymogami wiedzy i sumienia z zachowaniem urzędowego sekretu odnośnie przebiegu danego posiedzenia oraz treści opinii przedstawionych tak przez poszczególnych członków, jak i tej końcowej wyrażonej przez całą Konsultę¹⁰⁴.

Podobieństwo w odniesieniu do poprzedniego regulaminu (por. art. 6 Reg. 1976) uwidacznia się w fazie merytorycznego badania domniema-

---

⁹⁸ Art. 4 § 4-6 RKM.

⁹⁹ Art. 4 § 7 RKM.

¹⁰⁰ Ioannes Paulus II, *Constitutio apostolica de Romana Curia Pastor bonus*, 28.06.1988, AAS 80 (1988) 841-912; tekst w j. pol.: *Konstytucja apostolska Pastor bonus o Kurii Rzymskiej*, w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. M. Sitarz, W. Kacprzyk, Lublin 2006, s. 216-257.

¹⁰¹ Art. 82 § 2 Reg. 2000.

¹⁰² Art. 6 § 2 RKM.

¹⁰³ Art. 11 § 3 RKM.

¹⁰⁴ Art. 12 RKM.

nego cudu. Do badania *summarius* sekretarz Kongregacji, na wniosek podsekretarza, mianuje dwóch biegłych *ex officio* (specjalistów w zakresie rozpatrywanego przypadku), pochodzących zazwyczaj spośród członków Wykazu¹⁰⁵. Jeśli przynajmniej jeden spośród dwóch biegłych *ex officio* wydałby pozytywną opinię sprawa może zostać rozpatrzona przez Konsultę Medyczną. W przypadku dwóch negatywnych opinii podsekretarz powiadamia postulatora, aby ten mógł poprosić o wydanie opinii przez trzeciego biegłego *ex officio*. Jeśli i ten wydałby negatywną opinię, wówczas wstrzymuje się dalszy bieg sprawy *ad ulteriora*¹⁰⁶.

W odniesieniu do regulaminu Kongregacji z 1983 r. i 2000 r. powiększono skład Konsulty powracając do praktyki z 1976 r. (art. 7 Reg. 1976). W myśl art. 10 Reg. 2016 r. – w każdym przypadku składa się ona z siedmiu członków, łącznie z przewodniczącym i dwoma biegłymi z urzędu. Wyższe wymogi dotyczą także głosowań: „Czynności podjęte przez Konsultę Medyczną uważa się za ważne podjęte, jeśli uczestniczyło w nich przynajmniej sześciu spośród siedmiu biegłych”¹⁰⁷. Warto przypomnieć, że w posiedzeniu Konsulty Medycznej, ale bez prawa głosu, uczestniczą sekretarz, podsekretarz oraz promotor wiary¹⁰⁸.

W myśl art. 13 Konsulta Medyczna rozpatruje sprawę w następującym porządku. Najpierw biegli *ex officio*, a następnie każdy z biegłych lekarzy przedstawia zredagowaną na piśmie własną opinię z podaniem oceny sprawy, określając precyzyjnie diagnozę, prognozę, terapię i sposób uzdrowienia. Po zaprezentowaniu poszczególnych opinii rozpoczyna się dyskusja kierowana przez przewodniczącego Konsulty. Po jej zakończeniu każdy biegły lekarz wyraża własną końcową opinię. Z posiedzenia sekretarz sporządza protokół¹⁰⁹, wraz z końcowymi wnioskami. Protokół podpisany przez przewodniczącego Konsulty

---

¹⁰⁵ Art. 8 § 2 RKM: „Každy biegły mianowany z urzędu, który zobowiązany jest do zachowania urzędowego sekretu, niezależnie sporządza własną opinię medyczno-sądową odnośnie rozpatrywanego przypadku”.

¹⁰⁶ Art. 9 RKM.

¹⁰⁷ Art. 11 § 1 RKM.

¹⁰⁸ Art. 11 § 2 RKM.

¹⁰⁹ Art. 5 RKM.

Medycznej, zostaje następnie przedstawiony postulacji oraz dołączony do akt sprawy¹¹⁰.

W odniesieniu do głosowania w konkretnej sprawie, można kontynuować proces *ad ulteriora*, jeśli wnioski Konsulty Medycznej są pozytywne i za nimi opowie się kwalifikowana większość 5/7 biegłych lub 4/6 uczestniczących w danym posiedzeniu¹¹¹. Jeśli wnioski Konsulty miałyby charakter wstrzymujący, wówczas postulacja może przedstawić dodatkowe wyjaśnienia, które są przedstawiane kongresowi zwyczajnemu¹¹². Jeśli ten zdecyduje o przekazaniu sprawy konsultcie do ponownego rozpatrzenia, wówczas sprawa podlega rozpatrzeniu przez tych samych biegłych lekarzy, uczestniczących w podjęciu poprzedniej decyzji¹¹³. Jeśli wnioski posiedzenia Konsulty byłyby negatywne, wówczas postulacja może przedstawić w sprawie nowe argumenty. Podsekretarz, po przeprowadzeniu konsultacji z dwoma nowymi biegłymi lekarzami powołanymi z urzędu, przedstawia kongresowi zwyczajnemu prośbę postulacji. Jeśli decyzja kongresu jest pozytywna, przypadek rozpoznaje nowy siedmioosobowy skład Konsulty¹¹⁴. Sprawa, która trzykrotnie podlegałaby badaniu przez Konsultę, z wnioskiem wstrzymującym się lub też negatywnym, nie może zostać ponownie przedstawiona do rozpatrzenia¹¹⁵.

Od 1948 r. jest zwyczaj zapraszania biegłych z około miesięcznym wyprzedzeniem na posiedzenie kolegalne celem rozpatrzenia proponowanej sprawy¹¹⁶. Biegli otrzymują chronologiczny opis sprawy, streszczenie, opinie lekarsko-sądowe sporządzone przez biegłych *ex officio* oraz pozostałą dokumentację przedstawioną przez postulacje, jeśli taka została przedstawiona¹¹⁷.

W najnowszym *Regulaminie* zobowiązano biegłych lekarzy, postulatorów i powodów spraw do zachowania sekretu odnośnie tego wszyst-

---

¹¹⁰ Art. 14 RKM.

¹¹¹ Art. 15 RKM.

¹¹² Art. 16 § 1-2 RKM.

¹¹³ Art. 16 § 3 RKM.

¹¹⁴ Art. 17 RKM.

¹¹⁵ Art. 18 RKM.

¹¹⁶ Art. 10 § 1 RKM.

¹¹⁷ Art. 10 § 2 RKM.

kiego, co jest związane z badanym domniemanym cudem, a szczególnie w sprawach o uzdrowienie małoletniego¹¹⁸.

Tak jak to miało miejsce w Reg. 1976 r., przewodniczącemu, sekretarzowi konsulty, biegłym *ex officio* oraz pozostałym biegłym lekarzom Kongregacja wypłaca wynagrodzenie¹¹⁹. Obecnie, zgodnie z prowadzoną reformą finansową Kurii Rzymskiej i transparentnością środków płatniczych, wynagrodzenie to zostaje wpłacone na rachunki bankowe biegłych, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa¹²⁰.

Zakończenie

Już papież Pius XII, ustanawiając Komisję Lekarzy oraz Radę Medyczną, dał większą pewność teologom, którzy – nie wchodząc na teren nauk medycznych – musieli orzekać o fakcie cudownym. Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych, publikując 23 września 2016 r. *Regulamin Konsulty Medycznej* (Konsulty Technicznej), mając na uwadze reformę prawa kanonizacyjnego przeprowadzoną przez Jana Pawła II w 1983 r. oraz bardzo bogate doświadczenie w prowadzeniu spraw dotyczących domniemanych cudów, postanowiła podwyższyć poziom naukowych dyskusji. Zwiększono liczbę biegłych lekarzy badających przedstawiany przypadek z 5 do 7, wyższe wymogi dotyczą czynności podejmowanych przez Konsultę Medyczną, a do tego, by kontynuować proces *ad ulterio- ra* wymagana jest kwalifikowana większość. W posiedzeniu Konsulty, pod pewnymi warunkami, mogą uczestniczyć biegli postulacjami. Niewątpliwie te zmiany dają wyższą pewność moralną i są niezwykle cenne dla dowodzeniu celu, o jaki chodzi.

---

¹¹⁸ Art. 19 RKM.

¹¹⁹ Art. 20 RKM.

¹²⁰ Art. 20 § 2 RKM.

Riassunto

L'esamina del miracolo secondo il nuovo Regolamento della Consulta Medica del 23 settembre 2016

Papa Pio XII, con il documento *Commissione medica per l'amministrazione delle guarigioni miracolose proposte per causa di beatificazione e canonizzazione* (22 ottobre 1948), fondò la Commissione dei Medici presso la Congregazione dei Riti. Il 15 dicembre 1948 diede alla Commissione uno statuto (*Statuto della Commissione medica per l'esame delle guarigioni miracolose proposte per le cause di beatificazione e canonizzazione*), con il quale, insieme alla Commissione, nominò la Commissione dei Medici. I successivi papi Giovanni XXIII, Paolo VI e Giovanni Paolo II perfezionarono le modalità di procedere in materia di dimostrazione di miracoli emanando regolamenti successivi. L'autrice del presente articolo dopo la loro analisi ha presentato e commentato l'ultimo regolamento della Commissione dei Medici, il quale, in base al mandato di papa Francesco, è stato approvato il 24 agosto 2016 dal segretario di Stato Pietro Parolin. L'autrice ha dimostrato che i nuovi regolamenti hanno contribuito al livello delle discussioni scientifiche; il numero di medici esperti che esaminano il caso presentato è aumentato da 5 a 7 esperti. L'autrice ritiene che questi cambiamenti offriranno un maggior grado di certezza morale a chi si pronuncerà in questi casi e che saranno estremamente utili per dimostrare l'obiettivo con cui vengono sottoposti all'analisi.

Parole chiave: miracoli, periti tecnici, Consulta Medica, Congregazione delle Cause dei Santi, canonizzazione, beatificazione

Ofiarowanie życia jako droga do świętości
kanonizowanej według *motu proprio*
papieża Franciszka *Maiorem hac dilectionem*
z 11 lipca 2017 r.

„Hoc est praeceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.
Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis”
(Io 15, 12–13)

Wstęp

Na wiadomość o ogłoszeniu *motu proprio Maiorem hac dilectionem* z 11 lipca 2017 r., otwierającym możliwość beatyfikacji osób, które ofiarowały swoje życie za bliźnich, my Polacy, chyba od razu myślimy (i wydaje się, że słusznie), że to przypadek Heleny Kmiec – Helenki. Tym bardziej, iż decyzja papieża została ogłoszona w bliskiej odległości czasowej, bo zaledwie po kilku miesiącach, od śmierci Heleny.

Franciszek postanowił bowiem i wyraził w tym dokumencie swoje przekonanie i decyzję, że „ci chrześcijanie, którzy najściślej idąc śladami i za nauczaniem Pana Jezusa, ofiarowali z własnej woli i w sposób wolny życie za innych i wytrwali w tym postanowieniu aż do śmierci (...) zasługują na beatyfikację”². Wolą papieża jest więc otwarcie drogi do beatyfikacji tych wiernych, którzy powodowani miłością, ofiarowali

---

¹ Profesor zwyczajny, dziekan Wydziału Historii i Dóbr Kulturalnych Kościoła na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie.

² Francesco, *Lettera apostolica in forma di Motu Proprio del Sommo Pontefice Francesco Maiorem hac dilectionem sull'offerta della vita*, „Bollettino” z 11.07.2017 r., nr B0484; tekst w j. pol.: *Maiorem hac dilectionem*. List apostolski w formie *motu proprio* o ofiarowaniu życia, OR 38 (2017), nr 8 (394), s. 10.

heroicznie swoje życie za bliźnich: „ofiarowali z własnej woli i w sposób wolny życie za innych i wytrwali w tym postanowieniu aż do śmierci”. Ofiarując życie naśladowali bowiem do końca swojego Mistrza, który „oddał za nas życie swoje” (1 J 3,16). I dlatego: „My także winniśmy oddać życie za braci” (1 J 3,16).

Myślmy o Helenie Kmieć, dziewczynie z Libiąża, wolontariuszce Wolontariatu Misyjnego „Salvator”, prowadzonego przez polskich salwatorianów, która udała się do Boliwii do pomocy Siostrzom Służebniczkom Dębickim. Została zamordowana przez nożownika w nocy z 23 na 24 stycznia 2017 r. w Cochabamba³. Helena nie poniosła śmierci męczeńskiej (co natychmiast głosili także przedstawiciele hierarchii: „Helena została męczenniczką!”). Zgodnie z wielowiekową jurysprudencją, do uznania śmierci męczeńskiej musi istnieć prześladowca, który zadaje śmierć „z nienawiści do wiary” – *in odium fidei* lub cnoty z wiary wypływającej⁴. Tego motywu nie stwierdzono (i nie wydaje się, aby zaistniał) w wypadku zabójstwa Heleny.

³ Zamordowano świecką misjonarkę z Polski, 25.01.2017 r. <https://ekai.pl/zamordowano-swiecka-misjonarke-z-polski/> [20.11.2017 r.].

⁴ Benedictus XIV, III, 14, 1 cytując za: CCS, Benedictus XIV (Prosper de Lambertini), *De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione* III/1, Libreria Editrice Vaticana; CCS, Benedetto XIV (Prospero Lambertini), *La beatificazione dei Servi di Dio e la Canonizzazione dei Beati* III/1, Libreria Editrice Vaticana 2015, s. 346. Szerzej zob.: W. Bar, *Na krwawym szlaku. Sendero Luminoso – prześladowca*, Lublin 1999; tenże, *Sprawy kanonizacyjne Męczenników XX wieku. Studium nad jurysprudencją Kongregacji*, Lublin 2003, s. 135-190; tenże, *Święty Maksymilian Maria Kolbe – męczeństwo z miłości*, w: *Męczeństwo: przeszłość, teraźniejszość, przyszłość* „Polonia Sacra” 16 (34) 2012, nr 30 (74), s. 17-42; tenże, *Zagadnienie męczeństwa w obowiązującym prawie i praktyce kanonizacyjnej*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 8: *Postępowanie kanonizacyjne drogą męczeństwa*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2012, s. 35-59; tenże, *El concepto del martirio canonizado en la Iglesia católica*, w: *Reddite ergo quae sunt Caesaris Caesari et quae sunt Dei Deo*, red. M. Sitarz, P. Stanisz, H. Stawniak, Lublin 2014, s. 671-683; H. Misztal, *Kształtowanie się pojęcia męczeństwa «in odium fidei» i kult pierwszych męczenników*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 8: *Postępowanie beatyfikacyjne drogą męczeństwa*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2012, s. 15-34; L. Fiejdasz, *Prowadzenie sprawy beatyfikacyjnej drogą męczeństwa z rąk komunistycznych prześladowców na przykładzie bł. ks. Władysława Findysza*, w: tamże, s. 107-142; J. Lisowski, *Koncepcja męczeństwa w praktyce Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, Wrocław-Rzym 1992, s. 143-229.

I może, myślimy dalej, że to jej śmierć – jej ofiarowanie życia – natchnęła papieża Franciszka do podjęcia tej decyzji?

Jezuici też już mają swojego kandydata na ołtarze w tej kategorii. To młody, 26-letni Filipińczyk, kleryk Richie Fernando, który w czasie swojej formacji zakonnej przebywał w Kambodży, ucząc w szkole dla młodzieży niepełnosprawnej. Zginął w 1996 r., zasłaniając swoim ciałem młodzież zebraną w klasie, do której wtargnął były uczeń z granatem ręcznym, grożąc im śmiercią. Richie przyjął wybuch na siebie⁵. Czyżby z racji tego, iż Richie był jego współbratem, papież Franciszek powziął myśl o nowej drodze do beatyfikacji?

Myśl o uznaniu „ofiarowania życia” jako drogi do beatyfikacji (kanonizacji) pojawiała się już od dłuższego czasu i powracała w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Ta idea została skonkretyzowana kilka lat temu i – po konsultacjach w ramach Kongregacji – zaowocowała Listem apostolskim w formie *motu proprio Maiorem hac dilectionem* Ojca Świętego Franciszka z 11 lipca 2017 r., którym papież otwiera możliwość beatyfikacji na drodze „ofiarowania życia” za innych i ustala normy, które muszą być zachowane w celu stwierdzenia takiego przypadku.

1. Dotychczasowe „drogi” do beatyfikacji sług Bożych i kanonizacji błogosławionych

Zgodnie z obowiązującymi do tej pory normami⁶ do beatyfikacji sługi Bożego dochodzi po kanonicznym stwierdzeniu męczeństwa (*per*

---

⁵ Zob. <http://www.sjweb.info/news/ensPDF.cfm?PubNumID=346&DownLang=4> [20.11.2017 r.]; <http://www.phjesuits.org/portal/?s=Richie+Fernando> [20.11.2017 r.].

⁶ Zob.: Ioannes Paulus PP. II, *Constitutio apostolica „Divinus perfectionis Magister”*. *Modus procedendi in Causarum canonizationis instructione recognoscitur et Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum nova datur ordinatio*, 25.01.1983, AAS 75 (1983) 349-355; tł. na j. pol. H. Misztal, w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017, s. 249-258; SCCS, *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in causis sanctorum*, 7.02.1983, AAS 75 (1983) 396-403, tł. na j. pol. H. Misztal, w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne*, s. 259-269; CCS, *Istruzione «Sanctorum Mater» per lo svolgimento delle inchieste diocesane o eparchiali nelle cause dei santi*, 17.05.2007, AAS 99 (2007) 465-512,

viam martyrii) lub uznaniu heroicznego cnót (*per viam virtutum*). Beatyfikację na drodze męczeństwa, które jest najpełniejszym naśladowaniem Chrystusa i największym świadectwem miłości chrześcijańskiej, otwiera stwierdzenie męczeństwa. Dochodzi do niego *in odium fidei* – z „nienawiści do wiary” ze strony prześladowcy i jeśli ofiara świadomie oddaje życie za wiarę: zgadza się na śmierć z wierności Chrystusowi i przyjmuje ją w duchu Ewangelii. Na tej drodze do beatyfikacji nie jest wymagany cud⁷.

Beatyfikacja jest też możliwa – to druga droga – na podstawie stwierdzenia heroicznego cnót. Chodzi o heroiczną praktykę cnót teologalnych, kardynalnych i pochodnych (*adnexae*) przez dłuższy czas (minimum 10 lat). Do beatyfikacji konieczny jest cud, uznawany przez Kościół jako potwierdzenie przez Boga ludzkiego osądu o heroicznego cnót⁸.

---

tł. na j. pol.: H. Misztal, *Sanctorum Mater. Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych. Komentarz*, Lublin 2011. Zob. także literaturę: F. Veraja, *Le Cause di canonizzazione dei Santi. Commento alla legislazione e guida pratica*, Città del Vaticano 1992; H. Misztal, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura*, Città del Vaticano 2005; „Świętość Kanonizowana”, t. 1: *Postępowanie kanonizacyjne*, red. Sz.T. Prażkiewicz, Kraków 2008; CCS, *Le Cause dei Santi. Sussidio per lo Studium*, red. V. Criscuolo, D. Ols, R.J. Sarno, Città del Vaticano 2011; H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017. Dzieło ks. prof. Henryka Misztala i dr Lidii Fiejdasz-Buczek jest szczególnie wartościowe i cenne. Zawiera opracowanie źródłowe instrukcji *Sanctorum Mater*, uwzględnia zmiany w prawie kanonizacyjnym, które miały miejsce w latach 2016–2017 oraz systematyzuje rozproszone źródła tego prawa. Szczególna wdzięczność należy się Autorom za przekład na język polski źródła dostępnych dotychczas jedynie w języku włoskim lub łacińskim. Dzięki całościowemu opracowaniu postępowania beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego w diecezji lub eparchii, publikacja ta staje się klasycznym dziełem, do którego będą sięgać wszyscy zajmujący się – w teorii i praktyce – procesami beatyfikacyjnymi. Będzie także niezbędnym przewodnikiem dla tych, którzy przygotowują się do pełnienia różnych urzędów w procesie.

⁷ H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, s. 493; W. Kiwior, *Problematyka dotycząca cudu w postępowaniu kanonizacyjnym*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 1: *Postępowanie kanonizacyjne*, red. Sz.T. Prażkiewicz, Kraków 2008, s. 124; W. Bar, *Diecezjalny etap postępowania w sprawach męczenników*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 8: *Postępowanie beatyfikacyjne drogą męczeństwa*, red. Sz.T. Prażkiewicz, Kraków 2012, s. 82.

⁸ Szerzej zob.: *Cuda w sprawach kanonizacyjnych*, red. W. Bar, Lublin 2006; „Świętość Kanonizowana”, t. 5: *Zagadnienie cudu w postępowaniu kanonizacyjnym na szczeblu*

Jest możliwa także – jako trzecia droga beatyfikacji – tak zwana „beatyfikacja ekwipolentna” (beatyfikacja równoważna). Polega ona na stwierdzeniu przez Kongregację istnienia kultu „od niepamiętnych czasów”: stwierdza się, iż sługa Boży od niepamiętnych czasów cieszył się publicznym kultem w Kościele. W wypadku potwierdzenia istnienia nieprzerwanego i niepamiętnego kultu, sługa Boży zostaje ogłoszony *aequipollenter beatus* – „błogosławiony równoznacznie”, co w KPK 1917, wyrażono w kan. 2135)⁹, zaś obecnie w art. 33–35 *Sanc-torum Mater*, instrukcji Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o *pro-wadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kano-nizacyjnych*¹⁰.

2. Nowa „droga” do beatyfikacji i kanonizacji

Wydawało się jednak, że te „drogi” nie wyczerpywały wszystkich możliwych dróg świętości kanonizowanej: świętości, która może zostać oficjalnie uznana przez Kościół poprzez (formalną) beatyfikację i kanonizację. Z tej racji Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych postawiła sobie w ostatnim czasie konkretne pytanie: „Czy nie zasługują na beatyfikację ci Słudzy Boży, którzy, natchnieni przykładem Chrystusa, ofiarowali z własnej woli i w sposób wolny życie za innych, poprzez najwyższy akt miłości chrześcijańskiej, który stał się bezpośrednią przyczyną śmierci, realizując w ten sposób słowo Pana Jezusa: „Nikt nie

---

diecezjalnym, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2010; W. Kiwior, *Problematyka dotycząca cudu w postępowaniu kanonizacyjnym*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 1: *Postępowanie kanonizacyjne*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2008, s. 119-158; H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, s. 86-92.

⁹ Szerzej: J. Zubka, *Proces beatyfikacyjny i kanonizacyjny*, Warszawa 1969, *passim*.

¹⁰ H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne*, s. 86-89; H. Misztal, *Obowiązująca procedura w sprawach dawnych*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 7: *Sprawy dawne*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2011, s. 77-106; L. Fiejdasz, *Kilka uwag o polskich procesach prowadzonych drogą kultu*, w: tamże, s. 107-131; K. Łatak, *Dowodzenie dawnego cudu w procesie kanonizacji na przykładzie Świętego Stanisława Kazimierczyka*, w: tamże, s. 187-220.

ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich” (J 15, 13)?”¹¹.

Konsultacje zajęły kilka lat, a ich owocem jest decyzja papieża Franciszka, który mocą swego urzędu stwierdza: „Umocniony przychylną opinią, wyrażoną przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych, która na sesji plenarnej 27 września 2016 r. uważnie przebadła, czy ci chrześcijanie zasługują na beatyfikację, postanawiam, że (...) „*ofiarowanie życia* jest nowym powodem do wszczęcia procesu beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego, odrębnym od przypadków dotyczących *męczeństwa* i *heroiczności cnót*” (*Maiorem hac dilectionem*, art. 1).

Nowa droga do beatyfikacji, otwarta 11 lipca 2017 r. to – jak wspomnieliśmy – owoc wielu i różnych wieloletnich konsultacji w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, które trwały kilka lat¹². Konkretna dyskusja nad tą problematyką rozpoczęła się na kongresie zwyczajnym (Congresso Ordinario) Kongregacji 24 stycznia 2014 r. Kongregacja zdecydowała wówczas, aby przedstawić Ojcu Świętemu kwestię rozważenia w tej dykasterii hipotezy trzeciej drogi do świętości kanonizowanej, którą jest ofiarowanie życia za bliźnich. Kard. Angelo Amato, prefekt Kongregacji, przedstawił sprawę Ojcu Świętemu Franciszkowi podczas audiencji 7 lutego 2014 r. Papież „zatwierdził [hipotezę] i zachęcił” Kongregację do dalszego studium wszystkich „okoliczności towarzyszących sprawie”. W konsekwencji Kongregacja poprosiła pięciu ekspertów w sprawach kanonizacyjnych: biblistę, wykładowcę teologii dogmatycznej, specjalistę z dziedziny duchowości, prawnika i historyka o *votum* w kwestii (*super dubbio*): „Czy nie zasługują na beatyfikację ci Słudzy Boży, którzy, natchnieni przykładem Chrystusa, ofiarowali z własnej woli i w sposób wolny życie za innych, poprzez najwyższy akt miłości chrześcijańskiej, który stał się bezpośrednią przyczyną śmierci (...)”. Ich opinie składają się na

---

¹¹ CCS, *Positio peculiaris super dubbio*: “*An procedi possit ad beatificationem etiam per viam liberae et voluntariae vitae oblationis, quae directe Causa sit mortis*”, Roma 2015, s. 3.

¹² Na podstawie: M. Bartolucci, *La quarta via. Una nuova fattispecie nell'iter processuale delle canonizzazioni*, „L'Osservatore Romano”, giornale quotidiano, n. 158 (12 luglio 2017), s. 7.

tw. *Positio peculiaris*¹³. Są oni zgodni i jednomyślni, gdy chodzi o cel, który ma być osiągnięty, czyli możliwości beatyfikacji osób, które ofiarowały życie za bliźnich. Ekspertci nie są już jednak jednomyślni w odpowiedzi na pytanie czy potrzeba otwierać nową drogę: wskazują na możliwość beatyfikacji tych osób w ramach dwóch dróg już istniejących.

Dnia 2 czerwca 2016 r. Kongregacja zwołała kongres specjalny (*Congresso Peculiare*) złożony z 15 ekspertów (10 konsultorów Kongregacji i 5 postulatorów) – różnych od autorów *Positio peculiaris*. Zgromadzeniu przewodniczył bp Enrico Dal Covolo, przede wszystkim z racji swojej funkcji postulatora. Dyskusja toczyła się wokół pięciu pytań postawionych im przez Kongregację:

1. Czy ofiarowanie życia, którego bezpośrednim skutkiem jest śmierć, może być uznane za wyraz najwyższego i heroicznego naśladowania Chrystusa?
2. Jakie cechy charakterystyczne – psychologiczne i teologiczne – powinno zawierać ofiarowanie życia, aby mogło być uznane za heroiczny akt miłości chrześcijańskiej?
3. Ofiarowanie życia ma być owocem dojrzałego życia chrześcijańskiego – praktyki cnót chrześcijańskich w stopniu zwyczajnym – czy też jest możliwe wskutek nagłej decyzji, niezależnej od wcześniejszego życia?
4. Jest rzeczą wskazaną, aby ofiarowanie życia było uznane za drogę do beatyfikacji, różną od męczeństwa i heroiczności cnót?
5. Ewentualny proces beatyfikacyjny na drodze ofiarowania życia oprócz dochodzenia diecezjalnego *super vita, virtutibus, oblatione vitae, fama sanctitatis*... musi zawierać także stwierdzenie cudu?

Każdy z piętnastu członków odpowiedział pisemnie na powyższe pytania, by potem – jako organ kolegialny – przeprowadzić formalną dyskusję w ramach Kongresu. Większość członków opowiedziała się za ideą otwarcia nowej drogi, mniejszość nie uznała tego za stosowne, choć nie wykluczała beatyfikacji: widzieli, i to jak najbardziej, jej możliwość w ramach istniejących już dróg. Wskazywali oni na możliwość

---

¹³ CCS, *Positio peculiaris super dubbio*: „An procedi possit ad beatificationem etiam per viam liberae et voluntariae vitae oblationis, quae directe Causa sit mortis”, Roma 2015.

„rozszerzenia” dotyczących istniejących dróg, postulując przededefiniowanie koncepcji męczeństwa czy heroiczności cnót, aktualnie stosowanej w praktyce Kongregacji (gdy chodzi o cnoty, pytano się na przykład o konieczność tych słynnych dziesięciu lat ich heroicznego praktykowania). Podobnie większość konsultorów opowiedziało się też za koniecznością cudu, jako wymogu do beatyfikacji na tej nowej drodze¹⁴.

Opinie te stały się podstawą dyskusji kardynałów i biskupów – członków Kongregacji, zebranych na Sesji Plenarnej 27 września 2016 r. Opowiedzieli się oni za otwarciem nowej drogi do beatyfikacji oraz za koniecznością cudu, formalnie uznanego, jako potwierdzenia ze strony Boga osądu ludzkiego na temat ofiarowania życia.

Powyższe konkluzje zostały przez Kongregację przedstawione Ojcu Świętemu w piśmie z 28 listopada 2016 r. Dnia 17 stycznia 2017 r. Sekretariat Stanu poinformował kard. A. Amato, że Jego Świątobliwość „w dniu 10 stycznia tegoż roku zatwierdził [„benevolmente approvato”] propozycję beatyfikacji tych Sług Bożych, których wolna i dobrowolna ofiara z życia była przyczyną ich śmierci”. Sekretariat Stanu prosił równocześnie Kongregację o zredagowanie dokumentu, który miałby być podstawą do sformułowania decyzji papieża. Ta ostateczna decyzja papieska znalazła swój wyraz w Liście apostolskim w formie *motu proprio Maiorem hac dilectionem*, podpisanym przez papieża 11 lipca 2017 r. Zgodnie z wolą Franciszka *motu proprio* zostało promulgowane przez opublikowanie na łamach „L'Osservatore Romano” 12 lipca i weszło w życie w dniu ogłoszenia, by następnie zostać zamieszczonym w „Acta Apostolicae Sedis”.

3. *Motu proprio Maiorem hac dilectionem*

Już w drugim zdaniu dokumentu Franciszek wskazuje na motywację swojej decyzji: „Nie ulega wątpliwości, że heroiczne ofiarowanie życia, podyktowane i wspierane przez miłość, jest wyrazem prawdziwego, pełnego i przykładowego naśladowania Chrystusa, a zatem zasługuje na taki szacunek, jakim wspólnota wiernych zazwyczaj otacza tych, którzy

¹⁴ CCS, *Relatio et Vota Consultorum ac Postulatorum. Congressus Peculiaris super Vitae oblatione die 2 Iunii an. 2016*, Roma 2016.

dobrowolnie zaakceptowali męczeństwo krwi bądź w stopniu heroicznym praktykowali cnoty chrześcijańskie” (MHD, Początek).

Podstawą tej nowej drogi jest miłość: „heroiczne ofiarowanie życia, podyktowane i wspierane przez miłość [podkreślenie autora]. Miłość, która „jest więzią doskonałości” (Kol 3, 14) i doskonałym „wypełnieniem Prawa” (por. Rz 13, 8) jest na pierwszym miejscu. Tak jak w wypadku stwierdzenia heroicznego cnót, tak też w wypadku ofiarowania życia, miłość jest decydująca. Z tym, iż w tym drugim wypadku – ofiarowania życia – do beatyfikacji nie jest wymagane heroiczne i przez dłuższy czas praktykowanie tej cnoty, ale chodzi o heroiczny akt [podkreślenie autora], który dla swojego radykalizmu, nieodwołania i trwania aż do śmierci (*usque ad mortem*) wyraża w sposób pełny i doskonały opcję chrześcijańską służby Bożego. Kto więc – konkluzja jest jedna – pieczętuje swoje życie heroicznym aktem miłości, może być uznany za doskonałego ucznia Jezusa Chrystusa.

Po wprowadzeniu papież przedstawia następnie normy, które mają być przestrzegane w sprawach beatyfikacyjnych wszczynanych z powodu oddania życia¹⁵. Na początku wskazuje kryteria, które powinny być spełnione, aby ofiarowanie życia było „ważnym i skutecznym powodem do beatyfikacji służby Bożego”. Jest ich pięć:

- a) ofiarowanie życia w sposób wolny i dobrowolnie oraz heroiczne zaakceptowanie *propter caritatem* śmierci pewnej i w krótkim czasie;
- b) musi istnieć związek między ofiarowaniem życia a przedwczesną śmiercią;
- c) praktykowanie, przynajmniej w stopniu zwyczajnym, cnót chrześcijańskich przed ofiarowaniem życia, a potem aż do śmierci;
- d) istnienie opinii świętości i znaków, przynajmniej po śmierci;
- e) do beatyfikacji potrzebny jest cud, który wydarzył się po śmierci służby Bożego i za jego wstawiennictwem¹⁶.

Następnie papież określa procedurę postępowania kanonicznego dotyczącego stwierdzenia faktu „ofiarowania życia”: potwierdza normy zawarte w Konstytucji apostolskiej *Divinus perfectionis Magister*

¹⁵ Art. 1-6 MHD.

¹⁶ Art. 2 MHD.

(25 stycznia 1983 r.) oraz w dokumencie *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum* z 7 lutego tego samego roku, wprowadzając w niektórych z nich pewne modyfikacje¹⁷; mowa o nich w art. 4–6 MHD.

Pierwsza dotyczy *Positio*, która „winna odpowiadać na dubium: *An constet de heroica oblatione vitae usque ad mortem propter caritatem necnon de virtutibus christianis, saltem in gradu ordinario, in casu et ad effectum de quo agitur* – „Czy [z przedstawionego materiału dowodowego], w rozważanym przypadku wynikają zarówno heroiczna ofiara życia aż do śmierci, z motywu miłości, jak też chrześcijańskie cnoty, przynajmniej w zwyczajnym stopniu”?¹⁸

Modyfikacje w niektórych obowiązujących normach polegają na dodaniu wyrażenia „ofiarowanie życia” w tych artykułach, w których jest mowa o drogach do beatyfikacji: chodzi o artykuły 1, 2, 7 i 13 Konstytucji apostoelskiej *Divinus perfectionis Magister*¹⁹ i kilka numerów w *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum*²⁰. Wszędzie tam dodano „ofiarowanie życia” – jako trzeciej miary (obok heroicznego cnót i męczeństwa) – beatyfikacji sług Bożych²¹.

¹⁷ Art. 3 MHD.

¹⁸ Art. 4 MHD.

¹⁹ Art. 5 MHD.

²⁰ Art. 6 MHD.

²¹ „Ofiarowanie życia” zawsze jest wymieniane po „cnotach”, a przed „męczeństwem”, np. „(...) dochodzenia dotyczącego życia, cnót, *ofiarowania życia* lub męczeństwa”. Tylko w ostatnim z artykułów (art. 36 *Normae*) kolejność jest inna: „(...) dochodzenie odnośnie do życia i cnót, męczeństwa sługi Bożego bądź *ofiarowania życia*”. Tak w wersji polskiej i włoskiej *motu proprio*. W oryginale łacińskim dokumencie jest wciąż w takiej samej kolejności: cnoty, ofiarowanie życia, męczeństwo (*virtutibus vel vitae oblatione vel martyrio*). Jedyłą więc racją tej różnicy jest... błąd tłumacza.

Załącznik

Maiorem hac dilectionem

List apostolski w formie «motu proprio» o ofiarowaniu życia²²

«Nikt nie ma większej miłości od tej,
gdy ktoś życie swoje oddaje
za przyjaciół swoich» (J 15, 13).

Na szczególne uznanie i cześć zasługują ci chrześcijanie, którzy najścisłej idąc śladami i za nauczaniem Pana Jezusa, ofiarowali z własnej woli i w sposób wolny życie za innych i wytrwali w tym postanowieniu aż do śmierci.

Nie ulega wątpliwości, że heroiczne ofiarowanie życia, podyktowane i wspierane przez miłość, jest wyrazem prawdziwego, pełnego i przykładnego naśladowania Chrystusa, a zatem zasługuje na taki szacunek, jakim wspólnota wiernych zazwyczaj otacza tych, którzy dobrowolnie zaakceptowali męczeństwo krwi bądź w stopniu heroicznym praktykowali cnoty chrześcijańskie.

Umocniony przychylną opinią, wyrażoną przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych, która na sesji plenarnej 27 września 2016 r. uważnie przebadła, czy ci chrześcijanie zasługują na beatyfikację, postanawiam, że mają być przestrzegane następujące normy:

Art. 1

Ofiarowanie życia jest nowym powodem do wszczęcia procesu beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego, odrębnym od przypadków dotyczących *męczeństwa i heroiczności cnót*.

---

²² Za OR 38 (2017), nr 8 (394), s. 10-12. (Tekst polski i włoski zamieszczony w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne*, s. 279-283). Oficjalny tekst w j. łac.: „L'Osservatore Romano”, giornale quotidiano, n. 158 (12 luglio 2017), s. 8.

Art. 2

Aby ofiarowanie życia było ważnym i skutecznym powodem do beatyfikacji sługi Bożego, winno spełniać następujące kryteria:

- a) ofiarowanie życia w sposób wolny i dobrowolnie oraz heroiczne zaakceptowanie *propter caritatem* śmierci pewnej i w krótkim czasie;
- b) musi istnieć związek między ofiarowaniem życia a przedwczesną śmiercią;
- c) praktykowanie, przynajmniej w stopniu zwyczajnym, cnót chrześcijańskich przed ofiarowaniem życia, a potem aż do śmierci;
- d) istnienie opinii świętości i znaków, przynajmniej po śmierci;
- e) do beatyfikacji potrzebny jest cud, który wydarzył się po śmierci sługi Bożego i za jego wstawiennictwem.

Art. 3

Sposób prowadzenia dochodzenia na szczeblu diecezjalnym lub eparchii oraz sporządzenia odnośnej *Positio* jest określony przez konstytucję apostolską *Divinus perfectionis Magister* z 25 stycznia 1983 r., w: *Acta Apostolicae Sedis*, vol. LXXV (1983, 349–355), oraz przez *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis facendis in Causis Sanctorum* z 7 lutego tego samego roku, w: *Acta Apostolicae Sedis*, vol. LXXV (1983, 396–403), z wyjątkiem tego, co następuje.

Art. 4

Positio dotycząca ofiarowania życia winna odpowiadać na *dubium*: *An constet de heroica oblatione vitae usque ad mortem propter caritatem necnon de virtutibus christianis, saltem in gradu ordinario, in casu et ad effectum de quo agitur.*

Art. 5

Poniższe artykuły wspomnianej konstytucji apostolskiej zostały zmodyfikowane w następujący sposób:

Art. 1:

«Biskupom diecezjalnym, eparchom oraz innym, równym im w prawie osobom przysługuje – w zakresie ich jurysdykcji – prawo wszczęcia, czy

to z urzędu, czy na wniosek pojedynczych wiernych bądź legalnych stowarzyszeń i ich przedstawicieli, dochodzenia dotyczącego życia, cnót, *ofiarowania życia* lub męczeństwa i opinii świętości, o *ofiarowaniu życia* bądź męczeństwie, w sprawie domniemanych cudów i ewentualnie dawnego kultu sługi Bożego, o którego kanonizację się prosi».

Art. 2, 5:

«Dochodzenie w sprawie domniemanych cudów ma być prowadzone oddzielnie od dochodzenia dotyczącego cnót, *ofiarowania życia* bądź męczeństwa».

Art. 7, 1:

«[Relatorzy winni] wraz ze współpracownikami zewnętrznymi badać powierzone im sprawy i przygotować *Positiones* dotyczące cnót, *ofiarowania życia* bądź męczeństwa».

Art. 13, 2:

«Jeżeli uczestnicy posiedzenia zwyczajnego orzekną, że sprawa była prowadzona zgodnie z normami prawa, zarządzą powierzenie jej jednemu z relatorów; relator z kolei, wspomagany przez współpracownika zewnętrznego, przygotowuje *Positio* dotyczącą cnót, *ofiarowania życia* bądź męczeństwa, zgodnie z zasadami krytyki hagiograficznej».

Art. 6

Poniższe artykuły wspomnianych *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum* zostały zmodyfikowane w następujący sposób:

Art. 7:

«Sprawa może być niedawna bądź dawna; określana jest jako niedawna, jeżeli męczeństwo, cnoty bądź *ofiarowanie życia* sługi Bożego mogą być udowodnione na podstawie ustnych zeznań naocznych świadków; określana jest jako dawna wówczas, kiedy dowody dotyczące męczeństwa bądź cnót mogą być zaczerpnięte tylko ze źródeł pisanych».

Art. 10, 1°:

w sprawach zarówno niedawnych, jak i dawnych [postulator winien przedstawić] biografię sługi Bożego, mającą pewną wartość historyczną, jeżeli taka istnieje, lub w przypadku jej braku – rzetelną relację chronologiczną dotyczącą życia i działalności sługi Bożego, cnót bądź *ofiarowania życia* lub męczeństwa, opinii świętości i cudów, bez po-

mijania tego, co wydaje się przeciwne lub mniej przemawiające na korzyść tej sprawy».

Art. 10, 3°:

«tylko w sprawach niedawnych – wykaz osób, które mogą przyczynić się do zbadania prawdy odnośnie do cnót lub *ofiarowania życia* bądź męczeństwa sługi Bożego, jak również co do opinii świętości i cudów, lub też ją zakwestionować».

Art. 15, a:

«Po otrzymaniu sprawozdania biskup winien przekazać promotorowi sprawiedliwości bądź innemu biegłemu wszystko, co do tej pory zostało zebrane, aby mógł on przygotować przesłuchania przydatne do zbadania i ujawnienia prawdy na temat życia, cnót, *ofiarowania życia* lub męczeństwa, opinii świętości, o ofiarowaniu życia bądź męczeństwie sługi Bożego».

Art. 15, b:

«W sprawach dawnych przesłuchania winny dotyczyć tylko opinii świętości, o *ofiarowaniu życia* bądź o męczeństwie, nadal istniejącej, i jeżeli jest taka potrzeba, kultu, jakim otaczany był sługa Boży w czasach późniejszych».

Art. 19:

«Świadkowie powołani do udowodnienia męczeństwa, praktykowania cnót bądź *ofiarowania życia* i opinii co do cudów sługi Bożego, który należał do instytutu życia konsekrowanego, winni być w znacznej części niezwiązani z nim; chyba że byłoby to niemożliwe ze względu na szczególny charakter życia sługi Bożego».

Art. 32:

«Dochodzenie dotyczące cudów winno być prowadzone oddzielnie od dochodzenia w sprawie cnót bądź *ofiarowania życia* czy męczeństwa i winno odbywać się zgodnie z następującymi normami».

Art. 36:

«Zabronione są w kościołach wszelkiego rodzaju nabożeństwa czy mowy pochwalne ku czci sług Bożych, których świętość życia jest jeszcze poddana uzasadnionemu badaniu. Również poza kościołem należy wstrzymać się od tego rodzaju działań, które mogłyby skłaniać wiernych do niesłusznego uznania, że prowadzone przez biskupa dochodzenie odnośnie do życia i cnót, męczeństwa sługi Bożego bądź *ofiarowania życia* oznacza pewność co do przyszłej kanonizacji tegoż sługi Bożego».

Rozporządzam, aby wszystko, co postanowiłem w niniejszym liście apostolskim w formie *motu proprio*, było przestrzegane we wszystkich jego częściach, niezależnie od jakichkolwiek przeciwnych rozporządzeń, choćby zasługiwały na szczególną wzmiankę, i zalecam, aby zostało promulgowane przez opublikowanie na łamach «L'Osservatore Romano» i weszło w życie w dniu ogłoszenia oraz, by następnie zostało zamieszczone w *Acta Apostolicae Sedis*.

Rzym, u św. Piotra, 11 lipca, w piątym roku mojego pontyfikatu

Riassunto

L'offerta della vita come via alla santità canonizzabile secondo il *Motu proprio* di papa Francesco *Maiorem hac dilectionem* dell' 11 luglio 2017

Con il *Motu proprio Maiorem hac dilectionem* sull'offerta della vita, papa Francesco ha deciso che “quei cristiani che, seguendo più da vicino le orme e gli insegnamenti del Signore Gesù, hanno offerto volontariamente e liberamente la vita per gli altri ed hanno perseverato fino alla morte in questo proposito” meritino quella ammirazione che la comunità dei fedeli riserva a coloro che volontariamente hanno accettato il martirio di sangue o hanno esercitato in grado eroico le virtù cristiane. Il papa ha aperto così la via alla beatificazione dei fedeli che con la loro eroica offerta della vita, suggerita e sostenuta dalla carità, hanno imitato l'esempio di Cristo che “ha dato la sua vita per noi; quindi anche noi dobbiamo dare la vita per i fratelli” (1 Gv 3, 16). L'offerta della vita diviene così una nuova fattispecie dell'*iter* di beatificazione e canonizzazione, distinta dalle fattispecie sul martirio e sull'eroicità delle virtù. Nello stesso documento il papa stabilisce le norme da osservare nel processo di beatificazione di quei fedeli che, spinti dalla carità, hanno offerto eroicamente la propria vita per i fratelli.

Parole chiave: Papa Francesco, riforma del diritto di canonizzazione, nuova misura della santità, miracolo, beatificazione, canonizzazione

Nowa struktura *Positio*

Wstęp

Positio w każdym procesie beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym odgrywa ogromną rolę, zawiera bowiem nie tylko prośbę powoda o wyniesienie na ołtarze wskazanego kandydata, ale także naukowe opracowanie, poparte świadectwem świadków i dowodami wynikającymi z autentycznych dokumentów, dotyczące jego życia, duchowości, heroicznej praktyki cnót lub męczeństwa zadanego mu z nienawiści do wiary, albo jego kultu od niepamiętnych czasów, czy – jak to będzie wnet miało miejsce w praktyce kanonizacyjnej – oddania przez niego życia w imię Ewangelii (zgodnie z najnowszym *motu proprio Maiorem hac dilectionem* papieża Franciszka z 11 lipca 2017 r.)², lub w końcu dotyczące cudu, tj. zjawiska przekraczającego prawa natury, a wyproszonego u Boga za jego przyczyną³.

---

¹ Doktor habilitowany, konsultor Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych w Rzymie oraz Referatu Spraw Kanonizacyjnych Krakowskiej Kurii Metropolitalnej; postulator Krakowskiej Prowincji Zakonu Karmelitów Bosych, redaktor serii „Świętość Kanonizowana”.

² Francesco, *Lettera apostolica in forma di Motu Proprio del Sommo Pontefice Francesco Maiorem hac dilectionem sull'offerta della vita*, „Bollettino” 11.07.2017, nr B0484; tekst polski: Franciszek, *Maiorem hac dilectionem*. List apostolski w formie *motu proprio* o ofiarowaniu życia, OR 38 (2017), nr 8 (394), s. 10-12.

³ Zob. A. Royo Mejía, *Positio*, w: *Diccionario general de Derecho Canónico* (opr. J. Otaduy, A. Viana, J. Sedano), vol. VI, Pamplona 2012, s. 274-276; por. H. Misztal, podrozdział „Przygotowanie i druk pozycji” w: *Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura*, Lublin 2003, s. 474-477.

Zgromadzony w *Positio* materiał, zwłaszcza środki dowodowe, stanowią podstawę, na bazie której członkowie organów kolegialnych Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych winni osiągnąć moralną pewność i przekonanie, by wypowiedzieć się w odniesieniu do *dubium*, tj. do tezy, jaką *Positio* zakłada. Dawniej, w Kongregacji Obrzędów, w odniesieniu do procesów beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych, drukowano *Positiones* dla każdego kolejnego etapu sprawy. Mieliśmy więc *Positiones super scriptis, super non cultu, super validitate inquisitionis, super causae introductione, super miro, super tuto* i dopiero potem *super virtutibus* czy *super martyrio*, a nadto *super missae et officii celebratione*. Niekiedy tych *Positiones* było w procesie nawet 25⁴. Obecnie, od reformy dokonanej w 1983 r. przez Jana Pawła II, opracowywane są zasadniczo dla męczenników jedna *Positio* (*super martyrio*) i dla wyznawców dwie *Positiones* (*super virtutibus* et *super miro*), i tak też będzie w procesach tych, którzy dobrowolnie oddają życie (*super oblatio vite* et *super miraculo*).

Nadto w opracowaniu *Positiones* zostaje coraz bardziej udoskonalana metodologia, by były one bardziej przejrzyste, ściśle naukowe, dobrze usystematyzowane i posiadające ciągłą, progresywną numerację stron, a także bardziej syntetyczne i mniej objętościowe⁵. Chciemy zobaczyć to nieco bliżej. Najpierw jednak przywołajmy metodologię postępowania procesowego w Stolicy Apostolskiej.

1. Postępowanie procesowe w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych⁶

Po zakończeniu dochodzenia kanonicznego na szczeblu diecezjalnym i przekazaniu jego akt do Rzymu, do Kongregacji Spraw Kanoni-

⁴ A. Royo Mejía, *Positio*, s. 274.

⁵ Por. CCS, *Le Cause dei Santi. Sussidio per lo „Studium”* (a cura di V. Criuscuolo, D. Ols, R. Sarno), Città del Vaticano 2014, s. 211-245.

⁶ Zob. B. Turek, *Postępowanie procesowe w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, w: „Świętość kanonizowana”, t. 1: *Postępowanie kanonizacyjne*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2008, s. 196.

zacyjnych, można wyróżnić trzy kolejne etapy w dalszym postępowaniu procesowym:

- pierwszy, niejako wstępny, to mianowanie postulatora rzymskiej fazy procesu, otwarcie akt dochodzenia diecezjalnego, ich weryfikacja i wydanie dekretu *de validitate inquisitionis dioecesanae* oraz wyznaczenie relatora;
- drugi – to właśnie nasza tematyka: przygotowanie pod kontrolą i przewodnictwem relatora *Positio* sprawy, zgodnie z jej przedmiotem, a więc na temat cnót, męczeństwa, czy też starożytnego kultu lub oddania życia przez kandydata (w myśl najnowszego motu proprio *Maiorem hac dilectionem*) oraz cudów;
- trzeci – to merytoryczna ocena w odniesieniu do przedmiotu sprawy (heroiczność cnót, męczeństwo, starożytny kult, oddanie życia, cud) oraz promulgacja odpowiednich dekretów.

2. Złożenie akt, mianowanie postulatora na etapie rzymskim i jego akceptacja przez Kongregację

Po zakończeniu dochodzenia kanonizacyjnego na terenie diecezji zebrane akta zostają złożone w Kongregacji za pośrednictwem prawnie mianowanego portatora⁷. Urzędnik, odpowiadający za przyjęcie akt, potwierdza ich oficjalne złożenie w Kongregacji, wydając zaświadczenia o ich otrzymaniu. Wówczas powód sprawy winien mianować postulatora do fazy rzymskiej procesu⁸ za pośrednictwem tzw. *Mandatum procuratoris*. Postulator musi zostać zatwierdzony przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych. Może nim zostać ta sama osoba, która była postulatorem na etapie diecezjalnym. Wymaga się, aby postulator rzymskiej fazy miał stałą rezydencję w Rzymie. W zakonach funkcję postulatora rzymskiego etapu procesu pełni zatwierdzony przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych postulator generalny. Postulator, będąc osobą fizyczną, reprezentuje przed Kongregacją powoda i zwyczajny kontakt odbywa się za jego pośrednictwem.

⁷ Art. 138 SM.

⁸ Por. H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, s. 468-469.

3. Otwarcie akt sprawy i weryfikacja dochodzenia diecezjalnego

Prawnie ustanowiony postulator rzymskiego etapu postępowania procesowego zwraca się następnie do prefekta Kongregacji z prośbą o otwarcie akt dochodzenia diecezjalnego. W prośbie wyraźnie wskazuje sprawę, o jaką chodzi, podając także numer protokołu; rodzaj dochodzenia diecezjalnego (tj. na jakiej drodze sprawa jest prowadzona: heroiczności cnót, męczeństwa lub kultu od niepamiętnych czasów, czy też, niebawem, na drodze heroicznego oddania życia; diecezję, w której dochodzenie zostało przeprowadzone; a w przypadku dochodzenia diecezjalnego nad domniemanym cudem, także imię i nazwisko osoby uzdrowionej lub inne dane w przypadku niedotyczącym uzdrowienia.

W odpowiedzi na powyższą prośbę postulatora, Kongregacja wydaje reskrypt, po czym przystępuje do urzędowego otwarcia akt dochodzenia diecezjalnego, jego pierwszej (wstępnej) weryfikacji i przygotowania do oprawy, po dokonaniu której transumpt przechowuje się w Archiwum Kongregacji, podczas gdy kopia publiczna jest przekazana postulatorowi⁹.

Przy badaniu ważności dochodzenia diecezjalnego Kongregacja bada nie tyle zawartość akt sprawy i czy są one wystarczające, tj. czy zawierają odpowiednią ilość i jakość materiału dowodowego, którym się posługują w celu merytorycznego udowodnienia tezy, jaką zakładają, ale sprawdza zachowanie przepisów formalnych w postępowaniu na etapie diecezjalnym. Innymi słowy – chodzi o weryfikację ważności akt dochodzenia diecezjalnego od strony formalno-prawnej¹⁰. Dekret *de validitate* stwierdza więc, że dochodzenie diecezjalne zostało przeprowadzone zgodnie z aktualnymi normami prawnymi odnoszącymi się do spraw kanonizacyjnych, nie zaś tezę, jaką postępowanie ma udowodnić. Niektóre błędy czy niedopatrzenia w procedurze, dostrzeżone podczas badania ważności dochodzenia diecezjalnego, są sanowane przez Kon-

⁹ Tamże, s. 469.

¹⁰ Por. III, 13, I DMP.

gres zwyczajny Kongregacji¹¹ i zostaje to zaznaczone w dekreście *de validitate* słowami *sanatis de iure sanandis*.

4. Mianowanie relatora sprawy

Po otrzymaniu dekretu dotyczącego ważności dochodzenia diecezjalnego, postulator winien zwrócić się do prefekta Kongregacji z prośbą o mianowanie relatora sprawy do opracowania stosownej *Positio* w celu udowodnienia cnót, męczeństwa, oddania życia lub kultu od niepamiętnych czasów kandydata. Do swojej prośby postulator winien załączyć w formie pisemnej:

- prezentację sylwetki sługi Bożego, ukazać walor eklezjalny sprawy oraz wskazać na trudności, które mogą zaistnieć w prowadzeniu sprawy;
- krótki życiorys osoby, którą wskazuje jako zewnętrznego współpracownika relatora (*collaboratore esterno*), z podaniem jego kompetencji, tytułów naukowych wraz z poświadczeniem dyspozycyjności do stałej współpracy z relatorem i spotkania się z nim w określonych terminach w trakcie redagowania *Positio*. Jeśli opracowaniem *Positio* będzie zajmował się sam postulator, powinien to już zaznaczyć w prośbie o mianowanie relatora¹².

Relatora do określonej sprawy mianuje Kongres zwyczajny Kongregacji na wniosek relatora generalnego. Na nominację konkretnego relatora ma wpływ m.in. jego znajomość języka i kręgu kulturowego, z którego pochodzi kandydat do chwały ołtarzy.

Wyjątek stanowi przygotowanie *Positiones* w sprawie cudów. W aktualnej praktyce Kongregacji postulator nie zwraca się wówczas ze specjalną prośbą o nominację relatora, gdyż po stwierdzeniu ważności dochodzenia diecezjalnego dotyczącego domniemanego cudu, sprawa automatycznie przechodzi pod kompetencję podsekretarza Kongrega-

---

¹¹ Szerzej zob.: B. Turek, *Błędy w przygotowaniu i prowadzeniu spraw na terenie diecezji i ich reperkusje w fazie rzymskiej*, w: *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny*, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin 2010, s. 185-200.

¹² Zob. H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, s. 472-473.

cji, z którym postulator powinien nawiązać kontakt i pod jego nadzorem opracowuje się odpowiednią *Positio*¹³.

5. Opracowanie *Positio*

Następnie – i oto zasadniczy punkt naszej refleksji – przystępuje się do drugiej zasadniczej fazy rzymskiego etapu procesu beatyfikacyjnego, tj. do prac nad przygotowaniem odpowiedniej *Positio* na temat cnót heroicznych, w przypadku wyznawcy lub na temat męczeństwa, w przypadku, kiedy kandydatem na ołtarze jest osoba, która poniosła śmierć zadaną z nienawiści do wiary. Wkrótce będą także opracowywane *Positiones* dotyczące oddania życia, w myśl *motu proprio Maiorem hac dilectionem*. Zachowuje swoją aktualność przygotowywanie *Positiones* w sprawie uznania kultu od niepamiętnych czasów, czy też dotyczące przyznania tytułu Doktora Kościoła wybranym świętym, jeśli Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych otrzyma *nihil obstat* Kongregacji Nauki Wiary w odniesieniu do *eminentem doctrinam quod attinet*¹⁴.

To nie relator – sprecyzujmy to od razu za ks. dr. Bogusławem Turkiem, podsekretarzem Kongregacji¹⁵ – opracowuje *Positio*; on nadzoruje pracę postulatora lub współpracownika zewnętrznego. Nie on wypowiada się na temat stopnia heroicznego cnót czy na temat męczeństwa. Czuwa jedynie nad przygotowaniem odpowiednich środków dowodowych. Jeśli relator nie osiągnął pewności moralnej co do heroicznego cnót sługi Bożego, czy jego męczeństwa, lub oddania życia w imię Ewangelii, nie powinien podpisywać danej *Positio*. W tym kluczu relator jest odpowiedzialny za treść *Positio*, którą podpisuje. Relator musi więc

---

¹³ DPM, II, 8 i 14; CCS, *Regolamento della Sacra Congregazione per le Cause dei Santi*, Città del Vaticano 2000, art. 9 §3; Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych, *Regulamin Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, tł. na język polski H. Misztal, w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017, s. 292; B. Turek, *Postępowanie procesowe*, s. 190-191; H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, s. 494-495.

¹⁴ Ioannes Paulus II, *Constitutio apostolica de Romana Curia Pastor bonus*, 28.06.1988, AAS 80 (1988).

¹⁵ B. Turek, *Postępowanie procesowe*, s. 185.

mieć pewność moralną, że przedstawiona w *Positio* dokumentacja może być przedłożona do oceny dalszym organom kolegialnym i że pozwoli ona im członkom z moralną pewnością i przekonaniem wypowiedzieć się w odniesieniu do *dubium*, *an constet*, które jest tezą do udowodnienia. Dlatego też, jeśli podczas analizowania akt sprawy zaszłyby konieczność powołania jakiegoś biegłego (np. psychologa, teologa od spraw mistycyzmu, grafologa itp.), relator winien przedłożyć to na Kongresie zwyczajnym, który wezwie stosownych biegłych i ich opinie zostaną włączone do *Positio*.

Positiones są publikowane w języku przyjmowanym w Kongregacji tj. łacińskim, włoskim, francuskim, hiszpańskim lub angielskim. W niektórych szczególnych przypadkach były przyjęte *Positiones* opracowane częściowo w języku niemieckim lub portugalskim.

Jakkolwiek istnieje wspomniana już typologia *Positiones*, uzależniona od rodzaju tezy, jaką zakładają do udowodnienia (tj. *super virtutibus*¹⁶; *super martyrio*¹⁷; *super cultu ab immemorabili tempore praestito*¹⁸; *super vitae oblatione*¹⁹; *super miraculo*²⁰) oraz od materiału dowodowego, którym się posługują (czyli w sprawach *novych* (*recentiores*), gdy środkiem dowodowym są dokumenty i zeznania świadków naocznych; lub *dawnych* (*antiquae*), kiedy dowodzenie opiera się jedynie na dokumentacji pisanej²¹) istnieją pewne wytyczne, które odnoszą się do wszystkich.

6. Struktura i zawartość *Positio*

W ostatnich latach relatorzy Kongregacji, spotykając się z postulatorem lub ze współpracownikiem zewnętrznym rozpoczynającym pracę nad nową

¹⁶ Art. 31 § 1 SM.

¹⁷ Art. 31 § 2 SM.

¹⁸ Art. 33 § 1 SM.

¹⁹ Art. 4 MHD.

²⁰ Art. 38 SM.

²¹ *Causa potest esse recentior aut antiqua; recentior dicitur, si martyrium vel virtutes Servi Dei per orales depositiones testium de visu probari possunt; antiqua vero, cum probationes de martyrio vel virtutibus dumtaxat ex fontibus scriptis erui possunt*, NS, nr 7; por. art. 28-30 SM.

Positio, przekazują (choć nie jest to normą) kilku-, tj. pięciostronicowy tekst zatytułowany „*Struttura schematica della Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis*”. Schemat ten – tak będziemy go nazywać w niniejszym artykule – *mutatis mutandis*, może być zastosowany także w pozostałych rodzajach *Positiones*. Schemat nie jest dokumentem oficjalnie zatwierdzonym i promulgowanym, ale stanowi ważny punkt odniesienia w opracowaniu *Positiones* i określa ich zawartość. Oczywiście, są to wskazania ogólne, ale wskazują one co w każdej *Positio* powinno się znaleźć, jakkolwiek należy pamiętać, że każdy relator ma swój własny styl oraz metodologię pracy. Jednak pomimo tych różnic, ogólny zarys i treść *Positio* są wspólne dla wszystkich przypadków²².

Do niedawna w skład *Positio* wchodziły: *Informatio*, *Tabella-Index testium*, *Summarium*, *Litterae postulatoriae*, *Vota theologorum censorum super Scriptis*, *Animadversiones Promotoris Generalis Fidei*, *Responsio patroni ad animadversiones*, *Documenta defensionis admitta*²³.

Według wspomnianego wcześniej *Schematu*, który – jak to potwierdzają *Positiones* złożone w ostatnich latach – każdą z nich otwiera Przedłożenie relatora (*Praesentatio* lub *Praenotatio Relatoris Causae*). Przedłożenie to, zredagowane przez relatora, wprowadza syntetycznie w problematykę sprawy, kreśli bardzo krótko sylwetkę sługi Bożego i sygnalizuje ewentualne kwestie, na które należałoby zwrócić baczniejszą uwagę podczas analizowania *Positionis*.

Kolejne jest **Wprowadzenie ogólne** (*Introduzione generale alla Positio*), zawierające następujące elementy:

- a) zwięzły szkic biograficzny sługi Bożego;
- b) historię sprawy z ewentualnym zaznaczeniem trudności na jakie napotykała i wytłumaczeniem przyczyn, które spowodowały opóźnienie w jej wprowadzeniu, jeśli przekroczyło ono trzydzieści lat;

²² Schemat jest skądinąd przedrukiem części czwartego rozdziału podręcznika *Le Cause dei Santi. Sussidio per lo „Studium”*, s. 222-235. Por. CCS, *Studium*, XXXIII Corso – 2017, *Fase romana (dépilant)*.

²³ Zob. tylko dla przykładu: SCCS, Baren. Beatificationis et Canonizationis Servae Dei Eliae a S. Clemente OCD, *Positio...*, Roma 1971. Por. podpunkt *La „Positio” prima del 1983*, w: CCS, *Le Cause dei Santi. Sussidio per lo „Studium”*, s. 212-214.

- c) nakreślenie waloru eklezjalnego sprawy i jej aktualności dla współczesnego Kościoła i społeczeństwa;
- d) uwypuklenie wymowy i znaczenia przykładu życia i przesłania służi Bożego dla naszych czasów;
- e) ewentualny prospekt chronologiczny życia i posługi służi Bożego.

Następną bardzo ważną częścią *Positionis* jest ***Informatio super dubio an constet de virtutibus theologalibus fide, spe, charitate tum in Deum tum in proximum, necnon de cardinalibus prudentia, iustitia, temperantia, fortitudine, iisque adnexis in grad u heroico, atque de fama sanctitatis, in casu et ad effectum de quo agitur.*** *Informatio* musi się opierać i ustawicznie się odwoływać do dowodów zgromadzonych z zeznań świadków i wynikających z dokumentów zebranych przez Komisję Historyczną. Jeśli by się okazało, że w pracy biegłych *in re historica et archivistica* znajdują się dostrzeżone później pominięcia, należy uzupełnić pod kierunkiem relatora ich pracę, aby ewentualne nowe dokumenty zostały stosownie użyte w redagowaniu *Informatio* czy później w *Udokumentowanej biografii* (*Biographia documentata Servi Dei*). *Informatio* winny więc tworzyć:

- a) krótki profil biograficzny służi Bożego z naświetleniem kontekstu historycznego i kościelnego, w którym żył;
- b) przedstawienie praktyki cnót przez służę Bożego *in genere*; szczegółowe udokumentowanie praktyki cnót *in specie*, tj. wiary nadziei i miłości (*ad Deum et ad hominem*);
- c) także udokumentowanie praktyki cnót kardynalnych: roztropności, sprawiedliwości, umiarkowania i męstwa, a nadto, zwłaszcza w odniesieniu do osób konsekrowanych, cnót im pokrewnych, tj. czystości, ubóstwa, posłuszeństwa i pokory oraz ewentualnych innych cnót szczególnie praktykowanych przez służę Bożego (np. łagodność, ewangeliczne wyrzeczenie i inne);
- d) krótki rys duchowości służi Bożego; w końcu zwięzły opis dotyczący jego *fama sanctitatis* i *fama signorum*.

Po *Informatio*, a przed *Summarium*, umieszcza się, najlepiej w faksymile, *Decretum super validitate Inquisitionis Dioecesanæ*.

Jeśli zaś chodzi o ***Summarium***, które jest kolejną bardzo ważną częścią *Positionis*, to chciejmy zaznaczyć za ks. Bogusławem Turkiem,

podsekretarzem Kongregacji, że „dzisiejsze *Summarium* to nie to samo, co dawniej *streszczenie* (...), ale to całość sprawy w krytycznym opracowaniu na podstawie zeznań świadków i zgromadzoną dokumentację²⁴. Przywołany wcześniej *Schemat – Struttura della Positio* precyzuje, że *Summarium* winny tworzyć następujące elementy:

- a) *Tabella* lub *index testium* (tj. wykaz świadków) sporządzony w sposób wskazany już przez Benedykta XIV i praktycznie do dziś używany, a zawierający: 1) liczbę porządkową, 2) imiona i nazwiska poszczególnych świadków, 3) miejsce i datę urodzenia, 4) stan cywilny i zawód, wiek w chwili składania zeznań, 5) jakość świadka: *de visu* lub *de auditu a videntibus*, czy *ab audientibus*, z ewentualnym wskazaniem czy jest to świadek zgłoszony przez postulatora, czy też wezwany *ex officio*. Tabela może, ale nie musi zawierać kolumn z zaznaczeniem poszczególnych etapów życia sługi Bożego i cnót, które wtedy szczególnie praktykował, ze wskazaniem strony lub stron *Summarium*, gdzie z zeznań świadków to wynika;
- b) krótkie scharakteryzowanie dochodzenia diecezjalnego (czas i miejsce, liczba sesji, liczba i jakość przesłuchanych świadków, wnioski) i krytyczna ocena treści zeznań;
- c) tekst pytań (*Interrogatoria*);
- d) zeznania procesowe poszczególnych świadków poprzedzone ich zaprezentowaniem (dane personalne, który z kolei to świadek, numer sesji ze wskazaniem odpowiednich stron w *Copia Publica*; wiek świadka, kiedy znał sługę Bożego; jak długo go znał i w jakim okresie jego życia; ewentualne inne uwagi dotyczące świadka i treści jego zeznania;
- e) ewentualne oświadczenia na piśmie, przygotowane wcześniej i przedłożone w czasie zeznania lub wcześniej; dotyczy to także ewentualnych zeznań poczynionych *ne pereant probationes*.

Zasadniczo tekst zeznań świadków, ze stosownymi odniesieniami do pytań, jest opatrzone marginesowymi syntetycznymi adnotacjami o ich treści (tzw. *postille*) z progresywną ich numeracją.

²⁴ B. Turek, *Postępowanie procesowe*, s. 189, przypis 15.

W tym miejscu *Schemat* zawiera doprecyzowanie w *Nota bene*, w którym stwierdza, że w *Summarium* powinni być zaprezentowani wszyscy świadkowie, jak to było powiedziane pod literą d. Ewentualne opuszczenia części tekstu jakiegoś zeznania, uznanej za nie na temat, zostają zaznaczone wielokropkiem w kwadratowych nawiasach [...]. Mogą być też całkowicie opuszczone niektóre odpowiedzi, jeśli zostały udzielone lakonicznie (np. *tak* lub *nie*, lub *nie wiem*) i nie mają praktycznie żadnej treści. Niekiedy opuszcza się także całe zeznania, uznane za mało ważne, niewnoszące nic istotnego i powtarzające rzeczy już znane. Jednak zawsze powinien być przedstawiony każdy świadek i trzeba wyraźnie umotywić, dlaczego opuszcza się jego zeznanie.

Biographia ex documentis lub ***biographia documentata*** – to kolejna część *Positio*, na którą składają się:

- a) wprowadzenie generalne z przedstawieniem planu poszukiwań i osiągniętymi rezultatami;
- b) krytyczne przedstawienie źródeł, ze szczególnym uwzględnieniem dokumentacji zebranej podczas dochodzenia diecezjalnego, z wykazem źródeł opublikowanych i niepublikowanych, spisem konsultowanych archiwów i bibliotek i precyzyjnym wskazaniem powiązań świadectw uzyskanych tak z zeznań świadków, jak i z dokumentów, w odniesieniu do biegu życia sługi Bożego;
- c) zasadnicza bibliografia, dobrze uporządkowana w kluczu chronologicznym i podzielona na *fontes* et *studia*, z krytycznym przedłożeniem życiorysów czy innych publikacji dotyczących sługi Bożego;
- d) życiorys sługi Bożego, opracowany zgodnie z metodologią nauk historycznych, stosownie podzielony na rozdziały, pierwszy winien być precyzyjnym umiejscowieniem sługi Bożego w historycznym kontekście jego życia, a każdy z następnych powinien mieć jasno określone ramy czasowe, także ze wskazaniem lat, jakie obejmuje, już w samym tegoż rozdziale tytule;
- e) na zakończenie każdego rozdziału publikuje się ważniejsze dokumenty, odnoszące się do treści tegoż rozdziału. Dokumenty te (jak listy, relacje, akty notarialne, wypisy z dzienników...), przed ich treścią w *Positio* muszą posiadać: 1) liczbę porządkową,

- 2) miejsce powstania/wydania, 3) datę powstania, 4) krótki opis tego, co zawierają, sporządzony najlepiej kursywą, 5) dokładny odnośnik gdzie znajduje się oryginał (archiwum lub biblioteka) z ewentualnym wskazaniem także stronicy w *Copia Publica*;
- f) ostatni rozdział powinien zawierać dokładne przedłożenie dotyczące opinii świętości sługi Bożego (w myśl trynium: *in vita, in morte et post mortem*, jak również opinii znaków (*fama signorum*), aż do naszych dni.

Także w tym miejscu *Schemat* w kolejnym *Nota bene* wskazuje, że jeśli się już posiada wydaną poważną, krytycznie opartą na źródłach i bogato udokumentowaną biografię sługi Bożego, może być ona załączona do *Positio*, i wówczas *biographia documentata* w samej *Positio* może być przedłożona w sposób bardziej zwięzły.

Pozostałe części *Positionis* są następujące:

- a) Jeśli relator uzna to za stosowne, i tylko w przypadkach bardzo szczególnych, można ewentualnie zamieścić w *Positio Summarium documentorum*, zawierające wybór ważnych dokumentów, które nie znalazły miejsca wśród dokumentów przedrukowanych w *Biographia documentata*, a uważa się, że są istotne dla sprawy, w odniesieniu do życia, praktyki cnót czy duchowości sługi Bożego.
- b) Zawsze po *Biographia documentata*, zamieszcza się natomiast *Relatio Commissionis Historicae*, która powinna odzwierciedlać pracę wykonaną przez biegłych z historii i archiwistyki oraz jej wyniki, wykaz pism sługi Bożego i dokumentów, które go dotyczą, z osądem co do ich autentyczności i wartości probacyjnej, z krótkim przedstawieniem osobowości i duchowości sługi Bożego, jaka wynika z tychże pism i dokumentów.
- c) Zamieszcza się następnie *Vota Censorum Theologorum super Scriptis Servi Dei*. Chodzi o pisma opublikowane, ale cenzorzy mogą też przeanalizować pisma niepublikowane. Ich opinie powinny zawierać przedstawienie pism i stwierdzenie dotyczące ich zgodności z wiarą i moralnością chrześcijańską.
- d) Wprawdzie nie zawiera tego *Schemat*, ale niekiedy włącza się w tym miejscu do *Positio* opinie innych biegłych (np. psychologów, teologów duchowości i ekspertów z zagadnień mistycz-

nych) dokonywane w czasie dochodzenia diecezjalnego, czy też podczas fazy rzymskiej²⁵.

- e) *Positio* winna w końcu zawierać **Declaratio de non cultu**.
- f) Dobrze opracowaną *Positio* będzie zamykał **index onomastyczny i geograficzny** oraz **spis treści**. Podkreśla się, w trzecim już *Nota bene Schematu*, że indeksy te, jak i spis treści, powinny obejmować całą *Positio* we wszystkich jej częściach, co postuluje, by miała ona jedną progresywną numerację stronic, co dzisiaj, przy składzie komputerowym, nie jest sprawą trudną. Dawniej, gdy poszczególne części były drukowane osobno, nadawano im własną numerację stronic, co sprawiało „una frammentazione interna della Positio”, i bardzo utrudniało pracę tym, którzy musieli się nad nią pochylać, by wydać urzędową o niej opinię²⁶. *Schemat* przypomina, że jedną progresywną numerację stronic *Positiones* zalecał już 2 października 1935 r. papież Pio XI²⁷. Dzisiaj *Positiones* mają rzeczywiście jedyną numerację stron, używając

²⁵ B. Turek, *Postępowanie procesowe*, s. 190.

²⁶ Zob. jedynie dla przykładu, *Positio* procesu Czciwego Sługi Bożego Jerzego Ciesielskiego, drukowaną w 1995 r., dobrze opracowaną i już przedyskutowaną przez wszystkie gremia Kongregacji, wszak kandydat na ołtarze posiada już dekret o heroicności cnót papieża Franciszka z 17 grudnia 2013 r.: *CCS, P.N. 1476, Cracovien. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Georgii Ciesielski, patrisfamilias (1929–1970). Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis*, Romae 1995. Otóż *Positio* ta posiada następującą numerację: *Praenotatio Causae Relatoris*, s. 1-3 (liczby arabskie); *Informatio super virtutibus*, s. 5-91 (liczby arabskie); *Summarium testium, introductio*, s. 1-2 (liczby arabskie), toż *Summarium – Tabella Index Testium et Summarii*, s. I-VII (cyfry rzymskie) i *Depositiones Testium* (s. 3-543, liczby arabskie). Następnie mamy *Summarium additioale*, a w nim: *Nihil obstat* (s. I, cyfra rzymska), *Decretum de validitate* (s. II, cyfra rzymska), *Nota praevia* (s. III-IV, cyfry rzymskie), *Archivia* (s. V-VI, cyfry rzymskie), *Bibliographia* (s. VII-XIV, cyfry rzymskie); *Pars I: De personae formatione* (s. 1-104, cyfry arabskie), *Pars II: De alterius formatione* (s. 235-257, cyfry arabskie), *Pars III: Fama sanctitatis post mortem* (s. 235-257, cyfry arabskie), oraz *Index* (s. 259-270), cyfry arabskie). W końcu mamy, już zawsze cyframi arabskimi i progresywnie: *Vota Theologorum Censorum* (s. 1-27), *Relatio Commissionis Historicae* (s. 29-44) i *Declaratio de non cultu* (s. 45-56). Są jednak *Positiones*, które każdy z tych punktów rozpoczynają od str. nr 1 i niekiedy posługują się zamiennie cyframi rzymskimi i arabskimi.

²⁷ Zob. *CCS, Leggi della Chiesa su beatificazione e canonizzazione dall'anno 993 all'anno 2000. Collezione*, ed. L. Porsi, Roma 2006, s. 377.

cyfr arabskich. Dopuszczalny wyjątek stanowi zarezerwowanie własnej numeracji, na ogół cyframi rzymskimi, dla *Praenotatio Relatoris*²⁸, i – niekiedy – także dla dodatku fotograficznego.

- g) Po spisie treści w *Positio* mile widziana jest zwięzła sekcja fotograficzna ze zdjęciami sługi Bożego, osób i miejsc z nim związanych.

7. Prawa autorskie

Jakkolwiek sprawy tej nie porusza omawiany *Schemat*, już *Regulamín* Kongregacji z 1983 r. i późniejsze zawierają stanowcze postanowienia o obowiązku zachowania praw autorskich osób opracowujących *Positio*, co wyraża się w tym, że podpisują ją (lub poszczególne jej części) ci, którzy są autorami wraz z relatorem nadzorującym pracę²⁹. Na marginesie warto zaznaczyć, że zgodnie z art. 1 ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych „przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznacze-

---

²⁸ Opracowaną według naszego *Schematu* jest m.in. *Positio* w procesie Czcigodnego Sł. B. Alojzego Kaszuby, kapucyna (nie mylmy z Czcigodnym Sł. B. Alojzym Kosibą, franciszkaninem), przedłożona w 2011 r. i już przedyskutowana przez wszystkie gremia, wszak sługa Boży cieszy się już dekretem heroicznego cnót. Spis treści tej *Positio* jest prosty, to niejako podsumowanie naszego powyższego wywodu: *Praenotatio Relatoris Causae* (s. V-IX, cyfry rzymskie) i potem już zawsze cyfry arabskie: *Introductio generalis* (s. 1-20), *Informatio* (s. 21-92); *Decretum super validitate Inquisitionis dioecesanae* (s. 93), *Summarium Testium* (95-250), *Biografia ex documentis* (p. 251-397), *Summarium documentorum* (s. 399-426), *Relatio Commissionis Historicae* (s. 427-431), *Vota theologorum censorum* (s. 433-440), *Declaratio de non cultu* (s. 441), *Index nominum personarum et locorum* (s. 453-454) i *Tabulae iconographicae* (s. I-XII, tym razem cyframi rzymskimi). Zob. CCS, P.N. 1824, Cracovien. seu Leopoliens. Latinorum. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Aloisii Kaszuba (in saeculo Alojzy Kazimierz Kaszuba), sacerdotis professi ex Ordine Fratrum Minorum Capucinatorum (1910-1977). *Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis*, Romae 2011, s. 453.

²⁹ Por. *Regolamento della Sacra Congregazione per le Cause dei Santi*, Roma 1983, art. 17; *Regolamento della Congregazione per le Cause dei Santi*, Roma 2000, art. 66. Zob. H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, s. 475.

nia i sposobu wyrażenia (utwór)³⁰. Przedmiotem prawa autorskiego są m.in. utwory wyrażone słowem, znakami graficznymi; utwory plastyczne, fotograficzne, architektoniczne, muzyczne i słowno-muzyczne, sceniczne, audiowizualne (w tym filmowe) i inne³¹. Zgodnie z art. 1 ust. 3 ustawy utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, nawet jeśli miałby postać nieukończoną. Ważne jest postanowienie ust. 4 omawianego artykułu, że twórcy przysługuje ochrona niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności.

8. Merytoryczna ocena *Positiones*³²

Ocena merytoryczna materiału dowodowego zebranego w *Positio* należy do organów kolegialnych istniejących przy Kongregacji, a nie tylko do jej urzędników, jak to miało miejsce przy wydawaniu dekretu *de validitate*³³. Innymi słowy: dokumentację dotyczącą postępowania diecezjalnego ocenia Kongregacja, a dokumentację rzymskiej fazy procesu, w którą zaangażowani są także pracownicy Kongregacji, oceniają organy kolegialne istniejące przy Kongregacji, których członkowie w większości rekrutują się spoza Kongregacji i wykonują swą pracę niejako „na zlecenie”, oceniając pracę samej Kongregacji, która przecież nadzoruje opracowanie *Positio*, przyjmuje ją i dopuszcza do dyskusji. Wspomnianymi organami kolegialnymi, oceniającymi *Positiones* na temat cnót czy męczeństwa (i tak też będzie w przypadkach *oblatio vitae*) są: kongres szczególny konsultorów teologów i zebranie zwyczajne kardynałów i biskupów członków Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych.

Jednak, gdy mamy do czynienia ze sprawami historycznymi, przed dyskusją konsultorów teologów, *Positiones* dotyczące cnót i męczeństwa poddawane są ocenie konsultorów historyków, a *Positiones* o cudach,

³⁰ Dz.U. 2017.880 tj. z dnia 5 maja 2017 r.

³¹ Art. 1 ust. 2 ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

³² Sz.T. Praškiewicz, *Ocena merytoryczna sprawy w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, w: „Świętość kanonizowana”, t. 3: *Postępowanie beatyfikacyjne na drodze heroicności cnót*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2009, s. 99-106.

³³ Zob. B. Turek, *Postępowanie procesowe*, s. 191-192; Sz.T. Praškiewicz, *Ocena merytoryczna*, s. 99-100.

przynajmniej w pierwszej fazie oceny, przed analizą teologiczną, są badane przez Konsultę Medyczną lub Techniczną. Przygotowane przez każdego z członków danego gremium opinie zawierają odpowiedzi *affirmative*, *negative*, lub *suspensive*. W toku dyskusji, po wysłuchaniu zdania innych, każdy konsultor może zmienić swoją opinię. Dyskusja wnosi bowiem często wiele nowych elementów dotyczących osądu sprawy i może ona wskazać na potrzebę nowych poszukiwań, do czego Kongres zwyczajny Kongregacji może zobowiązać postulację sprawy.

O wynikach merytorycznej oceny *Positiones*, tzw. *foglio di udienza* kardynał prefekt Kongregacji informuje podczas prywatnej audiencji Ojca Świętego. Tylko papież ma bowiem wyłączne prawo aprobaty kultu od niepamiętnych czasów, heroicznego cnót, męczeństwa czy oddania życia przez kandydatów na ołtarze, lub cudów wyproszonych za ich przyczyną. Jeżeli papież zatwierdzi wniosek Kongregacji, nakazuje on przygotowanie stosownego dekretu, co należy do obowiązków arcybiskupa sekretarza Kongregacji. Promulgację dekretu papież nakazuje podczas kolejnej prywatnej audiencji dla kardynała prefekta. Dekret jest oficjalnym dokumentem kończącym dany etap postępowania kanonicznego, i jego treść jest publikowana w urzędowym piśmie Stolicy Apostolskiej, tj. w „*Acta Apostolicae Sedis*”.

Riassunto

La nuova struttura della *Positio*

Dopo di aver precisato che la *Positio* investe nel processo di beatificazione e canonizzazione una capitale importanza, e quindi dopo una breve presentazione dei passi che si compiono a Roma per il procedimento della Causa prima della stesura della *Positio* (nomina del postulatore per la fase romana, apertura ed esame degli Atti per ottenere il *Decretum de validitate*, nomina del relatore ed eventualmente anche del collaboratore esterno), lo studio affronta la questione della stesura e del contenuto della *Positio*.

Dapprima viene precisata la tipologia delle *Positiones* riguardo alla tesi che si propongono a dimostrare e poi vengono delineate le singole parti della *Positio*, seguendo le indicazioni del contenute nel manuale *Le Cause dei Santi. Sussidio*

per lo „*Studium*” (Città del Vaticano 2014, p. 222–235) e nei fogli *Struttura schematica della Positio*. Dette parti sono: la *Presentazione* del Relatore, l'*Introduzione generale*, l'*Informatio*, il *Summarium*, la *Biografia documentata*, un eventuale *Summarium documentorum*, la *Relazione della Commissione Storica*, i *Voti dei teologi censori*, la *Dichiarazione de non cultu* e l'*Indice dei nomi di persona e di luogo*, quindi l'*Indice generale*, e una appropriata *Sezione iconografica*.

Si evidenziano anche i contenuti delle singole sezioni della *Positio*, si sottolinea che essa dovrebbe costituire un lavoro davvero scientifico, elaborato conformemente al metodo espositivo–sintetico, con riferimenti costanti alle fonti, e cioè alle prove raccolte sia nei documenti, sia nelle deposizioni dei testi. La figura del candidato agli altari dovrebbe essere ben situata nel contesto storico ed ecclesiale in cui è vissuto e quindi dovrebbe essere evidenziata anche la rilevanza e l'importanza del suo esempio e del suo messaggio per la Chiesa e la società di oggi.

L'articolo si chiude con la succinta descrizione dei passi circa lo studio della *Positio* da parte degli organi collegiali presso la Congregazione delle Cause dei Santi, fino all'emissione dell'appropriato *Decreto*, che viene pubblicato in *Acta Apostolicae Sedis*.

Parole chiave: processo di canonizzazione, relatore della causa, decretum de validate, *Informatio*, *Summarium*, biografia documentata, Congregazione delle Cause dei Santi

Recepcja Instrukcji *Sanctorum Mater* – uwagi delegata biskupa Archidiecezji Krakowskiej

Wstęp

Archidiecezja Krakowska prowadzi aktualnie około 40. spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych, wśród których przeważają sprawy prowadzone drogą udowodnienia heroicznego cnót, niezbędną dla nadania tytułu wyznawcy. Nie brak także spraw zmierzających do udowodnienia męczeństwa za wiarę. Dotyczą one nie tylko zbiorowego procesu męczenników II wojny światowej. Osobno bowiem prowadzone jest postępowanie męczenników z Towarzystwa Jezusowego Prowincji Południowej oraz proces męczennika komunizmu ks. Michała Rapacza, proboszcza z Płok z tzw. Czerwonego Zagłębia. W przygotowaniu jest kolejny proces o męczeństwo Męczenników z zakonu oo. Augustianów z krakowskiego Kazimierza. Na ukończeniu są sprawy zmierzające do legalizacji kultu publicznego i beatyfikacji równoznacznej (*aequipollens*).

Poniżej zamieszczam wykaz spraw kanonizacyjnych w Polsce przedstawiony Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych podczas ostatniej wizyty biskupów polskich *ad limina apostolorum* (3 luty 2014 r. z podziałem na: beatyfikowanych¹, osoby wobec których został wy-

---

¹ **Błogosławieni:** 1) **Aniela Salawa**, dziewica z III zakonu św. Franciszka, ur. 9.09.1881 r. w Sieprawiu, zm. 12.03.1922 r. w Krakowie; 13.08.1991 r. uroczystość beatyfikacyjna w Krakowie; 2) **Bronisława**, mniszka z zakonu Norbertanek, ur. ok. 1200 r. w Kamieniu, zm. 29.08.1259 r. w Krakowie, 23.08.1839 r. dekret confirmacji kultu;

dany dekret o heroicznosci cnót² oraz slugi Boze, ktorzych procesy sa w toku³.

3) **Salomea**, mniszka z zakonu sw. Klary, ur. ok. 1211 r. zm. 17.11.1268 r., dekret konfirmacji kultu 17.05.1673 r.; 4) **Celina Borzeczka**, zalozycielka Siotr Zmartwychwstania Pana naszego Jezusa Chrystusa, ur. 29.10.1833 r. w Antowil, zm. 26.10.1913 r. w Krakowie, 27.10.2007 r. uroczystosc beatyfikacyjna w Rzymie; 5) **Jan Bezym**, kaplan zakonu Towarzystwa Jezusowego, ur. 15.05.1850 r. w Bezymy Wielkie, zm. 2.10.1912 r. w Fianarantsoa – Madagaskar, 18.08.2002 r. uroczystosc beatyfikacyjna w Krakowie; 6) **Izajasz Boner**, kaplan z zakonu sw. Augustyna data ur. nieznan, zm. 8.11.1477 r. w Krakowie, beati nuncupati brak cudu do beatyfikacji; 7) **Malgorzata Lucja Szewczyk**, zalozycielka ss. Serafitek, ur. na Wołyniu – Ukraina 1828 r., zm. 5.01.1905 r. w Nieszawie, 9.06.2013 r. uroczystosc beatyfikacyjna w Krakowie; 8) **Maria Angela Truszkowska**, zalozycielka ss. Felicjanek, ur. 16.05.1825 r. w Kalosz, zm. 10.10.1899 r. w Krakowie, 18.04.1993 r. uroczystosc beatyfikacyjna w Rzymie; 9) **Maria Jablonska**, wspolfundatorka ss. Albertynek, ur. 5.08.1878 r. w Pizuny – Lukawica, zm. 23.09.1940 r. w Krakowie, 6.06.1997 r. uroczystosc beatyfikacyjna w Zakopanem; 10) **Michal Giedroyc**, swiecki, profes zakonu sw. Augustyna, ur. 1425 r. Giedroycie – Bialorus, zm. 4.05.1485 r. w Krakowie, beati nuncupati, brak cudu do beatyfikacji; 11) **Zofia Czeska-Maciejowska**, ur. 1584 r. Krakow, zm. 1.04.1650 r. Krakow, 9.06.2013 r. uroczystosc beatyfikacyjna w Krakowie; 12) **Swietoslaw Milczacy**, kaplan diecezjalny, ur. data nieznan, zm. 1489 r. Krakow, beati nuncupati; 13) **Wincenty Kadlubek**, biskup krakowski, ur. 1150 r. Kargow, zm. 8.03.1223 r. Jdrzejow, 11.02.1764 r. dekret konfirmacji kultu.

² **Czcigodni Sludzy Bozy:** 1) **Jerzy Ciesielski**, ojciec rodziny, ur. 12.02.1929 r. w Krakowie zm. 9.10.1970 r. Chartum – Egipt; 2) **Jadwiga Borzeczka**, siostra wspol-zalozycielka Siotr Zmartwychwstania Pana naszego Jezusa Chrystusa, ur. 2.02.1863 r. Obrembsczyna, zm. 27.09.1906 r. Kety; 3) **Emanuela Kalb**, siostra zakonu sw. Ducha de Saxia, ur. 26.06.1899 r. Jaroslaw, zm. 18.01.1986 r. Krakow; 4) **Jan Tyranowski**, swiecki, ur. 9.02.1901 r. Krakow, zm. 15.03.1947 r. Krakow; 5) **Alojzy Kosiba**, brat zakonny z zakonu sw. Franciszka – oo. Reformaci, ur. 29.06.1855 r. Libusza, zm. 4.01.1939 r. Wieliczka.

³ **Sludzy Bozy:** 1) **Emilia Podoska**, mniszka z zakonu Norbertanek, ur. 7.09.1845 r. Grajow k. Wieliczki, zm. 22.05.1889 r. Krakow; 2) **Kunegunda Siwiec**, swiecka z III zakonu Karmelitow Bosych, ur. 28.05.1876 r. Sucha Beskidzka, zm. 27.06.1955 r. Stryzawa; 3) **Jacek Woroniecki**, kaplan z zakonu sw. Dominika, ur. 21.12.1878 r. Lublin, zm. 18.05.1949 r. Krakow; 4) **Jan Pietraszko**, biskup pomocniczy w Krakowie, ur. 7.08.1911 r. Buczkowice, zm. 2.03.1988 r. Krakow; 5) **Janina Woynarowska**, swiecka, ur. 10.05.1923 r. Piwniczna, zm. 24.11.1979 r. Chrzanow; 6) **Jozef Kurzeja**, kaplan diecezjalny, ur. 10.01.1937 r. Zasadne, zm. 15.08.1976 r. Krakow; 7) **Magdalena Maria Epstein**, mniszka z zakonu sw. Dominika, ur. 2.08.1875 r. Pilica, zm. 6.09.1947 r. Kra-

1. Kanonizacje i beatyfikacje

W latach 2007–2017 z Archidiecezji Krakowskiej odbyły się **3 kanonizacje**: 1) bł. Szymona z Lipnicy, kapłana bernardyna (Rzym, 3 czerwca 2007 r.); 2) bł. Stanisława Kazimierczyka, kapłana z Zakonu Kanoników Regularnych Laterańskich (Rzym, 17 października 2010 r.); 3) bł. Jana Pawła II, papieża (Rzym, 27 kwietnia 2014 r.; wcześniej 1 maja 2011 r. miała miejsce beatyfikacja w Rzymie). Ta ostatnia sprawa była prowadzona przez diecezję rzymską, ale proces rogatoryjny, z oczywistych powodów, prowadził Kraków, obejmując zasięgiem całą Polskę.

W latach 2007–2017 odbyło się **5 beatyfikacji**: 1) Celiny Borzęckiej, współzałożycielki sióstr zmartwychwstanków (Rzym, 27 października 2007 r.); 2) Małgorzaty Łucji Szewczyk, założycielki sióstr serafitek (Kraków, 9 czerwca 2013 r.); 3) Zofii Czeskiej z Maciejowskich, założycielki sióstr prezentek (Kraków, 9 czerwca 2013 r.); 4) Klary Ludwiki Szczęsnej, współzałożycielki sióstr sercanek (Kraków, 27 września 2015 r.); 5) Władysława Bukowińskiego, kapłana, apostoła Kazachstanu (Karaganda, 11 września 2016 r.).

W przyszłym roku odbędzie się beatyfikacja Czcigodnej Służebnicy Bożej Hanny Chrzanowskiej, świeckiej pielęgniarki, zmarłej w 1973 r., w Krakowie. Dnia 7 lipca tego roku papież Franciszek zatwierdził dekret w sprawie cudu za jej wstawiennictwem.

---

ków; 8) **Michał Rapacz**, kapłan diecezjalny, ur. 16.09.1904 r. Tenczyn, zm. 12.05.1946 r. Płoki; 9) **Paweł Smolikowski**, kapłan z zakonu Zmartwychwstania Pana naszego Jezusa Chrystusa, ur. 4.02.1849 r. Twer – Rosja, zm. 11.09.1926 r. Kraków; 10) **Rudolf Warzecha**, kapłan z zakonu Karmelitów Bosych, ur. 14.11.1919 r. Bachowice, zm. 27.02.1999 r. Wadowice; 11) **Rozalia Celak**, świecka, ur. 19.09.1901 r. Jachówka, zm. 13.09.1944 r. Kraków; 12) **Serafin Alojzy Kaszuba**, kapłan z zakonu św. Franciszka oo. Kapucyni, ur. 17.06.1910 r. Lwów, zm. 20.09.1977 r. Lwów; 13) **Zofia Tajber**, założycielka zgromadzenia ss. Duszy Chrystusowej, ur. 23.06.1890 r. Biała Podlaska, zm. 28.05.1963 r. Kraków; 14) **Teresa Marchocka**, mniszka z zakonu karmelitanek Bosych, ur. 25.06.1603 r. Czychów, zm. 19.04.1652 r. Warszawa; 15) **Ks. Piotr Skarga**, kapłan z Towarzystwa Jezusowego, ur. 2.02.1536 r. w Grójec na Mazowszu, zm. 27.09.1612 r. Kraków.

2. Stan spraw kanonizacyjnych

Archidiecezja **zakończyła procesy diecezjalne i akta zostały przekazane do Rzymu w sprawach Sług Bożych:**

1. Rozalii Celak, świeckiej pielęgniarki, 17 kwietnia 2007 r.
2. S. Magdaleny Epstein, dominikanki, 20 kwietnia 2007 r.
3. Ośmiu Jezuitów, męczenników II wojny światowej, 14 stycznia 2008 r.
4. Męczenników II wojny światowej: albertynów, misjonarzy, salezjanów, karmelitów bosych, 24 maja 2011 r.; (chodzi o procesy rogatoryjne w procesie zbiorowym prowadzonym przez diecezję pelplińską).
5. Kunegundy Siwiec, świeckiej z III zakonu karmelitańskiego, 28 października 2011 r.
6. M. Teresy od Jezusa (Marianny Marchockiej), karmelitanki bosej, 24 kwietnia 2015 r.
7. Ks. Piotra Skargi, jezuita, 21 czerwca 2016 r.
8. O. Rudolfa Warzechy, karmelity bosego z Wadowic, którego proces zakończył się 11 czerwca tego roku w Wadowicach.

Podkreślenia wymaga również fakt, iż sprawy beatyfikacyjne z Archidiecezji Krakowskiej, rozpoczęte za poprzednich arcybiskupów krakowskich: śp. kard. Franciszka Macharskiego i kard. Stanisława Dziwisza znajdują się na różnym etapie postępowania w diecezji, jak i w Stolicy Apostolskiej.

A) I tak w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych znajdują się sprawy, których powodem jest Archidiecezja Krakowska:

1. bp. Jana Pietraszko – biskupa pomocniczego,
2. ks. Michała Rapacza – męczennika komunizmu,
3. Janiny Woynarowskiej – świeckiej pielęgniarki,
4. Jerzego Ciesielskiego – profesora Politechniki Krakowskiej.
5. Jana Tyranowskiego – wychowawcy Karola Wojtyły, krawca z krakowskich Dębniak.

B) Na zatwierdzenie kultu lokalnego oczekują świątobliwi:

1. Michał Giedroyc,
2. Świętosław Milczący,
3. Izajasz Boner.

- C) W Kongregacji znajdują się również sprawy z Archidiecezji Krakowskiej, których powodami są zakony:
1. S. Magdaleny Epstein (dominikanie),
  2. O. Alojzego Kosiby (franciszkanie reformaci),
  3. S. Emanuela Kalb (duchaczki),
  4. O. Serafina Kaszuby (kapucyni),
  5. S. Emilii Podoskiej (norbertanki).
- D) Na etapie diecezjalnym w Krakowie znajdują się natomiast sprawy:
1. Ks. Józefa Kurzei – pierwszego proboszcza parafii Mistrzejowice,
  2. O. Jacka Woronieckiego – dominikanina,
  3. S. Pauli Zofii Tajber – założycielki sióstr Duszy Chrystusowej.
- E) W fazie przygotowawczej znajduje się:
1. Proces biskupa Stanisława Smoleńskiego, zmarłego w 2006 r. w opinii świętości.
  2. Proces męczenników z zakonu oo. Augustianów z krakowskiego Kazimierza – o. Wilhelma Gaczka i 3 Towarzyszy.

3. Kanoniczne rozpoznanie i zabezpieczenie doczesnych szczątek Sług Bożych oraz pomoc prawna w innych diecezjach

W omawianym okresie ostatnich dziesięciu lat dokonano **rekognicji** i pobrano **relikwie**: św. Stanisława Kazimierczyka, św. Szymona z Lipnicy, bł. Salomei, św. Jana z Kęt, św. Floriana, bł. Zofii Czeskiej i bł. Klary Szczęsnej.

Dokonano ekshumacji, rozpoznano i zabezpieczono doczesne szczątki sług Bożych: ks. Ferdynanda Machaya CO, Hanny Chrzanowskiej, Kunegundy Siwiec, br. Franciszka Powiertowskiego OCD.

Referat do spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych Kurii Metropolitalnej w Krakowie, w swej działalności wielokrotnie wykraczał poza granice Archidiecezji Krakowskiej. Udzielał pomocy Archidiecezji Lwowskiej obrządku łacińskiego (rekognicja i przeniesienie relikwii św. abpa Józefa Bilczewskiego i bł. Jakuba Strzemię), Diecezji Żytomierskiej (rekognicja i przeniesienie doczesnych szczątków S.B. Serafina Kaszuby), Diecezji Karagandyjskiej (procesy w sprawie heroiczności cnót

i cudu do beatyfikacji ks. Władysława Bukowińskiego, pomoc w rekonstrukcji relikwii), Diecezji Mińsko-Mohylewskiej (prowadzenie procesu sł. B. Edwarda Woyniłowicza) i Diecezji Toruńskiej (doradztwo w sprawach S.B. Adolfa Piotra Szelażka i udział w trybunale beatyfikacyjnym S.B. Magdaleny Mortęskiej).

Prezentowane dokonania Archidiecezji świadczą nade wszystko o tym, że świętość kanonizowana, ukazywanie jej wiernym jest bliska biskupom krakowskim. Wyrastali oni w szkole św. Jana Pawła II, papieża, przez 15 lat arcybiskupa Krakowa. Czynił tak zarówno śp. kard. Franciszek Macharski, jak i Jego następca kard. Stanisław Dziwisz, wieloletni, osobisty sekretarz kardynała Karola Wojtyły i papieża Jana Pawła II.

W Krakowie znajduje się wiele zakonów i zgromadzeń zakonnych. Drugiego takiego miasta nie ma w Polsce. Kraków jest otwarty na pomoc innym diecezjom w kraju i poza granicami. Przez 10 lat organizowane były Ogólnopolskie Kursy dla postulatorów i ich współpracowników w sprawach kanonizacyjnych. Owocem tych spotkań jest publikacja 14. tomów „Świętości Kanonizowanej”⁴.

4. Stosowanie *Instrukcji* – uwagi praktyczne

Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o *prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych Sanctorum Mater*⁵, zaaprobowana przez papieża Benedykta XVI, obowiązująca od 18 lutego 2008 r., nasuwa kilka praktycznych uwag, które mogą być pomocne w stosowaniu przepisów *Instrukcji*. Przedstawię je według poszczególnych części *Instrukcji*, z uwzględnieniem nade wszystko trudności, które były, czy też mogą pojawiać się w prowadzonych sprawach. Postaram się także zaproponować praktyczne rozwiązania dla pojawiających się problemów.

⁴ „Świętość kanonizowana”, Wydawnictwo Karmelitów Bosych 2008–2016.

⁵ H. Misztal, *Sanctorum Mater. Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych. Komentarz*, Lublin 2008.

Warunkiem *sine qua non* każdej sprawy kanonizacyjnej jest opinia świętości, męczeństwa i znaków. Art. 5 § 1 SM stanowi, że: „Opinia świętości jest przekonaniem rozpowszechnionym między wiernymi o czystości i prawości życia sługi Bożego i o cnotach przez niego praktykowanych w stopniu heroicznym”, i dalej § 2: „Opinia męczeństwa jest przekonaniem rozpowszechnionym między wiernymi o fakcie poniesienia śmierci przez sługę Bożego za wiarę lub cnotę wypływającą z tejże wiary”⁶.

Często, zwłaszcza w sprawach, w których powodem są zakony lub instytuty życia konsekrowanego, następuje podział co do opinii życia i praktykowania cnót przez wskazanego kandydata. Znam sprawy, gdzie opinia świętości sługi Bożego poróżniła członków zakonu. Efekt jest taki, że od ponad 10 lat sprawa bardzo powoli toczy się na poziomie procesu diecezjalnego, zmieniają się postulatorzy, pojawiają się nowe kontrowersje wokół postaci, bardzo zasłużonej dla tego zakonu.

Instrukcja mówi o fazie przedprocesowej, ale dopiero na etapie złożenia wniosku o rozpoczęcie sprawy kanonizacyjnej. Według mojej opinii, zanim wniosek zostanie złożony do kompetentnego biskupa (biskupa miejsca śmierci kandydata), należałoby przeprowadzić wewnętrzne „dochodzenie”, rozeznanie co do zasadności promowania postaci kandydata. Może ono być przeprowadzone w formie ankiety skierowanej do wszystkich członków zainteresowanego gremium, aby swobodnie odpowiedzieli na zawarte w ankiecie pytania. Pytania powinny dotyczyć życia, działalności, opinii świętości, opinii znaków. Nie należy pomijać zwłaszcza spraw kontrowersyjnych. Mając takie odpowiedzi, wytrącamy z ręki kontrargumenty ewentualnym przeciwnikom rozpoczęcia sprawy, ale także pozwalamy przeciwnikom na swobodne wypowiedzenie się co do zasadności podjęcia procesu kanonizacyjnego. Jeśli w ankiecie są poważne zastrzeżenia co do opinii świętości, sprawę możemy w spokoju sumienia uznać za zamkniętą. Znam taki przypadek, gdzie w prywatnych rozmowach wiele osób wysuwało zastrzeżenia co do zasadności rozpoczynania sprawy. Kiedy należało pisemnie się wypowiedzieć na ten temat – opozycjoniści zamilkli. Poprzez takie postępowanie uży-

⁶ Zob. H. Misztal, *Sanctorum Mater. Komentarz*, s. 28-29.

skuje się to, czego wymaga *Instrukcja*: ukonstytuowania powoda sprawy i wzięcia odpowiedzialności moralnej za sprawę⁷.

Wewnętrzne „dochodzenie” w sprawie skutkuje także praktycznym rozróżnieniem pomiędzy kandydatem do procesu kanonizacyjnego a sługą Bożym. Według mojej opinii brak wyraźnego rozróżnienia pomiędzy kandydatem na ołtarze, a tytułem sługa Boży jest dużym brakiem w *Instrukcji*. W art. 4 § 2 czytamy: „Kandydat na ołtarze od momentu rozpoczęcia sprawy beatyfikacyjnej lub kanonizacyjnej jest nazywany Sługą Bożym”⁸.

Powstaje pytanie: jak traktować te sprawy, które wpłynęły do kompetentnego biskupa, powołano odpowiednie komisje, zostały nawet wydane pozytywne opinie, a nie uzyskano, albo w ogóle nie zwrócono się o zgodę do Stolicy Apostolskiej? Czy przed otrzymaniem *nulla osta* Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych można wobec kandydata do chwały ołtarzy używać tytuł sługa Boży? Za tym idą kolejne sprawy, takie jak: drukowanie obrazków z modlitwą o beatyfikację, odprawianie Mszy świętych o pomyślny przebieg procesu kanonizacyjnego, posługiwanie się tytułem sługa Boży w publikacjach.

Według mojej opinii tytuł sługa Boży przysługuje od momentu wydania przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych w Rzymie *nulla osta* na rozpoczęcie sprawy kanonizacyjnej. Dopiero po otrzymaniu tego dokumentu można starać się o zatwierdzenie modlitwy wstawienniczej o beatyfikację sługi Bożego. Od tego momentu można także rozpowszechniać podobizny z podpisem sługa Boży, gromadzić się na Mszach świętych o pomyślny przebieg procesu, używać tego tytułu w publikacjach. Niedawno zwrócono się o rozpoczęcie procesu kanonizacyjnego kapłana, który miał przeprowadzony proces wydalający z zakonu. Zostały zamówione Msze święte o jego beatyfikację, usiłowano rozpowszechniać obrazki z modlitwą o beatyfikację.

Wspomniałem już wyżej, że moralną, ale także ekonomiczną odpowiedzialność za sprawę bierze powód sprawy. Z doświadczenia wiemy,

⁷ Zob. tamże, s. 35.

⁸ Zob. tamże, s. 28.

że powodem sprawy jest najczęściej osoba prawna, chociaż prawodawca daje także możliwość prowadzenia sprawy osobie fizycznej⁹.

Art. 9 określa: „Powód prowadzi sprawę, która została wszczęta na temat cnót heroiczych lub męczeństwa sługi Bożego, i przyjmuje odpowiedzialność moralną i ekonomiczną za nią¹⁰”.

Przepis prawa nie obejmuje wprost i wyraźnie spraw domniemanych cudów. Wiemy, że te sprawy wywołują bardzo duże zainteresowanie, nawet u osób obojętnych religijnie. Można tylko domniemywać, że także za sprawę procesu o domniemanym cudzie odpowiada powód sprawy, podobnie jak i w odniesieniu do heroiczych cnót lub męczeństwa i on bierze moralną i ekonomiczną odpowiedzialność za sprawę. W *Instrukcji* brak wyraźnego zapisu na ten temat.

Prawodawca w art. 9 SM mówi o odpowiedzialności moralnej i ekonomicznej za sprawę. Nigdzie jednak nie wskazuje, na czym ta odpowiedzialność moralna ma polegać. Zdarzyły się sprawy, których powodem były stowarzyszenia osób świeckich i sprawę chciały wykorzystać do celów społeczno-politycznych. Z doświadczenia mogą powiedzieć, że trzeba zachować bardzo dużą ostrożność w powierzaniu spraw kanonizacyjnych stowarzyszeniom osób świeckich, co nie wynika z dyskryminacji albo braku zaufania do tych grup, ale z roztropności i obrony przed pierwszym z siedmiu grzechów głównych.

Powoda sprawy reprezentuje postulator. W przypadku zakonów i instytutów życia konsekrowanego wybierany lub mianowany jest postulator generalny. Takiego urzędu generalnego postulatora nie ma w diecezjach. Art. 14 § 1 SM mówi o postulatorze diecezjalnym, ale zapis prawa swoje, a życie swoje.

Często zdarza się tak, że postulatorem sprawy diecezjalnej zostaje proboszcz parafii, z którą był związany sługa Boży. Dzieje się tak z prostego względu: odpowiedzialność ekonomiczna za sprawę. Skutkuje to często tym, że całość sprawy musi przejmować delegat biskupa, na czym oczywiście cierpi obiektywność prowadzonego postępowania. Szkoda, że w *Instrukcji* nie pojawił się wyraźny zapis, aby powoływać w diecezjach osobny urząd postulatora diecezjalnego.

⁹ Zob. tamże, s. 35.

¹⁰ Zob. tamże, s. 35.

Podobnie sprawa przedstawia się w fazie rzymskiej procesu, który prowadzi diecezja. Urząd postulatora powierzany jest osobie, która ma zatrudnienie w Stolicy Apostolskiej lub pełni inne zadanie w Rzymie, a pochodzi z diecezji, która prowadzi proces kanonizacyjny. Zdarza się także, że zadanie postulatora zostaje powierzane osobie związanej z diecezją, z której pochodził sługa Boży, lub diecezji, która przeprowadziła proces diecezjalny.

Wydaje się, że należy sprecyzować dokładnie liczbę wicepostulatorów sprawy. Art. 14 § 1 stanowi: „Postulator diecezjalny albo eparchialny może ustanowić innych zastępców zwanych wicepostulatorami”¹¹. Zdarza się tak, że postulator ze względu na pełnione inne zadania zleca sprawę mianowanym wicepostulatorom. Efekt może być taki, że nie wiadomo, kto ma wykonać powierzone zadanie.

W procesach, których zakres obejmuje wiele diecezji, ze względu na życie i działalność sługi Bożego, można by ustanawiać wicepostulatorów dla poszczególnych diecezji, ale osobno do każdej diecezji, ale tylko jednego.

Z urzędem postulatora nie należy mylić powoda sprawy i jego odpowiedzialności – także ekonomicznej. Jak wskazałem wyżej, odpowiedzialność ekonomiczną ponosi powód sprawy. Piszę o tym dlatego, że często dochodzi do nieporozumień na tle finansowania sprawy i na tle administrowania finansami niezbędnymi do prowadzenia sprawy. Szczegółowo przedstawię to omawiając sprawę finansowania procesu.

W wielu diecezjach funkcjonują sprawy historyczne prowadzone drogą konfirmacji kultu. Art. 35 SM wprost określa, że: „Po promulgacji dekretu konfirmacji kultu i dekretu na temat cnót heroicznych lub męczeństwa błogosławionego można zmierzać do kanonizacji po aprobaście jednego cudu, który miał miejsce po konfirmacji kultu”¹².

Przepis jest jasny. Należy przedstawić domniemany cud, po wydaniu dekretu konfirmacji kultu i dekretu heroiczności cnót. Tymczasem w tych sprawach jest wiele nadzwyczajnych łask, które można zakwalifikować jako domniemane cuda, ale miały miejsce dużo wcześniej – przed dekretem konfirmacji kultu i heroiczności cnót. Często te łaski

¹¹ Zob. tamże, s. 39.

¹² Zob. tamże, s. 59.

mogłyby stanowić drogę do beatyfikacji czy kanonizacji. *Instrukcja* nie mówi o możliwości starania się o dyspensę co do czasu, ale nie należy się bać takich próśb kierowanych do Kongregacji z załączoną odpowiednią dokumentacją. W Krakowie skorzystano z takiej dyspensy w przypadku kanonizacji św. Królowej Jadwigi i św. Stanisława Kazimierczyka¹³.

Wspominałem już wyżej o rozróżnieniu pomiędzy kandydatem do chwały ołtarzy a tytułem sługa Boży. Art. 45 § 1 SM stanowi: „Zachowując art. 40 tejże Instrukcji, radzi się biskupowi diecezjalnemu lub eparchialnemu, aby przed akceptacją prośby postulatorskiej o rozpoczęciu sprawy zwrócił się z pytaniem do Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, czy ze strony Stolicy Apostolskiej nie ma przeszkód w sprawie”¹⁴.

Instrukcja „radzi”, nie zobowiązuje. Zatem biskup bez konsultacji z Kongregacją Spraw Kanonizacyjnych jest kompetentny do rozpoczęcia sprawy. Rozpoczynanie w taki sposób sprawy skutkuje przypisaniem kandydatowi tytułu sługa Boży. Co ze sprawami, kiedy okaże się, że w Kongregacjach Kurii Rzymskiej są zastrzeżenia do prowadzenia procesu, np. w Kongregacji Nauki Wiary czy w Kongregacji Instytutów Życia Konsekwowanego? Tytuł sługi Bożego zostaje i błędnie wskazuje na opinię świętości. Znam sprawy, w których pominięcie tego zalecenia wywołało i wywołuje niezdrową sensację. Szkoda, że *Instrukcja* wprost nie żąda, aby przed rozpoczęciem procesu zwrócić się do Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o *nulla osta*. Według mojej opinii powinien to być warunek *sine qua non* rozpoczęcia sprawy. Stosując się do takiej zasady w wielu wypadkach można uniknąć niepotrzebnych sensacji.

Podobna sytuacja jest przy powołaniu trybunału. Art. 50 § 1 określa, że: „Ilekcroć dochodzenie dotyczy sługi Bożego należącego do instytutu życia konsekrowanego, stowarzyszenia apostolskiego albo stowarzyszenia wiernych klerycznego czy laickiego, biskup nie powinien powierzać

---

¹³ Konfirmacja kultu królowej Jadwigi nastąpiła w Krakowie na Wawelu w 1979 r., a cud otwierający drogę do kanonizacji był z 1954 r., dekret heroiczności cnót potwierdzający kult bł. Stanisława Kazimierczyka był wydany w 1992 r., beatyfikacja odbyła się w Rzymie 1993 r., a przedstawiony cud do kanonizacji miał miejsce 1676 r. Szerzej zob. L. Fiejdasz, *Kilka uwag o polskich procesach prowadzonych drogą kultu*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 7: *Sprawy dawne*, red. Sz.T. Prażkiewicz, Kraków 2011, s. 107-131.

¹⁴ H. Misztal, *Sanctorum Mater. Komentarz*, s. 68.

zadań osobom należącym do tego instytutu lub stowarzyszenia”¹⁵. Istnieje znowu dowolność. Pozostawia się tę sprawę roztropności biskupa. Jest to zgodne z duchem prawa, ale doświadczenie uczy, że w wielu wypadkach trzeba, i lepiej stosować się do litery zapisu.

Prowadzenie sprawy biskup najczęściej powierza swojemu delegatowi. Art. 55 SM stanowi o tym, że: „Dla każdej sprawy winien być mianowany tylko jeden delegat biskupi”¹⁶. Przepis ten jest bardzo jasny i wyraźny. W praktyce jednak i delegat biskupa czasami nie może wywiązać się należycie z podjętego zadania. Szkoda, że prawodawca nie pomyślał o urzędzie sędziego pomocniczego, stosując analogię, przy zachowaniu odpowiednich proporcji, do urzędu postulatora i wicepostulatorów, notariusza aktuariusza i notariuszy pomocniczych. W wielu wypadkach ułatwiłoby to prace trybunału i przyczyniło się do szybszego zakończenia procesu w diecezji.

Dodam, że w procesie rogatoryjnym Jana Pawła II – papieża taki urząd sędziego pomocniczego był wprowadzony, co poskutkowało szybszym przebiegiem prowadzonego procesu. W ocenie Kongregacji powołanie sędziego pomocniczego nie wpłynęło na dekret ważności prowadzonego postępowania.

Podobnie sprawa ma się z urzędem promotora sprawiedliwości i jego obecności na każdej sesji trybunału. W wielu wypadkach każdorazowa obecność promotora sprawiedliwości jest nieosiągalna. Uprzedzę wprawdzie chronologię *Instrukcji*, ale wydaje mi się zasadne wspomnieć o tym przy omawianiu poszczególnych urzędów trybunału.

Art. 91 § 1 SM określa: „Promotor sprawiedliwości w bezpośredniej współpracy z delegatem biskupim, z racji swojej specyficznej funkcji stróża dobra publicznego w sprawach wielkiego znaczenia, ma obowiązek uczestniczyć aktywnie i metodycznie, fizycznie i na stałe w każdej sesji dochodzenia”¹⁷.

W moim przekonaniu należy dołożyć maksymalnych starań, aby promotor był obecny na każdej sesji. Jeżeli okaże się to niemożliwe, za czynny udział promotora można uznać zapoznanie się z aktami pro-

¹⁵ Zob. tamże, s. 73.

¹⁶ Zob. tamże, s. 75.

¹⁷ Zob. tamże, s. 105.

wadzonego procesu podczas publikacji akt. Wtedy też, po zapoznaniu się z całością materiału dowodowego, promotor sprawiedliwości może nanieść swoje zastrzeżenia i postulować nowe wnioski dowodowe. Wprawdzie może to opóźniać prace, ale wywoła ten sam skutek jak każdorazowa obecność podczas sesji trybunału.

Nie ma najmniejszej wątpliwości, że taka sytuacja nie może dotyczyć urzędu notariusza. Stąd też prawodawca wyraźnie w art. 59 § 2 wskazuje: „Jeśli to jest konieczne, biskup mianuje notariuszy adiunktów”¹⁸.

Oczywiste jest, że proces powinien być przeprowadzony bardzo sumiennie, z maksymalną starannością i z zachowaniem całkowitej tajemnicy. Tajemnica zeznań, stawianych pytań i udzielanych odpowiedzi dotyczy zarówno członków trybunału, jak i świadków. Wątpliwość budzi art. 80 § 2, który stanowi, że: „Dozwolone jest jednak, aby postulator lub wicepostulator przekazywał do dyspozycji świadków podstawowe dane biograficzne sługi Bożego”¹⁹. W § 1 tegoż artykułu czytamy, że „Pytania nie mogą być ujawnione świadkom przed ich przesłuchaniem”, a art. 2 zezwala postulatorowi na instruowanie świadka co do danych biograficznych.

Rodzi się zasadne pytanie, czy z korzyścią dla prowadzenia procesu nie byłoby lepiej, aby świadek mógł zapoznać się z treścią przygotowanych przez promotora sprawiedliwości pytań dla świadków? Na pewno w wielu wypadkach ułatwiłoby to przesłuchanie świadka przez trybunał. Z doświadczenia mogą powiedzieć, że nawet świadkowie z wykształceniem teologicznym mają trudność z odpowiedzią na pytania dotyczące heroiczności cnót sługi Bożego. Wcześniejsze zapoznanie się z pytaniami, zastanowienie, a nawet przygotowanie odpowiedzi skutkowałoby solidnością i rzetelnością składanego zeznania.

Powszechnym zjawiskiem jest brak stosowania zasady *ne pereant probationes* czyli „aby nie utracić dowodów”. Instrukcja wyraźnie daje taką możliwość biskupowi, za co trzeba pochwalić prawodawcę. Artykuł 82 § 1 SM stwierdza, iż: „Biskup lub jego delegat może zastosować zasadę *ne pereant probationes* w przypadku ryzyka utraty niektórych dowodów ze świadków, które mają odpowiednie znaczenie (na przykład

¹⁸ Zob. tamże, s. 77.

¹⁹ Zob. tamże, s. 95.

konieczność przesłuchania niektórych świadków w podeszłym wieku lub chorych)²⁰.

Postulat, jaki tutaj się pojawia, jest bardzo jasny. Nie należy bać się zbierać dowodów jeszcze przed formalnym rozpoczęciem procesu. Może to – zwłaszcza w naszej rzeczywistości – skutkować w przyszłości i stanowić materiał dowodowy do odtworzenia powojennej historii Kościoła katolickiego w Polsce. Sprawa wydaje się być nagląca i dotyczy zwłaszcza zapowiadanego od kilku już lat rozpoczęcia procesu męczenników okresu komunistycznego 1917–1989 r.

Udział postulatora jako świadka w procesie również należałoby przemyśleć. Przepis jest wyraźny, art. 102 *Instrukcji* stanowi, że: „Nie może być wezwany do zeznań postulator lub wicepostulator sprawy podczas pełnienia tej funkcji”²¹.

Wiadomo jednak, że postulator najlepiej zna kandydata do chwały ołtarzy, współpracował zarówno z Komisją Historyczną, dostarczał materiał dowodowy cenzorom teologom, przedstawiał listę świadków trybunałowi. Podczas publikacji akt zapoznał się z całością zebranego materiału dowodowego. Powstaje pytanie, czy nie zasadne byłoby przesłuchanie postulatora, wicepostulatora przynajmniej w zakresie kultu i opinii znaków? Ta kwestia wydaje się być otwarta i godna zastanowienia.

W wielu sprawach dotyczących domniemanego cudu poprzez fizyczne uzdrowienie, lekarze, którzy prowadzili leczenie ciężko chorego pacjenta, nie chcą składać zeznań w sprawie, ani przedłożyć pisemnej relacji i opinii o sprawie. *Instrukcja* w art. 107 w § 1 mówi, że: „W przypadku, gdy w dochodzeniu na temat domniemanego cudownego uzdrowienia lekarze, którzy leczyli uzdrowionego, odmawiają złożenia zeznań, mogą przygotować, o ile to jest możliwe, relację pisemną na temat choroby i jej przebiegu”²².

To prawda, bo w art. 108 w § 1 prawodawca przewiduje taką sytuację. Wspomniany artykuł i paragraf stanowi, iż: „W przypadku, gdy w dochodzeniu na temat domniemanego cudownego uzdrowienia lekarze leczący odmawiają przygotowania takiej relacji pisemnej na temat

²⁰ Zob. tamże, s. 97.

²¹ Zob. tamże, s. 114.

²² Zob. tamże, s. 117.

choroby i jej przebiegu, biskup lub jego delegat może mianować dekretem jakąś osobę szczególnie zorientowaną w materii medycznej, ażeby zebrała świadectwa tychże lekarzy²³.

Życie jednak jest bogatsze od litery prawa. Pamiętam bardzo dobrze, gdy w procesie w sprawie domniemanego cudu przez wstawiennictwo sługi Bożego ks. Władysława Bukowińskiego, beatyfikowanego w ubiegłym roku na podstawie właśnie tego przypadku, lekarz odmówił nie tylko złożenia zeznania, pisemnej relacji, lecz odmówił jakichkolwiek wyjaśnień. Pozostało wtedy sporządzić wraz z promotorem sprawiedliwości i biegłym lekarzem obszerną notę, w której zostało przedstawione zachowanie lekarza i jego kategoryczna odmowa wyjaśnień. *Ex facto ius oritur* z faktów rodzi się prawo. Życie znowu wyprzedziło zapis prawny.

Wspomniałem wyżej o postulowaniu zmiany i możliwości udostępnienia świadkom pytań przygotowanych przez promotora sprawiedliwości. Trzeba podkreślić jednak, że ustawodawca w jakiej mierze wyszedł naprzeciw prac trybunału. Dotyczy to możliwości użycia rejestratora podczas składania zeznania. Art. 111 § 1 określa, że: „W przypadku, kiedy się zamierza użyć rejestratora do zebrania zeznań świadków podczas sesji dochodzeniowej, wszystkie odpowiedzi świadków powinny być przepisane, a jeśli możliwe podpisane przez samych świadków²⁴, zaś w § 2 czytamy: „Na końcu przesłuchania świadek winien wysłuchać swojego zeznania zapisanego na rejestratorze, aby dać możliwość dodania, usunięcia, poprawy czy modyfikacji własnego zeznania²⁵”.

W prowadzonych procesach wielokrotnie używaliśmy rejestratora. Stosując się nie tylko do litery prawa, ale także ducha prawa zarejestrowane zeznanie najpierw było odtworzone, przepisane, a następnie odczytane świadkowi, który już na przygotowanym tekście nanosił poprawki i modyfikacje. Wydaje się, że dla praktycznego podejścia do sprawy przesłuchania świadka w taki sposób jest lepszy, a nade wszystkim skuteczniejszy, ponieważ na gotowym tekście pisemnym nanosimy poprawki. Ale to jest raczej rzecz nie tyle zapisu, co jego stosowania.

²³ Zob. tamże, s. 118.

²⁴ Zob. tamże, s. 121.

²⁵ Zob. tamże, s. 121.

W wielu procesach zachodzi potrzeba przesłuchania świadka na terenie innej diecezji. Art. 114 w § 1 stanowi: „W przypadku, kiedy się prosi o przesłuchanie świadków rezydujących w innej diecezji lub eparchii, a oni nie mogą dojechać do diecezji lub eparchii, w której jest prowadzone dochodzenie, biskup a quo wysyła do biskupa ad quem pismo, w którym prosi o przeprowadzenie dochodzenia rogatoryjnego, podając nazwiska i adresy świadków i dołączając kopię pytań przygotowanych przez promotora sprawiedliwości”²⁶.

W większości przypadków biskup *ad quem* nie chce podjąć się tego zadania, chętnie jednak wyraża zgodę, aby trybunał osobiście przesłuchał świadków na terenie jego diecezji. Skutkuje to pomnażaniem kosztów procesu i wydłużaniem prowadzonego postępowania.

Podobnie rzecz ma się z przeniesieniem kompetencji, o czym mówi początek *Instrukcji*. Biskup, gdzie sługa Boży zakończył życie, nie musi być postacią czy domniemanym cudem zainteresowany. Chętnie zrzeka się swojej kompetencji. Są diecezje, które mają zaledwie jeden lub dwa procesy. Nie sądzę, aby łaska świętości kanonizowanej była udzielana tylko kilku diecezjom w Polsce, a reszta diecezji była jej pozbawiona.

Ostatnim zagadnieniem, które chcę poruszyć jest ekshumacja, rekonkicja, przeniesienie doczesnych szczątków sługi Bożego i pobranie relikwii. Przepisy *Instrukcji* są bardzo jasne i nie budzą większych kontrowersji, może poza opłatami związanymi z tą czynnością, ale to nie dotyczy zapisu prawa.

Trudności, jakie mogą pojawić się na tym bardzo istotnym etapie procesu, odnoszą się do przepisów państwowych i postawy właściciela grobu. Zdarza się, że rodzina, która jest właścicielem grobu, a w którym spoczywają doczesne szczątki sługi Bożego nie jest zainteresowana procesem kanonizacyjnym swojego krewnego. W takich wypadkach trzeba zachować daleko idącą ostrożność i taktowność, aby nie narazić się na skandal, a nawet dochodzenie administracyjne. Należy przyjąć zasadę, od której nie można odstąpić, najpierw uregulowanie spraw cywilnych, zwłaszcza pozyskanie zgody właściciela grobu na ekshumację, popartą zgodą zarządu cmentarza, dopiero później zwrócenie się do Kongregacji

²⁶ Zob. tamże, s. 123.

Spraw Kanonizacyjnych o zgodę na rekognicję i przeniesienie doczesnych szczątków w nowe miejsce z wydaniem szczegółowej *Instrukcji*.

Przedstawione myśli i sugestie zapewne nie są pełne. Życie dostarcza wielokrotnie takich niespodzianek, których nie jesteśmy w stanie przewidzieć. Wniosek jest bardzo prosty. Na wszystko trzeba być przygotowanym i nie należy się bać nowych sytuacji. Nadto, we wszystkim starać się posługiwać cnotą roztropności i korzystać z doświadczenia innych. Wszystko czynić tak jak czynili to słudzy Boży, błogosławieni i święci; *ad maiorem Dei gloriam*.

RIASSUNTO

La recezione dell'istruzione *Sanctorum Mater* – annotazioni del delegato del vescovo dell'Arcidiocesi di Cracovia

L'Arcidiocesi di Cracovia conduce quasi 40 processi di beatificazione e canonizzazione il che non è paragonabile con nessun'altra diocesi del paese. Negli ultimi 10 anni sono state celebrate 3 canonizzazioni dei beati e 6 beatificazioni dei Servi di Dio dell'Arcidiocesi. Questa ricca esperienza autorizza il delegato del vescovo in questi processi ad indicare alcune lacune o imprecisioni nelle prescrizioni del diritto, particolarmente dell'istruzione *Sanctorum Mater*.

L'articolo formula alcune domande molto concrete che nascono durante l'applicazione dell'*Istruzione* nell'inchiesta diocesana, in singole tappe della conduzione della medesima. L'autore, inoltre, fa la prova, o piuttosto propone che vengano operate alcune precisazioni o addirittura che si proceda ad alcuni cambiamenti nelle formulazioni giuridiche in merito.

Parole chiave: Servo di Dio, attore della causa, postulatore della causa, fase preliminare della causa, nulla osta della Santa Sede

Cud przypisany wstawiennictwu błogosławionych Franciszka (1908–1919) i Hiacynty Marto (1910–1920)

Wprowadzenie

W Kościele katolickim istnieje związek zachodzący pomiędzy stwierdzeniem opinii świętości życia kandydata na ołtarze a *demonstratio*² znaków łaski, których Bóg dokonuje po jego śmierci i za jego wstawiennictwem³. Cud w teologii jest to „nadzwyczajna ingerencja Boga, dzięki której Bóg w sposób szczególny realizuje ekonomię zbawienia; stanowi znak, przez który oznajmia On człowiekowi swą zbawczą wolę”⁴. Cud jest nadzwyczajnym faktem religijnym, którego stwierdzenie pociąga za sobą domniemanie interwencji Boga; jest przesłaniem Boga dla człowieka w perspektywie wezwania go do nawrócenia⁵.

---

¹ Doktor, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Wydział Nauk Społecznych.

² H. Misztal, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura*, Città del Vaticano 2005, s. 69; zob. A.M. Castagno, *Miracolo*, w: *Nuovo dizionario patristico e di antichità cristiane*, t. II (F-O), red. A. di Bernardino, Genova-Milano 2007, kol. 3297-3302.

³ Autor wyraża wdzięczność za pomoc w redakcji tekstu Pani Ewie Adamskiej (lekarzowi specjalście otorynolaryngologowi i specjalście audiologowi w Mazowieckim Szpitalu Wojewódzkim w Siedlcach) oraz Pani Patrycji Adamskiej (lekarzowi w Mazowieckim Szpitalu Wojewódzkim w Siedlcach).

⁴ E. Kopeć, *Cud*. IV. *W teologii*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. III, Lublin 1979, kol. 652-657; M. Rusecki, *Cud*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. M. Rusecki i [in.]; Lublin-Kraków, s. 271.

⁵ H. Misztal, *Le cause*, s. 70.

Przedmiotem niniejszych rozważań będzie analiza pod względem kanonicznym cudu udowodnionego do kanonizacji błogosławionych Franciszka i Hiacynty Marto z zastosowaniem metody historyczno-prawnej oraz dogmatyczno-prawnej. Źródła obejmują literaturę przedmiotu oraz materiały procesowe. Problem badawczy obejmuje problematykę związaną z przypisaniem wstawiennictwa jednego cudu dwóm błogosławionym wyznawcom.

Św. Tomasz z Akwinu († 1274)⁶ w odniesieniu do cudu uważał, że jest on potwierdzeniem świętości osoby, którą Bóg chce przedstawić ludziom, jako wzór cnót⁷. Akwinata dzielił cud na: *supra naturam* (określany również jako *miraculum quoad substantiam*), *praeter naturam* (*restitutio in integrum*) i *contra naturam* (*miraculum quoad modum*)⁸.

Papież Benedykt XIV († 1758)⁹, a w ślad za nim następnicy kanoniści, idąc m.in. za myślą teologiczną św. Tomasza z Akwinu († 1274)¹⁰ opartą

⁶ Zob. B. Mondin, *Dizionario dei teologi*, Bologna 1992, s. 621-667; A.M. Krąpiec, *Tomasz z Akwinu*, w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. IX, red. A. Maryniarczyk i [in.], Lublin 2008, s. 489-498.

⁷ *Vera miracula non possunt fieri nisi virtute divina, operatur enim ea Deus ad hominum utilitatem. Et hoc dupliciter, uno quidem modo, ad veritatis praedicatae confirmationem; alio modo, ad demonstrationem sanctitatis alicuius quem Deus vult hominibus proponere in exemplum virtutis* (zob. Sancti Thomae Aquinatis, *Opera omnia iussu impensaue Leonis XIII P. M. edita*, t. X, *Secunda secundae Summae theologiae*; II^a-II^{ae}, q. 178 a. 2 co.; Romae, s. 419).

⁸ „Haec autem quandoque sunt supra naturam, quandoque praeter naturam, quandoque contra naturam. Supra naturam dicitur esse miraculum, quando natura non potest in ipsam substantiam facti [...]. Illa vero dicuntur praeter naturam fieri in quae quidem natura potest quantum ad substantiam facti, sed tamen praeter operationem naturae fiunt jussu divino. [...] Contra naturam autem dicitur fieri, quando in re est aliquid contrarium ei quod fit; sicut si grave sursum moveretur, et quod virgo peperit, vel aliquid hujusmodi” (*Sent.*, lib. 2 d. 18 q. 1 a. 3 co.); zob. Sz.T. Praškiewicz, *Pojęcie cudu i wstępne przygotowanie do dochodzenia diecezjalnego dotyczącego cudu*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 5: *Zagadnienie cudu w postępowaniu kanonizacyjnym na szczeblu diecezjalnym*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2010, s. 19.

⁹ Zob. A. Petrani, *Benedykt XIV, Prospero Lambertini*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. II, Lublin 1989, kol. 223-224.

¹⁰ Zob. Sancti Thomae Aquinatis, *Opera omnia iussu impensaue Leonis XIII P. M. edita*, t. VII, *Prima secundae Summae theologiae*; I^a-II^{ae}, q. 113 a. 10 s.c.; Romae 1892, s. 342; M. Rusecki, *Cud*, s. 273.

o przyczynowość, egzemplarycznie wymieniali wśród kryteriów udowodnionego cudu do beatyfikacji i kanonizacji m.in.¹¹ 1) ciężką chorobę, 2) niepomyślną diagnozę, 3) niemożliwość powrotu do zdrowia przy zastosowaniu środków będących w zakresie możliwości medycyny, 4) gwałtowne uzdrowienie i jego 5) trwałość, 6) związek zachodzący pomiędzy uzdrowieniem a wezwaniami zanoszonymi do Boga za przyczyną sługi Bożego¹². Powyższe kryteria miały, i nadal mają, zastosowanie w procesie *super miraculo*. Stolica Apostolska za pontyfikatu papieża Jana Pawła II († 2005) potwierdziła wymóg udowodnienia cudu do be-

¹¹ Ss.D.N. Benedicti Decimiquarti Pontificis Optimi Maximi, *De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione*, lib. IV, p. 1, cap. VIII, *De Divina mirabili sanatione a morbis et infermitatibus*, Venetiis: Antonius Foglierini 1764, s. 54-66.

¹² Por. *Commentaria F. Lavrentii Brancati de Lavrae [...] In Tertium Librum Sententiarum Mag. Fr. Ioannis Dvns Scoti*, lib. IV, disp. 20, art. 25, *An quomodo probanda sint miracula, ut pro talibus habeatur*, Romae 1676, nr 1040-2216, s. 625-659; Ss.D.N. Benedicti, *De Servorum*, lib. IV, p. 1, cap. VIII, *De Divina mirabili sanatione a morbis et infermitatibus*, s. 54-66; F. Antonelli, *De inquisitione medico-legali super miraculis in causis beatificationis et canonizationis*, Romae 1962; W. Schamoni, *Wunder sind Tatsachen. Eine Dokumentation aus Heiligsprechungsakten*, Würzburg-Stein am Rhein 1979; D. Composta, *Il miracolo: realtà o suggestione? Rassegna documentata di fatti straordinari nel cinquantennio 1920-1970*, Roma 1981; A. Eszer, *Miracoli ed altri segni divini. Considerazioni dommatico-storiche con speciale riferimento alle cause dei Santi*, w: *Studi in onore del Card[inale] Pietro Palazzini*, red. F. Leoni, P. Palazzini, Pisa 1987, s. 129-158; J.L. Gutiérrez, *I miracoli nell'apparato probatorio delle cause di canonizzazione*, „*Ius Ecclesiae*” 10 (1998), s. 491-529; tekst w j. pol.: *Cud jako środek dowodowy w sprawach kanonizacyjnych*, w: *Cuda w sprawach kanonizacyjnych*, red. W. Bar, Lublin 2006, s. 95-115; A. Resch, *Miracoli dei beati: 1983-1990*, Città del Vaticano 1999; tenże, *Miracoli dei beati: 1991-1995*, Città del Vaticano 2002; G. Tanzella-Nitti, *Miracolo, Dizionario interdisciplinare di scienza e fede*, t. I, red. A. Strumia, G. Tanzella-Nitti, Città del Vaticano 2002, s. 958-977; F. Capucci, *Milagros de nuestro tiempo*, Madrid 2002; H. Misztal, *Kanoniczne potwierdzenie świętości*, „*Studia Nauk Teologicznych*” 6-7 (2011-2012), s. 51-70; D. Blicharz, *Uzdrowienia z urazów i inne zjawiska orzeczone jako cudowne przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych w latach 1983-2004*, „*Roczniki Nauk Prawnych*” 16 (2006), nr 2, s. 241-260; L. Fiejdasz, *Zjawiska paranaturalne w sprawach beatyfikacyjnych*, „*Roczniki Nauk Prawnych*” 16 (2006), nr 2, s. 287-310; H. Misztal, *Cud w rozumieniu prawa kanonizacyjnego*, w: *Duc in altum. Sprawy kanonizacyjne. Wybór pism*, red. L. Fiejdasz, Lublin 2009, s. 435-448. Tekst opublikowany został również w dziele: *Scio cui credidi. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Mariana Ruseckiego w 65. rocznicę urodzin*, red. I.S. Ledwoń, K. Kaucha, Z. Krzyszowski, J. Mastej, A. Pietrzak, Lublin 2007, s. 815-827.

atyfikacji i kanonizacji, nie podając jednocześnie wymaganej liczby cudów¹³. Sam cud nadal jest uznawany za środek dowodowy w tych sprawach. *Regulamin* Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych z 2000 r., chociaż nie podaje wymaganej kanonicznie liczby udowodnionych cudów do beatyfikacji i kanonizacji, to jednak określa normy służące udowodnieniu cudu w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych¹⁴. Udowodniony cud, obok wydania dekretu o heroiczności cnót sługi Bożego, stanowi istotny element, poprzedzający beatyfikację¹⁵. Obowiązująca praktyka Kongre-

¹³ „Per la beatificazione è richiesto un miracolo regolarmente approvato, e una vera „fama signorum”; per la canonizzazione necessario è un miracolo avvenuto dopo la beatificazione e regolarmente approvato” (zob. SCCS, *Regolamento della Sacra Congregazione per le Cause dei Santi*, Città del Vaticano 1983, art. 26 § 1; tekst w j. pol.: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II. Instytucje kanonizacyjnego prawa materialnego. Zarys historii procedury kanonizacyjnej, postępowanie w diecezji i kongregacji. Wzory pism i formularzy*, Lublin- Sandomierz 1997, s. 490.

¹⁴ CCS, *Regolamento della Sacra Congregazione per le Cause dei Santi*, Città del Vaticano 2000, art. 80-87; zob. Ioannes Paulus PP. II, *Constitutio apostolica* «*Divinus perfectionis Magister*». *Modus procedendi in Causarum canonizationis instructione recognoscitur et Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum nova datur ordinatio*, 25.10.1983, AAS 75 (1983) 349-355; tekst w j. pol.: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, Lublin 1997, s. 453-464. Zasady postępowania zostały następnie rozwinięte w *Normach* Kongregacji, które należy zachowywać w dochodzeniu prowadzonym przez właściwego biskupa: SCCS, *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in causis sanctorum*, 7.02.1983, AAS 75 (1983) 396-403; tekst w j. pol.: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, Lublin 1997, s. 465-478. Aktualnie postępowanie kanonizacyjne prowadzone jest według: CCS, *Istruzione* «*Sanctorum Mater*» *per lo svolgimento delle inchieste diocesane o eparchiali nelle cause dei santi*, 17.05.2007, AAS 99 (2007) 465-512; tekst w j. pol.: H. Misztal, „*Sanctorum Mater*”. *Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych*, Lublin 2011; zob. także, H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017, s. 13-206.

¹⁵ H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, Lublin 1997, s. 86; tenże, *Le cause*, s. 69. Szerzej na temat pojęcia cudu w ujęciu teologicznym: E. Kopeć, *Cud*, w: *Encyklopedia Katolicka*, tom III, Lublin 1979, kol. 652-657; tenże, *Problematyka rozpoznawania cudu*, „*Roczniki Teologiczno-Kanoniczne*” 13 (1966), z. 2, s. 5-22; tenże, *Walor motywacyjny cudu*, „*Roczniki Teologiczno-Kanoniczne*” 19 (1972), z. 2, s. 99-111; R. Latourelle, *Miracle*, w: *Dictionnaire de Spiritualité, Ascétique et Mystique*, t. X, (*Mabille-Mythe*), red. M. Viller i [in.], Paris 1980, kol. 1274-1286; M. Rusecki, *Cud jako znak i symbol*, „*Roczniki Teologiczno-Kanoniczne*” 28 (1981), z. 2, s. 42-48; A. Richardson, *Miracle*,

gacji Spraw Kanonizacyjnych wymaga aprobaty jednego cudu do beatyfikacji i drugiego do kanonizacji w przypadku wyznawców. Nie bez znaczenia jest czas zaistnienia zdarzenia nadprzyrodzonego. Domniemany cud ma się wydarzyć po beatyfikacji.

1. Przygotowanie procesu

Franciszek i Hiacynta Marto to najmłodsze z sześciorga dzieci małżeństwa Manuela Pedro Marto i Olimpii de Jesus, zamieszkujących parafię Fatima, w gminie Vila Nova de Ourém w diecezji Leiria w Republice Portugalii¹⁶. Franciszek urodził się 11 czerwca 1908 r. w domu rodzinnym położonym w Aljustrel, następnie został ochrzczony 20. dnia tego samego miesiąca w kościele parafialnym w Fatimie. Jego siostra, Hiacynta Marto, urodzona 11 marca 1910 r. w domu rodzinnym, została ochrzczona w kościele parafialnym 8 dni później. Rodzeństwo wzrastało w otoczeniu domu rodzinnego, położonego w rolniczej, spokojnej

---

w: *A dictionary of Chrystian Theology*, red. A. Richardson, J. Bowden, London 1983, s. 216-217; F. Uricchio, *Miracolo*, w: *Nuovo dizionario di teologia biblica*, red. P. Rossano, G. Ravasi, A. Girlanda, Cinisello Balsamo 1988, s. 954-978; L. Stachowiak, *Cud*. II. *W Starym Testamencie*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. III, Lublin 1989, kol. 645-648; R. Łukaszczyk, *Cud*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. III, Lublin 1989, kol. 642-643; J. Kudasiewicz, *Cud*. *W Nowym Testamencie*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. III, Lublin 1989, kol. 648-652; J. Fils, R. Łukaszczyk, *Cud*. *W religiach pozachrześcijańskich*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. III, Lublin 1989, kol. 643-645; H. Seweryniak, *Problematyka cudu w wykładzie seminaryjnym*, „*Studia Płockie*” 22 (1994), s. 133-149; M. Rusecki, *Cud w chrześcijaństwie*, Lublin 1996; tenże, *Funkcje cudu*, Sandomierz-Lublin 1997; F. Rienecker, G. Maier, *Leksykon biblijny*, Warszawa 2001, s. 140-142; M. Rusecki, *Problem cudu w religiach pozachrześcijańskich*, Lublin 2001; G. Bartoszewski, *Cuda w procesach beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych Polaków i Polek wyniesionych do chwały ołtarzy przez papieża Jana Pawła II*, w: *Religioni et scientiae. Materiały V Sympozjum Prawa Kanonizacyjnego (Lublin, 25 kwietnia 2001 r.)*, red. P. Stanisz, Lublin 2001, s. 105-174; U. Baatz, *Cud*, w: *Leksykon Mistyki*, red. P. Dinzelbacher, Warszawa 2002, s. 44-45; M. Cacciari, *Filozofia wobec cudu*, w: *Lekarz wobec cudu*, red. Stowarzyszenie Katolickich Lekarzy Włoskich, Poznań 2005, s. 24-32; M. Rusecki, *Teologia cudu*, w: *Cuda w sprawach kanonizacyjnych*, red. W. Bar, Lublin 2006, s. 11-94.

¹⁶ Zob., *Bł. Franciszek i Hiacynta Marto*, OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 10-11.

okolicy, pozostając tym samym daleko od sporów politycznych i gwałtownych ruchów społecznych charakterystycznych dla rządów republikańskich w Portugalii tamtego czasu.

Tymczasem od wiosny do jesieni 1916 r. Franciszek i Hiacynta Marto, wspólnie ze swoją kuzynką, Lúcia dos Santos, znaną później światu jako Irmã Maria Lúcia de Jesus e do Coração Imaculado OCD († 2005), stali się świadkami objawień Anioła Pokoju¹⁷, który trzymał „w rękach kielich, a nad nim hostię, z której spływały krople krwi”¹⁸. Następnie trójka dzieci w okresie od maja do października, z wyjątkiem sierpnia, w 1917 r. stała się świadkami objawień Najświętszej Dziewicy¹⁹, „Pani jaśniejącej światłem”. W sierpniu 1917 r. objawienie miało miejsce w 19. dniu tego miesiąca²⁰.

---

¹⁷ „Anno MCMXVI, suum gregem custodientes apud «loca do Cabêco», ter angelum viderunt, qui eos est allocutus. Franciscus et Hyacintha ardentius precari studuerunt et paenitentiam pro iis qui non credunt, non adorant, non sperant, Deum non amant, agere coeperunt” (Ioannes Paulus PP. II, Litterae apostolicae Venerabilibus Dei Servis Francisco et Hyacinthae Marto Beatorum honores decernuntur, 13.05.2000. AAS 93 (2001) 744 [dalej: Venerabilibus Dei Servis Francisco et Hyacinthae Marto Beatorum honores decernuntur]).

¹⁸ „Anioł uklęknął obok dzieci i powiedział im, by odmawiały modlitwę do Trójcy Przenajświętszej, Najświętszego Serca Jezusowego i Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny, przepraszając za wszelkie grzechy, świętokradztwo i obojętność wiernych. Od tego czasu dzieci zaczęły gorliwie się modlić w intencjach przekazanych im przez anioła. Franciszek spędzał wiele czasu na modlitwie przed tabernakulum. W ten sposób pragnął towarzyszyć znieważanemu przez ludzi Chrystusowi” (zob. *Bł. Franciszek*, OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 10.

¹⁹ Maryja, podobnie jak w Lourdes, postanowiła powierzyć swoje orędzie dzieciom. One przyjęły je tak wiernie, że nie tylko zasłużyły na uznanie być nazwanymi wiarygodni świadkowie objawień, ale same stały się wzorem ewangelicznej świętości. Jan Paweł II, *Orędzie głęboko wpisane w dzieje ludzkości [Audiencja generalna po podróży]*, 17 maja - Watykan, OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 4.

²⁰ „A die XIII mensis Maii usque ad diem XIII mensis Octobris anno MCMXVII, in loco quem «Cova da Iria» dicunt, tres parvi pastores singulari inopinatoque usi sunt beneficio suis oculis Virginem Mariam cernendi, quae matris more eos invitabat ut pro peccatorum conversione orarent paenitentiamque pro animarum salute agerent. Plures Mariae apparitiones amplum populi motum, fidelium alacritatem, non credentium adversitatem, curiosorum petulantiam, loci potestatum minas, concitarunt”. Zob. Ioannes Paulus PP. II, *Venerabilibus Dei Servis Francisco et Hyacinthae Marto*, AAS 93 (2001) 744-745.

W dniu 13 lipca 2017 r. „Matka Boża powierzyła dzieciom sekret mówiąc, że nie wolno go nikomu wyjawić. Wkrótce potem dzieci zostały aresztowane i zamknięte w więzieniu na dwa dni przez niechętnie Kościołowi władze gminy Vila Nova de Ourém. Dzieci były upokarzane i zastraszone, lecz zniosły z odwagą przesłuchania, nie ułękły się pogroźek i nie zdradziły przekazanych im przez Matkę Bożą sekretów. Wzajemnie podtrzymywały się na duchu i często odmawiały różaniec. Zapraszały do modlitwy także współwięźniów i uczyły ich miłości do Boga oraz zachęcały do [prowadzenia] życia po chrześcijańsku”²¹. Dzieci ze względu na okoliczności społeczno-polityczne wiele wycierpiały w związku z objawieniami²².

Matka Boża przekazała w trakcie swych objawień również tzw. „trzęcią tajemnicę fatimską”, o której kard. Angelo Sodano, Sekretarz Stanu Stolicy Apostolskiej, w dniu 13 maja 2000 r. w Fatimie powiedział, że jest to zapis proroczej wizji²³.

Franciszek Marto w październiku 1918 r. zachorował na zapalenie płuc i oskrzeli (*bronchopneumonia*). Stan chorego nieustannie pogar-

²¹ Zob., *Bł. Franciszek*, OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 10.

²² „Franciscus et Hyacintha pro Dei amore feliciter patientes, virili fortitudine omnia toleraverunt atque nihil aliud voluerunt nisi ut Virginis sanctissimae postulatibus penitus responderent. Franciscus sibi conscius Deum esse ob hominum peccata «pertristem», sacrificiis precationibusque Eum solari cupiebat. Ut Dominum cogitaret et alloqueretur solitaria loca petebat necnon sanctissimi Sacramenti adorandi causa in templo manebat, quod solummodo veluti viaticum recipere poterit. Ipse studiose spiritalem vitam, precationem sic assiduam ardentemque persecutus est, ut mysticam cum Domino coniunctionem omnino attingeret”. Ioannes Paulus PP. II, *Venerabilibus Dei Servis Francisco et Hyacinthae Marto*, AAS 93 (2001) 745.

²³ Według kard. Angelo Sodano, Sekretarza Stanu, prorocstwo to jest podobne do „biblijnych, które nie opisują szczegółowo przyszłych wydarzeń, ale syntetycznie i zwięźle ukazują na jednolitym tle fakty odległe od siebie w czasie, nie określając dokładnie ich kolejności ani długości trwania. Tak więc tekst ten nie może być odczytany inaczej, jak tylko w kluczu symbolicznym. Wizja fatimska dotyczy przede wszystkim walki systemów ateistycznych przeciw Kościołowi i chrześcijanom oraz opisuje niezmiernie cierpienia świadków wiary w stuleciu zamykającym drugie millennium. Jest to niekończąca się Droga Krzyżowa, której przewodniczą papież dwudziestego wieku”. A. Sodano, Sodano A., *O tajemnicy fatimskiej*, Oświadczenie kardynała Angelo Sodano 13 maja, Fatima, OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 9.

szał się; w końcu, 2 kwietnia 1919 r. wyspowiadał się, a następnego dnia przyjął wiatyk. Dzień później, tzn. 3 kwietnia 1919 r., o godz. 22⁰⁰, otoczony przez najbliższych, zmarł w domu rodzinnym. Jego ciało 5 kwietnia 1919 r. złożono na cmentarzu położonym w Fatimie. Dnia 13 marca 1952 r. jego doczesne szczątki przeniesiono do Bazyliki de Nossa Senhora do Rosário w Fatimie i złożono w kaplicy po prawej stronie głównego ołtarza²⁴.

Hiacynta Marto pod koniec 1918 r. zachorowała również na zapalenie płuc i oskrzeli (*bronchopneumonia*). Następnie podlegała hospitalizacji w wielu szpitalach. Po południu 20 lutego 1920 r. poprosiła u udzielenie jej sakramentów świętych, Hiacynta Marto odeszła do Pana w samotności 20 lutego 1920 r. o godz. 22³⁰. Swe cierpienia ofiarowała w intencji Ojca Świętego, o nawrócenie grzeszników i pokój na świecie. Jej ciało 24 lutego 1919 r. złożono na cmentarzu w Vila Nova de Ourém, w kaplicy grobowej baronów Alvaiázere. Następnie jej doczesne szczątki złożono dnia 1 maja 1951 r. w Bazylice de Nossa Senhora do Rosário w Fatimie w kaplicy po lewej stronie głównego ołtarza²⁵.

José Alves Correia da Silva, biskup diecezji Leiria 30 kwietnia 1952 r. otworzył diecezjalny proces informacyjny „Pastuszków” z Fatimy, Franciszka i Hiacynty Marto, który zakończono 1 sierpnia 1979 r.²⁶

Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych promulgowała dwa dekrety datowane na 13 maja 1989 r. *de virtutibus theologalibus Fide, Spe et Ca-*

---

²⁴ „Hodie igitur, Fatimae, inter Missarum sollemnia hanc ediximus formulam: «Acolhendo o desejo expresso pelo nosso Irmão Dom Serafim Bispo de Leiria-Fatima, por muitos outros Irmãos no episcopado e por tantos fiéis cristãos, depois de termos ouvido o parecer da Congregação da Causa dos Santos, com a Nossa Autoridade Apostólica concedemos que, de hoje em diante, os Veneráveis Servos de Deus Francisco Marto e Jacinta Marto sejam chamados Beatos e possa celebrarse anualmente, nos lugares e segundo as normas do direito, a festa de Francisco e Jacinta Marto no dia 20 de Fevereiro. Em nome do Pai e do Filho e do Espírito Santo»”. Ioannes Paulus PP. II, *Venerabilibus Dei Servis Francisco et Hyacinthae Marto*, AAS 93 (2001) 745-746.

²⁵ Por., *Bf. Franciszek*, OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 10.

²⁶ Ioannes Paulus PP. II, *Venerabilibus Dei Servis Francisco et Hyacinthae Marto*, AAS 93 (2001) 745.

ritate tum in Deum tum in proximum; pierwszy dekret dotyczył heroicznego cnót Hiacynty Marto²⁷, a drugi Franciszka Marto²⁸.

Obok dekretu heroicznego cnót, który był pierwszym warunkiem do ogłoszenia wyznawcy błogosławionym, należało udowodnić cud dokonany przez Boga za wstawiennictwem sług Bożych, który wydarzył się po ich śmierci²⁹.

W dniu 28 czerwca 1999 r., w obecności papieża Jana Pawła II promulgowano dekret Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych *super miraculo* o cudzie przypisanym wstawiennictwu Franciszka i Hiacynty Marto³⁰.

Dzieci, Franciszek i Hiacynta Marto, po raz pierwszy, nie jako męczennicy, w dwutysięcznej historii Kościoła katolickiego, zostali przedstawieni wspólnocie Ludu Bożego jako wzory świętości, ponieważ rozpoznano w nich dojrzałą wiarę. Papież Jan Paweł II, według opinii bp. Serafima de Dousa Ferreira e Silva, uznał, że dzieci fatimskie na tyle były dojrzałe psychologicznie i intelektualnie, aby można było poddać ocenie heroiczną ich cnót. Dzieci, Franciszek i Hiacynta Marto, stali się najmłodszymi, nie licząc męczenników z pierwszych wieków Kościoła, błogosławionymi³¹. „Pastuszkowie” z Fatimy *pro Dei amore feliciter patientes, virili fortitudine omnia toleraverunt atque nihil aliud*

---

²⁷ CCS, *Leiriensis-Fatimensis. Decretum Canonizationis Servae Dei Hyacinthae Marto, puellae (1910–1920)*, [Decretum super virtutibus], 13.05.1989, AAS 81 (1989) 1170–1174.

²⁸ CCS, *Leiriensis-Fatimensis. Decretum Canonizationis Servi Dei Francisci Marto, pueri (1908–1919)*, [Decretum super virtutibus], 13.05.1989, AAS 81 (1989) 1175–1179.

²⁹ DMP, I, 5°; AAS 75 (1983) 352; tekst w j. pol.: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, Lublin 1997, s. 459; Ns, 5 b); AAS 75 (1983) 397; tekst w j. pol.: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, Lublin 1997, s. 467; por. L. Fiejdasz, *Cuda udowodnione do kanonizacji Ojca Pio z Pietrelciny (1887–1968)*, w: *Cuda w sprawach kanonizacyjnych*, red. W. Bar, Lublin 2006, s. 236.

³⁰ CCS, *Leiriensis-Fatimensis. Beatificationis et canonizationis Ven. Servi Dei Francisci Marto pueri (1908–1919). Beatificationis et canonizationis Ven. Servae Dei Hyacinthae Marto puellae (1910–1920)*, [Decretum super miraculo], 28.06.1999, AAS 92 (2000) 74–75 [dalej: CCS, *Leiriensis-Fatimensis, Decretum super miraculo*].

³¹ *Beatyfikacja dzieci z Fatimy*. Z biskupem Leirii-Fatimy – Serafimem de Sousa Ferreira e Silva – rozmawia Włodzimierz Rędzioch, <http://www.niedziela.pl/artykul/63739/nd/Beatyfikacja-dzieci-z-Fatimy> [2.08.2017 r.].

*voluerunt nisi ut Virginis sanctissimae postulatis penitus responderent*³². Papież Jan Paweł II, podczas Mszy św. kanonizacyjnej, celebrowanej w Fatimie 13 maja 2000 r., powiedział, że Kościół katolicki przez ten obrzęd pragnie jak gdyby postawić na świeczniku dwie świece, Franciszka i Hiacyntę Marto, które Bóg zapalił, aby oświecić ludzkość w godzinie mroku i niepokoju. Papież modlił się, aby te zapalone świece rozjaśniały drogę wielkiej rzeszy pielgrzymów i wszystkich³³. Wśród zgromadzonych na placu przed bazyliką była również obecna 69-letnia Portugalka, Maria Emilia Santos, cudownie uzdrowiona za wstawiennictwem Francisco i Jacinta Marto z całkowitego paraliżu, na który cierpiała przez dwadzieścia lat³⁴. Świadkiem uroczystości beatyfikacyjnej była również 93-letnia mniszka, karmelitanka bosa, Irmã Maria Lúcia de Jesus e do Coração Imaculado, OCD († 2005), kuzynka beatyfikowanego rodzeństwa, która przybyła z klasztoru w Coimbrze. Przed Mszą św. beatyfikacyjną modliła się przy ich grobie i na kilka minut spotkała się z papieżem Janem Pawłem II w obecności biskupa Leirii – Fatimy, Serafim’a de Sousa Ferreiry e Silvy³⁵.

2. Nadprzyrodzone uzdrowienie z urazu

Cudowne uzdrowienie z urazu Lucasa Maeda’y de Oliveira (ur. 28 czerwca 2007 r. w Juranda w Brazylii), syna João Batisty de Oliveira’y oraz Lucilii Yurie Maeda’y, miało miejsce w 3 marca 2013 r.

---

³² Zob. Ioannes Paulus PP. II, *Venerabilibus Dei Servis Francisco et Hyacinthae Marto*, AAS 93 (2001) 745.

³³ „A Igreja quer, com este rito, colocar sobre o candelabro estas duas candelas que Deus acendeu para alumiar a humanidade nas suas horas sombrias e inquietas. Brillhem elas sobre o caminho desta multidão imensa de peregrinos [...]. Sejam urna luz amiga a iluminar Portugal [...]”. Ioannes Paulus II, *Homilia. Ante templum sanctuarium Fatimen. in beatificatione Francisci et Hyacinthae Marto*, 13.05.2000, AAS 92 (2000) 711; tekst w j. pol.: Jan Paweł II, *Orędzie Fatimy wzywa do nawrócenia i przemiany życia. 13 maja – Fatima*, OR 21 (2000), nr 7-8, (225), s. 8.

³⁴ CCS, *Leiriensis-Fatimensis, Decretum super miraculo*, AAS 92 (2000) 74-75.

³⁵ *Kronika podróży*. OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 6.

w Paranã w diecezji Campo Mourão w Brazylii³⁶. W trakcie procesu uznano, że uzdrowienie nastąpiło za wstawiennictwem błogosławionych Francisca i Jacinty Marto, stając się przyczyną wszczęcia ich procesu kanonizacyjnego³⁷. Uzdrowienia z urazów stanowią interesującą lekturę przypadków rozpatrywanych przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych, z których wiele uznano za nadprzyrodzone. Najczęściej uraz powstaje w wyniku zaistnienia tzw. „nieszczęśliwego wypadku” np. w zakładach pracy, na drogach, a nawet podczas dziecięcych zabaw, czy też na skutek zbiegu przedziwnych okoliczności. Często wystarczy chwila nieuwagi, aby do takich sytuacji doszło. Świadcowie tych wydarzeń, którymi często są najbliżsi poszkodowanych, organizują nie tylko pierwszą pomoc medyczną, ale w bardzo krótkim czasie proszą o wstawiennictwo znanego kandydata na ołtarze o wstawiennictwo. W tym wyraża się ich wiara i zaufanie do tych, którzy „stoją” przed obliczem Boga³⁸.

2.1. Diagnoza

Lucas Maeda de Oliveira to sześćioletni chłopiec, cieszący się dobrym stanem zdrowia. Nigdy wcześniej nie przechodził amnezji fizjologicznej, ani żadnych poważniejszych urazów. Chłopiec wraz z rodzicami zamieszkiwał w apartamencie dziadka. W krytycznym momencie bawił się ze swą siostrą w pobliżu okna, które było otwarte ze względu na panującą na zewnątrz wysoką temperaturę. Około godz. 20⁰⁰ kiedy było już ciemno, chłopiec podjął próbę oparcia się o okno, a ponieważ było otwarte, wypadł przez nie i upadł na chodnik dla pieszych z wysokości 6,5 m. U chłopca stwierdzono ciężki uraz czaszkowo-mózgowy łącznie z urazem oczodołu i gałki ocznej³⁹.

---

³⁶ CCS, *Leiriensis-Fatimensis. Canonizationis Beati Francisci Marto Pueri (1908-1919) et Beatae Hyacinthae Marto Puellae (1910-1920). Relazione sulla seduta della Consulta Medica della Congregazio per le Causae dei Santi del 7 aprile 1983, Positio super miro*, Roma 2017, s. 470, dalej: CCS, *Leiriensis-Fatimensis, Positio super miro*].

³⁷ Zob. L. Fiejdasz, *Cuda udowodnione*, s. 243.

³⁸ D. Blicharz, *Uzdrowienia z urazów*, s. 242-243.

³⁹ CCS, *Leiriensis-Fatimensis, Positio super miro*, s. 458.

Diagnoza to aktualny osąd badanego urazu, w którym przedstawia się odpowiednią interpretację stanu zdrowia pacjenta. Sformułowaną diagnozę w badanym przypadku uznano za wiarygodną i potwierdzoną w wystarczającym stopniu przez zgromadzone dowody, co umożliwiło później osiągnięcie wymaganego stopnia pewności moralnej. Odpowiednia liczba zgromadzonych diagnostycznych dowodów w sprawie ułatwiła później interpretację badanego przypadku. W diagnozie podkreślono nieodwracalność zmian klinicznych, będących wynikiem przebytego urazu. Stan zdrowia pacjenta nieuchronnie powinien pogarszać się w okresach krótszych lub dłuższych, pomimo podejmowania prób leczenia, prowadząc do jego zejścia⁴⁰.

2.2. Rokowania

Rokowania są wiedzą uprzedzającą przyszłość, stanowiąc osąd przewidywalny, czyli prawdopodobny z możliwością poznania przebiegu i rozwoju zmian pourazowych. Stan zdrowia chłopca pozostawał stabilny, chociaż lekarze stwierdzili równoczesne występowanie u niego objawów hipotermii oraz wyciek z nozdrzy śluzu. W dokumentacji medycznej czytamy, że stwierdzono występowanie zaczerwienienia na powiece zamkniętego lewego oka; chłopiec wydawał z siebie mruczenie z widocznym krwawieniem pochodzącym z okolic skroniowych czaszki⁴¹. W takich okolicznościach rokowania przedstawiały się wątpliwie zarówno *quoad vitam* jak i *quoad valetudinem*⁴². Prognoza nieszczęśliwa *quoad vitam* ma miejsce wówczas, gdy zmiany pourazowe mogą prowadzić do śmierci klinicznej albo poważnego wycieńczenia organizmu. Wydanie takich rokowań zazwyczaj łączy się z udzieleniem sakramentów świętych⁴³. W toku procesu ustalono, że stan chorego był na tyle krytyczny, że groziła mu śmierć lub trwałe kalectwo. W procesie zgro-

---

⁴⁰ M. Di Ruberto, *Normy procesowe w dowodzeniu cudów. Historia i współczesność, w: Cuda w sprawach kanonizacyjnych*, red. W. Bar, Lublin 2006, s. 140-141.

⁴¹ CCS, *Leiriensis-Fatimensis, Positio super miro*, s. 462.

⁴² Tamże, s. 22-25.

⁴³ Di Ruberto, *Normy procesowe*, s. 141-142.

madzono relacje lekarzy, pracowników medycznych oraz pielęgniarek, a nadto wytworzoną medyczną dokumentację⁴⁴.

2.3. Leczenie

Chłopca bezpośrednio z miejsca wypadku pogotowie ratunkowe przewiozło do szpitala w Juranda, docierając tam o godz. 20⁴⁰, gdzie otrzymał pierwszą medyczną pomoc. Jednakże podjęto decyzję, po przeprowadzeniu wstępnej diagnozy, o przetransportowaniu Lucasa do Hospital Santa Casa Mourão, gdzie ambulans dotarł około godz. 21⁵⁵; transport trwał około jednej godziny (około 70 km). Podczas przewożenia poszkodowanego do szpitala nie doszło do kryzysu epileptycznego⁴⁵. Pacjenta dopiero po przybyciu do szpitala poddano sedacji i intubacji. Lekarze zdołali nawiązać z chłopcem kontakt, a pacjent udzielał logicznych odpowiedzi, pozostając dobrze zorientowanym zarówno odnośnie miejsca, czasu, jak i własnej osoby (skala Glasgow 5: GCS 5). Ponadto stwierdzono u pacjenta występowanie ubytku tkanki mózgowej⁴⁶.

W dniu 3 marca 2013 r. w Hospital Santa Casa Mourão o godz. 22³⁰ Lucasa Maeda de Oliveira poddano neurologicznemu zabiegowi kraniotomii polegającemu na wycięciu większego fragmentu kości czaszki w celu uzyskania szerszego dostępu do tkanki mózgowej. W trakcie operacji usunięto (oczyszczono) skrzepy krwi oraz opanowano krwotoki uszkodzonych naczyń krwionośnych, kontrolując równocześnie stan opon mózgowych. Zaopatrzono uszkodzoną oponę mózgową twardą. Następnie fragment kości czaszki umieszczono z powrotem w miejscu, z którego został on usunięty. Z opisu dokumentacji medycznej wynika, że pacjent doznał ciężkiego urazu czaszkowo-mózgowego, ponadto w trakcie operacji potwierdzono rozerwanie opony twardej i uszkodzenie tkanki mózgowej, które to urazy zaopatrzono zgodnie z zasadami sztuki lekarskiej. W skali ASA, stosowanej powszechnie w anestezjolo-

⁴⁴ Sz.T. Praškiewicz, *Pojęcie cudu*, s. 25.

⁴⁵ CCS, *Leiriensis-Fatimensis, Positio super miro*, s. 458.

⁴⁶ Tamże.

gii, oceniającej ryzyko operacyjne związane z wystąpieniem poważnych powikłań lub zgonu pacjenta w czasie znieczulenia albo tuż po nim, stan chłopca w skali sześciostopniowej oceniono na 4.

Zabieg neurochirurgiczny trwał do godz. 3⁰⁰ następnego dnia. Chłopca na Oddziale Intensywnej Terapii Noworodków, po zakończonej pomyślnie operacji, pozostawiono w stanie farmakologicznej śpiączki, nie odłączając go od respiratora. Pacjentów, po przebyciu takich zabiegów i urazów, bardzo często pozostawia się na oddziale intensywnej terapii, utrzymując ich w stanie tzw. śpiączki farmakologicznej, polegającej na wyłączeniu ich funkcji mózgowych odpowiedzialnych za odbieranie zewnętrznych bodźców. Jest to typowe postępowanie w terapii pacjentów po przebyciu rozległych urazów czaszkowo-mózgowych, wielonarządowych oraz u pozostających podłączonych do respiratora. Pozostawienie w stanie śpiączki farmakologicznej jest metodą leczenia stosowaną wyłącznie w zamkniętej opiece medycznej. Lekarze, 6 marca 2013 r., spostrzegłszy, że stan zdrowia Lucasa Maeda'y de Oliveira jest stabilny, z dobrymi klinicznymi wynikami, rozpoczęli proces jego powolnego wybudzania. Następnego dnia, tj. 10 marca 2013 r., lekarze stwierdzili, że chłopiec był czujny, świadomy i współpracujący z otoczeniem⁴⁷.

2.4. Niewytłumaczalna poprawa stanu zdrowia

Pierwsze symptomy klinicznej poprawy stanu zdrowia u poszkodowanego zaobserwowano już wczesnym rankiem 8 marca 2013 r., co łączyło się ze zmniejszeniem sedacji z widoczną poprawą stanu zdrowia tak na poziomie motorycznym, werbalnym, jak i behawioralnym. Następnie w nocy 9 marca 2013 r. odłączono go od respiratora, ponieważ uważano, że poszkodowany był w stanie już samodzielnie oddychać. Następnie pacjent 9 marca 2013 r. około godz. 5⁰⁰ zaczął odzyskiwać przytomność łącznie z możliwością reagowania na wywierane bodźce. A wieczorem tego samego jeszcze dnia pacjent około godz. 19³⁰ był już zupełnie świadomy, bez zauważalnych deficytów w obszarze motoryczności ze stabilną hemodynamiką. Po wybudzeniu

---

⁴⁷ Tamże.

chłopca ze śpiączki, w ciągu najbliższych dwóch dni, tzn. od 10–11 marca, następowwała szybka poprawa jego stanu zdrowia łącznie z odzyskiwaniem pełnej świadomości oraz zdolności mowy i motoryczności. W konsekwencji chłopiec 11 marca opuścił Oddział Intensywnej Terapii znajdujący się na pediatrii. Stan jego zdrowia określano jako stabilny pod względem klinicznym, jak i neurologicznym; pacjent przestał gorączkować. Do momentu wypisania ze szpitala pozostawał w dobrym stanie zdrowia, tak pod względem klinicznym, jak i neurologicznym. Chłopiec był spokojny, świadomy, w dobrej komunikacji, bez odczuwalnych bólów głowy. Lucas Maeda de Oliveira 15 marca 2013 r. o godz. 15⁰⁰ otrzymał wypis ze szpitala. W dniu 2 lipca 2013 r. kontrolnie przeprowadzono tomografię komputerową, w wyniku której potwierdzono występowanie w obszarze encefalomalacji małą jamę porencefaliczną w obszarze lewej skroni. Wyniki przeprowadzonego badania potwierdziły występowanie czołowego złamania z lewej strony z pęknięciem w kierunku górnej krawędzi. Lekarze stwierdzili również występowanie małego obszaru wgniecenia kości łącznie z brakiem tkanki. U dziecka nie stwierdzono występowania żadnych objawów zespołu postraumatycznego zarówno pod względem neurologicznym, jak i kognitywnym⁴⁸.

W dniu 22 października 2015 r. został poddany badaniu elektroencefalograficznemu głowy (EEG). W dniu 25 kwietnia 2016 r. poddano go badaniu rezonansem magnetycznym, podczas którego nie zauważono żadnych niepokojących zmian w obszarze czaszki i mózgu. Następnie 2 maja 2016 r. potwierdzono, że pacjent od momentu wypisania ze szpitala nie był poddawany na sposób stały żadnej terapii farmakologicznej, w tym antyepileptycznej⁴⁹.

Biorąc pod uwagę poważny stan zdrowia pacjenta pod względem klinicznym, co wiązało się ze złymi rokowaniami na przyszłość, niewytłumaczalny powrót Lucasa do zdrowia stał się wielkim zaskoczeniem tak dla jego najbliższych, jak i otoczenia. Również dla lekarzy, sprawujących opiekę nad pacjentem, szczególnie biorąc pod uwagę krótki czas

⁴⁸ Tamże, s. 458.

⁴⁹ CCS, *Leiriensis-Fatimensis, Positio super miro*, s. 22-25.

leczenia. Wyzdrowienie uznano za kompletne, trwałe i niewytlumaczalne z punktu widzenia kryteriów medycznych.

3. Wzywanie wstawiennictwa dwóch błogosławionych wyznawców

W zbieraniu informacji o przebiegu leczenia urazu bardzo ważnym elementem teologicznym procesu *super miro* była wzmianka o trwającej równolegle swoistej krucjacie modlitw zanoszonych do Boga za wstawiennictwem błogosławionych „Pastuszków” z Fatimy. Najbliżsi Lucasa Maeda’y de Oliveira od samego początku zainicjowali modlitwy z prośbą o jego uzdrowienie, które kierowano do Najświętszej Maryi Panny z Fatimy. Równocześnie dziadek chłopca modlił się o jego powrót do zdrowia za przyczyną rodzeństwa bł. Franciszka i Hiacynty Marto. W dniu 4 marca 2013 r. telefonicznie kuzyn jednej z mniszek karmelitanek bosych poprosił siostry z Mosteiro Nossa Senhora do Carmo w Campo Mourão o rozpoczęcie w chórze zakonnym modlitw o uzdrowienie chłopca również za przyczyną bł. „Pastuszków” z Fatimy; w dniu 7 marca 2013 r., wszyscy najbliżsi modlący się, proszący o powrót chłopca do zdrowia, poszli za przykładem dziadka. Zebrane w toku procesu świadectwa jednoznacznie potwierdzają, że prośby o uzdrowienie Lucasa zanoszono jedynie za wstawiennictwem Najświętszej Dziewicy z Fatimy oraz błogosławionego rodzeństwa, Francisco i Jacinty Marto⁵⁰.

W procesie *super miro* udowodniono, że uzdrowienie wiązało się z orędownictwem dwóch błogosławionych wyznawców jednoznacznie określonych i tym samym osiągnięto pewność moralną⁵¹, że uzdro-

⁵⁰ Tamże, s. 25-29.

⁵¹ Szerzej na temat pewności moralnej w sprawach kanonizacyjnych zob. Z. Grochowski, *La certezza morale come chiave di lettura delle norme processuali*, „Ius Ecclesiae” 9 (1997), s. 417-450; tekst w j. pol.: *Pewność moralna jako klucz do lektury norm procesowych*, „Ius Matrimoniale” 3 (1998), s. 9-43; L. Flisikowski, *Problem pewności moralnej w sprawach kanonizacyjnych*, w: *Elementy prawne świętości kanonizowanej według ustawodawstwa Jana Pawła II. Materiały II Ogólnopolskiego Sympozjum Prawa Kanonizacyjnego KUL. Lublin 24-26 IX 1992*, red. H. Misztal, Lublin 1993, s. 57-69.

wienie Lucasa dokonało się za wstawiennictwem błogosławionych „Pastuszków” z Fatimy. W procesie udowodniono, że przeważające modlitwy z prośbą o dokonanie cudu kierowane były do dwóch błogosławionych Franciszka i Hiacynty Marto. Jednocześnie przywoływanie błogosławionych dokonywało się w różny sposób i w różnym czasie. To jednak cud nastąpił wtedy, kiedy wierni wzywali pomocy równocześnie dwóch błogosławionych. Chociaż niektórzy modlący się wyprasali łaskę zdrowia u Najświętszej Dziewicy, to jednak nie jest przeszkodą w procesie, gdy modlitwa kierowana jest do Matki Bożej i jednocześnie wzywa się wstawiennictwa błogosławionych, ponieważ Maryja jest Pośredniczką Wszelkich Łask⁵².

Przypadek przypisania sprawstwa domniemanego cudu wstawiennictwu dwóch lub większej liczby sług Bożych lub błogosławionych wyznawców należy do rzadkich przypadków spotykanych w juryspruden-
cji Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych⁵³.

Kwestia przypisywania cudu większej liczbie sług Bożych lub błogosławionych niesie ze sobą duży ładunek o znaczeniu praktycznym. Rozpatrując zagadnienie od momentu powołania w 1588 r. przez papieża Sykstusa V († 1590) Świętej Kongregacji Rytów, należy zaznaczyć, że pierwszy raz kwestię tę rozważano przy okazji badania sprawy siedmiu fundatorów zakonu Sług Maryi⁵⁴ (serwitów)⁵⁵. Dwukrotnie odrzucano

---

⁵² J.L. Gutiérrez, *Cud*, s. 109-110; szczegółowo zob. Sz.T. Prażkiewicz, *Odwoływanie się do Matki Bożej „Uzdrowienia Chorych” w badaniu niewytłumaczalnych przez medycynę uzdrowień w praktyce kanonizacyjnej*, „Ateneum Kapłańskie” 160 (2013), z. 2 (624), s. 218-225.

⁵³ Tamże, s. 105-106.

⁵⁴ Kwestię tę poruszył Prosper Lambertini (Benedictus XIV) w *De Servorum*, lib. IV, p. 1, cap. V, s. 37-39. Do tych siedmiu fundatorów, żyjących w XIII i XIV w., odnoszono kult, który został potwierdzony dekretemi z 1 grudnia 1717 r. dla Aleksego Falconieriego oraz z 30 lipca 1725 r. dla pozostałych sześciu fundatorów (Prospero Lamberti [Benedictus XIV] w *De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione*, lib. II, cap. XXIV, Romae 1757, s. 119 i 120-121) w ten sposób doprowadzając do skutku beatyfikację *aequipolens*. Do beatyfikacji formalnej konieczne było nie tylko udowodnienie cudów otrzymanych za ich wstawiennictwem, lecz także, po upływie czterech wieków, heroiczności cnót każdego z nich.

⁵⁵ Zob. M. Straszewicz, *Świętych Siedmiu Założycieli Zakonu Serwitów NMP*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. XIX, Lublin 2013, kol. 420.

prośbę o przypisanie cudów ich kolektywnemu wstawiennictwu⁵⁶. Dopiero w 1884 r. papież Leon XIII († 1903) potwierdził udowodnione cuda *quae ad collectivam eorumdem [Septem Fundatorum] invocationem a Deo patrata fuerint*, jednocześnie stawiając wymóg uzyskania aprobaty dla co najmniej czterech cudów do ich kanonizacji⁵⁷. Ponieważ sprawa przypisania cudu wspólnemu wstawiennictwu dwóch lub większej liczby sług Bożych nie powracała aż do czasów nam współczesnych, dlatego też brakuje odpowiedniej jurysprudencki w tej materii. Ostatecznie są tylko współcześnie dwa przypadki, które cytuje się w literaturze przedmiotu. Pierwszy to dekret z 28 czerwca 1999 r., aprobujący cud przypisywany wstawiennictwu Franciszka i Jacinty Marto⁵⁸. Podobny przypadek miał miejsce również w przypadku małżonków, Luchi Beltrame Quatrocchi i Marii Corsini, za wstawiennictwem których dokonał się cud, co otworzyło drogę do ich beatyfikacji w dniu 21 października 2001 r.⁵⁹

4. Postępowanie w sprawie udowodnienia cudu

Postulatorka sprawy siostra Ângela de Fátima Coelho da Silva ASM przedstawiła przypadek uzdrowienia Lucasa Maeda'y de Oliveira (*Su-plex libellus*) biskupowi diecezjalnemu Campo Mourão, Franciscowi Javier Del Valle Paredes. Przedstawiona relacja zawierała krótką i rzetelną informację na temat faktu domniemanego uzdrowienia uznawanego za nadprzyrodzone wraz ze wstępnie zgromadzoną dokumentacją⁶⁰.

---

⁵⁶ Pierwsza negatywna decyzja pochodziła od papieża Benedykta XIV (8 sierpnia 1744 r.), natomiast druga negatywna odpowiedź została podjęta przez Świętą Kongregację Rytów (14 grudnia 1878 r.) – (J.L. Gutiérrez, *Cud*, s. 114, przyp. nr 37).

⁵⁷ SRC, *Florentina. Canonizationis Septem Beatorum Fundatorum Ordinis Servorum Beatae Mariae Virginis*, 26.06.1884, „Acta Sanctae Sedis” 17 (1884) 96.

⁵⁸ Ioannes Paulus PP. II, *Venerabilibus Dei Servis Francisco et Hyacinthae Marto*, AAS 93 (2001) 744-745.

⁵⁹ Ioannes Paulus PP. II, *Litterae apostolicae Venerabilibus Dei Servis Aloisio Beltrame Quattrocchi et Mariae Corsini coniugibus Beatorum honores decernuntur*, 21.10.2001, AAS 95 (2003) 166-168.

⁶⁰ Art. 36 § 3 SM; H. Misztal, *Sanctorum Mater. Komentarz*, s. 61.

Zebrany materiał został przedstawiony przez biskupa miejsca dwóm lekarkom *ab inspectione*: dr Cleonice de Fatima Souza oraz dr Mirtes Urbano Leite Cardoso⁶¹. Każda z lekarek oddzielnie przeprowadziła badania i sporządziła na piśmie medyczną opinię⁶², w której obie wydały pozytywną opinię na temat niewytlumaczalności z punktu widzenia medycznego badanego uzdrowienia⁶³. Następnie każda z nich w dochodzeniu prowadzonym na szczeblu diecezjalnym ustnie potwierdziła swoją diagnozę⁶⁴. Ich przesłuchanie odbyło się przed trybunałem i miało charakter procesowy w obecności biegłego lekarza, dr Rosárii Maria Olaio Riscalli, która następnie w swej opinii lekarskiej sporządzonej na piśmie datowanej na dzień 12 sierpnia 2016 r. pozytywnie oceniła wiarygodność lekarzy oraz ich fachowość z punktu widzenia zastosowanego leczenia⁶⁵.

Proces na szczeblu diecezjalnym prowadzono w dniach od 5 do 13 sierpnia 2016 r., podczas którego w czasie ośmiu sesji zebrano świadectwa pochodzące od siedemnastu świadków, z których czterech było wezwanych *ex officio*, m.in. lekarz i pielęgniarka, leczący uzdrowionego chłopca, oraz biegli lekarze *ab inspectione*⁶⁶.

Do akt sprawy dołączono również dokumentację medyczną wytworzoną w Hospital Santa Casa Mourão w dniach od 3 do 15 marca 2013 r. Ponadto w aktach sprawy znalazły się pisemne oświadczenia świadków i biegłych⁶⁷. Istotnym dokumentem klinicznym, którego brakowało w dokumentacji, było badanie tomograficzne czaszki i kręgosłupa odcinka szyjnego przeprowadzonego w krytycznym dniu 3 marca 2013 r. Jednakże wspomniane braki medyczne uzupełniono sporządzeniem

---

⁶¹ Art. 109 § 1 SM; H. Misztal, *Sanctorum Mater. Komentarz*, s. 119; CCS, *Leiriensis-Fatimensis, Positio super miro*, s. 7.

⁶² Tamże, s. 140-141 i 146-149.

⁶³ Art. 110 § 2; H. Misztal, *Sanctorum Mater*, s. 121.

⁶⁴ CCS, *Leiriensis-Fatimensis, Positio super miro*, s. 136-139 i 142-145.

⁶⁵ Tamże, s. 150-157.

⁶⁶ Art. 96 § 5 SM; H. Misztal, *Sanctorum Mater. Komentarz*, s. 111.

⁶⁷ Szerzej na temat roli biegłych w procesie kanonizacyjnym: *Biegli w postępowaniu kanonizacyjnym. Materiały IV Ogólnopolskiego Sympozjum Prawa Kanonizacyjnego*. (Lublin 22-23 V 1998), red. H. Misztal, W. Bar, Lublin-Tarnów 1999.

opinii przez Hospital Santa Casa Mourão⁶⁸. Postępowanie na szczeblu diecezjalnym przeprowadzone w języku portugalskim zostało następnie przetłumaczone przez biegłego tłumacza na język włoski.

Prefekt Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, kard. Angelo Amato, 21 października 2016 r. wydał dekret potwierdzający ważność przeprowadzonego dochodzenia diecezjalnego w sprawie domniemanego uzdrowienia.

W analizowanym przypadku na biegłych *ex officio* powołano prof. Massima Gadndolfiego oraz dr Concettę Minaę. Biegli, dokonując oceny przebytego urazu oraz przebiegu zastosowanej terapii, stwierdzili, że na podstawie aktualnej wiedzy medycznej nie da się wyjaśnić w sposób racjonalny tego uzdrowienia.

W opinii medyczno-sądowej prof. Massima Gadndolfiego z 11 stycznia 2017 r., uznano prezentowany przypadek za niewytłumaczalny z punktu widzenia sztuki medycznej *quoad substantiam* oraz *quoad modum*⁶⁹. Według opinii sporządzonej przez niego, z punktu widzenia współczesnej medycyny, następujące fakty są niewytłumaczalne⁷⁰:

– otwartej głęboko i rozległej ranie czaszkowo-mózgowej towarzyszy zazwyczaj zapalenie opon mózgowych wywołane przez zewnętrzne płyny ustrojowe;

– u pacjenta nie stwierdzono występowania, nawet przez chwilę, zaburzeń epileptycznych-padaczkowych. Przebytemu urazowi opon mózgowych oraz stłuczeniu części podkorowych mózgu, nawet już po przeprowadzeniu zabiegu neurochirurgicznego, często towarzyszy powstawanie ognisk epileptycznych, stanowiących przyczynę klinicznego zespołu epileptycznego, wymagającego zastosowania natychmiastowej terapii. Z drugiej strony badania tomograficzne mózgu (TC), wykonane już po opuszczeniu szpitala przez chłopca, wykazały istnienie obszaru encefalomalacji z małą jamą poencefaliczną w lewej skroni, której obecność świadczyła o przebyłym uszkodzeniu mózgu;

---

⁶⁸ CCS, *Leiriensis-Fatimensis, Positio super miro*, s. 9-10.

⁶⁹ Tamże, s. 459.

⁷⁰ Tamże.

– w rozpatrywanym przypadku nie stwierdzono również występowania następstw związanych z zespołem stresu pourazowego, tak pod względem neurologicznym, jak i poznawczo-behawioralnym.

Lucas Maeda de Oliveira doznał silnego i bardzo poważnego urazu części mózgu odpowiedzialnego za motoryczność, czucie i mowę. Zazwyczaj u pacjentów, którzy doznaliby kontuzji w tych obszarach mózgu, obserwuje się występowanie zaburzeń o charakterze neurologicznym (tzw. połowiczne porażenie czuciowo-nerwowe), występujące kontrlateralnie, tzn. przeciwnie do uszkodzonego obszaru mózgu. Jeżeli uraz mózgu był po stronie lewej, to porażenie połowiczne powinno wystąpić na całej prawej połowie ciała.

U pacjentów ze stwierdzonym stłuczeniem płatów czołowych mózgu dochodzi do występowania tzw. zespołu psychoorganicznego. Charakteryzuje się on zmianami charakterologicznymi i emocjonalnymi, wyrażającymi się w odmiennym zachowywaniu się pacjenta, zaburzeniami pamięci, koncentracji, uwagi, zaburzeniami węchu lub innymi o charakterze psychicznym, których przyczyną są organiczne zmiany, w tym przypadku warunkowane urazem⁷¹.

Za niewytłumaczalne na poziomie medycznym biegły uznał następujące dane⁷²:

– ocena świadomości chłopca w skali Glasgow wynosiła 5. Oznaczało to, że wykazywał bardzo poważne braki w motoryczności, a w ciągu kilku następných dni tkanka mózgowa zregenerowała się w sposób niewytłumaczalny;

– ponieważ pod względem poznawczo-behawioralnym uzdrowienie było całkowite i szybkie, dlatego określił je jako: *restitutio ad integrum*. A więc rozpatrywane uzdrowienie zostało określone jako pełne i nagłe⁷³. Uznał również za uzasadnione przedstawienie przypadku Konsulcie Medycznej⁷⁴.

Dr Concetta Mina w opinii z 11 stycznia 2017 r., uznała dyskusyjny przypadek za bardzo poważny, który z punktu widzenia medycznej

⁷¹ Tamże, s. 459-460.

⁷² Tamże, s. 460.

⁷³ Por. Sz.T. Praškiewicz, *Pojęcie cudu*, s. 26.

⁷⁴ CCS, *Leiriensis-Fatimensis, Positio super miro*, s. 460.

go zasługuje na uwagę ze względu na niewytłumaczalność występowania braku m.in. powikłań związanych z doznanym urazem. Powrót do zdrowia chłopca *restitutio ad integrum*, łącznie z powrotem do pełnej zdolności intelektualnej i psycho-ruchowej, zasługiwał według niej na najwyższą uwagę. Swoją opinię *quoad valetudinem* zakończyła stwierdzeniem, pisząc, że odnośnie przyczyn oraz samego przebiegu procesu powrotu do zdrowia, uwzględniając zgromadzone osobiste doświadczenie oraz bogatą literaturę przedmiotu, dyskutowany przypadek należy uznać za niewytłumaczalny⁷⁵. Biorąc równocześnie pod uwagę istnienie wielu poważnych powikłań, wskazujących na niepomysłne rokowania, możliwość, że zastosowane środki podczas prowadzenia intensywnej terapii mogły odegrać decydującą rolę w tym niezwykle poważnym przypadku, została uznana za niewielką.

W dniu 2 lutego 2017 r. odbyło się posiedzenie Konsulty Medycznej, któremu przewodniczył arcybiskup tytularny Bevagny Marcello Bartolucci, sekretarz Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Obecni również byli Bogusław Turek CSMA, podsekretarz Kongregacji oraz Carmelo Pellegrino, promotor wiary. Konsulta Medyczna składała się z przewodniczącego oraz pięciu członków, wśród których znaleźli się prof. Massimo Gandolfi oraz dr Concetta Mina. Podczas posiedzenia wysłuchano też zawartych w opiniach medycznych sporządzonych przez dwóch biegłych lekarzy. Następnie głos zabrało dwóch członków Komisji Medycznej. Przewodniczący Konsulty Medycznej, prof. Patrizio Polisca, podsumowując dyskusję, stwierdził, że przedmiotowe uzdrowienie ma charakter całkowity i niewytłumaczalny z punktu widzenia dorobku współczesnej medycyny. Następnie podczas dyskusji uznano zgromadzoną dokumentację za kompletną, pozwalającą na sformułowanie diagnozy, dokonanie oceny sposobu prowadzenia terapii, obejmującej okres od momentu doznania urazu, aż po opuszczenie przez pacjenta szpitala. Stwierdzono, że biorąc pod uwagę podobne przypadki opisane w literaturze medycznej, badane uzdrowienie należy uznać za niewytłumaczalne. Podkreślono również, że chłopiec przez dłuższy czas nie był podłączony do respiratora, co mogło przyczynić się do powstania zmian w mózgu na skutek niedotlenienia. Chłopiec w ciągu zaledwie sześciu

---

⁷⁵ Tamże, s. 467-468.

dni od dnia przeprowadzenia zabiegu neurochirurgicznego znalazł się pod względem klinicznym w takim stanie zdrowia, który można byłoby określić jako dobry, łącznie ze zdolnością do samodzielnego przemieszczania się. Chłopiec równocześnie w pełni odzyskał zdolność mowy i komunikacji. Następnie w ciągu kolejnych kilku lat, które upłynęły od momentu doznania przez Lucasa urazu, nie potwierdzono występowania u niego jakichkolwiek problemów natury neurologicznej lub też poznawczo-behawioralnej. Równocześnie wszystkie wyniki kliniczne potwierdziły jego całkowity powrót do zdrowia. Ze zgromadzonej dokumentacji medycznej wynika, że nie stosowano w procesie leczenia żadnej ze specjalistycznych terapii. Rozległemu uszkodzeniu aksonalnemu (DAI: *Diffuse Axonal Injury*) zazwyczaj towarzyszy duże ryzyko zejścia lub też pozostawanie pacjenta w trwałym stanie wegetatywnym, albo w najlepszym przypadku występowanie poważnych deficytów poznawczych. Uszkodzenie aksonalne mózgu, polegające na rozległym uszkodzeniu istoty białej mózgu, należy do jednych z najcięższych i najbardziej niszczących typów urazów, stanowiąc jedną z głównych przyczyn utraty świadomości i trwałego stanu wegetatywnego.

Konsulta Medyczna, idąc za wskazaniem dotychczasowej praktyki, uznała uzdrowienie z urazu za niewytłumaczalne, ponieważ: uraz był na tyle poważny, według osądu lekarskiego, że leczenie należało uznać za niezwykle trudne, czy wręcz niemożliwe; uzdrowienie nastąpiło w szczytowym momencie prowadzenia terapii; zastosowana terapia nie mogła spowodować całkowitego uzdrowienia; uzdrowienie było natychmiastowe, doskonałe, stabilne i trwałe⁷⁶.

Rozpatrywany przypadek należy zaliczyć do wyleczenia morfologicznego, które polega na odtworzeniu wszystkich chorych tkanek organizmu do stanu sprzed choroby (*restitutio ad integrum*); jest to cud II stopnia⁷⁷.

Całkowite uzdrowienie chłopca ze wszystkich zaistniałych skutków doznanego urazu uważa się za proces postępujący i krótkotrwały, gdyż bardzo szybko zanikły wszystkie pourazowe objawy kliniczne. Jeśli

⁷⁶ Zob. Ss.D.N. Benedicti, *De Servorum*, lib. IV, p. 1, cap. VIII, *De Divina mirabili sanatione a morbis et infermitatibus*, s. 54-66.

⁷⁷ Por. Praškiewicz, *Pojęcie cudu*, s. 27.

chodzi o zastosowane środki farmakologiczne i zabiegi, zastosowane, by nie dopuścić do przewidywanego zgonu pacjenta, pomimo całej ich poprawności i potencjalnej skuteczności *pro tempore*, nie mogą zostać uznane za środki, którym można byłoby przypisać pozytywne odwrócenie całego klinicznego obrazu. Cała symptomatologia tego przypadku, przy przeprowadzeniu tylko i wyłącznie zastosowanego leczenia, nie mogłaby zakończyć się całkowitym wyzdrowieniem. Pozostaje głęboko niewytłumaczalny w ramach wiedzy medycznej, zwłaszcza, jeżeli weźmie się pod uwagę rozległość i ciężkość urazu, proces uzdrowienia. W czasie głosowania członkowie Konsulty Medycznej jednogłośnie określili uzdrowienie jako natychmiastowe, całkowite *restitutio ad integrum* funkcji neurologicznych oraz poznawczo-behawioralnych mózgu bez możliwości naukowego wyjaśnienia *quoad substantiam*⁷⁸.

5. Kanonizacja

Papież Franciszek 23 marca 2017 r. przyjął na audiencji prywatnej kard. Angelo Amato, prefekta Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, polecając mu promulgować siedem dekretów, wśród których znalazł się również i ten odnoszący się do cudu, który został przypisany wstawienictwu błogosławionego „Rodzeństwa” z Fatimy⁷⁹. A w dniu 20 kwietnia 2017 r. papież Franciszek, z udziałem kardynałów obecnych w Rzymie,

---

⁷⁸ CCS, *Leiriensis-Fatimensis, Positio super miro*, s. 480.

⁷⁹ „Promulgazione di Decreti della Congregazione delle Cause dei Santi, 23.03.2017: Il Santo Padre Francesco ha ricevuto questa mattina in udienza Sua Eminenza Reverendissima il Signor Cardinale Angelo Amato, S.D.B., Prefetto della Congregazione delle Cause dei Santi. Durante l’Udienza, il Santo Padre ha autorizzato la Congregazione delle Cause dei Santi a promulgare i Decreti riguardanti: [...] il miracolo, attribuito all’intercessione del Beato Francesco Marto, nato l’11 giugno 1908 e morto il 4 aprile 1919, e della Beata Giacinta Marto, nata l’11 marzo 1910 e morta il 20 febbraio 1920, fanciulli di Fátí” (zob. Sala Stampa della Santa Sede, *Promulgazione di Decreti della Congregazione delle Cause dei Santi*, 23.03.2017, w: *Bollettino quotidiano del 13.05.2016*, <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2017/03/23/0177/00415.html> [2.08.2017 r.]).

na zwyczajnym konsystorzu publicznym, wyznaczył datę kanonizacji „Dzieci” z Fatimy na 13 maja 2017 r.⁸⁰

Następnie papież Franciszek 13 maja 2017 r., podczas wizyty w Portugalii z okazji 100-lecia objawień Najświętszej Dziewicy w Fatimie, w homilii wygłoszonej podczas Mszy św. kanonizacyjnej powiedział: „w swoich «Wspomnieniach» (III, n. 6) siostra Łucja oddaje głos Hiacyncie, dopiero co obdarzonej wizją: «Czy nie widzisz wielu dróg, ścieżek i pól, pełnych ludzi, którzy płaczą z głodu, bo nie mają nic do jedzenia? I Ojca Świętego, który modli się w kościele przed Niepokalanym Sercem Maryi, a razem z nim modli się bardzo dużo ludzi?». Dziękuję wam, bracia i siostry, że mi towarzyszycie! Musiałem tutaj przybyć, aby oddać cześć Dziewicy Matce i powierzyć Jej synów i córki. Pod Jej płaszczem się nie zagubią; przez Jej ręce przyjdzie nadzieja i pokój, których potrzebują, a o które błagam dla wszystkich moich braci w chrzcie i w człowieczeństwie, zwłaszcza dla chorych i niepełnosprawnych, więźniów i bezrobotnych, ubogich i opuszczonych»⁸¹.

6. Zakończenie

Uraz fizyczny, którego doznał Lucas Maeda de Oliveira, był ciężki, ponieważ Konsulta Medyczna określiła go w rokowaniach wątpliwie *quoad vitam* i *infauste quoad valetudinem*. W procesie wzięli udział świadkowie i biegli, również *ab inspectione*. Biegli swymi ekspertyzami i sformułowanymi wyjaśnieniami przedstawili niewytłumaczalność przypadku uzdrowienia chłopca z badanego urazu. W Kongregacji biegli lekarze, członkowie Konsulty Medycznej, otrzymali wystarczający materiał dowodowy, który pozwolił im na osiągnięcie pewności moralnej

⁸⁰ *Pastuszkowie z Fatimy będą kanonizowani 13 maja*, „L'Osservatore Romano”, 20 kwietnia 2017, [wyd. elektroniczne], <http://www.osservatoreromano.va/pl/news/pastuszkowie-z-fatimy-beda-kanonizowani-13-maja> [2.08.2017 r.].

⁸¹ Zob. Franciscus, Sancta Missa et Canonizatio beatorum Francisci Marto et Hyacinthae Marto (13.05.2017), AAS 109 (2017) 607-608; tekst w j. pol. Franciszek, *Pod płaszczem Maryi*. 13 V - Homilia podczas Mszy św. w 100. rocznicę pierwszego objawienia w Fatimie, OR 38 (2017), nr 5 (392), s. 21.

odnośnie całkowitego uzdrowienia *restitutio ad integrum* funkcji neurologicznych oraz poznawczo-behawioralnych mózgu bez możliwości naukowego wyjaśnienia *quoad substantiam*. Opinię Konsulty Medycznej potwierdzili również teologowie. Nadprzyrodzoność uzdrowienia przypisano kolektywnemu wstawiennictwu dwom błogosławionym jeszcze wówczas wyznawcom, Franciscowi Marto (1908–1919) i Jacincie Marto (1910–1920), co zostało udowodnione w postępowaniu potwierdzonym przez papieża Franciszka faktem dokonania przez niego kanonizacji. Jurysprudencja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych odnośnie przypisywania nadprzyrodzonego uzdrowienia kolektywnemu wstawiennictwu sług Bożych lub błogosławionych wyznawców jest niewielka. Jednakże ostatecznie to od woli Ojca Świętego, Zastępcy Chrystusa, zależy przypisania cudownego uzdrowienia jednemu lub większej liczbie sług Bożych lub błogosławionych wyznawców.

Riassunto

Miracolo atributo all'intercessione dei Beati Francesco (1908-1919) et Jacinta Marto (1910-1920)

L'obiettivo dell'autore è stato quello di presentare i problemi connessi alla guarigione - inspiegabile dal punto di vista della medicina moderna - dai gravi lesioni cerebrali patiti da Lucas Maeda de Oliveir nel 2013. La particolarità di questo processo canonico consisteva nell'attribuire tale guarigione all'intercessione dei due all'epoca ancora beati confessori: Francisco Marto (1908-1919) e Jacinta Marto (1910-1920). La guarigione viene di solito attribuita all'intercessione di un solo servo di Dio o di un confessore. L'articolo, puramente scientifico, si focalizza sulle questioni inerenti la legge della canonizzazione. La giurisprudenza della Congregazione delle Cause dei Santi relativa all'intercessione collettiva dei servi di Dio o dei beati confessori risulta eccezionale. L'autore, analizzando anche i casi precedenti, giunge alla conclusione, che in questo processo la decisione papale dovrebbe essere considerata del tutto decisiva. L'autore ha usato il metodo storico-legale e dogmatico-legale. L'obiettivo è stato conseguito mediante una presentazione del percorso del processo canonico durante il quale si è arrivato alla certezza morale che la guarigione risultasse totale, immediata, sopra naturale così come attribuita

all'intercessione collettiva dei due beati confessori e inesplicabile dal punto di vista della medicina moderna.

Parole chiave: miracolo, guarigione, lesioni mediche, periti medici ab inspectione, Consulta Medica

Patronaty świętych i błogosławionych w Kościele łacińskim

Wstęp

Zagadnienie *Patronatów świętych i błogosławionych w Kościele łacińskim* należy przedstawić w następujących kwestiach szczegółowych: podstawy teologiczne kultu świętych i błogosławionych, zasady wprowadzania świętych do *Ogólnego Kalendarza Rzymskiego*, zasady dotyczące wpisywania świętych i błogosławionych do kalendarza liturgicznego oraz ustanawianie świętych patronami kościołów, województw, powiatów, miast, większych terytoriów, ulic, stowarzyszeń, szkół, uniwersytetów, sodalicii, bractw oraz rodzin zakonnych.

1. Podstawy teologiczne kultu świętych i błogosławionych

Kult świętych, a szczególnie męczenników, jest znaną od II w. praktyką kościelną². Wiedzy o najstarszych męczennikach i męczeństwie do-

---

¹ Doktor habilitowany, profesor nadzwyczajny. Kierownik Katedry Kościelnego Prawa Małżeńskiego i Rodzinnego. Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.

² Por. Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania*, Poznań 2003, nr 208, s. 149.

starczają nam Dzieje Apostolskie – w związku z męczeństwem św. Szczepana³ oraz Apokalipsa św. Jana⁴.

Nauka Kościoła i jego liturgia ukazują świętych i błogosławionych jako tych, którzy oglądają Boga w Trójcy Jedynego oraz jako historycznych świadków powszechnego powołania wszystkich do świętości. Święci i błogosławieni – wierni uczniowie Pana – są znakiem najpiękniejszego owocu odkupienia Chrystusa, przez co stanowią dla nas wzór życia ewangelicznego. W procesach kanonizacyjnych Kościoł potwierdza heroicność ich cnót, a ich życie stawia nam za wzór doskonałości chrześcijańskiej⁵. Ponadto, ukazuje ich jako wiernych przyjaciół Zbawiciela. Kościoł przedstawia nam świętych i błogosławionych jako patronów Kościołów lokalnych, którzy często byli ich fundatorami (np. św. Euzebiusz z Vercelli) lub wybitnymi pasterzami (np. św. Ambroży z Mediolanu), jako patronów różnych narodów (np. św. Tomasz i św. Bartłomiej dla Indii), wyrazu ich tożsamości narodowej (np. św. Patryk dla Irlandii) lub jako patronów: stowarzyszeń i zawodów (np. św. Homobonus dla krawców), w szczególnych okolicznościach życia ludzkiego (np. podczas porodu św. Anna, św. Rajmund Nonnatus), w godzinie śmierci św. Józef, czy wreszcie w celu uzyskania szczególnych łask (np. św. Łucja w celu uzyskania zdrowia oczu)⁶.

---

³ Dz 7, 54-60.

⁴ Ap 6, 9-11; 7, 9-17.

⁵ Szerzej zob.: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura*, Lublin 2003; tenże, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura. Congregazione delle Cause dei Santi. Sussidi per lo Studio delle Cause dei Santi*, n. 8, Città del Vaticano 2005; tenże, „*Sanctorum Mater*”. *Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych. Komentarz*, Lublin 2011; CCS, *Le cause dei Santi: sussidio per lo „Studium”*, a cura di V. Criscuolo, D. Ols, R.J. Sarno, Città del Vaticano 2012; W. Bar, *Walor eklezjalny beatyfikacji i kanonizacji*, w: *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny*, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin 2010, s. 57-98.

⁶ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii*, nr 21, s. 149.

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. wyraźnie stanowi, że kult publiczny można oddawać tylko tym sługom Bożym, którzy autorytetem Kościoła zostali zaliczeni w poczet świętych lub błogosławionych⁷.

2. Zasady wprowadzania świętych do ogólnego kalendarza rzymskiego

Papież Paweł VI w piśmie apostolskim *zatwierdzającym ogólne normy roku liturgicznego i nowy ogólny kalendarz rzymski* zaznaczył, że nowy kalendarz „bardziej odpowiada współczesnej pobożności i wyraźniej ukazuje powszechność Kościoła”. Z kalendarza ogólnego bowiem usunięto imiona niektórych świętych nieznanych na całym świecie, by w to miejsce wpisać tych z krajów, do których „światło Ewangelii dotarło w późniejszym czasie”, dzięki czemu w kalendarzu występują przedstawiciele wszystkich narodów, którzy za Chrystusa przelali krew lub praktykowali cnoty w stopniu heroicznym⁸.

Według dokumentów dotyczących kalendarza liturgicznego różni się dwa rodzaje kalendarzy: ogólny oraz własny. „Kalendarz ogólny jest ustanowiony na użytek całego obrządku rzymskiego, kalendarze własne dotyczą Kościoła miejscowego lub rodziny zakonnej”⁹.

Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza stanowią, że do kalendarza ogólnego wpisuje się obchody tych świętych, których znaczenie jest powszechne i dlatego wszyscy mają obowiązek oddawać im należną

---

⁷ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, 25.01.1983, AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317. Tekst w j. pol.: *Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu*, Pallottinum 1984, kan. 1187.

⁸ Paulus PP. VI, *Litterae apostolicae motu proprio datae Normae universales de anno liturgico et novum Calendarium Romanum generale approbantur Mysteriorum Paschalis*, 14.02.1969, AAS 61 (1969) 225; tekst w j. pol.: Paweł VI, *Pismo apostolskie zatwierdzające ogólne normy roku liturgicznego i nowy ogólny kalendarz rzymski*, 14 luty 1969 r., w: *Mszal rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 1986, s. 65.

⁹ *Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza*, w: *Mszal rzymski dla diecezji polskich*, nr 48.

część. Natomiast kalendarze własne, zawierają obchody o zasięgu bardziej ograniczonym, w odpowiedni sposób wkomponowane w cykl ogólny¹⁰.

Procedurę wprowadzenia świętych do ogólnego kalendarza rzymskiego, określa *Notyfikacja Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów* z 25 grudnia 2006 r. Kongregacja bardzo szczegółowo wyznacza zasady postępowania w tej sprawie¹¹. Po pierwsze, decyzja dotycząca wprowadzania świętych do ogólnego kalendarza rzymskiego należy do papieża¹². Notyfikacja stanowi, że:

„Święty albo Święta może zostać wprowadzona do Kalendarza Ogólnego z powodu znaczącej i powszechnej ważności jego przesłania duchowego oraz dzięki owocnemu przykładowi dla szerokiej kategorii członków Kościoła. Wpływ przesłania duchowego Świętego albo Świętej na Kościół powszechny musi być faktem poświadczonym na różnych kontynentach. Musi być uwzględnione pochodzenie geograficzne różnych świętych, reprezentatywność różnych epok historycznych i różnych stanów życia, jako Świętych, którzy żyli w stanie świeckim i w uwarunkowaniach małżeńskich i rodzinnych”¹³.

Notyfikacja zaznacza, że musi upłynąć odpowiedni czas od kanonizacji, (przynajmniej 10 lat – wyjątek od tego jest tylko wówczas, gdy określony wyjątkowy przypadek miałby powszechne znaczenie¹⁴), żeby taką prośbę przedłożyć Ojcu Świętemu. Obchód świętego/ej musi być już wprowadzony do kalendarza własnego – zgodnie z prawem lokal-

---

¹⁰ Tamże, nr 49; zob. Instrukcja Kongregacji dla spraw Kultu Bożego dotycząca reformy Kalendarzy partykularnych oraz własnych części Breviarza i Mszy Św. – *Calendaria particularia* z 24 czerwca 1970 r., zob: *Instructio de Calendariis particularibus atque officiorum et Missarum propriis Recognoscendis* /AAS 62/1970/651-663/, w: *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, red. E. Szafrowski, Warszawa 1971, t. III, z. 2, s. 244-278, nn. 5808-5918, s. 244-278 [dalej: *Instrukcja Calendaria particularia*].

¹¹ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Notyfikacja Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, dotycząca wprowadzania Świętych do Ogólnego Kalendarza rzymskiego* z 7 grudnia 2006, „Anamnesis” 13 (2007), nr 3 (50), s. 8-9 [dalej *Notyfikacja dotycząca wprowadzania Świętych do Ogólnego Kalendarza rzymskiego*].

¹² Tamże, nr 1, s. 8.

¹³ Tamże, nr 2, s. 8.

¹⁴ Tamże, nr 3, s. 8.

nym – chyba, że byłaby jakaś inna ważna przyczyna o powszechnym znaczeniu¹⁵. Instrukcja stanowi, że taka prośba musi być przedstawiona przez Konferencję Episkopatu miejsca, gdzie święci się urodzili albo umarli. Wymaga się w tej kwestii dwóch trzecich części głosów uprawnionych¹⁶.

Notyfikacja w tej kwestii stanowi:

„Jednostki kościelne zależne wprost od Stolicy Apostolskiej, ponadto stowarzyszenia utworzone na prawie papieskim (Instytuty życia konsekrowanego, Wspólnoty życia apostolskiego, Stowarzyszenia wiernych) przedstawiają prośbę o wpisanie Świętego lub Świętych do Kalendarza Ogólnego bezpośrednio do Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów; natomiast na prawie diecezjalnym, poprzez swojego Biskupa i Konferencję Episkopatu. Prośba musi być uzasadniona, co do zasadności włączenia i co do powszechności kultu Świętych¹⁷.

Po szczegółowym zapoznaniu się z tą prośbą, w dalszej kolejności Kongregacja prosi – jeśli uzna to za konieczne – o zdanie, co najmniej trzech Konferencji Episkopatu – z różnych kontynentów świata¹⁸. Ostateczną decyzję w tej sprawie rozstrzyga Ojciec Święty¹⁹.

W tej sprawie warto dołączyć komentarz do *Notyfikacji*, który stwierdza:

„Liczne beatyfikacje i kanonizacje celebrowane w ostatnich latach przez papieża konkretnie unaoczniały rozliczne objawienia się świętości Kościoła. One także zdeterminowały wzrost obchodów wewnątrz własnych kalendarzy oraz ich przyrost także w Ogólnym kalendarzu rzymskim, wzbogaconym przez włączenie Świętych krajów niedawno ewangelizowanych. W tej sytuacji liczba dni wolnych jest ograniczona. Ponadto Ogólny kalendarz rzymski, mając mało dni wolnych, czyni uciążliwym redagowanie własnych kalendarzy. Skutkowałoby to między innymi także zmniejszeniem okazji w okresie zwykłym do

¹⁵ Tamże, nr 4, s. 8.

¹⁶ Tamże, nr 5, s. 8.

¹⁷ Tamże, nr 6, s. 8.

¹⁸ Tamże, nr 7, s. 8.

¹⁹ Tamże, nr 9, s. 9.

celebrowania tradycyjnego wspomnienia Najświętszej Maryi Panny w sobotę. Dlatego w przyszłości będzie trudno dokonywać kolejnych włączeń, jak tylko stosując rygorystycznie pewne kryteria²⁰.

3. Zasady dotyczące wpisywania świętych i błogosławionych do kalendarza liturgicznego

Zgodnie z *Komunikatem o kulcie błogosławionych* Stolicy Apostolskiej z 21 maja 1999 r. błogosławionymi nazywają się ci słudzy Boży, którym ten tytuł został nadany w sposób uroczysty przez Ojca Świętego w obrzędzie beatyfikacji albo ci, których kult trwa od niepamiętnych czasów i został zatwierdzony przez Stolicę Apostolską²¹. Obchód błogosławionych – zgodnie z *Komunikatem* Stolicy Apostolskiej – wyznacza się na dzień śmierci. Jeżeli dzień śmierci zajęty jest już w Kalendarzu powszechnym bądź własnym, to wówczas obchód błogosławionego należy wyznaczyć na najbliższy dzień wolny od wszelkich przeszkód lub inny stosowny dzień właściwie umotywowany, np. dzień święceń, dzień ślubów zakonnych, czy też przeniesienia relikwii²². Obchód takiego błogosławionego, wpisanego w Kalendarzu własnym lub diecezji, rodziny zakonnej, terytorium – ma zawsze charakter wspomnienia dowolnego. Stopień wspomnienia obowiązkowego ma w kościele, w którym np. spoczywają jego relikwie. Stopień zaś święta jest zarezerwowany w Kalendarzu zakonnym dla błogosławionego, który był założycielem tego zakonu²³. Z racji na to, aby nie obciążać zbytnio Kalendarza całej diecezji należy zrobić wszystko, co jest zgodne z prawem, aby wpisywać własny obchód tylko tych błogosławionych, którzy mieli szczególne znaczenie

---

²⁰ *Komentarz*, „Notitiae” 43 (2006) 619-621, tłum. Ks. M. Majewski; por. *Komentarz*, „Anamnesis” 13 (2007), nr 3 (50), s. 9-10.

²¹ *Congregatio de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum*, *Notificatio de cultu Beatorum* (21.05.1999), „Notitiae” 35 (1999), s. 446; tekst w j. pol.: Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Komunikat o kulcie błogosławionych*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 54 (2001), nr 1, pkt 1, s. 56 [dalej: *Komunikat o kulcie błogosławionych*].

²² Tamże, nr 5.

²³ Tamże, nr 6.

dla diecezji czy rodziny zakonnej. Pozostałych błogosławionych należy czcić w tych miejscach, z którymi byli szczególnie złączeni²⁴.

Zgodnie z prawem Stolicy Apostolskiej, aby jakiś błogosławiony mógł zostać wybrany na tytuł czy też wezwanie kościoła, potrzebna jest specjalna zgoda (indult Stolicy Apostolskiej), chyba że jego wspomnienie było już w Kalendarzu własnym. Wówczas indult jest niepotrzebny. Dzień błogosławionego w kościele, który jest pod jego wezwaniem ma charakter święta²⁵. Podobnie ma się sprawa z wyborem błogosławionego na patrona miejsca lub stowarzyszenia – zawsze za zgodą Stolicy Apostolskiej²⁶.

W miejscu, w którym kult został zatwierdzony, można wystawić do publicznej czci wiernych relikwie błogosławionego i jego wizerunek przyozdobić promieniami²⁷.

Formularze liturgiczne dla obchodów błogosławionych należy wziąć z tekstów wspólnych *Mszалу Rzymskiego* oraz *Liturgii Godzin*. Kolekta jest własna, ponieważ związana jest ściśle z osobą błogosławionego²⁸. Imiona tych błogosławionych można także wymieniać w *III Modlitwie Eucharystycznej* i w *Litanii do Wszystkich Świętych*²⁹.

Po przeprowadzonych beatyfikacjach czy kanonizacjach, przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski oraz przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów otrzymują specjalne pisma, np. od przełożonych generalnych zgromadzeń zakonnych związanych z danym/ą świętym/ą z prośbą o wprowadzenie nowo ogłoszonego/ej do kalendarza liturgicznego diecezji polskich. Wówczas następuje wymiana korespondencji. Należy też zaznaczyć, że zatwierdzenie przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów formularza mszalnego i tekstów *Liturgii Godzin* oraz wprowadzenie obchodu liturgicznego do kalendarza liturgicznego danego zgromadzenia, nie oznacza, że można ten obchód liturgiczny wpisać do ogólnopolskiego ka-

²⁴ Tamże, nr 7.

²⁵ Tamże, nr 9.

²⁶ Tamże, nr 10.

²⁷ Tamże, nr 11.

²⁸ Tamże, nr 8.

²⁹ Tamże, nr 13.

alendarza liturgicznego. W tej kwestii konieczne jest wotum Konferencji Episkopatu i zezwolenie przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów³⁰.

Aktualne przepisy Kościoła łacińskiego dotyczące kalendarza liturgicznego regulują następujące dokumenty Stolicy Apostolskiej: *Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza* z 21 marca 1969 r.³¹, Instrukcja Kongregacji dla spraw Kultu Bożego dotycząca reformy Kalendarzy partykularnych oraz własnych części Brewiarza i Mszy Św. – *Calendaria particularia* z 24 czerwca 1970 r.³², *Notyfikacja dotycząca niektórych aspektów własnych kalendarzy i tekstów liturgicznych* z 20 września 1997 r.³³ oraz *Komunikat o kulcie błogosławionych* z 21 maja 1999 r.³⁴

Instrukcja Kongregacji dla spraw Kultu Bożego dotycząca reformy Kalendarzy partykularnych oraz własnych części Brewiarza i Mszy Św. – *Calendaria particularia* z 24 czerwca 1970 r. podaje wiele szczegółowych przepisów odnośnie do kalendarza własnego. Z instrukcji tej dowiadujemy się, że „do obchodów własnych każdego kraju albo narodu lub większego terytorium” należą: święto własnego patrona, które można obchodzić jako uroczystość – jeśli są za tym racje duszpasterskie, wspomnienie patrona drugorzędnego, inne obchody świętych lub błogosławionych, którzy zgodnie z prawem zostali wpisani do martyrologium bądź do jego dodatku, a w szczególny sposób związani są z krajem, narodem lub większym terytorium z takich racji, jak: pochodzenie, dłuższy pobyt, śmierć, kult od niepamiętnych czasów, aż po dzień dzisiejszy³⁵.

---

³⁰ S. Cichy, *Święci i błogosławieni w kalendarzu liturgicznym i Martyrologium rzymskim. Zasady dotyczące wpisywania świętych i błogosławionych do kalendarza liturgicznego*, „Anamnesis” 12 (2006), nr 2 (45), s. 54.

³¹ Normy te zawarte są w *Mszale rzymskim dla diecezji polskich*, Poznań 1986, s. 66-74.

³² Zob. Instrukcja *Calendaria particularia*, w: *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, s. 244-278, nn. 5808-5918.

³³ *Notyfikacja dotycząca niektórych aspektów własnych kalendarzy i tekstów liturgicznych* z 20 września 1997 r., „Anamnesis” 7 (2001), nr 4 (27), s. 21-30; zob. M. Kowalski, *Posoborowa odnowa kalendarza liturgicznego i jej recepcja w diecezji kieleckiej*, „Roczniki Teologiczne” 62 (2015), nr 8, s. 24.

³⁴ *Komunikat o kulcie błogosławionych*, s. 56-58.

³⁵ Instrukcja *Calendaria particularia*, nr 8.

Do własnych obchodów liturgicznych diecezji zalicza się: święto patrona głównego, uroczystość rocznicy dedykacji kościoła – jeśli był poświęcony, uroczystość tytułu oraz wspomnienie świętego lub błogosławionego, wpisane do martyrologium lub do dodatku, którego ciało przechowuje się w tym kościele, wspomnienie patrona drugorzędnego³⁶.

W *Instrukcji* jest także mowa o kalendarzach zakonnych całej rodziny zakonnej i poszczególnych prowincji. Do obchodów własnych całej rodziny zakonnej zalicza się: uroczystość lub święto tytułu, uroczystość bądź święto założyciela zaliczonego w poczet świętych, uroczystość lub święto głównego patrona zakonu lub zgromadzenia, święto założyciela zaliczonego do grona błogosławionych, wspomnienie patrona drugorzędnego, obchody świętych i błogosławionych, którzy byli członkami zakonu lub zgromadzenia, zgodnie z zasadami podanymi w nr 17a *Instrukcji Calendaria particularia*³⁷.

Do obchodów własnych poszczególnych prowincji zalicza się: święto tytułu lub patrona głównego, wspomnienie patrona drugorzędnego, dni liturgiczne związane ze świętymi lub błogosławionymi, którzy w sposób szczególny związani są z prowincją z zachowaniem przepisu 17b tejże *Instrukcji*³⁸. Jeśli chodzi o obchody liturgiczne tytułu, założyciela kanonizowanego, głównego patrona, to tylko jeden z tych dni może być zamieszczony w kalendarzu jako uroczystość, inne mają charakter święta. Decyzja ta należy do wyższej władzy zakonnej³⁹.

Gdy jakaś diecezja bądź rodzina zakonna związana jest z wieloma świętymi i błogosławionymi, to należy uczynić wszystko, aby zbytnio nie obciążać kalendarza dla całej diecezji czy rodziny zakonnej. Osobny dzień liturgiczny należy wyznaczyć w kalendarzu tylko tym świętym bądź błogosławionym, którzy mają szczególne znaczenie dla całej diece-

---

³⁶ Instrukcja *Calendaria particularia*, nr 9; zob. S. Cichy, *Święci i błogosławieni w kalendarzu liturgicznym i Martyrologium rzymskim. Zasady dotyczące wpisywania świętych i błogosławionych do kalendarza liturgicznego*, „Anamnesis” 12 (2006), nr 2 (45), s. 54.

³⁷ Instrukcja *Calendaria particularia*, nr 12; zob. S. Cichy, *Święci i błogosławieni w kalendarzu liturgicznym*, s. 54.

³⁸ Instrukcja *Calendaria particularia*, nr 12; zob. S. Cichy, *Święci i błogosławieni w kalendarzu liturgicznym*, s. 54.

³⁹ Instrukcja *Calendaria particularia*, nr 12.

zji: dotyczy to założyciela kościoła lokalnego, męczenników, bądź wielce zasłużonych, czy też dla rodziny zakonnej – męczennicy oraz ci, którzy wsławili rodzinę zakonną. Pozostałych świętych i błogosławionych należy czcić w tych miejscach, z którymi łączą ich szczególne więzy lub jest przechowywane ich ciało⁴⁰.

Notyfikacja dotycząca niektórych aspektów własnych kalendarzy i tekstów liturgicznych z 20 września 1997 r. przypomina, że błogosławieni nie figurują w kalendarzu ogólnym, a ich włączenie do kalendarza partykularnego opiera się na tych samych zasadach, jakie są podane w odniesieniu do świętych⁴¹.

Kongregacja zaleca szczególną ostrożność przy wprowadzaniu nowych błogosławionych lub świętych do kalendarza diecezjalnego, krajowego lub ogólnego jakiejś rodziny zakonnej. Lepiej ograniczyć się do miejscowości ściśle związanej z danym świętym lub błogosławionym⁴².

Kongregacja przypomina, że „jeszcze większy umiar jest konieczny przy wprowadzaniu nowych błogosławionych do kalendarza szerszego obszaru międzydiecezjalnego, podobnie jak do kalendarza krajowego, czy też do kalendarza ogólnego jakiejś rodziny zakonnej. Pożądane jest, aby dokonywano tego stopniowo i w przeciągu dłuższego czasu”⁴³. Powołując się na nr 7 *Notyfikacji o kulcie błogosławionych* z 21 maja 1999 r.⁴⁴, Kongregacja dla Spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów zasugerowała biskupom polskim, aby dokonując ewentualnych wpisów nowych świętych i błogosławionych do kalendarza narodowego, wzięła ponadto pod uwagę: „różnicę między kultem świętych i błogosławionych; pożytek z pewnego stopniowania czasu po kanonizacji

⁴⁰ Instrukcja *Calendaria particularia*, nr 17.

⁴¹ *Notyfikacja dotycząca niektórych aspektów własnych kalendarzy i tekstów liturgicznych*, nr 9.

⁴² Tamże.

⁴³ Tamże.

⁴⁴ „Aby Kalendarz całej diecezji, lub całego Instytutu, nie był zbyt obciążony, należy czuwać, aby wpisywano własny obchód tylko tych Błogosławionych, którzy mieli szczególne znaczenie dla całej diecezji lub rodziny zakonnej; inni powinni być czczeni tylko w tych miejscach, z którymi łączą ich specjalne związki, lub gdzie przechowuje się ich szczątki. Ta zasada jeszcze ściślej obowiązuje w stosunku do regionu lub narodu”.

lub beatyfikacji (upływający czas kilku lat pozwoli na zgromadzenie doświadczenia polegające na znajomości i oddawaniu czci Świętemu lub Błogosławionemu w ludzie Bożym); korzyść ze stopniowania miejsca oddawania czci (rozumie się, że Błogosławiony może być otoczony szczególnym kultem i dokonuje się to w miejscu, gdzie zmarł i gdzie strzeże się jego szczątki, a miejsce to może stać się celem pielgrzymek, jednakże bez tego, aby jego kult bezpośrednio rozwijał się na każdym miejscu w kraju)⁴⁵.

Niewątpliwie te wytyczne dotyczące wpisywania do kalendarzy liturgicznych świętych i błogosławionych pozostają w ścisłym związku z założeniami reformy dokonanej przez papieża Benedykta XVI⁴⁶. Jego decyzja o tym, że nie będzie osobiście przewodniczył obrzędowi beatyfikacji była odpowiedzią na szeroko odczuwaną potrzebę ukazania większej różnicy między beatyfikacją a kanonizacją, a także potrzebę

---

⁴⁵ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *List Sekretarza Kongregacji w sprawie kalendarza liturgicznego diecezji polskich* (16.12.2011), tłum. ks. Piotr Duda, „Anamnesis” 17 (2011), nr 2 (65), s. 18. Można też przytoczyć kwestię kultu Jana Pawła II. Także wyjątkowy charakter dla Kościoła katolickiego rozproszonego po całej ziemi miała beatyfikacja Jana Pawła II. Z powodu licznych pytań kierowanych do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów dotyczących kultu liturgicznego ku czci przyszłego Błogosławionego, w zależności od miejsc i sposobów przewidzianych przez prawo, Kongregacja m.in. zdecydowała, że „w ciągu roku od beatyfikacji Jana Pawła II, czyli do 1 maja 2012, można sprawować jedną Mszę św. dziękczynną w miejscach i dniach o szczególnym znaczeniu”. Jeśli zaś chodzi o wpisanie nowego błogosławionego do kalendarzy liturgicznych Kongregacja postanowiła, „aby w kalendarzu własnym diecezji rzymskiej oraz wszystkich diecezji polskich celebracja bł. Jana Pawła II wpisana była pod datą 22 października i obchodzona co roku jako wspomnienie”. Szerzej zob. *Congregatio de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum Prot. N. 119/11/L., Decretum de cultu liturgico in honorem Beati Ioannis Pauli II, papae, tribuendo*, die 2 aprilis anno 2011, „Anamnesis” 17 (2011), nr 3 (66), s. 13-14; tekst w j. pol.: Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dekret o kulcie bł. Jana Pawła II, papieża*, 2 kwietnia 2011, (tłum. S. Cichy), tamże, s. 14-15.

⁴⁶ CCS, *Communicatio „Allentis conclusionibus”* 29.09.2005, „Communitationes” 39 (2007), s. 56. Tekst w j. pol.: Komunikat Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych z 29 września 2005 r., OR 27 (2006), nr 3 (281), s. 42.

„widoczniejszego włączenia Kościołów partykularnych w akt beatyfikacji poszczególnych sług Bożych”⁴⁷.

Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w *Instrukcji* z 20 września 1997 r. zaznacza, że „w pewnych przypadkach będzie uzasadnione, zwłaszcza w młodych Kościołach, włączenie jakiegoś błogosławionego również do kalendarza diecezji jego pochodzenia, albo tej, na której terenie zmarł lub pełnił działalność kościelną. Doradza się, aby było to wspomnienie dowolne i aby rozciągnięto dany obchód na wiele diecezji lub na cały kraj dopiero po odpowiednim czasie, kiedy w naturalnym rytmie rozwinię się spontaniczna pobożność wśród ludu”⁴⁸.

Jeśli dany święty lub błogosławiony jest już w kalendarzu liturgicznym, ale jego obchód ma charakter wspomnienia dowolnego i jeśli z racji bardzo ważnych – należy to umotywić – pragniemy uzyskać zgodę Kongregacji na wspomnienie obowiązkowe, to wówczas należy przedstawić dokumenty Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, aby wyraziła zgodę na wspomnienie obowiązkowe lub dowolne jakiegoś świętego lub błogosławionego do kalendarza diecezjalnego lub zakonnego. Potrzebne jest pismo biskupa diecezjalnego lub wyższego przełożonego zakonnego przesłane do Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. W tym dokumencie biskup diecezjalny bądź wyższy przełożony zakonny prosi o wyrażenie zgody na wpisanie danego świętego, czy błogosławionego do kalendarza diecezji lub rodziny zakonnej, jako wspomnienie obowiązkowe lub dowolne. Do takiego pisma należy załączyć wykaz świętych i błogosławionych, podać krótki życiorys świętego i motywację – dlaczego o to prosimy. Przesyłamy to w dwóch językach: polskim lub łacińskim, albo w języku włoskim lub w innym języku nowożytnym.

⁴⁷ OR 27 (2006), nr 3 (281), s. 42-44. Zob także: *Potrzebujemy Boga o ludzkim obliczu. Wywiad Benedykta XVI udzielony niemieckim mediom przed planowaną na początek września pielgrzymką do Bawarii*, „Wiadomości KAI” 2006, nr 34 (751), s. 24; W. Bar, *Sprawy kanonizacyjne według papieża Benedykta XVI*, w: *Świętość kanonizowana według papieża Jana Pawła II i Benedykta XVI*, Lublin 2006, s. 35-61; H. Misztal, *Walor papieskiego aktu kanonizacji i beatyfikacji*, w: Ks. Henryk Misztal, *Duc in altum. Sprawy kanonizacyjne. Wybór pism*, red. L. Fiejdasz, Lublin 2009, s. 647-648.

⁴⁸ *Notyfikacja dotycząca niektórych aspektów własnych kalendarzy i tekstów liturgicznych*, nr 9.

Oto przykład pisma skierowanego do Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z prośbą o wyrażenie zgodny na wpisanie danego świętego, czy błogosławionego do kalendarza liturgicznego diecezji jako wspomnienie obowiązkowe lub dowolne.

Załącznik nr 1

**L'ABBOZZO DEL CALENDARIO CON LE AGGIUNTE E LE
MODIFICHE
SOTTOPOSTE ALL'APPROVAZIONE**

23 stycznia: Błogosławionych męczenników z Pratulina Wincentego Lewoniuka i Towarzyszy (wspomnienie obowiązkowe)

23 Ianuarii: Beatorum Martyrum de Pratulini Vincentii Lewoniuk et Sociorum (memoria obligatoria)

12 czerwca: Błogosławionych męczenników Antoniego Beszty-Borowskiego, Mieczysława Bohatkiewicza, Edwarda Grzymały, Władysława Maćkowiaka, Michała Woźniaka, prezbiterów, Marii Marty Kazimiery Wołowskiej, dziewicy i Towarzyszy (wspomnienie obowiązkowe)

12 Iunii: Beatorum Martyrum Antonii Beszta-Borowski, Miecislai Bohatkiewicz, Eduardi Grzymała, Ladislai Maćkowiak, Michaeli Woźniak, presbyterorum, Mariae Martae Casimirae Wołowska, virginis et Sociorum (memoria obligatoria)

7 września: Błogosławionego Ignacego Kłopotowskiego, prezbitera (wspomnienie obowiązkowe)

7 Septembris: Beati Ignatii Kłopotowski, presbyteri (memoria obligatoria)

W piśmie tym należy zaznaczyć, że posłużymy się tekstami liturgicznymi już zatwierdzonymi przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów oraz musimy podkreślić, że wszystkie wymienione osoby są bardzo mocno związane z diecezją – albo są urodzone

lub pracowały na terenie diecezji. Są to święci, czy błogosławieni, którzy w swoim życiu okazywali wiele czynów miłosierdzia, albo byli oddani w dziele ekumenizmu itp. Wspomnienie obowiązkowe przyczyniłoby się pozytywnie w formacji alumnów seminarium duchownego danej diecezji. Wspomnienie obowiązkowe służyłoby także ludowi Bożemu.

Przykład odpowiedzi Kongregacji na prośbę dotyczącą modyfikacji w kalendarzu liturgicznym danej diecezji:

Załącznik nr 2

Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów na prośbę Jego Ekscelencji Edwarda Dajczaka, Biskupa Koszalińsko-Kołońskiego, wyrażoną w liście z dnia 10 marca 2015 roku, mocą uprawnień udzielonych tej Kongregacji przez papieża Franciszka, chętnie udzielamy zgody, aby do własnego kalendarza tejże diecezji mogły zostać wprowadzone następujące obchody:

- dnia 25 czerwca : Bł. Doroty z Matowów, w stopniu wspomnienia dowolnego;
- 1 lipca: Św. Ottona, Biskupa, w stopniu wspomnienia obowiązkowego;
- dnia 16 listopada: NMP Ostrobramskiej, Matki Miłosierdzia, w stopniu wspomnienia dowolnego⁴⁹.

Z powyższych, omówionych Instrukcji Kościoła łacińskiego wynika, że wyżsi przełożeni zakonni winni skierować wnioski o włączenie świętego lub błogosławionego z ich zgromadzenia do kalendarza diecezjalnego, do biskupa danej diecezji, z którą święty lub błogosławiony jest związany. Biskup diecezjalny może prosić Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów o zezwolenie na wprowadzenie danego obchodu do kalendarza liturgicznego swojej diecezji. Prośba o wprowadzenie świętych czy błogosławionych do kalendarza krajowego musi być umoty-

⁴⁹ Kongregacja do Spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Prot. N. 248/15, *Dla Diecezji Koszalińsko-Kołońskiej*, „Anamnesis” 12 (2016), nr 3 (86), s. 16-17.

wowana powszechnym kultem i znaczeniem danej postaci dla kraju. Prośbę taką przedkłada się przewodniczącemu Konferencji Episkopatu. Po przyjęciu wniosku przez Zebranie Konferencji Episkopatu (większością dwóch trzecich głosów) sprawę kieruje się do Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów i tam następuje rozstrzygnięcie o wprowadzeniu świętego czy błogosławionego do kalendarza liturgicznego⁵⁰.

4. Święci – patronami kościołów, województw, powiatów, miast, większych terytoriów, ulic, stowarzyszeń, szkół, uniwersytetów, sodalicii, bractw oraz rodzin zakonnych

Określenie *patron* pochodzi z kultury prawa rzymskiego – oznaczało pana, który brał w opiekę swoich klientów. We wczesnym chrześcijaństwie był to święty lub anioł, który miał zadanie ochraniać polecanych jego opiece. W Rzymie wznoszone kościoły przyjmowały za patronów męczenników, których szczątki tam spoczywały, np. św. Wawrzyńca, św. Agnieszki. Także klasztory były oddawane pod patronat świętych. Papieże popierali ten zwyczaj, np. św. Alojzego Gonzagę obrano patronem studentów, św. Kamila de Lellis patronem pielęgniarzy, św. Teresę z Lisieux patronką działalności misyjnej⁵¹. Kwestie regulują m.in.: *Normy dotyczące ustanawiania Patronów*⁵² oraz *Notyfikacja w sprawie tytułu kościoła*⁵³.

Tytułem kościoła może być: Przenajświętsza Trójca, Pan nasz Jezus Chrystus pod wezwaniem tajemnicy z Jego życia lub imienia już wpro-

---

⁵⁰ S. Cichy, *Święci i błogosławieni w kalendarzu liturgicznym*, s. 60; zob. *Notyfikacja dotycząca wprowadzania Świętych do Ogólnego kalendarz rzymskiego*, s. 8-9.

⁵¹ B. Nadolski, *Patron*, w: *Leksykon Liturgii*, Poznań 2006, s. 1161-1162.

⁵² Sacra Congregatio pro Culto Divino, *De Patronis constituendis*, 19.03.1973, AAS 65 (1973) 276-279; tekst w j. pol.: Święta Kongregacja Kultu Bożego, *Normy dotyczące ustanawiania patronów*, 19 marzec 1973 r., „Anamnesis” 22 (2016), nr 2 (85), s. 15-17.

⁵³ *Notyfikacja w sprawie tytułu Kościoła z 10 lutego 1999 r.*, „Anamnesis” 5 (1998/1999), nr 4 (19), s. 16-17.

wadzonego do liturgii, Duch Święty, Najświętsza Maryja Panna pod jakimś wezwaniem w liturgii już przyjętym, święci Aniołowie, święty wpisany w *Martyrologium Rzymskim* lub umieszczony w prawie zatwierdzonym Dodatku. Nie może natomiast być nim błogosławiony – bez specjalnego indultu Stolicy Apostolskiej. Tytuł kościoła powinien być tylko jeden, z wyjątkiem tych Świętych, którzy razem są umieszczeni w kalendarzu⁵⁴.

Błogosławiony, którego obchód nie został prawnie wprowadzony do kalendarza diecezjalnego, nie może być bez indultu Stolicy Apostolskiej wybrany jako tytuł kościoła⁵⁵. Po poświęceniu kościoła zasadniczo tytułu nie można zmieniać (kan. 1218 KPK), chyba że na to wyraziła zgodę Stolica Apostolska, kierując się w tym względzie ważnymi przyczynami⁵⁶.

Natomiast jeśli tytuł został nadany z racji błogosławieństwa kościoła, jak to przewiduje *Obrzęd błogosławieństwa kościoła*, w tym konkretnym przypadku biskup diecezjalny może zmienić, jeśli uzna to za słuszne z poważnych motywów (por. kan. 381 § 1 KPK)⁵⁷.

Notyfikacja w sprawie tytułu kościoła stanowi, że patron miejsca różni się od tytułu kościoła; osoby patrona i tytułu mogą być te same, chociaż niekoniecznie⁵⁸. Tytuł parafii winien być zgodny z tytułem kościoła parafialnego⁵⁹.

Jeżeli kilka parafii łączy się w ten sposób, że powstaje z nich jedna nowa, to wówczas wolno, z racji duszpasterskich, ustanowić dla niej nowe wezwanie, różne od tytułu kościoła parafialnego⁶⁰.

Na patronów kraju, regionu, większego terytorium, diecezji, miasta, ulicy, zakonu, stowarzyszeń, szkół, uniwersytetów, sodalicji, związków

---

⁵⁴ *Pontyfikał rzymski* [odnowiony zgodnie z postanowieniem Świętego Soboru Watykańskiego II, wydany z upoważnienia Papieża Pawła VI, poprawiony staraniem Papieża Jana Pawła II], *Obrzędy poświęcenia kościoła*, wyd. wzorcowe, Katowice 2001, s. 26-27.

⁵⁵ *Notyfikacja w sprawie tytułu kościoła*, nr 4.

⁵⁶ Tamże, nr 5.

⁵⁷ Tamże, nr 6.

⁵⁸ Tamże, nr 9.

⁵⁹ Tamże, nr 7.

⁶⁰ Tamże, nr 11.

kościelnych lub świeckich, wiosek – można wybierać jedynie świętych. Nie można wybierać błogosławionych bez specjalnego indultu Stolicy Apostolskiej. Na patronów tych miejsc nie wolno wybierać osób boskich⁶¹. Patroni winni być wybierani przez duchownych i świeckich wiernych, następnie ta decyzja winna uzyskać aprobatę biskupa diecezjalnego lub kompetentnej władzy kościelnej. Jeśli chodzi o rodziny zakonne, to wybór ma być dokonany przez osoby do tego upoważnione, a jego aprobata płynie ze strony odpowiedniej władzy zakonnej. To wszystko podlega ostatecznemu zatwierdzeniu przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Co istotne, można ustalić tylko jednego patrona głównego⁶².

Po Soborze Watykańskim II rozpowszechnił się także zwyczaj obierania świętych za patronów narodu, kraju, diecezji, państwa, województw, powiatów, większych terytoriów, ulic, uniwersytetów, stowarzyszeń miast, parafii, instytucji⁶³. Zgodnie z aktualnymi dokumentami Kościoła łacińskiego istnieje taka możliwość. Potrzebna jest na to pisemna zgoda Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, poparta przez Konferencję Episkopatu⁶⁴.

Oto kilka przykładów z ostatnich lat na ustanowienie świętych patronami województw, powiatów, miast czy większych terytoriów:

- Św. Jan Paweł II został patronem województwa kujawsko-pomorskiego. Decyzję tę zatwierdziła Stolica Apostolska – Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów specjalnym dekretem. Ogłosił ją ks. bp Andrzej Suski, biskup toruński, podczas uroczystej sesji sejmiku. Radni przyjęli tę decyzję przez aklamację. Wcześniej, decyzję o ustanowieniu św. Jana Pawła II patronem województwa podjęły jego władze, a następnie zatwierdziły ją najwyższe władze kościelne.
- Patronem miasta Sokołów Podlaski ustanowiono św. Rocha. Potrzebna była na to zgoda Stolicy Apostolskiej. Biskup diece-

⁶¹ Instrukcja *Calendaria particularia* nr 28; *De patronis constituendis* z 1973, AAS 65 (1973) 276-277.

⁶² Instrukcja *Calendaria particularia*, nr 30-31.

⁶³ A. Rutkowski, *Patron*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. XV, Lublin 2011, kol. 59-60.

⁶⁴ Instrukcja *Calendaria particularia*, nr 30.

zjalny najpierw zwrócił się o poparcie tego wniosku do Konferencji Episkopatu Polski. Gdy KEP wyraziła opinię pozytywną, prośba w tej sprawie została skierowana do Stolicy Apostolskiej. Następnie Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów wyraziła zgodę, żeby św. Roch został *Patronem u Boga miasta Sokołów Podlaski*⁶⁵.

- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów dla Archidiecezji Gnieźnieńskiej zatwierdziła, aby św. Jan Paweł II, papież, był *Patronem u Boga dla miasta i gminy Szamocin*⁶⁶.
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów dla Diecezji Kieleckiej zatwierdziła, aby św. Jan Paweł II, papież, był *Patronem dla miasta i gminy Bodzentyn*⁶⁷.
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów dla Diecezji Tarnowskiej zatwierdziła, aby święta Kinga, księżna, została ustanowiona *Patronką u Boga Starego Sącza*⁶⁸.
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów dla Archidiecezji Białostockiej zatwierdziła, aby bł. Michał Sopoćko, prezbiter, był *Patronem u Boga miasta Białostok*⁶⁹.
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów dla Archidiecezji Poznańskiej zatwierdziła, aby św. Urszula Ledóchowska, dziewica, była *Patronką u Boga miasta Pniewy*⁷⁰.

---

⁶⁵ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Prot. 646/14, Dla Diecezji Drohiczyńskiej, „Anamnesis” 22 (2015), nr 4 (83), s. 12-13

⁶⁶ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Prot. 400/15, Dla Archidiecezji Gnieźnieńskiej, „Anamnesis” 22 (2016), nr 3 (86), s. 14-15.

⁶⁷ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Prot. 449/16, Dla Diecezji Kieleckiej, „Anamnesis” 23 (2017) nr 1 (88), s. 13-14.

⁶⁸ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Prot. 601/15, Dla Diecezji Tarnowskiej, „Anamnesis” 22 (2016) nr 4 (87), s. 20-21.

⁶⁹ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Prot. 645/15, Dla Archidiecezji Białostockiej, „Anamnesis” 22 (2016) nr 4 (87), s. 22-23.

⁷⁰ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Prot. 44/16, Dla Archidiecezji Poznańskiej, „Anamnesis” 22 (2016) nr 4 (87), s. 24-25.

Zakończenie

Do najważniejszych instrukcji Kościoła łacińskiego, zawierających wytyczne dotyczące kalendarza danego kraju i wprowadzania doń nowych świętych bądź błogosławionych należy zaliczyć następujące: *Ogólne normy roku liturgicznego i kalendarza* z 21 marca 1969 r., *Instrukcję Kongregacji dla spraw Kultu Bożego dotyczącą reformy Kalendarzy partykularnych oraz własnych części Brewiarza i Mszy Św. – Calendaria particularia* z 24 czerwca 1970 r. oraz *Notyfikację dotyczącą niektórych aspektów własnych kalendarzy i tekstów liturgicznych* z 20 września 1997 r., *Komunikat Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów o kulcie błogosławionych* z 21 maja 1999 r., *Notyfikację w sprawie tytułu kościoła* z 10 lutego 1999 r., i *Notyfikację Kongregacji ds. Kultu Bożego i Sakramentów dotyczącą wprowadzania Świętych do Ogólnego kalendarza rzymskiego*, z 7 grudnia 2006 r.. Wszelkie obchody, dotyczące Kościoła lokalnego, które należy uwzględnić w kalendarzach mają być – zgodnie z wytycznymi Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów – podporządkowane obchodom powszechnym⁷¹.

Święci mogą być także ustanawiani – za zgodą Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, patronami: województw, powiatów, miast, większych terytoriów, ulic, stowarzyszeń, szkół, uniwersytetów oraz rodzin zakonnych. Błogosławieni zaś mogą być patronami tych miejsc, tylko za zgodą specjalnego indultu Stolicy Apostolskiej.

Riassunto

Santi protettori patroni e beati nella chiesa latina

Il tema: Santi protettori e Beati nella Chiesa latina, contiene i seguenti problemi specifici: la base legale e dogmatica del culto dei santi e dei beati, perché diamo culto ai santi e ai beati? Quali sono le ragioni del culto dei santi? Inoltre, sono stati illustrati i principi dell'introduzione dei santi nel calendario romano generale e le regole per far entrare i santi e i beati nel calendario litur-

⁷¹ *Komentarz, „Notitiae”* 43 (2006) 619-621.

gico e stabilire i patroni di province, contee, città, territori più ampi, strade, associazioni, scuole, università e famiglie religiose.

Informazioni dettagliate sul calendario di un dato paese e l'introduzione di nuovi santi nel calendario sono contenute negli attuali documenti della Chiesa latina. Questi documenti sottolineano che tutte le celebrazioni riguardanti la Chiesa locale, che dovrebbero essere incluse nei calendari, devono essere subordinate alle celebrazioni universali secondo le linee guida della Congregazione per il Culto Divino e la Disciplina dei Sacramenti. Spetta alla Congregazione valutare le condizioni presentate nella richiesta, indicare l'importanza della celebrazione liturgica e presentare la richiesta al Santo Padre.

I santi possono anche essere stabiliti – *con il consenso della Congregazione per il culto divino e la disciplina dei sacramenti* – come patroni di province, contee, città, territori più ampi, strade, associazioni, scuole, università e famiglie religiose. I Beati però come protettori di questi luoghi possono essere nominati solo con il consenso di un'indulto speciale della Santa Sede.

Parole chiave: patrocinio, santi, beati, culto, calendario, Chiesa Latina

---

Wykaz skrótów

- AAS – „Acta Apostolicae Sedis”. Commentarium officiale”, Romae 1909-
- CCS – Congregazione delle Cause dei Santi, Congregatio de Causis Sanctorum
- DPM – Konstytucja apostołska Jana Pawła II *Divinus perfectionis Magister* z 25.01.1983 r.
- KPK 1917 – Kodeks Prawa Kanonicznego z 27.05.1917 r.
- KPK 1983 – Kodeks Prawa Kanonicznego z 25.01.1983 r.
- M – męczennik
- MHD – list apostołski papieża Franciszka w formie *motu proprio Maiorem hac dilectionem* z 11.07.2017 r.
- NA – *Normy dotyczące administrowania funduszami przeznaczonymi na prowadzenie spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych* z 4.03.2016 r.
- Ns – *Normy Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, które należy zachować przy prowadzeniu dochodzenia przez biskupów w sprawach kanonizacyjnych* z 7.02.1983 r.
- OR – „L’Osservatore Romano” wyd. pol.
- PAK – „Prawo – Administracja – Kościół” 2006-2006
- RKM – Regulamin Konsulty Medycznej z 23.09.2016 r.
- SCCS – Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, Sacra Congregazione per le Cause dei Santi
- SCR – Sacra Congregatio Rituum
- SM – *Sanctorum Mater. Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych* z 17.05.2007 r.
- W – wyznawca

Wykaz źródeł i literatury

I. Źródła

1. Akta Biskupa Rzymu

a) Kodeksy

Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus, 25.01.1983, AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst w j. pol.: *Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu*, Pallottinum 1984
Codex Iuris Canonici, Pii X Pontificis Maximi iussu digestus, Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus, 27.05.1917, AAS 9 (1917), pars II, s. 3-521

b) Konstytucje apostolskie

Ioannes Paulus PP. II, *Constitutio apostolica Divinus perfectionis Magister. Modus procedenti in Causarum canonizationis instructione recognoscitur et Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum nova datur ordinatio* 25.01.1983, AAS 75 (1983) 349-355; tekst w j. pol.: Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych, *Konstytucja apostolska Divinus perfectionis Magister*, 25.01.1983 (tł. na j. polski H. Misztal), w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017, s. 249-258; H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II. Instytucje kanonizacyjnego prawa materialnego. Zarys historii procedury kanonizacyjnej, postępowanie w diecezji i kongregacji. Wzory pism i formularzy*, Lublin-Sandomierz 1997, s. 453-464

Ioannes Paulus PP. II, Ioannes Paulus II, *Constitutio apostolica de Romana Curia Pastor bonus*, 28.06.1988, AAS 80 (1988) 841-912, AAS 80 (1988) 841-912; tekst w j. pol. w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. M. Sitarz, W. Kacprzyk, Lublin 2006, s. 216-257

Paulus PP. VI, *Constitutio apostolica Sacra Rituum Congregatio in duas Congregationes dividitur, alteram pro Cultu Divino, alteram pro Causis Sanctorum*, 8.05.1969, AAS 61 (1969) 297-305

c) Dekrety

Franciscus, *Litterae decretales de peracta Canonizatione aequipollenti beati Petri Favre*, S.I. 17.12.2013, AAS 106 (2014) 607-611

Franciscus, *Litterae decretales de peracta Canonizatione aequipollenti beatae Mariae ab Incarnatione* 3.04.2014, AAS 107 (2015) 119-121

Franciscus, *Litterae decretales De peracta Canonizatione aequipollenti beati Iosephi De Anchieta*, S.I. 3.04.2014, AAS 107 (2015) 1095-1098

Franciscus, *Litterae decretales quibus beatis Antonio Primaldo et Sociis Sanctorum honores decernuntur* 12.05.2013, AAS 106 (2014) 343-346

Franciscus, *Litterae decretales Quibus beato Ioanni Paulo II Sanctorum honores decernuntur* 27.04.2014, AAS 107 (2015) 495-499

Franciscus, *Litterae decretales Quibus Beato Ioanni XXIII Sanctorum honores decernuntur* 27.04.2014, AAS 107 (2015) 1235-1239

c) Listy apostolskie w formie *motu proprio*

Francesco, *Lettera apostolica in forma di Motu Proprio del Sommo Pontefice Francesco Maiorem hac dilectionem sull'offerta della vita*, „Bollettino” z 11.07.2017 r., nr B0484; tekst w j. pol.: Franciszek, *Maiorem hac dilectionem*. List apostolski w formie «motu proprio» o ofiarowaniu życia, OR 38 (2017), nr 8 (394), s. 10-12

Paulus PP. VI, *Litterae apostolicae motu proprio datae Normae universales de anno liturgico et novum Calendarium Romanum generale approbantur Mysterii Paschalis* 14.02.1969, AAS 61 (1969) 222-226; tekst w j. pol.: Paweł VI, *Pismo apostolskie zatwierdzające ogólne normy roku liturgicznego i nowy ogólny kalendarz rzymski*, 14 luty 1969 r., w: *Mszal rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 1986, s. 64-65

e) Listy apostolskie

Franciscus, *Litterae apostolicae venerabili Servo Dei Paulo VI (in saeculo: Ioanni Baptistae Montini), papae, Beatorum honores decernuntur*, 19.10.2014, AAS 109 (2017) 4-8

- Ioannes Paulus PP. II, Litterae apostolicae Venerabilibus Dei Servis Aloisio Beltrame Quattrocchi et Mariae Corsini coniugibus Beatorum honores decernuntur, 21.10.2001, AAS 95 (2003) 166-168
- Ioannes Paulus PP. II, Litterae apostolicae Venerabilibus Dei Servis Francisco et Hyacinthae Marto Beatorum honores decernuntur, 13.05.2000, AAS 93 (2001) 744-746
- Paulus PP. VI, Litterae apostolicae *Divinum illud*. Maximiliano Mariae Kolbe, presbytero Ordinis Fratrum Minorum Conventualium, beatorum honores decernantur, 17.10.1971, AAS 64 (1972) 406

2. Akta Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych

a) Dotyczące procedury i struktury Kongregacji

- CCS, *Communicatio Attentis conclusionibus* 29.09.2005, „Communicationes” 39 (2007) 56; tekst w j. pol.: *Komunikat Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, 29.09.2005, OR 27 (2006), nr 3 (281), s. 42
- CCS, *Norme sull'amministrazione dei beni delle cause di beatificazione e canonizzazione* 10.03.2016, AAS 108 (2016) 495-498; tekst w j. pol. w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017, s. 273-278
- CCS, *Regolamento della Sacra Congregazione per le Cause dei Santi*, Citta del Vaticano 2000; tekst w j. pol. Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych, *Regulamin Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, tł. na język polski H. Misztal, w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017, s. 288-314
- CCS, *Regulae Consultationis ad medicos Congregationis de causis Sanctorum*, 23.09.2016, AAS 108 (2016) 1004-1009; tekst w j. pol.: Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych, *Regulamin Konsulty Medycznej z 23.09.2016 r.* (tł. na j. pol. M. Bider), w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017, s. 321-328
- CCS, *Sanctorum Mater*. Istruzione per lo svogimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi, 17.05.2007, AAS 99 (2007) 465-517 oraz „Communicationes” 39 (2007), nr 2, s. 221-268; tekst w j. pol.: H. Misztal, *Sanctorum Mater. Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych*. Komentarz, Lublin 2011

- CCS, *Le reliquie nella Chiesa: autenticità e conservazione. Istruzione*, Città del Vaticano 2018, s. 129-147
- Giovanni XXIII, *Regolamento per la Consulta Medica 10 luglio 1959*, w: Congregazione delle Cause dei Santi, *Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi*, vol. 9: *Leggi della Chiesa su beatificazione e canonizzazione dall'anno 993 all'anno 2000. Collezione*, ed. L. Porsi, Roma 2006, s. 398-403
- Pio XII, *Istituzione di una Commissione Medica per l'esame delle guarigioni miracolose 20 ottobre 1948*, w: Congregazione delle Cause dei Santi, *Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi*, vol. 9: *Leggi della Chiesa su beatificazione e canonizzazione dall'anno 993 all'anno 2000. Collezione*, ed. L. Porsi, Roma 2006, s. 391-395
- Regolamento per il Collegio dei Medici periti istituito presso la S. Congregazione per le Cause dei Santi*, 8 maggio 1976, Tipografia Poliglotta Vaticana 1976, w: CCS, *Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi*, vol. 9: *Leggi della Chiesa su beatificazione e canonizzazione dall'anno 993 all'anno 2000. Collezione*, ed. L. Porsi, Roma 2006, s. 428-431
- SCCS, *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in causis sanctorum* 7.02.1983, AAS 75 (1983) 396-403, tł. na j. pol. H. Misztal, w: H. Misztal, L. Fiejdasz-Buczek, *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017, s. 259-269
- SCR, *Commissione medica per l'esame delle guarigioni miracolose proposte per le cause di beatificazione e canonizzazione* [22.10.1948], w: CCS, *Studium. Corso formativo per istruire le Cause dei Santi. III Parte giuridica*, [b.m.r.w.], s. 160-163
- SCCS, *Norme sull'amministrazione dei beni delle Cause di beatificazione e canonizzazione, abrogando quelle precedenti approvate da San Giovanni Paolo II il 20 agosto 1983*, w: *Leges Ecclesiae post Codicem iuris canonici 1917 editae*, a cura di X. Ochoa, vol. VI: *Leges annis 1979-1985*, Roma 1987, coll. 8666
- SCCS, *Regolamento della Sacra Congregazione per le Cause dei Santi, generale della Curia Romana*, Città del Vaticano 1983; tekst w j. pol.: H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II. Instytucje kanonizacyjnego prawa materialnego. Zarys historii procedury kanonizacyjnej, postępowanie w diecezji i kongregacji. Wzory pism i formularzy*, Lublin-Sandomierz 1997, s. 482-494
- Secretaria Status, *Rescriptum «Ex Audientia Ss.mi»*. *Rescriptum de Regulis circa bona administranda causarum beatificationis et canonizationis* 7.03.2016, AAS 108 (2016) 494

b) Dekrety o męczeństwie, heroicznosci cnót i cudzie

- CCS, Hydruntina. Canonizationis Beatorum Antonii Primaldi, Christifidelis Laici et Sociorum (†1480), *Decretum super martyrio* 6.06.2007, AAS (2007) 908-910
- CCS, Leiriensis-Fatimensis. Beatificationis et canonizationis Ven. Servi Dei Francisci Marto pueri (1908-1919). Beatificationis et canonizationis Ven. Servae Dei Hyacinthae Marto puellae (1910-1920), *Decretum super miraculo* 28.06.1999, AAS 92 (2000) 74-75
- CCS, Leiriensis-Fatimensis. Canonizationis Beati Francisci Marto pueri (1908-1919) et Beatae Hyacinthae Marto puellae (1910-1920), *Decretum super miraculo* 23.03.2017, AAS (2018) 648-650
- CCS, Leiriensis-Fatimensis. Decretum Canonizationis Servi Dei Francisci Marto, pueri (1908-1919), [*Decretum super virtutibus*], 13.05.1989, AAS 81 (1989) 1175-1179
- CCS, Leiriensis-Fatimensis. Decretum Canonizationis Servae Dei Hyacinthae Marto, puellae (1910-1920), [*Decretum super virtutibus*], 13.05.1989, AAS 81 (1989) 1170-1174
- SRC, Florentina. Canonizationis Septem Beatorum Fundatorum Ordinis Servorum Beatae Mariae Virginis 26.06.1884, „Acta Sanctae Sedis” 17 (1884) 96
- CCS, Romana. Beatificationis et Canonizationis Ven. Servi Dei Pauli VI (Iohannis Baptistae Montini) Summi Pontificis (1897-1978), *Decretum super miraculo* 9.05.2014, AAS 107 (2015) 992-994

c) Akta spraw kanonizacyjnych

- CCS, Gandaven. Canonizationis ven. Servi Dei Eduardi Ioannis Poppe sacerdotis (1890-1924), *Super dubio: an constet de miraculo, in casu et ad effectum de quo agitur*, Roma 1989
- CCS, Leiriensis-Fatimensis. Canonizationis Beati Francisci Marto Pueri (1908-1919) et Beatae Hyacinthae Marto Puellae (1910-1920), *Positio super miro*, Roma 2017
- CCS, Lugdunen. - Corduben. Canonizationis Beatae Mariae a Sancto Ignatio (in saeculo: Claudinae Thévenet), fundatricis Congregationis Sororum a Jesu et Maria (1774-1837), *Super dubio: an constet de miraculo, in casu et ad effectum de quo agitur*, Roma 1990

- CCS, Mechlinien. Canonizationis ven. Servi Dei Damiani de Veuster, sacerdotis Congregationis SS. Cordium Iesu et Mariae, *Super dubio: an constet de miraculo in casu et ad effectum de quo agitur*, Roma 1991
- CCS, Neapolitana. Canonizationis Ven. Servi Dei Modestini a Iesu et Maria (in saec.: Dominici Mazzarella) sacerdotis professi Ordinis Fratrum Minorum (1802-1854), *Positio super miraculo*, Roma 1992
- CCS, Cracovien. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Georgii Ciesielski, patrisfamilias (1929-1970), *Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis*, Romae 1995
- CCS, Cracovien. seu Leopoliem. Latinorum. Beatificationis et Canonizationis Servi Dei Aloisii Kaszuba (in saeculo Alojzy Kazimierz Kaszuba), sacerdotis professi ex Ordine Fratrum Minorum Capucinorum (1910-1977), *Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis*, Romae 2011
- CCS, Paletinna. Canonizationis Raphaëlis Arnaiz Barón, fratris Oblati Ordinis Cisterciensis Strictioris Observantiae, *Super dubio: An constet de miraculo, in casu et ad effectum de quo agitur*, Roma 1991
- CCS, *Positio peculiaris super dubbio: An procedi possit ad beatificationem etiam per viam liberae et voluntariae vitae oblationis, quae directe Causa sit mortis*, Roma 2015
- CCS, *Relatio et Vota Consultorum ac Postulatorum. Congressus Peculiaris super Vitae oblatione die 2 Iunii an. 2016*, Roma 2016
- SCCS, Buscodcen. *Beatificationis seu declarationis martyrii Servi Dei Titi Brandsma sacerdotis professi Ordinis Fratrum B. Mariae V. de Monte Carmelo, in odium fidei, uti fertur, interempti. Summarium super dubio*, TPV 1979
- SCCS, Romana. Beatificationis et canonizationis Servae Dei Mariae a Iesu Crucifixo (in saeculo: Mariae Petković), fundatricis Congregationis Filiarum de Misericordia T.O.R. (1892-1966), *Positio super miraculo*, Roma 2002

3. Akta Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów

- Congregatio de Culto Divino et Disciplina Sacramentorum, *Notificatio de titulo ecclesie*, „Notitiae” 35 (1999), nr 3-4, s. 158-159 ; tekst w j. pol.: Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Notyfikacja w sprawie tytułu kościoła*, 10.02.1999, „Anamnesis” 5 (1998/1999), nr 4 (19), s. 16-17

- Congregatio de Culto Divino et Disciplina Sacramentorum, *Notificazione su alcuni aspetti dei calendari e dei testi liturgici propri*, 20.09.1997, „Notitiae” 32 (1997) 284-297; tekst w j. pol.: Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Notyfikacja dotycząca niektórych aspektów własnych kalendarzy i tekstów liturgicznych z 20 września 1997 r.*, „Anamnesis” 7 (2001), nr 4 (27), s. 21-30
- Congregatio de Culto Divino et Disciplina Sacramentorum, Prot. N. 119/11/L., *Decretum de cultu liturgico in honorem Beati Ioannis Pauli II, papae, tribuendo*, die 2 aprilis anno 2011, „Anamnesis” 17 (2011), nr 3 (66), s. 13-14; tekst w j. pol.: Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dekret o kulcie bł. Jana Pawła II, papieża*, 2 kwietnia 2011, (tłum. S. Cichy), „Anamnesis” 17 (2011), nr 3 (66), s. 14-15
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o zbożności ludowej i liturgii, Zasady i wskazania*, Poznań 2003
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *List Sekretarza Kongregacji w sprawie kalendarza liturgicznego diecezji polskich*, 16.12.2011 r., „Anamnesis” 17 (2011), nr 2 (65), s. 17-18
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Notyfikacja Kongregacji ds. Kultu Bożego i Sakramentów dotycząca wprowadzania Świętych do Ogólnego kalendarza rzymskiego z dnia 7 grudnia 2006*, „Anamnesis” 13 (2007), nr 3 (50), s. 8-9
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Prot. N. 248/15, Dla Diecezji Koszalińsko- Kołobrzeskiej, „Anamnesis” 22 (2016), nr 3 (86), s. 16-17
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Prot. 400/15, Dla Archidiecezji Gnieźnieńskiej, „Anamnesis” 22 (2016), nr 3 (86), s. 14-15
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Prot. 44/16. Dla Archidiecezji Poznańskiej, „Anamnesis” 22 (2016), nr 4 (87), s. 24-25
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Prot. 449/16, Dla Diecezji Kieleckiej, „Anamnesis” 23 (2017), nr 1 (88), s. 13-14
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Prot. 601/15, Dla Diecezji Tarnowskiej, „Anamnesis” 22 (2016) nr 4 (87), s. 20-21
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Prot. 645/15, Dla Archidiecezji Białostockiej, „Anamnesis” 22 (2016), nr 4 (87), s. 21-22
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Prot. 646/14, Dla Diecezji Drohiczyńskiej, „Anamnesis” 21 (2015), nr 4 (83), s. 12-13

- Mszal rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 1986
- Pontyfikał rzymski* [odnowiony zgodnie z postanowieniem Świętego Soboru Watykańskiego II, wydany z upoważnienia Papieża Pawła VI, poprawiony staraniem Papieża Jana Pawła II], *Obrzędy poświęcenia kościoła*, wyd. wzorcowe, Katowice 2001
- Sacra Congregatio de Culto Divino, *De Patronis constituendis*, 19.03.1973, AAS 65 (1973) 276-279; tekst w j. pol.: Święta Kongregacja Kultu Bożego, *Normy dotyczące ustanawiania patronów* 19 marzec 1973 r., „Anamnesis” 22 (2016), nr 2 (85), s. 15-17
- Sacra Congregatio de Culto Divino, *Instructio de Calendariis particularibus atque Officiorum et Missarum Propriis recognoscendis*, 24.06.1970, AAS 62 (1970) 651-663; tekst w j. pol.: *Instrukcja Kongregacji dla Spraw Kultu Bożego dotycząca reformy kalendarzy partykularnych oraz własnych części brewiarza i Mszy św.*, w: *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, red. E. Sztafrowski, Warszawa 1971, t. III, z. 2, s. 244-278
- Sacra Congregatio pro Culto Divino, *De Patronis constituendis* 19.03.1973, AAS 65 (1973) 276-279; tekst w j. pol.: Święta Kongregacja Kultu Bożego, *Normy dotyczące ustanawiania patronów*, 19 marzec 1973 r., „Anamnesis” 22 (2016), nr 2 (85), s. 15-17

II. Nauczanie Kościoła

1. Dokumenty papieskie

- Adhortacja apostołska *Gaudete et exsultate* Ojca Świętego Franciszka: o powołaniu do świętości w świecie współczesnym, Wrocław 2018
- Ioannes Paulus PP. II, Epistula apostolica „Tertio millennio adveniente” 10.11.1994, AAS 87 (1995) 5-41
- Papież Leon XIII, Encyklika *Mirae Caritatis*, 28 maja 1902, w: *Breviarium Fidei. Wybór doktrynalnych wypowiedzi Kościoła*, red. I. Bokwa, Poznań 2007, s. 315-317

2. Homilie

- Franciscus, Sancta Missa et Canonizatio beatorum Francisci Marto et Hyacinthae Marto 13.05.2017, AAS 109 (2017) 607-608; tekst w j. pol. Franciszek, *Pod płaszczem Maryi*. 13 V – Homilia podczas Mszy św. w 100. rocznicę pierwszego objawienia w Fatimie, OR 38 (2017), nr 5 (392), s. 20-21
- Franciszek, *Miłość Boga rodzi miłość bliźniego*, 14 I 2015 – Msza św. kanonizacyjna w Kolombo, OR 36 (2015), nr 2 (369), s. 11-13
- Franciszek, *Niestrudzona pracownica miłosierdzia*. Homilia Papieża Franciszka wygłoszona podczas Mszy św. kanonizacyjnej 4.09.2016, OR 36 (2016), nr 9 (385), s. 9-10
- Ioannes Paulus II, Homilia. Ante templum sanctuarium Fatimen. in beatificatione Francisci et Hyacinthae Marto (13.05.2000), AAS 92 (2000) 708-712; tekst w j. pol.: Jan Paweł II, *Orędzie Fatimy wzywa do nawrócenia i przemiany życia*, 13 maja – Fatima. Msza św. i beatyfikacja Franciszka i Hiacynthy, OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 7-8
- Jan Paweł II, *Homilia na kanonizację błogosławionego Maksymiliana Kolbe*. Męczennik miłości (10 października), w: Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, 1982, vol. 2, 1982, Poznań 1996, s. 531-532

3. Przemówienia, listy, katechezy, orędzia

- Benedictus PP. XVI, Ad Sessionem Plenariam Congregationis de Causis Sanctorum. Al Venerato Fratello il Signor Cardinale José Saraiva Martins Prefettedella Congregazione delle Cause dei Santi (24.04.2006), AAS 98 (2006) 397-401; Benedykt XVI, *Badania kanoniczne przed beatyfikacją i kanonizacją. Przesłanie Ojca Świętego z okazji sesji plenarnej Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, OR 27 (2006), nr 9-10 (286), s. 6-9
- Benedykt XVI, *Rezygnuję z posługi Biskupa Rzymu*, Oświadczenie Papieża Benedykta XVI podczas Konsystorza Publicznego 11 lutego 2013 r., OR 34 (2013), nr 3-4 (351), s. 4
- Franciszek, *Nie ulegajmy pesymizmowi i zniechęceniu*, 15 III – Audiencja dla kardynałów, OR 34 (2013), nr 5 (352), s. 1011
- Jan Paweł II, *Ekumenizm męczenników*. Rozważanie przed modlitwą „Regina caeli”, OR 21 (2000), nr 7-8, s. 32

- Jan Paweł II, *Orędzie głęboko wpisane w dzieje ludzkości (Audiencja generalna po podróży)*, 17 maja 2000, OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 4-5
- Paulus VI, *Allocutio*. In *Basilica Vaticana habita, a a Beatissimo Patre Sacrum celebrante, iis qui Solemni Beatificationi Ven. Servi Dei Maximiliani Mariae Kolbe, Sacerdotis professi Ordinis Fratrum Minorum Conventualium, interfuerunt* (17.10.1971), AAS 63 (1971) 818-823

III. Literatura

- Allen J.L. Jr., *By expanding sainthood, Francis reflects new realities of anti-Christian vilence*, „Crux. Taking the Catholic Pulse”, 12.07.2017, //cruxnow.com/analysis/2017/07/12/expanding-sainthood-francis-reflects-new-realities-anti-christian-vilence/
- Antonelli F., *De inquisitione medico-legali super miraculis in causis beatificationis et canonizationis*, Romae 1962
- Baatz U., *Cud*, w: *Leksykon Mistyki*, red. P. Dinzelbacher, Warszawa 2002, s. 44-45
- Bar J.R., *Proces beatyfikacyjny o. Maksymiliana Kolbe*, „Prawo Kanoniczne” 11 (1968), nr 1-2, s. 351-354
- Bar W., *Diecezjalny etap postępowania w sprawach męczenników*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 8: *Postępowanie beatyfikacyjne drogą męczeństwa*, red. Sz.T. Praśkiewicz, Kraków 2012, s. 61-83
- Bar W., *El concepto del martirio canonizado en la Iglesia católica*, w: *Reddite ergo quae sunt Caesaris Caesari et quae sunt Dei Deo*, red. M. Sitarz, P. Stanisz, H. Stawniak, Lublin 2014, s. 671-683
- Bar W., *Na krwawym szlaku. Sendero Luminoso - prześladowca*, Lublin 1999
- Bar W., *Sprawy kanonizacyjne Męczenników XX wieku. Studium nad jurysprudencją Kongregacji*, Lublin 2003
- Bar W., *Sprawy kanonizacyjne według papieża Benedykta XVI*, w: *Świętość kanonizowana według papieża Jana Pawła II i Benedykta XVI*, red. W. Bar, Lublin 2006, s. 35-61
- Bar W., *Święty Maksymilian Maria Kolbe - męczeństwo z miłości*, w: *Męczeństwo: przeszłość, teraźniejszość, przyszłość „Polonia Sacra”* 16 (34) 2012, nr 30 (74), s. 17-42
- Bar W., *Walor eklezjalny beatyfikacji i kanonizacji*, w: *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny*, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin 2010, s. 57-98

- Bar W., *Zagadnienie męczeństwa w obowiązującym prawie i praktyce kanonizacyjnej*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 8: *Postępowanie kanonizacyjne drogą męczeństwa*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2012, s. 35-59
- Bartolucci M., *La quarta via. Una nuova fattispecie nell'iter processuale delle canonizzazioni*, „L'Osservatore Romano”, wyd. codzienne, n. 158 (12 lipca 2017), s. 7
- Bartoszewski G., *Cuda w procesach beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych Polaków i Polek wyniesionych do chwały ołtarzy przez papieża Jana Pawła II*, w: *Religioni et scientiae. Materiały V Sympozjum Prawa Kanonizacyjnego* (Lublin, 25 kwietnia 2001 r.), red. P. Stanisław, Lublin 2001, s. 105-174
- Battista M., *Dizionario dei teologi*, Bologna 1992
- Beatyfikacja dzieci z Fatimy. Z biskupem Leirii - Fatimy - Serafimem de Sousa Ferreira e Silva - rozmawia Włodzimierz Rędzioch*, <http://www.niedziela.pl/artukul/63739/nd/Beatyfikacja-dzieci-z-Fatimy>
- Biegli w postępowaniu kanonizacyjnym. Materiały IV Ogólnopolskiego Sympozjum Prawa Kanonizacyjnego* (Lublin 22-23 V 1998), red. H. Misztal, W. Bar, Lublin-Tarnów 1999
- Bł. Franciszek i Hiacynta Marto*, OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 10-11.
- Blicharz D., *Uzdrowienia z urazów i inne zjawiska orzeczone jako cudowne przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych w latach 1983-2004*, „Roczniki Nauk Prawnych” 16 (2006), nr 2, s. 241-260
- Cacciari M., *Filozofia wobec cudu*, w: *Lekarz wobec cudu*, red. Stowarzyszenie Katolickich Lekarzy Włoskich, Poznań 2005, s. 24-32
- Capucci F., *Milagros de nuestro tiempo*, Madrid 2002
- Castagno A.M., *Miracolo*, w: *Nuovo dizionario patristico e di antichità cristiane (F- O)*, t. II, red. A. di Bernardino, Genova - Milano 2007, kol. 3297-3302
- CCS, Benedictus XIV (Prosper de Lambertinis), *De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione* III/1, Libreria Editrice Vaticana; CCS, Benedetto XIV (Prospero Lambertini), *La beatificazione dei Servi di Dio e la Canonizzazione dei Beati* III/1, Libreria Editrice Vaticana 2015
- CCS, *Le cause dei Santi: sussidio per lo „Studium”*, a cura di V. Criscuolo, D. Ols, R.J. Sarno, prefazione di card. A. Amato, Città del Vaticano 2012
- CCS, *Le cause dei Santi: sussidio per lo „Studium”*, a cura di V. Criscuolo, D. Ols, R.J. Sarno, prefazione di card. A. Amato, Città del Vaticano 2014
- CCS, *Studium, XXXIII Corso - 2017, Fase romana (dépliant)*
- CCS, *Studium. Corso formativo per istruire le Cause dei Santi. III Parte giuridica*, s. 163-167

- CCS, *Leggi della Chiesa su beatificazione e canonizzazione dall'anno 993 all'anno 2000*. Collezione, L. Porsi (ed), Roma 2006
- Cichy S., *Święci i błogosławieni w kalendarzu liturgicznym i Martyrologium rzymskim. Zasady dotyczące wpisywania świętych i błogosławionych do kalendarza liturgicznego*, „Anamnesis” 12 (2006), nr 2 (45), s. 51-60
- Commentaria F. Lavrentii Brancati de Lavrae [...]* In *Tertium Librum Sententiarum Mag. Fr. Ioannis Dvns Scoti*, lib. IV, Romae 1676
- Composta D., *Il miracolo: realta o suggestione? Rassegna documentata di fatti straordinari nel cinquantennio 1920-1970*, Roma 1981
- Conclusi i lavori della commissione sul cardinale Alojzije Stepinac*, „L'Osservatore Romano”, 13.07.2017, <http://www.osservatoreromano.va/it/news/conclusi-i-lavori-della-commissione-sul-cardinale>
- Cuda w sprawach kanonizacyjnych*, red. W. Bar, Lublin 2006
- Di Ruberto M., *Lezione I - Procedura e miracoli nella storia*, w: CCS, *Studium. Corso formativo per istruire le Cause dei Santi. III Parte giuridica*, s. 123-180
- Di Ruberto M., *Normy procesowe w dowodzeniu cudów. Historia i współczesność*, w: *Cuda w sprawach kanonizacyjnych*, red. W. Bar, Lublin 2006, s. 117-151
- Dimond M., *El Antipapa Francisco ensen repetidamente que hay ,martires' musulmanes*, <https://www.vaticanocattolico.com/francisco-dice-que-hay-martires-musulmanes/#.XfEKGRtCfIU>
- El papa Francisco abre la puerta para santos no católicos*, //adelantelafe.com/papa-francisco-abre-la-puerta-santos-no-catolicos/
- Entrevista del Papa Francisco con La Civiltá antes del viaje a Suecia*, www.aci-prensa.com/noticias/texto-entrevista-del-papa-francisco-con-la-civilta-catolica-antes-del-viaje-a-suecia-84744/
- Eszer A., *Miracoli ed altri segni divini. Considerazioni dommatico- storiche con speciale riferimento alle cause dei Santi*, w: *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, red. F. Leoni, P. Palazzini, Pisa 1987, s. 129-158
- Fiejdasz L., *Cuda udowodnione do kanonizacji Ojca Pio z Pietrelciny (1887-1968)*, w: *Cuda w sprawach kanonizacyjnych*, red. W. Bar, Lublin 2006, s. 233-261
- Fiejdasz L., *Kilka uwag o polskich procesach prowadzonych drogą kultu*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 7: *Sprawy dawne*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2011, s. 107-131
- Fiejdasz L., *Prowadzenie sprawy beatyfikacyjnej drogą męczeństwa z rąk komunistycznych prześladowców na przykładzie bł. ks. Władysława Findysza*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 8: *Prowadzenie sprawy beatyfikacyjnej drogą męczeństwa*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2012, s. 107-142

- Fiejdasz L., *Zjawiska paranaturalne w sprawach beatyfikacyjnych*, „Roczniki Nauk Prawnych” 16 (2006), nr 2, s. 287-310
- Fils J., Łukaszczyk R., *Cud. W religiach pozachrześcijańskich*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. III, Lublin 1989, kol. 643-645
- Flisikowski L., *Problem pewności moralnej w sprawach kanonizacyjnych*, w: *Elementy prawne świętości kanonizowanej według ustawodawstwa Jana Pawła II. Materiały II Ogólnopolskiego Sympozjum Prawa Kanonizacyjnego KUL, Lublin 24-26 IX 1992*, red. H. Misztal, Lublin 1993, s. 57-69
- Franciszek - imię, które jest programem pontyfikatu*, „Niedziela” 2013, nr 26, s. 4-5
- Grocholewski Z., *La certezza morale come chiave di lettura delle norme procedurali*, „Ius Ecclesiae” 9 (1997), s. 417-450; tekst w j. pol.: *Pewność moralna jako klucz do lektury norm procesowych*, „Ius Matrimoniale” 3 (1998), s. 9-43
- Gutiérrez J.L., *I miracoli nell'apparato probatorio delle cause di canonizzazione*, „Ius Ecclesiae” 10 (1998), s. 491-529
- Herb i motto Papieża Franciszka*, OR 34 (2013), nr 5 (352), s. 17
- Ivereigh A., *Quién podría estar en el nuevo camino a la santidad?* (12.07.2017), http://www.vocescatolicas.cl/quien-podria-estar-en-el-nuevo-camino-a-la-santidad/voces_catolicas/2017-07-13/191209.html
- Jonsson U., *Intervista a papa Francesco. In occasione del viaggio apostolico in Svezia*, „Quaderno” 33994, 2016, vol. IV, p. 313-324
- Jorge Mario Bergoglio*, OR 34 (2013), nr 5 (352), s. 3-5
- Kiwior W., *Problematyka dotycząca cudu w postępowaniu kanonizacyjnym*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 1: *Postępowanie kanonizacyjne*, red. Sz.T. Praśkiewicz, Kraków 2008, s. 119-158
- Komentarz*, „Notitiae” 43 (2006) 619-621, tłum. ks. M. Majewski, „Anamnesis” 13 (2007), nr 3 (50), s. 9-10
- Kopec E., *Cud. IV. W teologii*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. III, Lublin 1979, kol. 652
- Kopec E., *Problematyka rozpoznawania cudu*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 13 (1966), z. 2, s. 5-22
- Kopec E., *Walor motywacyjny cudu*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 19 (1972), z. 2, s. 99-111
- Kowalski M., *Posoborowa odnowa Kalendarza Liturgicznego i jej recepcja w Diecezji Kieleckiej*, „Roczniki Teologiczne” 62 (2015), z. 8, s. 19-39
- Krapiec A.M., *Tomasz z Akwinu*, w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. IX, red. A. Maryniarczyk i [in.], Lublin 2008, s. 489-498

- Kronika podróży*, OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 5-6.
- Kubiś A., *Confessore o martire?*, „Miles Immacolatae” 10 (1974), nr 3-4, s. 288-295
- Kudasiewicz J., *Cud. W Nowym Testamencie*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. III, Lublin 1989, kol. 648-652
- Łatak K., *Dowodzenie dawnego cudu w procesie kanonizacji na przykładzie Świętego Stanisława Kazimierczyka*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 7: *Sprawy dawne*, red. Sz.T. Praśkiewicz, Kraków 2011, s. 187-220
- Latourelle R., *Miracle*, w: *Dictionnaire de Spiritualité, Ascétique et Mystique*, t. X (*Mabille- Mythe*), red. M. Viller i [in.], Paris 1980, kol. 1274-1286
- Lisowski J., *Koncepcja męczeństwa w praktyce Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, Wrocław-Rzym 1992
- Llonart E., *Para la santidad, el dinero no es todo (pero cómo auyada)*, //eterdigital.com.ar/para la santidad, el dinero no es todo
- Los primeros santos de Francisco (y los ultimos de Benedicto)*, www.elmundo.es/elmundo/2013/05/11/interna
- Łukaszczyk R., *Cud*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. III, Lublin 1989, kol. 642-643
- Magister S., *El paso doble del Papa argentino*: //chiesa.espresso.repubblica. it/articolo/1351008
- Magister S., *Esos santos hechos como él manda*, //chiesa.espresso.repubblica. it/articolo/1350559ffae.html?sp=y&refresh_ce
- Miłość Boga rodzi miłość bliźniego*, OR 36 (2015), nr 2 (369), s. 11- 13
- Miształ H., „Sanctorum Mater”. *Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych. Komentarz*, Lublin 2011
- Miształ H., *Duc in altum. Sprawy kanonizacyjne. Wybór pism*, red. L. Fiejdasz, Lublin 2009
- Miształ H., Fiejdasz-Buczek L., *Postępowanie kanonizacyjne w diecezji lub eparchii*, Lublin 2017
- Miształ H., *Kanoniczne potwierdzenie świętości*, „Studia Nauk Teologicznych” 6-7 (2011-2012), s. 51-70
- Miształ H., *Kształtowanie się pojęcia męczeństwa «in odium fidei» i kult pierwszych męczenników*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 8: *Postępowanie beatyfikacyjne drogą męczeństwa*, red. Sz.T. Praśkiewicz, Kraków 2012, s. 15-34
- Miształ H., *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura*, Città del Vaticano 2005

- Misztal H., *Obowiązująca procedura w sprawach dawnych*, w: „Świętość Kanonizowana”, t. 7: *Sprawy dawne*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2011, s. 77-106
- Misztal H., *Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura*, Lublin 2003
- Misztal H., *Sanctorum Mater. Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych. Komentarz*, Lublin 2011
- Misztal H., *Walor papieskiego aktu kanonizacji i beatyfikacji*, w: Ks. Henryk Misztal, *Duc in altum. Sprawy kanonizacyjne. Wybór pism*, red. L. Fiejdasz, Lublin 2009, s. 643-657
- Misztal H., *Źródła powszechnego prawa kanonizacyjnego w Kościele Zachodnim*, „Prawo - Administracja - Kościół” 2000, nr 1, s. 35-56
- Nadolski B., *Liturgika*, t. II, *Liturgia i czas*, Poznań 1991
- Nadolski B., *Patron*, w: *Leksykon Liturgii*, Poznań 2006, s. 1161-1162
- Papież, który przyjął imię Franciszek*, OR 34 (2013), nr 5 (352), s. 3
- Pastuszkowie z Fatimy będą kanonizowani 13 maja*, „L'Osservatore Romano”, 20 kwietnia 2017 [wyd. elektroniczne], <http://www.osservatoreromano.va/pl/news/pastuszkowie-z-fatimy-beda-kanonizowani-13-maja>
- Pawluk T., *Prawo Kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. II, *Lud Boży jego nauczanie i uświęcanie*, Olsztyn 2002
- Petrani A., *Benedykt XIV, Prospero Lambertini*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. II, Lublin 1989, kol. 223-224
- Potrzebujemy Boga o ludzkim obliczu. Wywiad Benedykta XVI udzielony niemieckim mediom przed planowaną na początek września pielgrzymką do Bawarii*, „Wiadomości KAI” 2006, nr 34 (751), s. 24
- Praškiewicz Sz. T., *Ocena merytoryczna sprawy w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, w: „Świętość kanonizowana”, t. 3: *Postępowanie beatyfikacyjne na drodze heroiczności cnót*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2009, s. 99-107
- Praškiewicz Sz., *Pojęcie cudu i wstępne przygotowanie do dochodzenia diecezjalnego dotyczącego cudu*, w: „Świętość kanonizowana”, t. 5: *Zagadnienie cudu w postępowaniu kanonizacyjnym na szczeblu diecezjalnym*, red. Sz.T. Praškiewicz, Kraków 2010, s. 17-32
- Praškiewicz Sz.T., *Odwoływanie się do Matki Bożej „Uzdrowienia Chorych” w badaniu niewytłumaczalnych przez medycynę uzdrowień w praktyce kanonizacyjnej*, „Ateneum Kapłańskie” 160 (2013), z. 2 (624), s. 218-225

- Promulgazione di Decreti della Congregazione delle Cause dei Santi*, 23.03.2017, "Bollettino quotidiano del 13.05.2016, <http://press.vatican.va/content/sa-lastampa/it/bollettino/pubblico/2017/03/23/0177/00415.html>
- Resch A., *Miracoli dei beati: 1983-1990*, Città del Vaticano 1999
- Resch A., *Miracoli dei beati: 1991-1995*, Città del Vaticano 2002
- Richardson A., *Miracle, w: A dictionary of Chrystian Theology*, red. A. Richardson, J. Bowden, London 1983, s. 216-217
- Rienecker F., Maier G., *Leksykon biblijny*, Warszawa 2001
- Royo Mejía A., *Positio*, w: *Diccionario general de Derecho Canónico* (opr. J. Otaduy, A. Viana, J. Sedano), vol. VI, Pamplona 2012, s. 274-276
- Rusecki M., *Cud jako znak i symbol*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 28 (1981), z. 2, s. 42-48
- Rusecki M., *Cud w chrześcijaństwie*, Lublin 1996
- Rusecki M., *Cud*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, red. M. Rusecki [i in.], Lublin, Kraków, s. 271-283
- Rusecki M., *Funkcje cudu*, Sandomierz, Lublin 1997
- Rusecki M., *Problem cudu w religiach pozachrześcijańskich*, Lublin 2001
- Rusecki M., *Teologia cudu*, w: *Cuda w sprawach kanonizacyjnych*, red. W. Bar, Lublin 2006, s. 11-94
- Russo A., *Martirio e pluralismo religioso. In margine alla memoria dei testimoni della fede del'900*, „Asprenas” 47 (2000), s. 75-96
- Rutkowski A., *Patron*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. XV, Lublin 2011, kol. 59-60
- Sancti Thomae Aquinatis, *Opera omnia iussu impensaue Leonis XIII P. M. edita*, t. VII, *Prima secundae Summae theologiae*, Romae: Ex Typographia Polyglotta S. C. de Propaganda Fide 1892
- Sancti Thomae Aquinatis, *Opera omnia iussu impensaue Leonis XIII P.M. edita*, t. X, *Secunda secundae Summae theologiae*, Romae: Ex Typographia Polyglotta S.C. de Propaganda Fide 1899
- Santi proclamati da papa Francesco*, www.causesanti.va/content/causadeisanti/santi-proclamati-da-francesco.html
- Scaramuzzi I., *Procedure piu rigorose per l'esame medico dei miracoli*, "La Stampa" z dnia 23.09.2016: <http://www.lastampa.it/2016/09/23/vaticaninsider/ita/vaticano/procedure-pi-rigorose-per-lesame-medico-dei-miracoli-4p6licgXZd2OoaotewlDJ/pagina.html>
- Schamoni W., *Wunder sind Tatsachen. Eine Dokumentation aus Heiligensprechungsakten*, Würzburg 1979

- Seweryniak H., *Problematyka cudu w wykładzie seminaryjnym*, „Studia Płockie” 22 (1994), s. 133-149
- Sodano A., *O tajemnicy fatimskiej*, Oświadczenie kardynała Angelo Sodano 13 maja, Fatima, OR 21 (2000), nr 7-8 (225), s. 9-10
- Ss.D.N. Benedicti Decimiquarti Pontificis Optimi Maximi, *De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione*, lib. II, Romae: Generosi Salomoni Bibliopolae 1757
- Ss.D.N. Benedicti Decimiquarti Pontificis Optimi Maximi, *de Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione*, lib. IV, Venetiis: Antonius Foglierini 1764
- Stachowiak L., *Cud*. II. W *Starym Testamencie*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. III, Lublin 1989, kol. 645-648
- Straszewicz M., *Świętych Siedmiu Założycieli Zakonu Serwitów NMP*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. XIX, Lublin 2013, kol. 420
- Szczepkowski T., *Kult świętych oraz obrazów świętych i relikwii w obowiązującym prawodawstwie Kościoła łacińskiego*, „Studia Teologiczne” 26 (2008), s. 289-298
- „Świętość Kanonizowana”, t. 1: *Postępowanie kanonizacyjne*, red. Sz.T. Praśkiewicz, Kraków 2008
- „Świętość Kanonizowana”, t. 3: *Postępowanie beatyfikacyjne na drodze heroiczności cnót*, red. Sz.T. Praśkiewicz, Kraków 2009
- „Świętość Kanonizowana”, t. 5: *Zagadnienie cudu w postępowaniu kanonizacyjnym na szczeblu diecezjalnym*, red. Sz.T. Praśkiewicz, Kraków 2010
- Tanzella-Nitti G., *Miracolo, Dizionario interdisciplinare di scienza e fede*, t. I, red. A. Strumia, G. Tanzella-Nitti, Città del Vaticano 2002, s. 958-977
- Tertio millennio adveniente. Komentarz teologiczno-pastoralny w opracowaniu Rady Prezydium Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, Sandomierz 1995
- Texto: Entrevista del Papa Francisco con La Civiltà antes del viaje a Suecia*, www.aciprensa.com/noticias/texto-entrevista-del-papa-francisco-con-la-civlta-catolica-antes-del-viaje-a-suecia-84744/
- Turek B., *Błędy w przygotowaniu i prowadzeniu spraw na terenie diecezji i ich reperkusje w fazie rzymskiej*, w: *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny*, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin 2010, s. 185-200
- Turek B., *Postępowanie procesowe w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, w: „Świętość kanonizowana” t. 1: *Postępowanie kanonizacyjne*, red. Sz.T. Praśkiewicz, Kraków 2008, s. 179-196

- Uricchio F., *Miracolo*, w: *Nuovo dizionario di teologia biblica*, red. P. Rossano, G. Ravasi, A. Girlanda, Cinisello Balsamo 1988, s. 954-978
- Veraja F., *Le Cause di canonizzazione dei Santi. Commento alla legislazione e guida pratica*, Città del Vaticano 1992
- Zamordowano świecką misjonarkę z Polski, 25.01.2017 r. <https://ekai.pl/zamordowano-swiecka-misjonarke-z-polski/>
- Zubka J., *Proces beatyfikacyjny i kanonizacyjny*, Warszawa 1969

Konsultowane strony internetowe

- <http://w2.vatican.va/content/francesco/es.html>
- <http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino.html>
- <http://www.causesanti.va/it.html>
- <http://www.radiovaticana.va/>
- <http://es.radiovaticana.va>
- <http://chiesa.espresso.repubblica.it/>
- <http://www.lastampa.it>
- [http://visnews-es.blogspot.com./](http://visnews-es.blogspot.com/)
- <https://sjcuria.global/en/>
- <http://www.phjesuits.org>

Spis treści

Przedmowa	5
WIESŁAW BAR OFMCONV Sprawy kanonizacyjne za pontyfikatu papieża Franciszka	9
KS. ANDRZEJ SCĄBER Finansowanie spraw kanonizacyjnych – normy i praktyka	25
LIDIA FIEJDASZ-BUCZEK Dowodzenie cudu według nowego <i>Regulaminu Konsulty Medycznej</i> z 23 września 2016 r.	37
MAREK INGLOT SJ Ofiarowanie życia jako droga do świętości kanonizowanej według <i>motu proprio</i> papieża Franciszka <i>Maiorem hac dilectionem</i> z 11 lipca 2017 r.	57
SZCZEPAN TADEUSZ PRAŚKIEWICZ OCD Nowa struktura <i>Positio</i>	73
KS. ANDRZEJ SCĄBER Recepcja Instrukcji <i>Sanctorum Mater</i> – uwagi delegata biskupa Archidiecezji Krakowskiej	91
KS. MARCIN BIDER Cud przypisany wstawiennictwu błogosławionych Franciszka (1908–1919) i Hiacynty Marto (1910–1920)	109
KS. TADEUSZ SYCZEWSKI Patronaty świętych i błogosławionych w Kościele łacińskim	137
Wykaz skrótów	157
Wykaz źródeł i literatury	159

Indice

Prefazione	5
WIESŁAW BAR OFMCONV Le cause di canonizzazione durante il pontificato di Francesco	9
REV. ANDRZEJ SĄBER Il finanziamento delle cause di canonizzazione – le norme e la prassi	25
LIDIA FIEJDASZ-BUCZEK L'esamina del miracolo secondo il nuovo <i>Regolamento della Consulta Medica</i> del 23 settembre 2016	37
MAREK INGLOT SJ L'offerta della vita come via alla santità canonizzabile secondo il <i>Motu proprio</i> di papa Francesco <i>Maiorem hac dilectionem</i> dell'11 luglio 2017	57
SZCZEPAN TADEUSZ PRAŚKIEWICZ OCD La nuova struttura della <i>Positio</i>	73
REV. ANDRZEJ SĄBER La recezione dell'istruzione <i>Sanctorum Mater</i> – annotazioni del delegato del vescovo dell'Arcidiocesi di Cracovia	91
REV. MARCIN BIDER Miracolo attribuito all'intercessione dei Beati Francesco (1908-1919) e Jacinta Marto (1910-1920)	109
REV. TADEUSZ SYCZEWSKI Santi Protettori Patroni e Beati Nella Chiesa Latina	137
Elenco di sigle e abbreviazioni	157
Fonti e riferimenti bibliografici	159

